

Begroting 2024

Inhoudsopgave

Beleidsbegroting

Algemeen

1.	Bestuurlijk voorwoord begroting 2024	5
2.	Van kadernota naar begroting	9
3.	Overige financiële informatie.....	27

Programma's

Programma 1 – Inwoners en bestuur	31
Programma 2 - Economie en werkgelegenheid	35
Programma 3 – Veiligheid	44
Programma 4 – Onderwijs en jeugd	49
Programma 5 – Bouwen, Wonen en Milieu	54
Programma 6 – Inkomensondersteuning	59
Programma 7 – Openbare ruimte en Verkeer & vervoer	64
Programma 8 – Sport en cultuur	69
Programma 9 – Sociaal domein	73
Programma 10 – Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen	82

Paragrafen

1.	Paragraaf lokale heffingen	86
2.	Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	91
3.	Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	96
4.	Paragraaf financiering	101
5.	Paragraaf bedrijfsvoering.....	103
6.	Paragraaf verbonden partijen	105
7.	Paragraaf grondbeleid	107

Financiële begroting

1.	Uiteenzetting financiële positie	110
----	--	-----

Bijlagen bij de begroting 2024 (digitaal beschikbaar)

- A. Materieel evenwicht
- B. Nota reserves en voorzieningen
- C. Investeringsplanning 2024-2027
- D. Overzicht lasten en baten per taakveld
- E. Overhead
- F. Vennootschapsbelasting
- G. Financiële ontwikkelingen kadernota en raadsbrief
- H. Financiële kengetallen
- I. Verbonden partijen
- J. Basisset Beleidsindicatoren

1. Bestuurlijk voorwoord begroting 2024

Emmen investeert in brede welvaart van inwoners - nu en in de toekomst.

Voor u ligt de begroting voor de gemeente Emmen voor 2024. In deze begroting brengen we onze ambities uit de strategienota en het coalitieakkoord 'Vooruit en betrokken' in de praktijk. Dit doen we in een tijd die grillig en onvoorspelbaar blijft. De langjarige overheidsfinanciën blijven onzeker en dat is een zorg die we delen met alle gemeenten in Nederland. Het vallen van het kabinet net voor de zomer laat ook zien hoe onvoorspelbaar deze tijd is. En dat staat in schril contrast met de opgaven waar we ook in Emmen voor staan. Die zijn groot en doen zich voor op alle gebieden die mensen rechtstreeks raken in hun persoonlijke levenssfeer en leefomgeving. We kennen de thema's en de dwarsverbanden ertussen inmiddels allemaal: energie, bestaanszekerheid, kansengelijkheid, wonen, arbeidsmarkt klimaat en asiel. Voor de gemeente Emmen zien we dat we bovendien lokaal een meer dan gemiddelde opgave hebben als gevolg van ontgroening, vergrijzing, intergenerationele problematiek en toenemende bestaansonzekerheid. Hoewel dit laatste in het najaar van 2023 als verkiezingsthema's veel aandacht krijgt, is dit voor ons helaas niet nieuw en heeft dit al jaren onze bijzondere aandacht.

Deze dynamiek doet ons inzien dat we moeten leren omgaan met onzekerheid aan de ene kant en die grote opgaven aan de andere kant. Dat dilemma is de overkoepelende opgave en in deze begroting brengen we tot uitdrukking hoe we in Emmen hiermee omgaan. Met een vooruitstrevend en ambitieus pakket aan nieuw beleid en bestendige uitvoering ingebed in zelfbewustzijn en realiteitszin. Hieronder laten we aan de hand van de thema's van het coalitieakkoord zien tot welke balans in de begroting voor 2024 van de gemeente Emmen dit leidt. Voordat we daar op ingaan, schetsen we tegen welke landelijke financiële achtergrond we dit doen.

Tekorten jaarschijven 2026 en 2027

Bij de meircirculaire 2023 is er helaas geen oplossing gekomen voor het ravijn 2026 en de jaren daarna. De val van het kabinet gaat er waarschijnlijk voor zorgen dat er op korte termijn geen oplossing zal komen. Een nieuw kabinet zal een nieuw standpunt over de gemeentefinanciën moeten innemen. Vanuit de VNG wordt zeer actief gelobbyd om kenbaar te maken dat taken en middelen van gemeenten niet in evenwicht zijn. Of dit tot het gewenste resultaat (dichten van het ravijn met € 3 miljard extra middelen voor gemeenten) leidt is nog onzeker. De € 3 miljard betekent voor de gemeente Emmen ongeveer € 20 miljoen.

Voor 2026 en verder kiezen we er bewust voor om de begroting op dit moment niet sluitend te maken. Het college vindt het niet opportuun om op dit moment al ingrijpende maatregelen te nemen op de tekorten in 2026 en verder want het is belangrijk dat we nu investeren in onze gemeente. Alles afwegende achten we de risico's op dit moment acceptabel en voldoende beheerst.

Net als vrijwel alle andere gemeenten geven wij zo met deze begroting een duidelijk signaal af naar de provincie en het Rijk. Aan de ene kant wordt van gemeenten verlangd dat ze steeds meer taken oppakken en aan steeds meer wettelijke verplichtingen voldoen. Aan de andere kant wordt het beschikbare budget voor gemeenten drastisch teruggeschoefd. Dit stelt gemeenten voor een spagaat. We gaan er vanuit dat een nieuw kabinet tot inkeer komt. Als er geen extra middelen van het rijk komen realiseren we ons dan ook dat bij de volgende begroting andere afwegingen nodig zullen zijn.

2024 langs de lijnen van het coalitieakkoord

Ondanks deze landelijke achtergrond zijn we anno 2024 in de gemeente Emmen in de positie om te kunnen investeren in de toekomst mede doordat we in de afgelopen jaren onze begroting op orde brachten. Daarbij baseren we onze keuzes op een visie op wat voor gemeente Emmen is, wil en kan zijn. Een gemeente die een langjarig perspectief heeft in een wereld die elk jaar verandert en die in lijn daarvan durft te investeren in de toekomst.

Leefbaarheid

In de gemeente Emmen is het aangenaam wonen en leven in een omgeving die alles in zich heeft en goed verbonden en bereikbaar is, van stad tot platteland. De inzet is om dit te behouden en te versterken met investeringen in de fysieke ruimte en in plekken waar creativiteit, sport en beleving de ruimte krijgen. Op basis van, kennis, onderzoek, en in sterke netwerken van (beroeps)onderwijspartners, bedrijfsleven en uitvoerders, zetten we in 2024 een aantal belangrijke volgende stappen. Zo gaat de schop in de grond in de oude busremise voor de Greenwise campus, nemen we het Rensenpark onder handen, leggen we doorfietsroutes aan en komen we met concrete plannen voor de aanpak van het stationsgebied, en de huisvesting van

binnensportaccommodaties. Het fonds dorpen en wijken leidt in 2024 ook tot investeringen in dorpen zoals Emmercompascuum, Nieuw Schoonebeek, Klazienaveen.

Hierbij is ook veel aandacht voor de wijze waarop die fysieke ruimte bijdraagt aan de publieke veiligheid. In het uitvoeringsplan aanpak ondermijning dat we in 2024 in uitvoering nemen, leggen we dan ook nadrukkelijk dwarsverbanden tussen sociale en fysieke veiligheid.

Wonen

Ook wonen blijft aantrekkelijk in de gemeente Emmen, maar de mogelijkheid voor allerlei doelgroepen om zich (blijvend) te vestigen in de gemeente staan ook in onze gemeente onder druk. Op basis van onze

woonvisie brengen we de woningbouw in een versnelling door verschillende instrumenten zoals stimuleringsleningen, subsidies en fondsen in te zetten en extra capaciteit aan te trekken. Zo groeien we naar 4000 extra woningen tot 2030. Via prestatieafspraken met woningcorporaties en projectontwikkelaars zorgen we ervoor dat er ook voldoende sociale verhuur passend bij onze inwoners blijft en ontstaat. Naast de kwantiteit investeren we in de kwaliteit en verduurzaming van bestaande woningvoorraad met stimuleringsmaatregelen en andere ondersteuning in de vorm van procesbegeleiding bij wijkuitvoeringsplannen.

Bereikbaarheid

Goed wonen in een aantrekkelijke woonomgeving staat en valt bij bereikbaarheid. In 2024 stellen we daarom een Integraal uitvoeringsplan Bereikbaarheid Emmen Centrum op. In dit plan worden de bereikbaarheidsprojecten in Emmen Centrum (hoofdstructuur) uitgewerkt in relatie tot de grote ontwikkelingen die er de komende 10 jaar naar verwachting zullen gaan plaatsvinden. Dit vormt de onderbouwing voor het te vormen Volume Bereikbaarheid Emmen Centrum en de inzet hiervan.

Samenleven en meedoen

De gemeenteraad stelde in 2023 het beleidskader vast: 'Erbij horen en meedoen in Emmen!' Hiermee zetten we een langjarige koers uit die we in het coalitieakkoord al aankondigden. In de gemeente Emmen moet iedereen mee kunnen doen aan het maatschappelijk leven, gelijke kansen hebben, zichzelf kunnen zijn, en in veiligheid zijn eigen talenten kunnen ontwikkelen. Kinderen in een kansrijk en veilig thuis kunnen zo opgroeien tot zelfstandige inwoners die actief deelnemen aan de samenleving en sociaal en economisch zelfredzaam zijn. Dit doen we in partnerschap met alle partners die zich hierin bewegen zoals scholen, zorginstellingen, jeugdhulpaanbieders, maar ook maatschappelijke organisaties op het gebied van sport en cultuur en bedrijven en instellingen die een rol hebben hierin. In doe-agenda's sturen we vanuit onze rol en taak als lokale overheid erop dat alle betrokkenen bijdragen aan het versterken van het gewone leven en het denken vanuit mogelijkheden in plaats van uit beperkingen. Die brede sociale basis is nodig om de veiligheid, bestaanszekerheid en kansgelijkheid van alle inwoners te versterken en te laten groeien in de toekomst.

Samenwerken

In de kadernota, een aantal maanden geleden, hebben we nog een pas op de plaats gemaakt omdat op dat moment de rijks overheidsfinanciën te veel onzekerheden gaven. We gaven toen wel aan in hoofdstuk 5 *wat we zouden willen als we dat ook zouden kunnen*. Daarin spraken uit dat we een ondernemende en innovatieve gemeente willen zijn die samen met de samenleving creatieve oplossingen realiseert voor de uitdagingen waar we voor staan. Kennis, technologie, digitalisering, kunstmatige intelligentie en robotisering zijn de instrumenten die we voor handen hebben hier in de gemeente Emmen. En in onze campus benadering brengen we kennisinstellingen, bedrijven en inwoners bij elkaar om die elementen toe te passen en te laten werken voor de Emmense samenleving van nu en die van de toekomst. De Greenwise campus en de Sport en Beweegcampus zijn voorbeelden van die aanpak die impact heeft op de brede welvaart van Emmen, onze hele regio en over de grens.

Brede welvaart

Brede welvaart is een begrip dat steeds vaker opduikt, ook in Emmen. Want welvaart wordt niet alleen bepaald door de inhoud van je portemonnee, maar ook door een gezonde balans tussen tal van zaken zoals je gezondheid, je sociale omstandigheden en je vertrouwen in de toekomst. En om het nog ingewikkelder te maken, het gaat niet alleen om ons in het hier en nu, maar ook om het welzijn en de welvaart van onze kinderen en kleinkinderen en anderen in de wereld om ons heen. Dit perspectief dwingt ons in te zien dat er geen snelle oplossingen zijn waarmee we bijvoorbeeld armoede oplossen of de aantrekkelijkheid van onze gemeente versterken.

Groot denken, klein doen

Maar het feit dat oplossingen zoals verbeteringen van de fysieke ruimte, versterken van de sociale basis en investeren in de arbeidsmarkt complex zijn, verlamt ons niet. Brede welvaart nodigt uit om groot te denken, maar vooral ook klein te doen, oftewel: vanuit een visie en ambitie concreet in de praktijk aan de slag te gaan. In alle thema's hebben we die manier van denken inmiddels opgepakt en dat vertaalt zich naar beleid en uitvoering. Binnen beide maken we steeds meer gebruik van experimenteerruimte en een ontdekkende manier van oplossen. Het doorbraakfonds is daar een goed voorbeeld van: middelen die direct ingezet kunnen worden om vooraf onbekende obstakels in het leven van inwoners meteen weg te nemen, zodat we erger voorkomen en een dreigende neerwaartse spiraal kunnen ombuigen.

Balans tussen continuïteit en ambitie

Op dit soort manieren werken we in 2024 aan de juiste balans in meerdere opzichten. We zijn ons bewust van de onzekerheden en de onvoorspelbaarheid van de opgaven en de omstandigheden om ons heen, maar tegelijkertijd weten we wat er speelt in de gemeente Emmen en hebben we onze eigen uitgaven onder controle. We zien dat de bestaanszekerheid en kansgelijkheid op grote schaal onder druk staan en verhogen daarom de minimaregelingen. We investeren in nieuw beleid en realiseren zo onze ambities, maar realiseren ons ook welke waarden in de gemeente het waard zijn om te behouden voor de toekomst. Dat zijn de karaktereigenschappen zoals we die in de strategienota ook verwoorden die de brug slaan tussen verleden en toekomst, continuïteit en ambitie: Emmen als groene, duurzame, kansrijke, ondersteunende, ondernemende en innovatieve gemeente waarin we als lokale overheid samen met partners en inwoners

komen tot een gemeente waar het goed leven, wonen, werken, leren, ondernemen, creëren, zorgen en recreëren is.

Balans tussen realisatie en realisme

Daar waar onze verbeeldingskracht sterk is, moeten we ons realiseren dat onze uitvoeringskracht onder druk staat door toenemende krapte op de arbeidsmarkt. Het is van belang om ons bewust te zijn van de impact daarvan op de dienstverlening en het verwezenlijken van onze ambities. Waar dat kan optimaliseren we onze dienstverleningsprocessen met behulp van robotisering en digitalisering, altijd met het belang van privacy en veiligheid van inwoners voorop. Maar in veel gevallen reddend we het niet met innovatie en nog meer efficiëntie alleen en moeten we zowel realistisch als creatief zijn. Om die kernopgaven in onze lokale samenleving aan te gaan, moeten we slimme samenwerking aangaan en netwerken vormen met al eerder genoemde partners in het onderwijs, bedrijfsleven, instellingen en met inwoners (initiatieven). Dit samenspel bepaalt uiteindelijk de richting, de mate en het tempo van de realisatie.

Ten slotte, welkom in de gemeente Emmen in 2024!

In april 2024 doet zich een geweldige kans voor om aan heel Nederland te laten zien wat je kunt bereiken als je samenwerkt vanuit ambitie en gezamenlijke waarden. Als Emmense samenleving mogen we de Koning en zijn familie in 2024 ontvangen in ons midden en ook dat doen we samen en bereiden we voor in partnerschap en met verbeeldingskracht. Koningsdag is voor iedereen, wie je ook bent, wat je ook doet, hoe je ook denkt en waar je ook vandaan komt. Een dag om te laten zien dat we in Emmen weten waar we vandaan komen, wie we zijn en waar we heen willen: brede welvaart voor alle Emmenaren nu en in de toekomst. Iets om samen voor te gaan en trots op te zijn!

Emmen, 3 oktober 2023

College van Burgemeester en Wethouders

Financiën: saldo van de begroting 2024

De financiële basis voor deze begroting is gelegd in de kadernota 2024 en de bijbehorende raadsbrief 'Actueel financieel perspectief 2023-2027'. Op het begrotingsresultaat zijn vervolgens de volgende aanpassingen gedaan:

- De ontwikkelingen van de primitieve begroting 2024;
- De autonome ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan na vaststelling van de kadernota;
- Verwerking van voorstellen voor nieuw beleid.

Het effect van voornoemde aanpassingen op het meerjarenresultaat wordt in onderstaande tabel weergegeven en is in deze meerjarenbegroting verwerkt.

Bedragen * € 1.000	2024	2025	2026	2027
Begrotingsresultaat volgens kadernota 2024	7.130	10.682	-5.854	-4.334
Raadsbrief "actueel financieel perspectief 2023-2027"	4.016	4.281	2.257	2.198
2.2 Begrotingsresultaat na behandeling van de kadernota	11.146	14.963	-3.597	-2.136
2.3 Ontwikkelingen van kadernota naar de primitieve begroting	1.599	1.005	1.612	1.213
2.4 Autonome ontwikkelingen	257	2.317	3.441	4.197
2.5 Nieuw beleid	-4.934	-4.837	-5.026	-4.843
2.6 Storting in de algemene reserve	-3.000	-6.000	0	0
Begrotingsresultaat	5.069	7.447	-3.569	-1.569

De details van de voornoemde aanpassingen tussen de raadsbrief en de begroting zijn in hoofdstuk 2 nader toegelicht in de paragrafen 2.2 t/m 2.6.

Materieel evenwicht

De jaarschijven van de begroting 2024 en 2025 hebben een voordelig resultaat. Vanaf 2026 laat de begroting een nadelig resultaat zien. Naast het begrotingsresultaat toetst de provincie de begroting ook op het materieel evenwicht. Hieraan wordt voldaan als ieder jaar de structurele lasten worden gedekt door structurele baten en de ramingen realistisch zijn. Als de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, moet worden aangetoond dat dit in de begroting van de komende jaren weer in orde is.

Wanneer de incidentele baten en lasten worden geëlimineerd, is het meerjarenresultaat als volgt:

Presentatie van het structureel begrotingsaldo	2024	2025	2026	2027
Bedragen * € 1000				
Saldo baten en lasten	10.879	15.440	-4.139	-2.472
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserve	-5.810	-7.993	570	903
Begrotingsresultaat	5.069	7.447	-3.569	-1.569
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-10.173	-10.435	-447	347
Structureel begrotingssaldo	15.242	17.882	-3.122	-1.916

De laatste twee jaarschijven zijn niet structureel in evenwicht. Gezien de bijzondere situatie van het 'ravijn' zullen er meerdere gemeenten zijn met een nadelig saldo vanaf 2026. Bij de volgende begroting zal duidelijk worden in hoeverre dit evenwicht weer op orde is vanuit extra rijksbijdragen of een verruiming van het belastinggebied.

De details van de berekening van het materieel evenwicht zijn uitgewerkt in bijlage A.

Weerstandsvermogen

Door jaarlijkse stortingen van € 3,4 miljoen in de algemene reserve (tot en met 2025) en voordelige rekeningresultaten is het weerstandsvermogen inmiddels weer 'ruim voldoende'. In de paragraaf weerstandsvermogen is een nadere toelichting opgenomen van de risico's en de berekening van het weerstandsvermogen.

2. Van kadernota naar begroting

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de ontwikkeling van de financiën van de kadernota 2024 tot en met de voorliggende begroting 2024 in een aantal stappen doorgenomen. Dit om een compleet beeld te geven van de in de voorliggende begroting verwerkte ontwikkelingen, voorstellen en ombuigingen.

De opbouw van dit hoofdstuk is als volgt:

- Het begrotingsresultaat na behandeling van de kadernota (paragraaf 2.2)
- De ontwikkelingen van kadernota naar de primitieve begroting (paragraaf 2.3)
- De autonome ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan na vaststelling van de kadernota (paragraaf 2.4)
- Voorstellen voor nieuw beleid (paragraaf 2.5)
- Voorstellen voor de inzet van personeel voor nieuw beleid voorstellen 2023 (paragraaf 2.7)

Hieronder is het financiële resultaat per paragraaf samengevat en opgeteld tot het uiteindelijke begrotingsresultaat.

Bedragen * € 1.000	2024	2025	2026	2027
Begrotingsresultaat volgens kadernota 2024	7.130	10.682	-5.854	-4.334
Raadsbrief "actueel financieel perspectief 2023-2027"	4.016	4.281	2.257	2.198
2.2 Begrotingsresultaat na behandeling van de kadernota	11.146	14.963	-3.597	-2.136
2.3 Ontwikkelingen van kadernota naar de primitieve begroting	1.599	1.005	1.612	1.213
2.4 Autonome ontwikkelingen	257	2.317	3.441	4.197
2.5 Nieuw beleid	-4.934	-4.837	-5.026	-4.843
2.6 Storting in de algemene reserve	-3.000	-6.000	0	0
Begrotingsresultaat	5.069	7.447	-3.569	-1.569

2.2 Begrotingsresultaat na behandeling kadernota

Kadernota

De kadernota 2024 is door de raad op 29 juni 2023 vastgesteld inclusief de raadsbrief 'Actueel financieel perspectief 2023-2027'. In de kadernota was nog geen nieuw beleid verwerkt omdat het college eerst met de raad het gesprek wilde voeren over het financieel meerjaren perspectief.

Raadsbrief

Voorafgaand aan de behandeling van de kadernota 2024 is de raad geïnformeerd over de actuele stand van het financiële perspectief vanwege de ontwikkelingen van de meicirculaire.

Uit de meicirculaire kwam een positief resultaat voor alle jaarschijven. Dit werd hoofdzakelijk veroorzaakt door de herverdeling van het gemeentefonds, stijging accres als gevolg van trap-op/trap-af en loon- /prijscompensatie. De doorvertaling van de loon-/prijscompensatie naar de beleidsvelden is meegenomen in de voorliggende begroting 2024.

Ook na deze positieve bijstelling van het financieel perspectief laten de jaren 2026 en 2027 een negatief resultaat zien. Dit wordt verklaard door het zogenoemde 'Ravijn'.

In bijlage G is een gedetailleerd overzicht opgenomen met de autonome ontwikkelingen, collegebesluiten en besluiten met dekking, zoals die zijn verwerkt bij de kadernota en de ontwikkelingen zoals verwerkt in het actueel financieel perspectief 2023-2027.

2.3 Ontwikkelingen van kadernota naar primitieve begroting

Bij het proces van opstellen van de primitieve begroting zijn de diverse begrotingsposten beoordeeld op juistheid en volledigheid. Verder zijn de investeringsplanning en bijbehorende financieringsbehoefte herberekend en de mutaties in reserves en voorzieningen zijn opnieuw bepaald.

Bedragen * € 1.000	2024	2025	2026	2027
Treasury: herberekening rente en afschrijving *	3.065	2.529	2.897	2.102
Af: verrekening met stelpost onderuitputting kapitaallasten	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Onttrekking uit reserves en voorzieningen	652	429	440	432
Ontwikkeling loonkosten	-1.077	-912	-737	-394
Overige ontwikkelingen	-41	-41	12	73
Ontwikkelingen primitieve begroting	1.599	1.005	1.612	1.213

* Inclusief saldo hogere kapitaallasten voor riolering welke onttrokken worden uit reserves en voorzieningen

Treasury: herberekening rente en afschrijving

Als gevolg van het doorschuiven van investeringen en een hogere stand van de algemene reserve, is de financieringsbehoefte lager voor de begroting 2024. Dit geeft een voordeel in de rente doordat de verwachting is dat minder leningen aangetrokken hoeven worden.

Doordat later wordt gestart met de uitvoering van investeringen, schuiven de afschrijvingen één of meerdere jaren door. Dit geeft voornamelijk in 2024 een groot voordeel. Het hogere voordeel in 2026 ten opzichte van 2025 wordt veroorzaakt door de afboeking van P-Schapenveenweg in 2025 van € 300.000. Daarnaast schuiven vooral de projecten van Emmen Bereikbaar vanaf 2026 door als gevolg van gewijzigde regelgeving, extra benodigde onderzoeken en complexiteit.

Doordat de investeringen realistischer zijn begroot, wordt een deel van het voordeel verrekend met de stelpost onderuitputting kapitaallasten.

Onttrekking uit reserves en voorzieningen

Bij het opstellen van de begroting wordt jaarlijks opnieuw de toerekening van de lasten en baten voor de riool- en afvalstoffenheffing berekend. In de komende jaren zijn de lasten van riolering en afval hoger, wat voornamelijk wordt veroorzaakt door een stijging van de kapitaallasten als gevolg van vertraging bij rioleringsprojecten. Dit nadeel is verwerkt in de post herberekening kapitaallasten. Omdat de baten en lasten riolering en afval via de voorziening worden geëgaliseerd, dient tegenover de verhoging van de lasten een onttrekking uit de voorziening plaats te vinden. Dit geeft een voordeel in het begrotingsresultaat. Per saldo verloopt het dus neutraal door de begroting.

Ontwikkeling loonkosten

Bij de begroting worden de loonkosten en bijbehorende doorbelastingen herberekend. Op de loonkosten heeft een uitzet van lasten van circa € 500.000 plaatsvonden. Deze uitzet van lasten wordt met name verklaard door hogere inschaling van medewerkers en herstelacties vanuit voorgaande jaren met betrekking tot de formatie.

In de begroting worden loonkosten inclusief overhead doorbelast naar projecten en grondexploitaties. Niet alle begrote loonkosten kunnen worden doorbelast. Dit is in de jaarrekening 2022 ook tot uitdrukking gekomen. In 2024 leidt dit tot een nadeel van circa € 575.000. De verwachting is dat in de komende jaren meer doorbelast kan worden naar projecten.

Overige ontwikkelingen

De overige ontwikkelingen betreffen een verzameling van diverse kleine mutaties.

2.4 Autonome ontwikkelingen

In de kadernota 2024 waren enkele autonome ontwikkelingen nog op PM gezet die nader zijn uitgewerkt, daarnaast hebben zich nog actuele ontwikkelingen voorgedaan die verwerkt zijn in de begroting 2024.

Zoals bekend hanteren wij een behoedzame lijn bij het opstellen van de begroting. Daarom houden wij rekening met voldoende indexaties bij de decentrale budgetten en hebben wij daarnaast centrale stelposten voor autonome ontwikkelingen en indexaties lonen en prijzen.

In de begroting 2024 hebben wij rekening gehouden met besparingen die realistisch zijn, zoals besparingen vanuit de jaarrekening. Daarnaast zijn ook besparingen verwerkt die wij als haalbaar inschatten, maar wel gebaseerd zijn op aannames inzake toekomstige ontwikkelingen. Er is bewust gekozen om deze besparingen in te zetten en daarmee ook het aanvaarden van de risico's wanneer de besparing niet (geheel) wordt gerealiseerd.

Loon/-prijsstijgingen

Vanwege de toenemende inflatie zijn er bij de meicirculaire 2023 extra middelen toegevoegd aan het gemeentefonds. Binnen de autonome ontwikkelingen zijn diverse posten opgenomen waarmee deze middelen weer verdeeld worden over de budgetten vanwege verwachte loon- en prijsstijgingen in 2024 en verder. In de kadernota 2024 is de stelpost indexatie lonen en prijzen voor de jaarschijf 2024 volledig ingezet. Voor de jaarschijven 2025 en verder gaat het om een bedrag van € 2,7 miljoen in 2025 oplopend tot € 4,0 miljoen in 2027 (bovenop indexaties die bij de kadernota en raadsbrief al zijn toegepast).

Krediet exceptionele prijsstijgingen

De ontwikkelingen in de markt in de afgelopen jaren hebben voor een aantal bestaande kredieten enorme gevolgen gehad. De benodigde bedragen waren als gevolg van forse prijsstijgingen hoger dan de beschikbaar gestelde bedragen. Het krediet exceptionele prijsstijgingen is daarom ingesteld om prijsstijgingen op te kunnen vangen voor deze kredieten. Bij het opstellen van deze begroting hebben we de stelpost alleen nog gebruikt bij kredieten waarvoor inzet van de stelpost is voorzien. Voor andere kredieten gaan we weer de gebruikelijke werkwijze hanteren.

In onderstaande tabel zijn de ontwikkelingen samengevat, waarna ze per post nader worden toegelicht.

<i>Bedragen * € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027
Bijdrage VNG en VDG	-73	-73	-73	-73
af: stelpost kosten/loonstijging	0	73	73	73
Bijdrage Samenwerkingsverband Noord Nederland	-37	-43	-49	-56
af: stelpost kosten/loonstijging	0	43	49	56
Hogere opbrengst toeristenbelasting	50	50	50	50
Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2023	-184	-184	-184	-184
af: stelpost exceptionele prijsstijgingen kredieten	126	126	126	126
Regionale Uitvoeringsdienst (RUD): inwerkingtreding omgevingswet	PM	PM	PM	PM
Herinrichting Inkomensbeheer	PM	PM	PM	PM
Buig: prijsstijging 3% nu niet meenemen en betrekken bij hogere opbrengst	1.488	1.517	1.547	1.577
Meldingsgericht onderhoud op sterkte	-63	-63	-63	-63
Meerkosten vervanging riolering en herinrichting Dordsestraat en Noorbargerstraat	-23	-65	-65	-65
Indexatie onderhoudsvoorziening Atlas Theater	-80	-89	-98	-107
Indexatie subsidies	-426	-534	-620	-710
af: reeds meegenomen in kadernota 2024	250	250	250	250
af: dekking stelpost subsidies	176	284	370	460
Overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling (OVA) indexatie jeugdhulp	-1.266	-1.435	-1.403	-2.558
af: stelpost kosten/loonstijging	0	1.435	1.403	2.558
Taakstelling huisvesting statushouders zorg en uitvoeringskosten Mensio	PM	PM	PM	PM
Indexatie Stichting de Toegang	-599	-599	-599	-599
af: stelpost kosten/loonstijging	99	599	599	599
Stelpost en toename aantal meldingen Stichting de Toegang	-250	-250	-250	-250
	+PM	+PM	+PM	+PM
PGB Jeugd	-430	-430	-430	-430
Indexatie Sedna	-350	-350	-350	-350
af: stelpost kosten/loonstijging	0	350	350	350
CAO Onderhandelingen CAO SW en CAO aan de Slag	PM	PM	PM	PM
Opschuiven woonplaatsbeginsel Beschermd Wonen van 1-1-2024 naar 1-1-2025	165	315	195	85
Opvang Oekraïners: lasten	-11.000	0	0	0
Opvang Oekraïners: rijksmiddelen	11.000	0	0	0
Lagere kosten wet kinderopvang	65	65	65	65
Implementatie Wet Open Overheid	-100	-100	-100	-100
Verlagen pensioenpremies ABP	310	310	310	310
Aanpassen stelpost hervormingsagenda jeugd	0	0	-392	-499
Onderuitputting kapitaallasten	1.359	0	0	0
Volume-indexatie gemeentefonds met index BBP	0	0	0	1.500
Beschermd wonen (volume, index stelpost en korting macrobudget)	0	0	500	1.000
Meeropbrengst OZB op woningen	100	100	100	100
Stelpost indexaties lonen en prijzen	0	1.065	2.180	1.132
Diverse posten van € 50.000 of lager	-50	-50	-50	-50
Autonome ontwikkelingen	257	2.317	3.441	4.197

Bijdrage Vereniging voor Nederlandse Gemeenten (VNG) en Vereniging voor Drentse Gemeenten (VDG)
In de kadernota 2024 was nog geen rekening gehouden met een verhoging van de bijdrage aan de VNG en VDG. Inmiddels heeft besluitvorming door de Algemene Ledenvergadering plaatsgevonden. De bijdrage wordt hoger als gevolg van het besluit op de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). In de begroting 2024 is rekening gehouden met een extra verhoging van de bijdrage met € 73.000.

Bijdrage Samenwerkingsverband Noord Nederland
Jaarlijks betaalt de gemeente een bijdrage aan het Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN). In de begroting 2020 is geen rekening gehouden met de loon- en prijsindexering van 3,5%. In de afgelopen jaren is dit tekort opgevangen binnen de bestaande budgetten. Door de cumulatie van indexering is dit niet meer wenselijk. In 2024 is het budget realistisch geraamd en is rekening gehouden met 3,5% voor loon- en prijsindexering.

Hogere opbrengst toeristenbelasting
Gezien het verloop van de opbrengst toeristenbelasting in de afgelopen 10 jaar is de verwachting dat deze trend zich in de komende jaren voortzet. De tarieven worden jaarlijks verhoogd en daarnaast zien we dat het aantal overnachtingen toeneemt. Deze twee factoren maken dat we verwachten dat we de komende jaren structureel € 50.000 meer aan opbrengsten kunnen realiseren.

Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2023
De normbedragen voor onderwijshuisvesting staan onder grote druk door de gestegen kosten voor bouwmaterialen. Het vertrekpunt is sober en doelmatig bouwen. Door het nieuwe Bouwbesluit en duurzaamheidsmaatregelen zal meebewogen moeten worden om tot een reële raming van de stichtingskosten te komen. Voor de uitvoering van twee bestaande bouwprojecten in 2023 is extra krediet nodig van € 5.931.000. Dit extra krediet leidt tot een kapitaallast van € 183.900. Voor € 3.700.000 aan krediet is dekking aanwezig binnen de stelpost exceptionele prijsstijgingen. Dit betekent een structurele dekking van € 126.000 voor de extra kapitaallasten (afschrijvingstermijn 50 jaar en rente 1,4%).

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD): inwerkingtreding omgevingswet
De inwerkingtreding van de omgevingswet per 1 januari 2024 heeft ook gevolgen voor de RUD. Op basis van het plan van aanpak kan worden bepaald wat de verwachte extra lasten zijn. Voorlopig is deze post daarom op PM gezet.

Herinrichting inkomensbeheer

Langdurig inkomensbeheer is tot en met 31 december 2023 contractueel ondergebracht bij de Plangroep. Het voornemen is om in 2024 te komen tot een herinrichting van de dienstverlening met de insteek om inwoners meer regie en keuzevrijheid te bieden. In 2024 is sprake van een overgangperiode. Vanaf medio 2024 is duidelijk hoe inkomensbeheer wordt ingericht. Voorlopig is de post op PM gezet.

Buig: prijsstijging 3% nu niet meenemen en betrekken bij hogere opbrengst

In het Buig scenario dat is opgenomen in de begroting is al rekening gehouden met een stijging van de uitkering (prijs) met 3%. De verwachting is dat in de septembercirculaire een compensatie wordt ontvangen voor deze prijsstijging. We hebben ervoor gekozen nog geen rekening te houden met de 3% prijsstijging zodat de uitgaven in lijn zijn met de inkomsten.

Meldingsgericht onderhoud op sterkte

De gemeente kent een grote opgave om te investeren in de woon- en leefomgeving. Een goed functionerende en aantrekkelijke openbare ruimte is een van de belangrijkste voorwaarden voor fijn wonen, werken en leven. De openbare ruimte veroudert op dit moment. Het tijdig afhandelen van meldingen openbare ruimte is belangrijk. We verwachten een toename van het aantal meldingen in de komende jaren. Voor de afhandeling hiervan is extra budget van € 63.000 nodig.

Meerkosten vervanging riolering en herinrichting Dordsestraat en Noorbargerstraat

Voor de vervanging van riolering en herinrichting Dordsestraat en Noorbargerstraat is volgens een recente calculatie € 3 miljoen meer krediet nodig. Deze toename wordt veroorzaakt door aanpassing / ontwikkeling van het plan enerzijds en exceptionele prijsstijgingen anderzijds. Een deel van het extra benodigde krediet kan gedekt worden uit het Gemeentelijk Riolerings Plan (€ 1 miljoen) en een deel uit de stelpost exceptionele prijsstijgingen (€ 0,35 miljoen). Er is dus een aanvullend krediet van € 1,65 miljoen nodig om verder uitvoering te kunnen geven aan het project. De bijbehorende kapitaallast, op basis van afschrijvingstermijn van 40 jaar en 1,4% rente, is € 65.000.

Indexatie onderhoudsvoorziening Atlas Theater

De gemeente Emmen heeft een onderhoudscontract met een aannemer voor het 20 jarig vervangingsonderhoud en het onderhoud van de buitenschil van het gebouw. In 2016 is de voorziening groot onderhoud Atlas Theater ingesteld. De voorziening is gebaseerd op het meerjarig onderhoudsplan.

De gemeente stort jaarlijks een vast bedrag in de voorziening voor onderhoud. Hiermee worden grote schommelingen in de begroting voorkomen. De voorziening is voor de komende jaren toereikend. Grote(re) onderhoudsuitgaven zijn gepland voor 2031 en 2035. De gemeentelijke stortingen in de voorziening zijn tot op heden niet geïndexeerd. Om te voorkomen dat aan het einde van de looptijd van het contract (2036) een tekort ontstaat voor de dekking van deze uitgaven is indexatie van de jaarlijkse stortingen nodig.

Indexatie subsidies

In de kadernota 2024 is voor Atlas Theater rekening gehouden met een indexatie van € 250.000. Het is gebleken dat dit te behoedzaam is geweest. Atlas Theater heeft, zoals in theaters gebruikelijk is, de programmering voor 2024 al ingekocht en kan hierdoor met name in 2024 geen grote besparingen realiseren. De extra benodigde gelden zijn voornamelijk nodig voor de verwachte hogere indexatie van loonkosten. De krapte van personeel, gezien de huidige arbeidsmarkt, speelt hierbij ook een rol. Een eventuele toename van energielasten wordt conform raadsbesluit energiesteun niet opgenomen omdat dit binnen de eigen begroting wordt opgelost.

Ook voor Facet is gebleken dat de begrote indexatie voor loon- en prijsstijgingen niet toereikend is. In de begroting 2024 is rekening gehouden met een extra bedrag voor indexatie oplopend van € 46.000 in 2024 naar € 160.000 in 2027. Mogelijk is in de komende periode nog een bijstelling nodig in verband met landelijke ontwikkelingen met betrekking tot loon- en prijscompensatie en de zorgplicht voor bibliotheken (beoogd per 2025).

Gymzaal Kindcentrum Delftlanden

Voor de kosten van nieuwbouw is inmiddels een herziene raming opgesteld welke leidt tot een benodigd krediet van € 2.315.000 (inclusief € 150.000,- inrichtingskosten). Bij de kadernota was uitgegaan van een voorlopig krediet van € 1.750.000 (inclusief € 250.000 inrichtingskosten). De raming heeft geen toename van kapitaallasten tot gevolg en is daarom niet opgenomen in de tabel van de autonome ontwikkelingen.

Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) indexatie jeugdhulp

In onze contracten met jeugdhulpaanbieders is opgenomen dat de jeugdzorgbudgetten jaarlijks worden geïndexeerd met de landelijke OVA. In de kadernota 2024 was reeds rekening gehouden met een hogere indexatie voor 2023 die structureel doorwerkt. De OVA index voor 2024 en volgende jaren blijkt nu sterker te zijn toegenomen dan verwacht op basis van de meircirculaire. Dit vraagt om een bijstelling van de begrote lasten.

Taakstelling huisvesting statushouders zorg en uitvoeringskosten Menso

Menso heeft van de gemeente de opdracht om inburgeringstrajecten te verzorgen. Op basis van voorgaande jaren en de aanhoudende hoge toestroom van asielzoekers, verwachten we dat de huisvestingstaakstelling en daarmee de vraag naar het aantal inburgeringstrajecten in 2024, alleen maar zal toenemen. Echter, we zien ook dat het aantal beschikbare woningen momenteel achterblijft bij de toename

van de huisvestingstaakstelling. Zodoende kunnen we nu niet goed inschatten welke kosten deze ontwikkeling voor Menso met zich meebrengt. Daarom hebben we de betreffende post op PM gezet.

Indexatie Stichting De Toegang

Stichting de Toegang (SDT) is de toegang voor inwoners met een ondersteuning- en zorgvraag. De bedrijfsvoeringskosten van SDT bestaan met name uit personele lasten. Bij de oprichting van de stichting is overeengekomen welke cao van toepassing is.

Op basis van de CAO onderhandelingen is de verwachting dat de loonkosten met € 500.000 zullen toenemen in de komende jaren. Daarnaast is in de begroting 2024 en volgende rekening gehouden met de (structurele) indexatie van het lump sum budget 2023 met € 99.000.

Stelpost en toename aantal meldingen Stichting de Toegang

In 2023 is incidenteel een stelpost van € 250.000 voor onvoorziene uitgaven overeengekomen met Stichting de Toegang. Er wordt per kwartaal gerapporteerd over de inzet van de stelpost. Het College beslist jaarlijks of het bedrag, of deel van het bedrag, wordt toegekend.

Stichting de Toegang heeft aangegeven dat het aantal meldingen stijgt (vergrijzing). Dit is een trend die al langer is gesignaleerd. Er kunnen keuzes worden gemaakt ten aanzien van de dienstverlening, zoals de aanvaardbaarheid van wachtlijsten binnen de wettelijke termijnen, en daarom is deze post op PM gezet.

PGB jeugd

Hoewel er vanuit de gemeente wordt gestuurd om zoveel mogelijk gebruik te maken van het bestaande aanbod van Zorg In Natura (ZIN) is het voor ouders mogelijk om een persoonsgebonden budget (PGB) aan te vragen. Vanuit de prognose 2023 wordt duidelijk dat het aantal PGB's een stijging laat zien.

Indexatie Sedna

Het College heeft op 29-11-2022 ingestemd met een subsidieverlening aan Sedna voor een periode van 2 jaar. De werkelijke indexatie voor de loonkosten 2024 is nog niet bekend. In de beschikking voor de subsidieverlening is afgesproken dat Sedna de gemeente schriftelijk informeert wanneer deze bekend is. Er is rekening gehouden met een aanvullende post voor indexatie van de loonkosten van € 350.000.

CAO Onderhandelingen CAO SW en CAO aan de Slag

Er wordt door de vakbonden en werkgevers van medewerkers bij de sociale ontwikkelbedrijven (in Emmen gaat het om de EMCO groep) nog onderhandeld over cao-eisen voor de CAO SW en de CAO Aan de Slag. Het gaat over de hoogte van de vergoeding voor reiskosten en lonen. De CAO Aan de Slag heeft een looptijd tot 31 december 2023. De CAO SW loopt nog tot 2025 door.

Wanneer de eisen van de vakbonden worden ingewilligd, levert dit een aanzienlijke toename van loonkosten op voor de EMCO groep.

Opschuiven woonplaatsbeginsel Beschermd Wonen van 1-1-2024 naar 1-1-2025

In de begroting 2023 is het effect van het opschuiven van het woonplaatsbeginsel opgenomen. Omdat de invoering van het woonplaatsbeginsel wordt verlegd van 1 januari 2024 naar 1 januari 2025 betekent dit dat de reeks met het effect een jaar doorschuift. De verwachte nadelen in de komende jaren zijn gecorrigeerd met de reeds in de begroting 2023 opgenomen reeks.

Opvang Oekraïners: lasten en rijksmiddelen

Op dit moment is niet duidelijk hoe de inkomsten en uitgaven voor Oekraïne zich gaan ontwikkelen in 2024. Vooralsnog hebben we rekening gehouden met uitgaven van € 11 miljoen. Voor deze uitgaven wordt een vergoeding van het rijk ontvangen. Op dit moment is er onzekerheid ten aanzien van deze vergoeding en daarom is deze ook geraamd op € 11 miljoen. De baten en lasten zijn budgettair neutraal opgenomen in de begroting.

Lagere kosten wet kinderopvang

In de komende jaren wordt een stabilisatie van het gebruik van kinderopvang voor de categorie met sociaal medische indicatie verwacht. Daarbij is een aantal gezinnen die veel van dit soort opvang gebruik maakten vertrokken. Dit heeft een groot effect op het budget en daarom hebben we nu het budget met € 65.000 verlaagd.

Implementatie Wet Open Overheid

Extra formatie, platformbeheer en toolingbeheer zijn structurele aanpassingen. Voor de basisverplichtingen van de Wet Open Overheid (WOO) zijn deze budgetten voldoende. Met de inwerkingtreding van de meer gecompliceerde fasen van de WOO is extra structurele inzet in tooling en personeel nodig zodat we aan de wettelijke (publicatie)verplichtingen kunnen blijven voldoen.

Verlaging pensioenpremie ABP

Recent heeft het ABP de prognose voor de pensioenpremie 2024 afgegeven. Dit zijn voorlopige cijfers maar wijken meestal niet af van de definitieve cijfers. In 2024 wordt een verlaging van de pensioenpremie met 0,9% verwacht. In geld is dit circa € 310.000 lagere lasten.

Aanpassen stelpost hervormingsagenda jeugd

Voor de hervormingsagenda jeugd ontvangen we gelden via het Gemeentefonds. Voor 2024 en 2025 zijn deze bedragen opgenomen in de meicirculaire. Voor de jaren 2026 en verder ontvangen wij ook gelden,

echter voor deze jaren zijn de bedragen nog niet bekend. Daarom zijn stelposten opgenomen. Op basis van recente informatie verwachten we een lager bedrag en daarom is de stelpost hervormingsagenda jeugd aangepast.

Onderuitputting kapitaallasten

Jaarlijks zijn de werkelijke kapitaallasten lager dan de begrote lasten. Dit wordt veroorzaakt door vertraging in de uitvoering van investeringen. Voor een deel deze onderuitputting van budget is een stelpost opgenomen; dit is een correctie op de begrote kapitaallasten. De raming van de stelpost onderuitputting is op basis van ervaring uit het verleden circa € 1,3 miljoen te laag.

Volume indexatie gemeentefonds met index BBP

In de voorjaarsnota van het Rijk wordt rekening gehouden met een volumeindexatie volgens de index BPP. De VNG heeft aangegeven dat de indexatie hoger moet zijn omdat de zorgkosten een hogere groei kennen dan de BPP index. De volume index is nog niet opgenomen in de meicirculaire 2023. In de kadernota 2024 is rekening gehouden met een nog te ontvangen bedrag van € 1 miljoen vanaf 2027. Op basis van de berekening van de VNG is de verwachting dat onze gemeente € 2,5 miljoen ontvangt; dat is € 1,5 miljoen meer dan onze eerdere aanname.

Beschermd wonen (volume, index stelpost en korting macrobudget)

Op Beschermd wonen verwachten we in 2026 per saldo € 0,5 miljoen lagere lasten en in 2027 € 1 miljoen. Deze afwijking wordt veroorzaakt door drie ontwikkelingen:

1. We verwachten in de komende periode dat minder inwoners instromen bij Beschermd wonen. We zien dat inwoners uitstromen naar de WLZ; deze uitstroom is nog steeds groter dan verwacht. De kosten zijn hierdoor circa € 1,7 tot € 2,1 miljoen lager.
2. Verder is de indexatie van de kosten voor Beschermd wonen nu hoger in de begroting dan de indexatie van de rijksuitkering in het gemeentefonds. Dit willen we nu gelijk aan elkaar stellen. Dit heeft tot gevolg dat de lasten worden bijgesteld met € 0,1 miljoen in 2024 oplopend tot € 1 miljoen in 2027.
3. Vanaf 2024 wordt het macrobudget gekort. Wij verwachten dat dit voor de gemeente Emmen leidt tot een nadeel van € 2 miljoen. Deze korting is het gevolg van de door de minister aangekondigde maatregel omdat veel gemeenten geld overhouden als gevolg van de hogere uitstroom naar de WLZ.

Meeropbrengst OZB op woningen

In de afgelopen jaren was de gerealiseerde opbrengst voor OZB circa € 100.000 tot € 200.000 hoger dan begroot. In de begroting van 2024 en verder hebben we de opbrengsten verhoogd met € 100.000 zodat deze meer in lijn zijn met de afgelopen jaren.

Stelpost indexaties lonen en prijzen

In de begroting hebben we de stelpost lonen en prijzen ingezet voor toename van lasten als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen. Omdat we behoedzaam begroten en gezien de huidige inflatie en de risico's ten aanzien van inflatie is ervoor gekozen het restant saldo van de stelpost indexaties lonen en prijzen te laten vrijvallen.

Diverse posten van € 50.000 of lager

Dit betreft een groepering van autonome ontwikkelingen van € 50.000 of lager. De specificatie is als volgt:

Bedragen * € 1.000	2024	2025	2026	2027
Extra middelen vervanging ledscherm Atlas Theater	-36	-36	-36	-36
Onderhoud eerste 5 jaar Centrum Beeldende Kunst	-14	-14	-14	-14
Diverse posten van € 50.000 of lager	-50	-50	-50	-50

2.5 Nieuw beleid

In de kadernota 2024 was nog geen nieuw beleid opgenomen omdat het college nog met de raad in gesprek wilde en omdat nog niet bekend was hoeveel financiële ruimte er zou zijn vanuit de meicirculaire. In de begroting 2024 zijn de voorstellen voor nieuw beleid zoveel mogelijk uitgewerkt.

In onderstaande tabel zijn de werkbudgetten inclusief personele inzet meegenomen.

Bedragen * € 1.000	2024	2025	2026	2027
Doorzetten pilot openstelling gemeentehuis zaterdag	-95	-95	-95	-95
Ontwikkeling Democratie Dichterbij	-88	-63	-13	-13
af: dekking ruimte bestaand budget ondersteuning EOP's	13	13	13	13
Versterken griffie	-250	-300	-300	-300
Vernieuwing raadszaal	PM	PM	PM	PM
Van Gogh in Drenthe - Emmen	-50	-50	-50	-50
Lobby-intensiveringen	-200	-275	-250	-250
Digitalisering	-150	-150	-150	-150
Jaarlijks bevrijdingsfestival	-25	-25	-25	-25
Evenementenbudget algemeen	-50	-50	-50	-50
Emmen op kop	-500	0	0	0
Toekomstbestendige bedrijventerreinen	-100	0	0	0
Marktvisie	-50	0	0	0
Ontwikkeling Greenwise Campus Emmen	-100	-100	-100	-100
	+PM	+PM	+PM	+PM
Transport	-1.645	-1.095	-1.020	-1.020

Bedragen * € 1.000	2024	2025	2026	2027
Transport	-1.645	-1.095	-1.020	-1.020
Interventieteams	-134	-134	-134	0
Begeleiding kinderraden	-195	-295	PM	PM
af: dekking bestaand budget kinderraden jeugdparticipatie	75	75	PM	PM
af: dekking bestaand budget kinderraden brede school	20	20	PM	PM
Bouw basisscholen in Weiteveen en Nieuw-Schoonebeek	-59	-59	-59	-59
Angelslo Academy	-450	-450	PM	PM
af: Angelslo dekking uit bestaande jeugdtransformatiemiddelen	100	100	PM	PM
Onderzoek beeldbepalende bouwwerken	-85	0	0	0
Subsidie Gemeentelijke Monumenten	-40	-40	-40	-40
Vastgoed Rensenpark	-32	-108	-137	-137
af: dekking vastgoed Rensenpark uit verhuurinkomsten	0	0	82	82
Openbare ruimte Rensenpark	-5	-147	-293	-293
Uitvoering geven aan wijkvisies	-200	-200	-200	-200
Uitvoering woonvisie	-50	0	0	0
Uitvoeringsplannen Stedenbouwkundige Structuurvisie Angelslo	-32	-32	-32	-32
Subsidieregeling Fonds Dorpen en Wijken	-20	-50	0	0
Verruiming doelgroep minimabeleid	-100	-100	-100	0
Budget Maatschappelijke initiatieven	-100	-100	-100	-100
Volume bereikbaarheid Emmen centrum	-500	-500	-1.000	-1.000
Integraal uitvoeringsplan bereikbaarheid Emmen Centrum	-250	0	0	0
Vervangen riolering en herinrichten Weerdingerstraat - Hoofdstraat - Seinstraat	-11	-44	-121	-242
Doorfietsroutes	-15	-30	-75	-75
Projectuitvoering herinrichten openbare ruimte tussen Markt en Weiert en moderniseren WeiertMoer	-3	-70	-81	-98
Centrale speelvelden sport en trimroutes in de openbare ruimte	-7	-77	-165	-250
Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030, 3e tranche	-59	-59	-59	-59
Ontbrekende schakels fietsnetwerk	-16	-31	-31	-31
IHP Binnensport kapitaallasten (fase 1)	-40	-199	-520	-999
IHP Binnensport sloopkosten (fase 1)	-197	-200	0	0
af: dekking: IHP Binnensport (begroting 2023)	225	225	225	225
af: dekking: inzet krediet verduurzaming gemeentelijk vastgoed	5	22	43	224
Ontwikkeling sport- en beweegcampus Emmen (incidenteel)	-200	0	0	0
Ontwikkeling sport- en beweegcampus Emmen (incidenteel)	100	PM	PM	PM
Neptunusbad	-171	-171	-171	-171
Sportpark Bargeres	-148	-148	-148	-148
Versterking museale voorzieningen	0	-145	-145	-145
Evenementen sport	-45	-45	-45	-45
Huisvesting Facet	PM	PM	PM	PM
Intensivering jongerenwerk	-500	-700	-700	-700
af: dekking: transformatiebudget jeugd en sportgala SPUK	350	350	350	350
Intensivering integrated care	-450	-600	PM	PM
af: dekking transformatiebudget Intensivering integrated care	450	600	PM	PM
Doorbraakmethode	-100	-100	-100	-100
Anders (samen)werken sociaal domein (beleidskader)	-200	-200	-200	PM
Stelpost voor sloopkosten	-200	-100	-50	-50
Formatie invordering / gegevensbeheer team BEL	-120	-120	-120	-120
af: dekking uit verhaal invordering en onroerend zaak belasting	120	120	120	120
Personele inzet voor innovatie van processen	-550	-550	-550	0
af: dekking organisatieontwikkeling	280	280	280	0
af: dekking stelpost uitvoeringskosten nieuw beleid	270	270	270	0
Vrijval stelpost uitvoeringskosten nieuw beleid	0	0	0	270
Effecten nieuwe nota activabeleid	-196	-196	-196	-196
af: dekking effecten nota activabeleid door verhoging stelpost onderuitputting kapitaallasten	196	196	196	196
Totaal nieuw beleid	-4.934	-4.837	-5.026	-4.843

Doorzetten pilot openstelling gemeentehuis zaterdag

In 2023 is een pilot gestart met het openstellen van het gemeentehuis op zaterdag. Deze verruiming van openingstijden is bedoeld om doelgroepen die op zaterdag gemakkelijker kunnen komen dan door de weeks te accommoderen. Hiermee wordt de belofte dat de gemeente Emmen meer bereikbaar moet zijn voor haar inwoners uit het verkiezingsprogramma en het coalitieakkoord waargemaakt.

Tot op heden is de pilot positief omarmt en bestaat de wens dit beleid door te zetten. In de komende jaren is hiervoor in totaal een bedrag van € 95.000 benodigd voor de ondersteuning vanuit het Klantcontactcentrum en Belastingen, balie-medewerkers Klancontactcentrum Zorgloket Burgerzaken, facilitair- en beveiligingsmedewerkers en voor piketdiensten applicatiemanagers.

Ontwikkeling Democratie Dichterbij

De ontwikkeling Democratie Dichterbij is belangrijk voor nabijheid tussen inwoners en bestuur en daarmee het realiseren van de ambities uit het coalitieakkoord en de strategienota. Maar het gaat niet vanzelf.

In 2023 wordt een plan uitgewerkt waarbij een andere werkwijze, houding en competenties centraal staan. In 2024 wordt het plan in uitvoering genomen. Het doel is dat we de nabije en samenwerkende overheid worden en dat dit uiteindelijk in onze eigen reguliere processen wordt opgenomen. Dus niet iets extra's, maar een vernieuwde werkwijze die oude manier van doen vervangt.

Naast het analyseren van goede voorbeelden van samenwerking en participatie willen we in 2024 uitvoering geven aan de volgende voorstellen:

1. Versterken van de EOP's door de besturen een training aan te bieden gericht op het vinden en behouden van vrijwilligers. Het doel hierbij is het unieke EOP model in Emmen toekomstbestendig te maken. Hiervoor is éénmalig € 25.000 benodigd.
2. Faciliteren in aanvullende inzet van het EOP secretariaat omdat intensiever contact ontstaat. De geschatte meerkosten zijn € 13.000 en kunnen worden gedekt uit bestaand budget voor ondersteuning EOP's.

De verdere ontwikkeling van Democratie Dichterbij welke is ingezet in 2023 vraagt blijvend commitment van bestuur en organisatie. We verwachten dat het noodzakelijk is om enige expertise te kunnen aantrekken voor de begeleiding van experimenten omdat het kennis, ervaring, methoden en vaardigheden vraagt die we nog onvoldoende in huis hebben. Dit laten we gepaard laten gaan met een leertraject van onze eigen mensen volgens een train-de-trainer benadering, zodat we die expertise op den duur zelf ontwikkelen en integreren. We zoeken hierbij aansluiting bij het programma opgavegericht werken. Voor 2024 en 2025 is hiervoor € 50.000 opgenomen.

Versterken griffie

Bij de kadernota behandeling is de motie onderzoek versterken griffie aangenomen. Dat plan wordt nu uitgewerkt. De financiële inschatting van het plan bedraagt structureel € 300.000. Voor 2024 is vanwege de aanloop een lager bedrag opgenomen.

Vernieuwing raadszaal

Voor de vernieuwing van de raadszaal is op dit moment nog niet duidelijk welke investeringen worden gedaan. De kapitaallasten zijn daarom op PM gezet. Wanneer meer duidelijk is ten aanzien van de vernieuwing wordt besluitvorming gevraagd.

Van Gogh in Drenthe - Emmen

In 2023 is het Van Gogh jaar gaande. Het themajaar wordt als ideale gelegenheid gebruikt om 'Van Gogh in Drenthe' in de schijnwerpers te zetten.

Wij zien dit themajaar echter niet als eindbestemming. Gezamenlijk willen we het verhaal blijven vertellen, ook in de jaren na 2023. Met de blijvende inspanningen wordt enerzijds recreatie en toerisme gestimuleerd en anderzijds is er de overtuiging dat Van Gogh Drenthe bij kan dragen aan het profijt dat bewoners hebben bij recreatie en toerisme. Het vergroot de trots en leefbaarheid en stimuleert participatie, getuige de vele lokale initiatieven die er leven rondom dit thema.

Blijvende samenwerking op provinciaal niveau tussen de betrokken partijen dient te worden gecontinueerd. Dit is van essentieel belang om ook na 2023 op provinciaal niveau in gezamenlijkheid op te trekken en zo voldoende inhoud te kunnen geven aan het verhaal van Van Gogh in Drenthe. Hiermee voorkomen we dat het, alle investeringen ten spijt, als een nachtkars uit gaan.

Lobby-intensivering

Zowel het college als de raad ziet het toenemend belang van lobby voor de gemeente Emmen. Lobby draagt bij aan het realiseren van onze ambities en doelen, zoals verwoord in de strategienota en coalitieakkoord. Om lobby effectief als middel in te kunnen zetten is professionele ondersteuning nodig.

Daarbij gaat het enerzijds om ondersteunende taken en anderzijds gaat het om de lobby-acties zelf. Het onderhouden van de relevante relaties, het behartigen van de belangen van de gemeente Emmen op de lobbythema's en het voeren van de lobbygesprekken met stakeholders en ministeries.

In totaal gaat het om 2 medewerkers (in totaal €200.000).

Om snel te kunnen starten met professionalisering van lobby, lobbymonitoring, lobbyacties en lobbyregie wordt voor de korte en middellange termijn expertise ingehuurd.

Digitalisering

De digitaliseringstrend gaat razendsnel en is door de coronacrisis nog actueler geworden. Digitalisering gaat enerzijds om automatisering en flexibilisering van productieprocessen. Anderzijds heeft digitalisering betrekking op het 'slim' maken van producten, waardoor innovatie gestimuleerd wordt.

We willen de mogelijkheden verkennen die digitale innovaties en ontwikkelingen ons kunnen brengen, de (kennis)vraag ophalen bij ondernemers en aansluiten bij de digitaliseringsagenda Noord Nederland op het onderdeel digitale economie. Tegelijkertijd halen we het net op, wat is er al, welke partijen zijn al met digitalisering bezig. Op basis van een procesmatige verkenning willen we komen tot een gemeentelijke visie op digitalisering. Dit moet leiden tot een aanpak gericht op het (economische) digitaliseringsvraagstuk om de concurrentiepositie van bedrijven in onze topsectoren, waaronder de maakindustrie, te versterken. Hierbij is de insteek het versterken, versnellen en verbreden van de bestaande digitale ecosystemen en bewustwording en kennis over digitalisering bij ondernemers te vergroten.

Jaarlijks bevrijdingsfestival

Het Bevrijdingsfestival is een evenement dat jaarlijks op 5 mei (Bevrijdingsdag) gehouden wordt op diverse locaties in Nederland. De festivals worden georganiseerd om de bevrijding van Nederland in 1944-45 te herdenken en te vieren. Samen vormen de festivals het grootste muziek-evenement van Nederland. De toegang tot de festivals is kosteloos. De festiviteiten worden veelal georganiseerd door de gemeenten. Op de Bevrijdingsfestivals draait het niet alleen om muziek. Naast de jaarlijks wisselende artiesten zal aandacht worden gevraagd voor onvrijheid, mensenrechten en oorlog elders in de wereld.

In 2023 heeft Emmen voor het eerst meegedaan en een eigen Bevrijdingsfestival georganiseerd. Deze was met ruim 10.000 bezoekers een doorslaand succes. Middels de brede programmering was er voor elk wat wils, zowel voor kinderen, jongeren als ouderen. Ook de horeca in Emmen Centrum heeft met volle terrassen hiervan geprofiteerd.

De gemeente Emmen wil vast onderdeel zijn van dit festival en vraagt hiervoor structureel € 25.000.

Evenementenbudget algemeen

Evenementen zijn van groot economisch en maatschappelijk belang voor bezoekers, bewoners en ondernemers. Evenementen dragen bij aan de leefbaarheid én het beeld van een attractieve, sfeervolle en gezellige gemeente, waar regelmatig iets te beleven valt.

Het evenementenfonds is bedoeld om de organisatie van grotere evenementen in onze gemeente te stimuleren. Het grootste deel van het fonds wordt aangewend voor het verstrekken van subsidies. Daarnaast wordt een deel gebruikt als werkbudget, waaronder het aanvragen van vergunningen.

De laatste jaren zien we een toename van (terugkerende) evenementen. Dit is een mooie ontwikkeling die eraan bijdraagt dat Emmen positief op de kaart komt. Deze toename van evenementen brengt ook een toename van de uitgaven met zich mee, waardoor het huidige budget ontoereikend blijkt.

Structureel is een verhoging van het evenementenfonds van €50.000 noodzakelijk om uitvoering te kunnen geven aan de organisatie van evenementen.

Emmen op Kop

Regelmatig passeren er in Emmen evenementinitiatieven met bovenregionale dan wel landelijke uitstraling. Om dergelijke grote evenementen mogelijk te maken is in het verleden het fonds 'Emmen op Kop' opgericht. Dit fonds heeft bijgedragen aan het naar Emmen halen van verscheidenen evenementen met een landelijke uitstraling.

We willen vaker evenementen naar Emmen halen die landelijk of zelfs internationaal positieve (media)aandacht op de gemeente richten. Grote publiekstrekkers met een uniek karakter die iets extra's bieden. Die passen bij de kernwaarden en uitstraling van Emmen. Een groot en goed georganiseerd evenement trekt veel publiek en media-aandacht. We willen mooie kansen kunnen benutten wanneer deze zich voordoen, de krachten bundelen, om evenementen neer te zetten waar niemand omheen kan. De gemeente Emmen in koppositie!

Het voorstel is om een fonds 'Emmen op Kop 2.0' in te richten met een éénmalige voeding van € 500.000. Wanneer passende kansrijke evenementinitiatieven zich voor doen kan hierop een beroep worden gedaan.

Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen spelen een cruciale rol in de economie en hebben verschillende belangrijke voordelen en functies. Bedrijventerreinen bieden ruimte en faciliteiten voor bedrijven om zich te vestigen, te groeien en te opereren. Ze stimuleren economische activiteit, creëren werkgelegenheid en dragen bij aan de groei van de lokale economie.

De huidige kaders voor de (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen is vastgelegd in de bedrijventerreinenstructuurvisie (onderdeel van de structuurvisie werklocaties Emmen 2010-2020). Dit beleid voldoet niet meer aan de actuele vraagstukken in de gemeente. Er zijn verschillende nieuwe ontwikkelingen gaande op het gebied van bedrijventerreinen, onder andere de grote vraag naar bedrijfslocaties met als onderdeel het vraagstuk rondom de grote ruimtevragers maar ook de verduurzamingsopgave van bedrijven en bedrijventerreinen.

Het ontbreekt aan een gemeentelijke visie waar al deze zaken samenkomen. We willen dan ook de mogelijkheden verkennen die deze trends en ontwikkelingen ons brengen en vervolgens vertalen in een gemeentelijke visie en een aanpak met concrete acties. Ook voor het vormgeven en vullen van de Omgevingsvisie is dit onderwerp van belang. Om hieraan uitvoering te kunnen geven is een budget van € 100.000 nodig.

Marktvisie

De vrijdagmarkt en de vlindermarkten hebben in het centrum van Emmen een sterke positie. Een groot deel van de marktbezoekers combineert een bezoek aan de markt met een bezoek aan de nabijgelegen winkels. Een sterke warenmarkt vergroot op een bepaalde dag de attractiviteit van een winkelgebied.

Gelet op het belang van de markt voor Emmen-centrum wordt conform de detailhandelsstructuurvisie samen met de marktcommissie en andere betrokken partijen een marktvisie opgesteld waarin de kansen en de voorwaarden voor een sterke en aantrekkelijke markt worden beschreven.

Vervolgens kunnen de regels, voorschriften en procedures die van toepassing zijn op de exploitatie en het beheer van de markt worden vastgelegd in de marktverordening. Met als doel een eerlijke, georganiseerde en veilige marktomgeving te creëren voor alle betrokken partijen. Om uitvoering te kunnen geven aan de plannen is een budget van € 50.000 nodig.

Ontwikkeling Greenwise Campus Emmen

Vanuit het programma Greenwise Campus Emmen wordt vorm en inhoud gegeven aan de integrale ontwikkeling van de Greenwise Campus. Zowel inhoudelijk als ruimtelijk betreft het een grote en complexe ontwikkeling die van groot economisch belang is voor de gemeente Emmen en de regio.

In 2023 wordt het programmaplan voor het programma Greenwise Campus Emmen opgesteld, dat naar verwachting eind 2023 ter vaststelling voorgelegd kan worden aan het college.

Op dit moment is nog niet duidelijk wat de kosten van de verschillende ontwikkelingen met betrekking tot programma Greenwise Campus Emmen en de integrale ontwikkeling van de Greenwise Campus Emmen

zullen zijn en hoe deze gedekt zullen gaan worden. In ieder geval zal er een structureel budget van € 200.000 per jaar beschikbaar moeten komen voor de integrale programmatische sturing van programma Greenwise Campus Emmen. Dit budget is bij de begroting 2023 reeds aangevraagd en opgegaan in de stelpost voor personele capaciteit. Hier is vanaf 2023 een beroep op gedaan.

Daarnaast is (incidenteel) exploitatiebudget nodig voor onder andere onderzoek, voorbereiding en coördinatie (interne uren, externe ondersteuning en adviezen) van de ontwikkeling in de komende jaren; voor zover dat dit niet gedekt kan worden uit projectbudgetten en kredieten. Dit budget wordt geschat op circa € 100.000 per jaar.

De totale investeringsomvang voor wat betreft de realisatie van de Greenwise Campus Emmen, wordt geschat op mogelijk tussen de € 0,5 en € 1,0 miljard. Voor het overgrote deel betreft dit verwachte investeringen door derden, maar ook de gemeente zal moeten investeren in deze ontwikkeling. Aangezien het een grote, belangrijke en complexe ontwikkeling betreft en op dit moment nog niet duidelijk is wat deze ontwikkeling voor kosten voor de gemeente met zich meebrengt en hoe deze gedekt zullen gaan worden, wordt deze ontwikkeling nu als 'PM' meegenomen in het voorstel voor de begroting 2024.

Het aandeel van de gemeente in deze totale investering is, zoals reeds aangegeven, op dit moment nog niet goed te bepalen, maar zal met name betrekking hebben op:

- Aan- en verkoop van (strategisch belangrijke) gronden en panden
- Bouw- en woonrijp maken van gronden
- Infrastructuur en bereikbaarheid
- Ontwikkeling van het openbaar gebied, etc.

De herinrichting Boermarkeweg, de aansluiting van de beroepsonderwijs-campus op de Boermarkeweg en de doorfietsroute Station Emmen – Centrum Klazienaveen (inclusief fietsonderdoorgang Boermarkeweg), die ook over het campusterrein loopt en een belangrijke ontsluiting van het campusterrein voor fietsers betreft, zijn afzonderlijk in de begroting opgenomen. De kosten van bouw- en woonrijp maken van de 'zorgcampus' zullen gedekt worden uit de nog op te stellen grondexploitatie 'zorgcampus'.

Interventieteams

Interventieteams kunnen waar nodig samen met onze handhavingpartners zoals de Regionale Uitvoeringsdienst optrekken. Deze interventieteams gaan extra letten op gecontroleerde bedrijven en personen die vaak terugvallen in hun oude patroon. Het doel is om langdurige handavingszaken te voorkomen en bij nieuwe overtredingen sneller over te gaan op het opleggen van onder andere dwangsommen.

Het succes van interventieteams staat of valt met een duurzame aanpak. Voor het organiseren en coördineren van integrale controles van bedrijven en personen en beslissen welke interne medewerkers en netwerkpartners nodig zijn om de controles uit te voeren is de inzet van 2 senior medewerkers nodig.

Het gaat in eerste instantie om tijdelijke inzet voor 3 jaar, omdat we eerst ervaring op willen doen met deze manier van werken. Per fulltime medewerker is een bedrag van € 67.000 nodig, wat neerkomt op een totaal bedrag van € 134.000 voor twee medewerkers.

Begeleiding kinderraden

In 2023 zijn we gestart met het installeren van kinderraden in wijken en dorpen. Kinderen uit groep 6 t/m 8 denken, in het kader van jeugdparticipatie, burgerschap en democratie, mee over hun eigen leefomgeving. In de 1e helft van 2023 zijn er 6 kinderraden geïnstalleerd. Uiteindelijk gaan we naar 20 kinderraden in wijken en dorpen.

De begeleiding van deze kinderraden wordt gedaan door Facet. Ze bewaken proces en voortgang en hebben als belangrijke taak dat ieder kind zich gehoord en gezien voelt. De begeleiding moet pedagogisch verantwoord zijn. Voor de inzet van Facet in 2023 is incidenteel dekking gevonden. In 2024 zijn de kosten voor de begeleiding door Facet geraamd op € 135.000 en vanaf 2025 is dit € 235.000.

Het instellen en begeleiden van de kinderraden vraagt ook inzet van de ambtelijke organisatie. Hiervoor is structureel € 60.000 nodig.

In de huidige begroting is een budget van € 95.000 opgenomen. Dit betekent dat in 2024 een aanvullend budget van € 100.000 en vanaf 2025 € 200.000 nodig is. De begeleiding geldt in eerste instantie voor een periode van twee jaar. Daarna zal een evaluatie plaatsvinden.

Bouw basisscholen in Weiteveen en Nieuw-Schoonebeek

Stichting Catent heeft in de dorpen Weiteveen en Nieuw-Schoonebeek twee scholen. De gemeenteraad heeft op 30 september 2021 het Integraal Huisvestingsplan Primair & Voortgezet Onderwijs Emmen (IHP PO-VO) vastgesteld. Hierin is het idee opgenomen om beide scholen in een nieuw duurzaam gebouw, op een goed bereikbare plaats tussen beide dorpen in, onder te brengen.

Bij de uitwerking van het idee van één locatie tussen de dorpen is gekeken naar de mogelijke gevolgen voor de leefbaarheid in de beide dorpen en de haalbaarheid van één centrale locatie. In stand houden van beide locaties wordt gezien als een kans voor beide dorpen om belangrijke voorzieningen te behouden die de leefbaarheid in beide dorpen versterkt. Daarnaast blijkt één centrale locatie door geldende wet- en regelgeving (stikstof/natura 2000) complicerend te zijn. Het college heeft daarom ingestemd met de optie voor vervangende nieuwbouw in beide dorpen in 2025 en het extra berekende krediet aan te vragen middels de begroting 2024. Dit wijkt af van het door de gemeenteraad vastgestelde IHP PO-VO.

De kosten voor twee nieuwe scholen apart van elk 750 m2 BVO met ook ieder 1 lokaal voorschool per gebouw komt uit op € 2.400.000 (normbedrag 2023) ervan uitgaande dat op de bestaande kavels gespiegeld kan worden gebouwd. Totaal dus een bedrag van € 4.800.000. De kosten berekend voor een fusieschool (normbedrag 2023) zijn € 3.500.000 (1200 m2 BVO inclusief 1 lokaal Voorschool) exclusief aankoop van een geschikte kavel. In totaal is de meerprijs van twee nieuwe schoolgebouwen ten opzichte van één gefuseerd schoolgebouw € 1.300.000. Op lastenbasis over 50 jaar afschrijving een bedrag van € 40.300. Dit is exclusief de sloopkosten van de twee oude scholen (gemiddeld per schoolgebouw € 300.000) en het egaliseren van het terrein. Totaal aan geraamde sloopkosten is circa € 600.000. Kapitaalslasten over 50 jaar afschrijving € 18.600 per jaar.

Angelslo Academy

In de wijk Angelslo willen we met een experimentele aanpak vooral invulling geven aan het creëren van meer perspectief voor de jeugd. Een mooie aanpak daarvoor is al ingezet in de wijk Presikhaaf, Arnhem. Zowel de aanpak in Presikhaaf als ook het IJslandse model fungeren daarbij als inspiratie.

Deze aanpak in Angelslo is een experiment. Onderweg kunnen er bijstellingen nodig zijn. Er vinden tussentijdse evaluaties plaats waarvan de eerste in het 1e kwartaal 2024 en in het 3^e kwartaal van 2025 de keus om het experiment wel/niet voort te zetten.

In 2023 wordt gewerkt aan verdere planvorming en vaststelling van de definitieve naam voor deze aanpak. Voor 2024 en 2025 wordt budget van € 450.000 gevraagd, welke voor € 400.000 bestaat uit personele inzet (projectleiding, buurtportcoaches, jongerenwerker en kust-/cultuurcoach) en € 50.000 werkbudget. In totaal wordt € 100.000 uit de jeugdtransformatiemiddelen bekostigd.

Onderzoek beeldbepalende bouwwerken

In de gemeente Emmen hebben we sinds 2016 een lijst met beeldbepalende bouwwerken. Beeldbepalende bouwwerken zijn bouwwerken die niet in aanmerking zijn gekomen voor een monumentale status, maar wel bijzonder zijn. Beeldbepalende bouwwerken hebben geen beschermde status. Ze vallen onder de maatregel 'respecteren en rekening mee houden.' Dit betekent dat wanneer een eigenaar een beeldbepalend bouwwerk wil slopen of onherkenbaar verbouwen, dit mogelijk is. Dit is dan ook al meerdere keren gebeurd.

De gemeente kan in het bestemmingsplan wel een sloopverbod voor beeldbepalende bouwwerken opnemen (zoals in Emmen-Centrum Noord). Voorwaarde is wel dat de beeldbepalende waarde van een pand is gebaseerd op de inventarisatie en een waardering is gemaakt door een onafhankelijk deskundig bureau dat de nationale richtlijnen volgt voor de waardering van gebouwen. Alleen op basis van een dergelijke onafhankelijke waardering kan in een bestemmingsplan een sloopverbod worden opgenomen.

Het voornemen is om een onderzoek te laten uitvoeren naar de rest van de beeldbepalende bouwwerken in de gemeente Emmen en ook hier een vorm van bescherming aan te verbinden. Voorgestelde bescherming is om een sloopverbod in de regels van een bestemmingsplan of straks het Omgevingsplan op te nemen. Een sloopvergunning kan alleen in bijzondere uitzonderlijke gevallen worden verleend.

Subsidie Gemeentelijke Monumenten

Alle 268 monumenten binnen de Gemeente Emmen zijn beoordeeld op hun technische staat. Hieruit is uit naar voren gekomen dat 17% in redelijke tot slechte staat verkeerd. De groep die het slechtst scoort betreft de groep gemeentelijke monumenten, waarbij 1 op de 3 monumenten in matige staat verkeerd.

Het voorstel is een subsidie in het leven te roepen voor gemeentelijke monumenten, waarbij 40% van de subsidiabele kosten wordt vergoed met een maximum tot € 4000.

Voor het stimuleren van onderhoud en restauratie aan gemeentelijke monumenten en om grote kosten aan deze monumenten in de toekomst te voorkomen, is een budget nodig van € 40.000 per jaar.

Rensenpark Emmen

Met het vaststellen van de visie op het Rensenpark (juni 2023) is besloten om het Rensenpark een kwaliteitsimpuls te geven. Hiervoor zijn investeringen nodig.

De staat van het bestaande vastgoed in het park is momenteel matig en er zijn forse (onderhouds-) maatregelen nodig om de gebouwen toekomstbestendig en duurzaam te maken. Dit geldt ook voor het vastgoed tussen de markt en het Rensenpark dat onderdeel is van de ontwikkeling van het entretegebied.

Ook de openbare ruimte in het Rensenpark verdient een stevige kwaliteitsimpuls. Tijdens het herijkingsproces van de visie op het park (2022-2023) is gebleken dat het Rensenpark door velen wordt gezien als een belangrijk stadspark in het centrum van Emmen. Onderhoud en doorontwikkeling van het park is nodig om de kwaliteit te behouden en te versterken.

Uitvoering geven aan wijkvisies

Voor een aantal dorpen en wijken zijn woon- en leefbaarheidsvisies opgesteld met de intentie meer sturing te geven aan woonopgaven en gebiedsontwikkelingen. Om de leefbaarheid in dorpen en wijken te verbeteren is een grootschaliger aanpak nodig. In de Woonvisie 2022-2030 staat dat voor Bargeres, Emmerhout en Nieuw-Amsterdam/Veenoord tot een meer programmatische aanpak moet worden gekomen, om de beschreven opgaven in samenhang tot uitvoering te brengen. Dit vraagt om aanvullende middelen.

Uitvoering woonvisie

De woonvisie 'BuitengeWoon Thuis in Emmen' en de gekoppelde uitvoeringsagenda geven inzicht in de opgaven voor komende jaren. Voor de uitvoering van het onderdeel integrale structuurvisie voor herstructurering zijn éénmalig extra financiële middelen van € 50.000 nodig. Vele wijken en dorpen zijn toe aan herstructurering om deze toekomstbestendig te houden. De structuurvisie geeft inzicht in de aanpak van prioritaire locaties, de benodigde maatregelen en de daarmee gepaard gaande kosten.

Uitvoeringsplannen Stedenbouwkundige structuurvisie Angelslo

Het programmateam Angelslo heeft met ondersteuning van een architectenbureau een herziene Stedenbouwkundige structuurvisie voor Angelslo opgesteld. Met deze visie wordt onder meer beoogd de dynamiek van de woon en leefbaarheid sterk te verbeteren.

Het college heeft de Stedenbouwkundige structuurvisie in de vergadering van 16 mei vastgesteld. Om uitvoering te kunnen geven aan de gebiedsontwikkeling is het beschikbaar stellen van een krediet van € 600.000 noodzakelijk. De kapitaallasten zijn € 32.000 per jaar, gebaseerd op een afschrijvingstermijn van 25 jaar en een rente van 1,4%.

Subsidieregeling Fonds Dorpen en Wijken

De stimuleringsregeling dorpen en wijken wordt ook wel de subsidieregeling dorpen en wijken genoemd. Met deze regeling worden lokale initiatieven die de leefbaarheid in dorpen en wijken verbeteren gesteund. Voor 2024 en 2025 willen we het subsidieplafond handhaven op € 100.000 net als in de periode 2019-2023. Dit betekent dat een aanvullend budget van € 20.000 nodig is in 2024 en € 50.000 in 2025.

Verruiming doelgroep minimabeleid

In het beleidsplan sociaal domein 'Erbij horen en meedoen in Emmen!' is opgenomen dat armoede- en schuldenproblematiek in de eerste plaats financieel is, maar ook stevig doorwerkt in sociaal maatschappelijke zin. Inwoners trekken zich terug uit sociale contacten en boeten als gevolg van de ervaren stress vaak in op hun veerkracht.

Door deze inwoners toegang te geven tot onze minimaregelingen streven we naar meer bestaanszekerheid. Wij willen de doelgroep die aanspraak kan maken op minimaregelingen vergroten. Hiervoor vragen wij voor de jaren 2024 t/m 2026 een budget van € 100.000 zodat we naar verwachting 294 extra toekenningen kunnen doen.

Budget Maatschappelijke initiatieven

Voor het stimuleren van maatschappelijke initiatieven die kunnen bijdragen aan de opgaven in het sociaal domein stimuleren, wordt een budget van € 100.000 vrijgemaakt.

Volume bereikbaarheid Emmen Centrum

Binnen het programma Bereikbaarheid Emmen spelen tal van grote ontwikkelingen, waaronder de reconstructie van wegen, spoorverbindingen, het stationsgebied Emmen Centrum en omgeving als volwaardig OV knooppunt en de doorfietsroutes en hoofdfietsstructuur. De projecten en ontwikkelingen gaan veel geld kosten en ook de gemeente heeft hier een aandeel in. Op dit moment is niet goed in te schatten hoe groot de omvang is van de gemeentelijke inzet. Om kansen te benutten (subsidiemogelijkheden bijvoorbeeld), flexibel in te kunnen spelen op ontwikkelingen en voortgang te kunnen maken in de realisatie wordt voor alle ontwikkelingen een volume Bereikbaarheid ingesteld. Wij willen de benodigde middelen via een ingroeimodel opnemen in de begroting. Voor de inzet van deze middelen vragen wij specifieke besluitvorming over projecten en kredieten.

Het te vormen fonds Bereikbaarheid Emmen is in eerste instantie vooral bedoeld voor de volgende ontwikkelingen die nog in de planvormingsfase zitten:

- Reconstructie Boermarkeweg
- Aanpassingen van Schaikweg
- Ontwikkeling stationsgebied Emmen centrum en omgeving
- Ontwikkelingen spoor / spoorwegovergangen Emmen Centrum
- Fietsparkeren station Emmen Centrum
- Doorfietsroute(s) Emmen (F34)

Voor de concretere projecten die op korte termijn gerealiseerd moeten worden, zoals de Weerdingerstraat en de doorfietsroute F862 worden benodigde middelen via een afzonderlijk voorstel nieuw beleid opgenomen.

Integraal uitvoeringsplan bereikbaarheid Emmen Centrum

In 2024 wordt een integraal uitvoeringsplan bereikbaarheid Emmen Centrum opgesteld. In dit plan worden de multimodale bereikbaarheidsprojecten in Emmen Centrum (hoofdstructuur) nader uitgewerkt in relatie tot de grote ontwikkelingen die naar verwachting in de komende 10 jaar gaan plaatsvinden.

Voor verdere planvorming, onderzoek, verkenning en het opstellen van het integraal uitvoeringsplan in 2024 is naar verwachting een incidenteel budget van € 250.000 nodig. We denken dat het plan eind 2024/begin 2025 gereed zal zijn.

Vooruitlopend op dit plan wordt de realisatie rioolvervanging en herinrichting Weerdingerstraat, Seinstraat, Hoofdstraat reeds uitgewerkt en opgepakt. Ook zal de realisatie doorfietsroute F862 worden uitgewerkt en opgepakt. Zie hiervoor de afzonderlijke voorstellen nieuw beleid.

Vervangen riolering en herinrichten Weerdingerstraat - Hoofdstraat - Seinstraat

Begin 2025 is het plan de riolering en de herinrichting van de Weerdingerstraat-Hoofdstraat-Seinstraat in uitvoering te nemen. Dit ook vanwege de noodzaak de wateroverlast die wordt ervaren zo snel mogelijk op te heffen. De kosten voor dit project worden nog geraamd en zijn afhankelijk van het op te stellen inrichtingsplan Stationsgebied Emmen Centrum e.o. en Weerdingerstraat e.o.. Een deel van de investering wordt gedekt uit het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) en het andere deel moet worden gedekt uit de gemeentelijke begroting. De globaal indicatieve raming gaat uit van een investering van € 6,5 miljoen (€ 10 miljoen minus bijdrage uit het GRP van € 3,5 miljoen). Op basis van een afschrijvingstermijn van 40 jaar en een rentepercentage van 1,4 bedragen de kapitaallasten € 242.000 per jaar.

Doorfietsroutes

De Colleges van de BOCE-gemeenten zullen na het zomerreces 2023 het plan met indicatieve doorfietsroutes vaststellen; de gemeenteraden worden hierover geïnformeerd. Daarna kan gefaseerd verdere uitvoering, voorbereiding en uitvoering plaatsvinden. De verwachting is dat de doorfietsroute Station Emmen-Centrum naar het centrum van Klazienaveen meeste kan van slagen heeft. De provincie Drenthe heeft middelen beschikbaar gesteld voor een aantal doorfietsroutes, waaronder Emmen-Klazienaveen. Voor een ander onderdeel van dit tracé is dekking aanwezig in het Regiostedenfonds en GRP. Na het zomerreces 2023 is meer duidelijk geworden over de inrichting en uitvoering. De totale investering wordt indicatief geraamd op € 16 miljoen. De beschikbare dekking is € 500.000 uit het GRP en € 1,1 miljoen uit het volume Regiostedenfonds. Daarnaast verwachten we aanvullende dekking vanuit de Provincie, bereikbaarheidsakkoord en Regiostedenfonds. In het meest gunstige scenario is een krediet van € 1,9 miljoen nodig vanuit de gemeente. De bijbehorende kapitaallasten zijn € 75.000, uitgaande van een afschrijvingstermijn van 40 jaar en een rente van 1,4%.

Projectuitvoering herinrichten openbare ruimte tussen Markt en Weiert en moderniseren Weiervloer

De gebiedsontwikkeling Tussen Markt en Weiert vormt een grote en belangrijke ontwikkeling binnen de ontwikkeling van Regiostad Emmen en de daarvoor verkregen subsidie Regiostedenfonds vanuit de provincie Drenthe. Onlangs is de gebiedsvisie in concept vastgesteld en zijn voor projectleiding in de kadernota 2024 middelen beschikbaar gesteld.

De indicatieve omvang van de investering in vastgoed en openbare ruimte is € 3 miljoen exclusief btw en inclusief post voor onvoorzien. Uitgaande van een afschrijvingstermijn van 40 jaar en een rentepercentage van 1,4% bedragen de indicatieve jaarlijkse kapitaallasten € 117.000. Mogelijk is het verkrijgen van dekking nog aan de orde.

Centrale speelvelden sport en trimroutes in de openbare ruimte

Voor het stimuleren van sporten, spelen, bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte neemt de gemeente de regie terug voor het realiseren van centrale speelplaatsen. Voor het aanleggen van centrale speelplaatsen, sport/trimroutes en inclusief spelen voor minder validen is een jaarlijks budget van € 250.000 nodig. Voor het realiseren van centrale speelplaatsen vervalt de eigen bijdrage (50%) van de EOP's. Voor de extra speelplaats (op basis van behoefte) in de leeftijd tot 6 tot 8 jaar blijft het huidige speelvoorzieningsbeleid gehandhaafd. De initiatiefnemer kan dan via de EOP (die 50% van de kosten draagt) een verzoek bij de gemeente neerleggen.

Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030, 3e tranche

Het gaat niet goed met de verkeersveiligheidscijfers. Het aantal letselslachtoffers (gewonden) in Emmen stijgen jaarlijks. In 2018 waren er nog 105 gewonden in het verkeer. In 2019 is dit gestegen naar 141. (We laten de rustige coronajaren achterwege). In 2022 is het aantal gewonden gestegen naar 180. In het "Uitvoeringsplan veiligheid" is verkeersveiligheid, het terugdringen van het aantal slachtoffers, 1 van de 5 prioriteiten.

Voorgesteld wordt eenmalig krediet van € 1.085.000 beschikbaar te stellen om de subsidie SPV 2030 (Strategisch Plan Verkeersveiligheid) 3e tranche te kunnen aanvragen. Op basis van afschrijving over 25 jaar en een rente van 1,4 % levert dit een jaarlijkse kapitaalslast op van € 59.000.

Ontbrekende schakels fietsnetwerk

Voor het aanleggen van de ontbrekende schakels in het hoofdfietsnetwerk stelt de provincie Drenthe € 2,5 miljoen beschikbaar op basis van cofinanciering. De maximale bijdrage van de provincie is € 250.000 per project. Dit is gemeld in de Mobiliteitsraad van 5 juni 2023. De aanvragen voor een bijdrage worden door de provincie op volgorde van ontvangst behandeld. Het moet gaan over het verbeteren van het hoofdfietsnetwerk en niet om het aanleggen van recreatieve verbindingen.

Voorgesteld wordt om € 1,3 miljoen beschikbaar te stellen voor het verbeteren van de fietsbereikbaarheid van Emmerhout. De bijdrage van de provincie Drenthe is maximaal € 0,5 miljoen voor het aanleggen van ontbrekende fietsschakels. De netto investering is € 0,8 miljoen en dit leidt tot een kapitaallast van € 31.000 op basis van afschrijving over 40 jaar en een rente van 1,4%.

Integraal Huisvestingsplan Binnensport

Medio juli 2023 is het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Binnensport afgerond. Het IHP Binnensport is richtinggevend en een fysieke vertaling voor het onderhouden, renoveren of vervangen van binnensportvoorzieningen in de gemeente. Het resultaat is een IHP Binnensport (Routekaart) voor Emmen (periode 2023-2032).

College en raad zijn geïnformeerd over het onderzoek en voorlopige denkrichting (uitvoeringsagenda). Conclusie is dat een groot deel van de binnensport accommodaties sterk verouderd zijn, niet duurzaam, niet functioneel en heeft deels een lage bezetting.

Het advies om de binnensportaccommodaties te vernieuwen (vervangen) of bestaande te verduurzamen inclusief upgrade. Hierbij is het uitgangspunt om de sportvoorzieningen in de dorpen en wijken in stand te houden en slim te combineren van functies bij renovatie en nieuwbouw.

De totale investering voor de periode 2024-2032 worden op basis van de huidige uitgangspunten en prijzen begroot op circa € 49 miljoen, waarvan € 21 miljoen fase 1 (2024-2026), € 15 miljoen fase 2 2027-2029 en € 13 miljoen fase 3 (2030-2032).

De gebouwen worden verduurzaamd. Het voorstel is een deel van het krediet voor verduurzaming in te zetten voor fase 1 van het IHP. Het gaat om een krediet van € 3.875.360 voor de installaties (inclusief 10% onvoorzien). De bijbehorende kapitaallasten worden gedekt uit de kapitaallasten die reeds in de begroting zijn opgenomen.

Dit betekent wel dat het resterende krediet verduurzamen gemeentelijke gebouwen wordt aangewend voor het IHP.

Ontwikkeling sport- en beweegcampus Emmen

De integrale gebiedsontwikkeling van businesspark Meerdijk, in combinatie met de stadionontwikkeling van FC Emmen, tot een Sport- en Beweegcampus Emmen is van toegevoegde waarde voor zowel de gemeente Emmen, als voor de provincie Drenthe. Een dergelijke ontwikkeling biedt kansen en mogelijkheden en we willen deze ontwikkeling dan ook graag helpen mogelijk te maken.

In het coalitieakkoord 2022-2026 is opgenomen dat de gemeente Emmen de mogelijkheden van een sport- en beweegcampus in Emmen, waar topsport en onderwijs deel van uitmaken, verder zal verkennen.

De eerste fase van verkenning, onderzoek en voorbereiding loopt op dit moment. Deze eerste fase van verkenning, onderzoek en voorbereiding zal naar verwachting eind 2023 leiden tot een integrale businesscase op hoofdlijnen, op basis waarvan een 'voorlopig' Go / No-Go besluit plaats kan vinden, door de gemeente Emmen en de verschillende stakeholders en betrokkenen. Uiteindelijk zal op basis van het eventuele vervolgonderzoek (2e fase) in 2024 een definitief besluit genomen moeten worden door gemeente, stakeholders en andere betrokkenen.

Voor de eventuele 2e fase van onderzoek, verkenning en voorbereiding is nog geen budget beschikbaar. Voor verder onderzoek, verkenning en voorbereiding is voor 2024 naar verwachting een incidenteel budget van circa € 200.000 nodig. Voor het budget 2024, geldt dat dit bedoeld is om, na een 'go' besluit in de volgende fase, de integrale gebiedsontwikkeling van de Sport- en Beweegcampus verder te onderzoeken en uit te werken. Voor deze nadere onderzoeken en voorbereiding zijn zowel interne uren (capaciteit), als externe kosten voor ondersteuning, advies en onderzoek nodig.

Aangezien er op dit moment nog geen duidelijkheid is over de haalbaarheid / realiseerbaarheid van deze ontwikkeling (deels, of in geheel), de daarmee verband houdende kosten, investeringen, bijdragen en de dekking hiervan, is deze ontwikkeling op dit moment nog als 'PM' voorstel opgenomen voor de begroting 2024. Zodra er meer duidelijkheid is kunnen de gemeentelijke investeringen nader bepaald worden en zullen deze afzonderlijk ter besluitvorming worden voorgelegd bij een definitief GO / No-GO besluit. Streven is om deze eventuele gemeentelijke investeringen in het traject naar de begroting 2025 mee te nemen. Of dit voor wat betreft planning haalbaar is, is op dit moment nog onzeker.

Neptunusbad

Neptunusbad in Klazienaveen is één van de drie overdekte zwembaden in eigendom van de gemeente Emmen. De andere overdekte zwembaden zijn nieuw of gerenoveerd. Om zwembad Neptunus toekomstbestendig te maken is onderzocht welke maatregelen nodig zijn om het zwembad te verduurzamen. In de begroting 2023 was voor 2023 reeds rekening gehouden met kosten voor nader onderzoek en vanaf 2024 met een investering van € 5 miljoen.

Gedurende het onderzoek (2023) is gebleken dat zwembad Neptunus in slechte en zeer verouderde staat verkeerd. Er is inzichtelijk gemaakt welke onderdelen van het pand aan vervanging toe zijn én welke energiebesparende maatregelen direct mee genomen moeten worden vanuit wet- en regelgeving (denk bijvoorbeeld aan het bouwbesluit). De tapwaterinstallaties en de schil van het pand zijn op basis van kengetallen gescreend. De som van deze twee noodzakelijke investeringen komen al op een totaalbedrag van € 5 miljoen (exclusief BTW).

Hierbij is nog geen rekening gehouden met het interieur van het pand (o.a. vloertegels die scheuren waardoor scherpe hoeken ontstaan, renovatie voor de langere termijn), wet- en regelgeving (o.a. zwemwaterwet, arbo-wet) en de reeds aanwezige problematiek (o.a. te weinig opslagruimte waardoor momenteel vluchtwegen worden geblokkeerd) waar men bij het dagelijks gebruik van dit zwembad tegen aanloopt.

De afgelopen periode zijn ook deze andere onderdelen (naast de reeds inzichtelijk gemaakte onderdelen) onderzocht, is het plan specifiekier uitgewerkt en op geld gezet. Hierbij blijkt dat de reservering van € 5 miljoen niet toereikend zal zijn om alle werkzaamheden uit te voeren. In totaal is er € 3.581.300 (exclusief BTW) extra nodig. De uitgerekende kapitaalslasten hebben betrekking op deze extra kosten.

Het is verstandig om dit alles in 1 keer (niet gefaseerd) op een natuurlijk moment uit te voeren om zo de overlast (en potentiële inkomstenderving) zoveel mogelijk te beperken. Zo wordt het zwembad toekomstbestendig en kan het weer jaren vooruit.

Sportpark Bargeres

Tennisclub (TC) en Voetbalvereniging (VV) Bargeres hebben gezamenlijk de wens uitgesproken om het sportpark opnieuw in te richten. Door de herinrichting krijgt TC Bargeres de mogelijkheid om padel aan te bieden, VV Bargeres anderhalf kunstgrasveld en de gemeente de mogelijkheid om in de toekomst extra woon-werk kavels aan te bieden op het Waanderveld. Met de herinrichting wordt ook de parkeerproblematiek opgelost.

Versterken museale voorzieningen

Als gemeente willen we onze inwoners en bezoekers een bijzondere, waardevolle ervaring bieden. De musea spelen een belangrijke rol in het aanbod binnen de gemeente Emmen op het gebied van dagrecreatie. De museale voorzieningen die wij wensen te ondersteunen, vertellen veelal een belangrijk verhaal van de Emmense geschiedenis. Denk hierbij onder andere aan het verhaal van het Veen en Van Gogh. In dit kader wordt gedurende de Cultuurnotaperiode 2022-2024 onder andere ook gewerkt aan de doorontwikkeling en professionalisering van het Veenpark tot museum van provinciaal belang en ontwikkelt het Van Gogh Huis Drenthe zich op als belangrijke drager van Van Gogh in Drenthe.

Het wordt wenselijk geacht om de ingezette ontwikkelingen inzake de belangrijke pijlers van ons museaal aanbod de komende jaren niet enkel te continueren, maar juist nog verder te versterken in de nieuwe Cultuurnota 2025-2028. Een deel van het gevraagd bedrag is ten behoeve van het Veenpark en het Van Gogh Huis Drenthe, waarvan de huidige middelen hiervoor in de gemeentelijke begroting per 2025 aflopen.

Een deel van het gevraagde bedrag zal ook worden ingezet om andere museale voorzieningen die worden opgenomen in de nieuwe Cultuurnota 2025-2028 op een goede wijze te kunnen ondersteunen. Dit is mede nodig omdat de museale voorzieningen de afgelopen jaren hebben geleden onder de gevolgen van de coronaperiode, achterblijvende bezoekersaantallen na corona, stijgende energielasten en vaste lasten.

In totaal wordt vanaf 2025 een structureel bedrag gevraagd van € 145.000 per jaar voor de versterking van de museale voorzieningen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat per 2025 zo'n € 62.500 aan budget op het gebied van museale voorzieningen vervalt. Dit betreft het volledige budget voor het Veenpark en een deel van het budget van het Van Gogh Huis Drenthe. Effectief gezien wordt per 2025 om € 82.500 aan extra middelen gevraagd vergeleken met de huidige situatie.

Evenementen sport

Emmen is een sportstad bij uitstek en grote evenementen zoals o.a. EK's en WK's vinden regelmatig plaats in Emmen. Op dit moment wordt er bij het organiseren van sportevenementen vaak een beroep gedaan op budgetten bij team Sport voor bijkomende kosten als bijvoorbeeld het huren van dranghekken. Aangezien team Sport geen budgetten heeft voor dergelijke kosten wordt dit dan betaald uit reguliere budgetten, bijvoorbeeld onderhoudsbudget.

Voorgesteld wordt om een budget van € 45.000 toe te voegen aan de begroting, specifiek voor de bijkomende kosten van deze sportevenementen. In programma 2 wordt ook extra evenementenbudget gevraagd. Het grootste deel van dat evenementenfonds wordt aangewend voor het verstrekken van subsidies en wordt een deel gebruikt als werkbudget, waaronder het aanvragen van vergunningen.

Voor sport is dit een aanvulling die specifiek voor (inter)nationale evenementen geldt en voor bijkomende kosten is.

Huisvesting Facet

Op 30 juni 2022 heeft de raad de Motie 11 'Huisvesting Facet' aangenomen. Facet heeft gevraagd of het college net als zij mogelijkheden ziet voor herhuisvesting in het centrumhart.

Op 12 juni 2023 heeft het college besloten om de huisvesting van Facet in het Paviljoen aan het Mondriaanplein te betrekken bij de gebiedsontwikkeling "Tussen Markt en Weiert". De komende maanden verwachten wij meer duidelijkheid te krijgen over de financiële aspecten. De aanvraag Impulsaanpak winkelgebieden is vóór 4 september 2023 ingediend. Wij verwachten eind december 2023 te weten of we subsidie gaan ontvangen. Daarna kan een vervolgbesluit worden genomen. Daarbij dient duidelijk te zijn welke financiële gevolgen hieraan gekoppeld zijn in relatie tot kapitaalslasten en/of op het gebied van de exploitatie van Facet.

Intensivering jongerenwerk

Vanuit ons (nog vast te stellen) beleidsplan Verder Samen hebben we als gemeente de ambitie opgenomen dat jongeren hun talenten kunnen ontplooiën en Jeugdigen gezond en veilig opgroeien. Dit willen we o.a. bewerkstelligen door de 'pedagogische kracht' van wijken en dorpen te versterken, Dit betekent versterken van de steun aan kinderen en jongeren en hun gezin via sociale netwerken en algemene voorzieningen Dit zorgt ook voor een basis voor beschermende factoren. Die dragen bij aan een positieve ontwikkeling van jeugdigen en bieden tegenwicht aan risico's waaraan ze worden blootgesteld.

Jongerenwerk, als interventie die laagdrempelig en gemakkelijk benaderbaar aansluit bij de leef en belevingswereld van jeugdigen, kan hier een belangrijke schakel in vervullen. Waarbij jongerenwerk ingezet kan worden binnen scholen, buurt en wijkcentra maar ook outreachend op straat. Uiteraard niet als eigenstandige interventie maar in verbinding met o.a. de buurtsportcoaches, wijkagenten, scholen, hulpverlening en de jongeren (en buurtbewoners) zelf.

Vanuit onze kernpartner Sedna wordt de interventie van jongerenwerk op dit moment al ingezet. Het volume is echter minimaal en ontoereikend om daadwerkelijk het verschil te maken. Zeker gezien de vraagstukken die er liggen rond bijvoorbeeld Jonge aanwas (kwetsbare jeugdigen die verstrikt dreigen te raken in de criminaliteit) of de zwakke mentale weerbaarheid waar een deel van de jongeren mee worstelt.

Vanuit het Deltaplan Jeugd en de NPO-gelden heeft Sedna een tijdelijke financiering gekregen voor intensivering van het jongerenwerk. Met Sedna is afgesproken om op basis van opgedane ervaringen vanuit deze inzet te onderzoeken hoe het jongerenwerk als interventie ons effectief kan helpen bij het realiseren van onze ambities. In afstemming met de gemeente heeft Welzijnsorganisatie Sedna in haar subsidieaanvraag 2023 een aanvullende aanvraag gedaan gericht op het structureel versterken van het jongerenwerk in Emmen. Sedna heeft hiervoor een bedrag van € 1.100.000 in haar subsidieaanvraag opgenomen. Deze is vooralsnog niet toegekend. Daarnaast heeft Sedna een inhoudelijk voorstel gemaakt over welke kansen, mogelijkheden zij zien waarmee jongerenwerk onze sociale basis kan versterken. Op basis van dit voorstel zal er een gesprek plaatsvinden waarbij we het voorstel zullen toetsen op onze ambities en op welke wijze het jongerenwerk hieraan kan bijdragen.

Met de inzet van jongerenwerk willen we dichtbij, laagdrempelig en vroegtijdig ondersteuning kunnen bieden aan jeugdigen en gezinnen. Hiermee willen we voorkomen dat problemen escaleren en complexer worden en de noodzaak tot zwaardere, specialistische hulp afneemt. Op basis hiervan is het voorstel om de dekking voor inzet van extra jongerenwerk deels te realiseren vanuit het beschikbare transformatiebudget. Daarnaast kan mogelijk dekking gerealiseerd worden vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA, sociale basis) en middelen die beschikbaar komen voor de invoering van de Hervormingsagenda jeugd.

Intensivering integrated care

Het beoogde effect van Integrated Care is er op gericht om vanuit een integrale benadering (binnen de eigen context en in het onderwijs) vroegtijdig aan jeugdigen en gezinnen vrij toegankelijke ondersteuning te bieden om zo doorstroom naar zwaardere zorg te voorkomen. Binnen het project Integrated Care is het doel om op de scholen waar deze interventie wordt uitgevoerd 25% van de nieuwe aanmeldingen (kinderen en/of gezinnen) niet door te verwijzen naar de geïndiceerde jeugdhulp, maar naar het voorliggend veld. Het project zorgt ervoor dat jeugdigen mee kunnen doen en gelijke kansen hebben (neemt de ongelijkheid weg); één van de zes ambities van de Strategienota 2021.

In juli 2022 is een eerste rapportage opgeleverd over de effecten van de interventie Integrated Care. Uit de rapportage blijkt;

- Dat het project veel kan betekenen voor gezinnen.
- Dat er een relatief sterkere daling van de jeugdhulpkosten in het betreffende gebied is geweest.
- En dat het project bijdraagt aan de gewenste transformatie gericht op het voorkomen van individuele labels voor kinderen (daar waar er sprake is van problemen in het systeem), op het normaliseren en op een integrale samenwerking tussen betrokken netwerkpartners.

Inmiddels heeft het college middelen beschikbaar gesteld om de inzet van Integrated Care uit te breiden van 2 naar 6 scholen. De ambitie is om de interventie in de toekomst breed in te gaan zetten verspreid over alle scholen binnen het Primair onderwijs.

De begrote middelen zijn gebaseerd op een inzet van € 75.000,- per school (inclusief projectleiding). Hiermee kan vanuit de opgevoerde benodigde middelen stapsgewijs een uitbreiding van Integrated Care plaatsvinden van 8 scholen in 2025 naar 24 scholen in 2027. Waarbij de insteek is om de inzet van Integrated Care te prioriteren bij zogenaamde “gewicht scholen”.

Doorbraakmethode

We willen een “doorbraakmethode” voor het sociaal domein. Met het beschikbaar stellen van budget kunnen professionals laagdrempelig kleine bedragen betalen om acute problemen op een tactische manier op te lossen. De gedachte is dat de maatschappelijke kosten die bespaard worden hoger zijn dan de investering.

Anders (samen)werken sociaal domein (beleidskader)

Met de vaststelling van het beleidsplan Sociaal Domein ‘Erbij horen en meedoen in Emmen’ in de raad op 29 juni 2023 gaan we een nieuwe fase in. Met het nieuwe beleidskader willen we anders gaan werken (transformatie). Onder andere meer vanuit opgaven, met (strategische) partners en niet het systeem maar de behoefte van de inwoner centraal stellen. Meer in samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen en domeinen. Ook willen we als gemeente onze rol als regisseur van het sociaal domein verstevigen. Hiervoor is ondermeer een goede verbinding tussen wat we willen bereiken en wat we daarvoor doen nodig (beleid en uitvoering, ondermeer met behulp van doe-agenda’s). Ook vraagt dit om continu, met behulp van een monitor en data vinger aan de pols houden of we op koers zijn en of onze inspanningen effectief zijn en bijstellen waar dat nodig is. Dit vraagt om de ontwikkeling van opgaveteams met strategische partners en opgavetrekken en van gebiedsnetwerken, regelruimte, het doorontwikkelen van datagedreven werken en

sturing op effectiviteit en transformatie van het sociaal domein, het verstevigen van ons opdrachtgeverschap en accountmanagement en expertise hierin. In de nieuwe fase geven we hier vorm aan. Om deze andere manier van (samen)werken handen en voeten te (kunnen) geven en bestendigen is ook werkbudget nodig om bijvoorbeeld ingesleten patronen te doorbreken, afspraken vanuit de doe-agenda's te coördineren en de verbinding fysiek-economie-sociaal te verstevigen. In de aanloop naar 2027 kijken we op basis van evaluatie wat in de vervolgjaren nodig is.

Stelpost voor sloopkosten

De komende jaren staan er diverse sloopopgaven (van divers vastgoed) gepland. Voorbeelden hiervan zijn o.a. oude scholen, gymzalen sporthallen en woningen. Waar mogelijk zal voor deze sloopopgaven budget gecreëerd worden door het ontwikkelen van een stuk grond/gebied (bijvoorbeeld woningbouw of het bouwen van een nieuwe school). Maar er zijn ook voorbeelden waarbij een gebouw gesloopt wordt en hier niets voor terugkomt (openbaar gebied). Om in dergelijke gevallen te kunnen handelen is het zeer wenselijk dat er een budget beschikbaar is. In sommige gevallen kan het gezien worden als een soort van 'voorfinanciering'. Er wel al snel gehandeld moet worden (bijvoorbeeld onderzoek, flora en fauna, asbestinventarisatie, bouwkundige inspectie en grondonderzoek), maar het geld pas later beschikbaar komt. Maar het kan ook voorkomen dat een gebouw gewoon snel gesloopt moet worden (zoals bij aflopende erfpacht).

Formatie invordering / gegevensbeheer team Belastingen

Met de inzet van een deurwaarder kunnen we meer inzetten op de invordering van opgelegde aanslagen. De deurwaarder gaat zichzelf hiermee terugverdienen omdat dit een goede werking heeft op de betaalmoraal van inwoners.

De waarderingskamer schrijft voor dat jaarlijks 20% van de objecten (ruim 12.500 stuks) jaarlijks gecontroleerd moet worden. Op dit moment kunnen we niet aan deze verplichting voldoen wegens het ontbreken van voldoende capaciteit voor gegevensbeheer. De kwaliteit van onze gegevens verbetert hierdoor wat ook weer als voordeel heeft dat we meer inkomsten kunnen genereren voor de OZB.

Personele inzet voor innovatie van processen

De snelheid van technologische ontwikkelingen, de groter wordende krapte op de arbeidsmarkt, de toenemende druk op vitaliteit en prestaties van medewerkers, zijn belangrijke aanleidingen om op een fundamenteel andere manier naar de uitvoering van de gemeentelijke taken te kijken. Het stevig inzetten op procesinnovatie, mede gebaseerd op de behoeften van inwoners en bedrijven, helpt om de dienstverlening te herontwerpen, continu te optimaliseren en de organisatie sneller in staat te stellen om proactief te anticiperen op de dienstverlening van de toekomst. De inzet van digitalisering en nieuwe innovatieve technieken zoals robotisering van interne (bulk)processen wordt hierin meegenomen. Uiteraard blijft de menselijke maat hierbij belangrijk en zullen we daar zeker aandacht voor blijven houden.

De verwachting is dat een structurele uitbreiding nodig is. Om dit proces te kunnen faciliteren en te borgen wordt uitgegaan van circa € 270.000. Daarnaast is er een budget van € 280.000 nodig om de innovatie en herijking van processen op te starten, vorm te geven en periodiek te vernieuwen. Hiervoor kunnen medewerkers worden vrijgespeeld en deskundigheid van buiten worden aangetrokken. Dit budget kan worden gedekt uit de beschikbare middelen voor bedrijfsvoering.

Effecten nieuwe nota activabeleid

We werken aan een raadsvoorstel voor een nieuwe nota activabeleid. De financiële effecten voortvloeiend uit deze nota hebben betrekking op het verhogen van de activeringsgrens van € 10.000 naar € 20.000. De financiële effecten stellen we voor op te vangen door het verhogen van de stelpost onderuitputting kapitaallasten.

2.6 Storting in de algemene reserve

In de begroting is in de jaren 2024 en 2025 rekening gehouden met een storting in de algemene reserve van in totaal € 9 miljoen. Deze storting is opgenomen om de buffer voor het opvangen van eventuele nadelen in de jaren erna te versterken. Hierdoor hebben we meer tijd om de begroting in evenwicht te brengen.

2.7 Personele voorstellen 2023

In de begroting 2024 zijn de uitvoeringskosten voor nieuw beleid verwerkt. In de begroting van vorig jaar (2023) is ervoor gekozen om voor de uitvoeringskosten realiseren nieuw beleid een stelpost op te nemen. In deze paragraaf geven wij inzicht voor welke voorstellen deze stelpost ingezet wordt.

In de tabel hieronder zijn de voorstellen opgenomen waarvoor de stelpost uitvoeringskosten nieuw beleid, welke in 2023 is ingesteld, wordt ingezet. Het overzicht is aangevuld met een voorstel om middelen beschikbaar te stellen voor procesinnovatie zodat we in de komende jaren echt anders kunnen werken, zodat we de verwachte krapte op de arbeidsmarkt kunnen opvangen zonder de dienstverlening tekort te doen. In eerste instantie wordt een budget voor een periode van 3 jaar gevraagd.

Met deze voorstellen wordt de stelpost vanaf de begroting 2024 volledig ingevuld. Voor het jaar 2027 laten we het restant van de stelpost vrijvallen ten gunste van het begrotingsresultaat.

In de begroting 2024 zijn de personele kosten voor nieuw beleid meegenomen in de benodigde gelden voor de nu opgenomen voorstellen nieuw beleid.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027
Beschikbaar saldo stelpost uitvoeringskosten nieuw beleid volgens kadernota 2024 (blz 17)	950	950	950	950
Uitvoeringskosten voor voorstellen reeds genoemd in begroting 2023:				
Realisatie Greenwise Campus	-200	-200	-200	-200
Programmamanager Bargeres	-130	-130	-130	-130
Woningbouw aanpak	-100	-100	-100	-100
Beleidscapaciteit milieu	-100	-100	-100	-100
Adviseur circulaire economie	-100	-100	-100	-100
Verenigingsondersteuner Sport	-50	-50	-50	-50
Subtotaal uitvoeringskosten zonder formats	-680	-680	-680	-680
Nog beschikbaar saldo na voorstellen reeds opgenomen in begroting 2023	270	270	270	270
Middelen voor procesinnovatie	-270	-270	-270	-
Vrijval van restant stelpost uitvoeringskosten nieuw beleid	-	-	-	-270
Saldo stelpost uitvoeringskosten nieuw beleid	-	-	-	-

3. Overige financiële informatie

Dit hoofdstuk geeft een nader inzicht in de opbouw van de financiële begroting. Eerst wordt inzicht gegeven in het begrotingsresultaat voor en na reservemutaties en de stand van de reserves. Hieruit kan afgelezen worden in hoeverre het begrotingsresultaat wordt beïnvloed door stortingen of onttrekkingen aan de reserves en wat de omvang van de reserves is. Vervolgens wordt inzicht verschaft in de (centrale) taakstellingen en stelposten die zijn opgenomen in de begroting, de omvang en uitsplitsing van de algemene dekkingsmiddelen die we ontvangen. Het bepalen van de omvang van de overhead en de berekening van het overheadtarief is opgenomen in bijlage E. De toelichting in hoeverre er sprake is van een vpb-plicht is opgenomen in bijlage F.

3.1 Begrotingsresultaat voor en na reservemutaties

Via onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in het resultaat voor en na reservemutaties. De regel 'saldo reservemutaties' laat zien of er jaarlijks in de reserves wordt gestort of onttrokken (een negatief bedrag betekent per saldo een toevoeging aan de reserves, een positief bedrag betekent per saldo een onttrekking aan de reserves).

In de financiële begroting (hoofdstuk uiteenzetting financiële positie) is nog een overzicht opgenomen waarbij de uitsplitsing wordt gemaakt naar stortingen en onttrekkingen per programma. In bijlage A is een toelichting gegeven op het materieel evenwicht en zijn de reservemutaties uitgesplitst in incidentele en structurele stortingen en onttrekkingen.

Begrotingsresultaat voor en na reservemutaties

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Saldo van baten en lasten	10.879	15.440	-4.139	-2.472
1 Inwoners en Bestuur	78	78	78	1
2 Economie en Werkgelegenheid	812	550	700	450
3 Veiligheid	0	0	0	0
4 Onderwijs en Jeugd	77	77	77	77
5 Bouwen, Wonen en Milieu	-1.326	-363	-618	118
6 Inkomensondersteuning	-2	-2	-2	-2
7 Openbare Ruimte en Verkeer & Vervoer	-76	414	32	32
8 Sport en Cultuur	412	213	179	213
9 Sociaal Domein	168	118	118	8
10 Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen	-5.952	-9.077	6	6
Saldo reservemutaties	-5.810	-7.993	570	903
Begrotingsresultaat	5.069	7.447	-3.569	-1.569

De grootste reservemutaties zijn:

Programma 2: onttrekkingen aan de SIOF reserve (€ 250.000 voor werk maken van circulaire economie, € 250.000 voor het ontwikkelfonds Emmen Centrum, € 300.000 voor recreatieve ontwikkeling Bargerveen en € 75.000 voorzetting regiodeal), € 144.000 aan de reserve calamiteitenfonds accommodaties als zijnde subsidies energiekosten Wildlands en Atlas en 100k aan de reserve Emmen vernieuwt ten behoeve van de ontwikkeling sport en beweegcampus. Daarnaast stortingen in de reserve SRLE (€ 100.000), in het fonds dorpen en wijken (€ 50.000) en in het fonds economische structuurversterking (€ 100.000). Uit deze laatste is tevens nog € 18.000 onttrokken ten behoeve van een subsidieverstrekking aan Growing Emmen.

Programma 5: onttrekkingen aan de reserve bodemsanering (€ 515.000) t.b.v. het concept jaarplan bodem 2024, aan de SIOF reserve (€ 865.000) t.b.v. voortgang regiodeal ZOD. In de reserve fysieke leefomgeving is € 645.000 gestort en is € 80.000 onttrokken voor woon- en leefbaarheidsvisies. Daarnaast zijn er stortingen geweest in de reserve grondexploitatie (€ 1.906.000) en in de reserve bodemsanering (€ 306.000).

Programma 8: onttrekkingen aan de amortisatiereserves investeringssubsidies instellingen, sportvelden en de sporthal Klazienaveen (€ 224.000, allen ter dekking van kapitaallasten voortvloeiend uit diverse investeringen). Onttrekking aan de reserve calamiteiten (€ 199.000) voor noodsteun aan de cultuursector en een storting aan de bestemmingsreserve onderhoud gebouwen (€ 11.000).

Programma 10: Ten gunste van de algemene reserve de jaarlijkse storting van € 3,4 miljoen en een incidentele storting van € 3 miljoen ten behoeve van het versterken van het weerstandsvermogen. Storting in het evenementenfonds (€ 100.000) en in de amortisatiereserve investeringssubsidies instellingen (€ 169.000). Daarnaast onttrekkingen aan de bestemmingsreserves fysieke leefomgeving en bodemsanering (beide 300k) en aan de reserve calamiteiten (€ 117.000) ter dekking van kapitaallasten voortvloeiend uit aanschaf vergaderapparatuur (gevolg van de coronaperiode in relatie tot het thuiswerken, waarbij het saldo van de coronareserve inmiddels is opgegaan in de reserve calamiteiten).

3.2 Overzicht reserves en voorzieningen

Het verwachte verloop van de reserves en voorzieningen, rekening houdend met genomen raadsbesluiten, wordt weergegeven in onderstaande tabel. Het gaat hierbij om de standen per 1 januari. In bijlage B van deze begroting is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de reserves.

(bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Algemene reserves	52.012	60.384	70.278	71.027
Egalisatiereserve	8.946	8.892	8.491	8.429
Amortisatiereserve	4.927	4.630	4.358	4.119
Reserve calamiteiten	20.456	19.719	19.492	19.382
Overige bestemmingsreserves	27.060	25.103	23.679	22.771
Subtotaal reserves	113.400	118.728	126.297	125.727
Voorzieningen	54.553	53.990	53.440	52.937
Totaal per 1 januari	167.953	172.718	179.737	178.664

3.3 Overzicht taakstellingen en stelposten

In onderstaand overzicht zijn de centraal geraamde stelposten en taakstellingen weergegeven, zoals die in de meerjarenbegroting zijn opgenomen. Bij de kadernota is nader gekeken naar de realiteitswaarde van de stelposten en taakstellingen en zijn deze waar nodig bijgesteld. In het kader van de behoedzaamheid worden taakstellingen pas opgenomen als verwacht wordt dat we deze ook kunnen realiseren.

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Stelpost loonstijging	-2.949	-6.309	-9.649	-12.989
Stelpost prijsstijging / subsidies	-12	0	0	0
Stelpost kostenbesparing jeugdhulp	0	3.500	3.500	3.500
Stelpost kostenbesp. jeugdhulp hervormingsagenda	PM	PM	PM	PM
Stelpost autonome ontwikkelingen	0	-3.000	-6.000	-6.000
Stelpost exceptionele prijsstijgingen kredieten	-305	-305	-305	-305
Stelpost onderuitputting kapitaallasten	1.506	1.228	1.133	1.227
Taakstelling efficiency samenwerking Menso/EMCO	385	0	0	0
Hervormingsagenda jeugd - extra rijksmiddelen	0	0	2.360	1.751
Indexatie inkomsten Beschermd Wonen	572	1.201	2.260	3.110
Stelpost ruimte onder plafond BTW-comp. fonds	2.175	2.175	2.175	2.075
Middelen voor Omgevingwet en Wet Kwal.borging Bot	453	518	-	-
Rijksmiddelen vanaf 2027 o.b.v. voorjaarsnota 2023				2.500
Uitbreiding belastinggebied met ingang van 2027				PM
Stelposten uitgavenkant	1.825	-992	-4.526	-5.131

Stelpost loonstijging

De stelpost loonstijging is gebaseerd op een verwachte loonindexering van ongeveer 4% per jaar. Bij de berekening is reeds rekening gehouden met anciënniteiten en de daling van de pensioenpremies. Wanneer er een cao-akkoord is voor 2024 zal het bedrag van de stelpost worden doorverdeeld naar de teams en kan een eventueel restant vrijvallen.

Stelpost prijsstijging/subsidies

Een stelpost die is ingesteld om de indexatie van subsidies en kosten- en loonstijgingen op te vangen. Op basis van de voorjaarsnota 2023 van het Rijk is deze met een extra prijsacres gevoed. Bij de Kadernota 2024 is deze reeds ingezet voor onder andere het CAO akkoord 2023, jeugdhulp en bijdrages VRD, GGD en Emco. Voor de jaarschijven 2025-2027 is de stelpost ingezet voor dekking van loon-/prijsstijgingen (autonome ontwikkelingen) en het restant is vrijgevalven.

Stelpost kostenbesparing jeugdhulp

In het regeerakkoord is een bezuiniging op jeugdhulp ingeboekt die gerealiseerd kan worden door het invoeren van een eigen bijdrage en het beperken van de reikwijdte van de jeugdhulp. Het Rijk heeft aangegeven garant te staan voor deze bezuiniging als die niet wordt gerealiseerd. Er zouden dan extra inkomsten moeten komen. Vanuit de meicirculaire 2023 zijn ten behoeve van 2024 hiervoor middelen ontvangen, waardoor de stelpost in 2024 reeds is vervallen.

Stelpost kostenbesparing jeugdhulp hervormingsagenda

Het Rijk en de VNG hebben een akkoord bereikt over de hervormingsagenda. De eerder afgesproken besparing van 1 miljard structureel is opgedeeld in een zeker deel (€ 650 miljoen) en een onzeker deel (€ 350 miljoen). Gesprekken over invulling tussen het Rijk en de VNG lopen nog, waardoor de kostenbesparing nog op PM staat.

Stelpost autonome ontwikkelingen

Het Rijk en de VNG hebben afgesproken om voor 2022-2025 het volume acres van het gemeentefonds te bevriezen. Dit houdt in dat de omvang van het gemeentefonds in deze periode niet meer jaarlijks wordt verhoogd of verlaagd (de trap-op trap-af systematiek). Dit betekent dat in de genoemde jaren in principe binnen het huidige perspectief alle financiële ontwikkelingen moeten worden opgevangen. Dit vraagt om

behoedzaamheid bij het inzetten van de ruimte die er is. Om hier invulling aan te geven is besloten om vanaf 2024 rekening te houden met een cumulerend bedrag (stelpost) voor autonome ontwikkelingen van jaarlijks € 3,0 miljoen. Nu de autonome ontwikkelingen voor 2024 in de Kadernota 2024 zijn verwerkt kan de stelpost voor 2024 van € 3 miljoen structureel vrijvallen.

Vanaf 2027 wordt het volumeaccres in het gemeentefonds weer toegepast, dus treedt de trap-op weer in werking. Daarom is het ook mogelijk om de stelpost autonome ontwikkelingen voor de jaarschijf 2027 te laten vervallen. Betreft vanaf 2027 nog een bedrag van € 3 miljoen structureel.

Stelpost exceptionele prijsstijgingen kredieten

Voor exceptionele prijsstijgingen kredieten is destijds voor 2023 en verder een stelpost verwerkt ad € 540.000 behorende bij een extra kredietruimte van afgerond € 15 miljoen. Het huidige saldo betreft het restant na uitname in verband met benodigde aanvullende kredieten.

Stelpost onderuitputting kapitaallasten

Afgelopen jaren was er altijd sprake van grote vrijval van kapitaallasten omdat investeringen lager uitvielen of later werden gestart (of opgeleverd) dan gepland. Om die reden werd altijd een stelpost opgenomen.

Voor een reëlere raming van de betreffende lasten is afgesproken de stelpost af te gaan ramen. Ook in deze begroting is de stelpost verder naar beneden bijgesteld in het traject van kadernota naar begroting. Verder is een deel van de stelpost vrijgevallen (autonome ontwikkeling). Wel is de verwachting dat er altijd sprake zal zijn van enige mate van onderuitputting van kapitaallasten.

Taakstelling bijdrage aan de EMCO

De taakstelling EMCO is de afgelopen jaren verder naar beneden gebracht. De realisatie van de resterende taakstelling wordt realistisch geacht op basis van de resultaten van de EMCO uit voorgaande jaren. Omdat het hier om een taakstelling op een gemeenschappelijke regeling gaat, wordt dit gecorrigeerd op het materieel evenwicht (zie bijlage A).

Hervormingsagenda jeugd - extra rijksmiddelen

Deze stelpost is gebaseerd op de uitspraak van de commissie van wijzen (arbitrage). De berekende middelen zijn gebaseerd op ons relatief aandeel in de rijksmiddelen zoals die in het regeerakkoord zijn verwerkt. Er is dus rekening gehouden met de door het kabinet doorgevoerde extra korting op de rijksmiddelen ad € 100 miljoen in 2024 en € 500 miljoen structureel vanaf 2025.

Indexatie inkomsten Beschermd Wonen

De integratieuitkering voor Beschermd Wonen wordt ieder jaar door het Rijk geïndexeerd voor volume en prijs. Wij houden rekening met toekomstige indexatie. Dit is ook doorvertaald naar de kostenkant.

Ruimte onder plafond BTW-compensatiefonds

De stelpost is het Emmense aandeel in de ruimte onder het plafond BTW-compensatiefonds op basis van de meicirculaire 2022.

Middelen voor Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging Bouw

Op basis van eerdere landelijke berichtgeving houden wij rekening met nog te ontvangen rijksmiddelen voor de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging Bouw. Dit is ook doorvertaald naar de kostenkant.

Rijksmiddelen vanaf 2027 - voorjaarsnota 2023

Vooruitlopend op de meicirculaire 2023 is in de Voorjaarsnota van het Rijk bekend gemaakt dat gemeenten in 2027 extra geld krijgen. Hiermee is het ravijn deels gedicht. Naar onze best mogelijke inschatting is dit voor ons een bedrag van € 7 miljoen.

Uitbreiding belastinggebied met ingang van 2027

Vanaf het jaar 2027 komt er mogelijk een verruiming van het gemeentelijk belastinggebied. Voor nu zetten we deze op PM.

3.4 Algemene dekkingsmiddelen

Hier wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen die de gemeente ontvangt. Dit zijn inkomsten die geen specifiek bestedingsdoel kennen. De belangrijkste dekkingsmiddelen zijn de algemene uitkering (gemeentefonds) en de opbrengst uit onroerendezaakbelastingen (OZB).

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027
Algemene uitkering	272.264	286.679	273.376	281.755
Dividend	676	676	676	676
Lokale heffingen	28.606	28.700	28.792	28.892
Saldo financieringsfunctie	63	-1.213	-2.285	-3.520
Saldo	301.610	314.843	300.560	307.803

Algemene uitkering (gemeentefonds)

Het grootste deel van de inkomsten van de gemeente is afkomstig uit de algemene uitkering (ook wel gemeentefonds genoemd). De omvang van de algemene uitkering wordt bepaald door het rijk bij de circulaire. Voor de begroting 2024 wordt uitgegaan van de gegevens uit de meicirculaire 2023.

Na aanbidding van de begroting aan de raad (eind september) publiceert het rijk de septembercirculaire. De financiële effecten van deze circulaire worden niet verwerkt in de begroting 2024, maar wel ter overweging meegenomen bij de behandeling van de begroting in de raad.

In grote lijnen is de systematiek van de algemene uitkering dat deze meebeweegt met de rijksuitgaven door middel van het zogenaamde accres. Het Rijk en de VNG hebben in 2022 afgesproken om het volume accres van het gemeentefonds te bevriezen. Dit houdt in dat de omvang van het gemeentefonds de komende jaren niet meer jaarlijks wordt verhoogd of verlaagd (de trap-op trap-af systematiek). Inmiddels is duidelijke geworden dat vanaf 2027 het volumeaccres in het gemeentefonds weer wordt toegepast en daarmee dus ook de trap-op trap-af systematiek.

Binnen de algemene uitkering wordt ook rekening gehouden met een nog te ontvangen bedrag uit het BTW-compensatiefonds (BCF). Omdat gemeenten minder btw declareren dan in het fonds aanwezig is, wordt het restantbudget uit het BCF via de algemene uitkering verdeeld over de gemeenten. Op basis van de meircirculaire 2022 is in de begroting rekening gehouden met een opbrengst van € 2,2 miljoen.

Dividend

Het betreft hier de inkomsten uit dividend van:

- de BNG (€ 145.000);
- Area (€ 230.000);
- de NV Waterleidingmaatschappij Drenthe (€ 1.000);
- Enexis (€ 300.000);

Lokale heffingen

De detailinformatie over de lokale heffingen is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen. Deze paragraaf is breder van opzet dan de lokale heffingen waar het hier om gaat, omdat onder lokale heffingen ook items vallen als afvalstoffenheffing, rioolrecht, diverse leges etc. De lokale heffingen zoals opgenomen in bovenstaand overzicht zijn de inkomsten uit de OZB en de baten precario.

Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie is het verschil tussen de toegerekende rekenrente aan de begrotingsprogramma's en de werkelijk betaalde rente over de leningen. In de paragraaf financiering wordt ingegaan op de financiering van de gemeente en de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt.

Programma 1 – Inwoners en bestuur

De relatie tussen inwoners en bestuur is een belangrijke voorwaarde voor goed bestuur. Dit is een onderwerp dat in deze tijd veel aandacht krijgt. Mensen willen steeds meer en beter betrokken worden bij onderwerpen die direct impact hebben op hun eigen woon- en leefomgeving of in hun eigen portemonnee. Als lokale overheid staan wij het meest nabij en merken wij die betrokkenheid direct in het uitvoeren van onze taken. Mensen willen beter op de hoogte zijn, meer meedenken en -doen in nieuwe plannen en sneller geholpen worden bij hun vragen. Dat vraagt van ons dat we dat begrijpen en dat we daarin meegroeien. Een goede relatie betekent dus dat we aan twee kanten investeren: in de betrokkenheid bij en samenwerking met inwoners aan de ene kant en in de verbetering van onze dienstverlening aan de andere kant. In 2023 ontwikkelden we op basis van het coalitieakkoord een aantal meerjarige doelen en in 2024 brengen deze verder in concrete uitvoering.

Trends en ontwikkelingen

Dichter bij inwoners staan

Gebiedsgericht werken kent een rijke traditie in Emmen. In 2023 zetten we die traditie voort met een nieuwe impuls vanuit het college met de introductie van de gebiedswethouder. In 2023 stond verkennen en ontdekken centraal: wat zijn de wederzijdse verwachtingen tussen het gebied en gebiedswethouder, tussen de portefeuillehouder en de gebiedswethouder en hoe komt de samenwerking met de gebiedscoördinator het beste uit de verf? We hebben bewust gekozen voor een praktische benadering: gewoon doen en al doende leren wat werkt. In 2024, een jaar na de introductie, kunnen we het gebiedswethouderschap evalueren en op basis daarvan verder uitwerken en verbeteren.

We weten dat de nabije overheid niet vanzelf gaat en dat het een voortdurend aanpassingsproces is en blijft. De samenleving, inwoners van Emmen en de vraagstukken die we tegenkomen veranderen in de tijd. Goed bestuur vraagt dus om meebewegen door passende werkwijzen, houding en competenties te ontwikkelen. Als hart van de lokale representatieve democratie is het essentieel dat de gemeenteraad zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid en rol in deze bewegende samenleving kan blijven nemen. Daarom investeren we in 2024 in een versterking van de griffie die de raad in staat stelt om mee te groeien met de opgaven in de Emmense samenleving van nu en in de toekomst.

Die investering in de toekomst doen we ook met de voortzetting van de kinderburgemeester en een groeiend aantal kinderraden in 2024. Door samen met jongeren te verkennen hoe ze invloed hebben op hun eigen leven, hun toekomst en leefomgeving, groeit een nieuwe generatie van zelfbewuste en zelf- en samenredzame inwoners op. In programma 4 gaan we hier verder op in.

Democratie Dichterbij: samenwerken met inwoners

Met Democratie Dichterbij brengen we de voornemens en intenties voor de relatie tussen inwoner en bestuur in de praktijk. In 2023 hebben we het dan nog veel over inwonerparticipatie, maar we ontdekken dat het eigenlijk meer gaat om samenwerking. Want het gaat om wederzijds deelnemen en dus samenwerken - zowel van de gemeente, als van de inwoner - aan concrete vraagstukken. Dan kan het gaan over het ontwikkelen van een speeltuin, een heel park of het vervullen van een spilfunctie in de wijk door vrijwilligers in een buurthuis. Elk geval, gebied en vraagstuk is anders en dus is ook de samenwerking tussen gemeente en inwoners steeds anders. Ook hier gaat het om aansluiten bij wat er leeft en mogelijk is en al doende leren

we dan welke vorm en mate van samenwerking in het concrete geval past. Goed bestuur wordt zo steeds meer een zaak van praktische samenwerking tussen inwoners en bestuur.

In Emmen hebben we dat de afgelopen jaren gedaan en doen we dat nog steeds. Door meerdere instrumenten, aanpakken en nieuwe praktijken van samenwerking naast elkaar te laten lopen, deden en doen we ervaring op en leren we wat werkt. Die ervaring en kennis brengen in 2024 steeds meer in in bestaande processen en projecten. Zo bedden we die samenwerking in in onze manier van werken en worden die nieuwe eigenschappen die ervoor nodig zijn onderdeel van onze basiscompetenties en kracht. In 2024 willen we dit in ten minste drie projecten/processen doen en zo de beweging maken van losse pilots naar staand beleid, standaard uitvoering vanuit een samenwerkingsgericht grondhouding.

Dit doen we met een driedelig plan dat in 2023 gestalte heeft gekregen en in 2024 verder in uitvoering wordt genomen:

Ten eerste investeren we in de EOP's als belangrijke partners in de samenwerking. Een aantal EOP's heeft zich verenigd in een werkgroep participatie. In het najaar van 2023 verzorgt zij een programma in alle platformoverleggen over het onderwerp samenwerking en de rollen die de EOP's daarin kunnen vervullen. In 2024 vernemen we de opbrengsten daarvan die een basis vormen voor de versterking van de EOP's zelf en de samenwerking tussen de gemeente, de EOP's en inwoners. Daarnaast stellen we ook in 2024 EOP's, maar ook sportverenigingen en andere vrijwilligersorganisaties op het gebied van kunst en cultuur in de gelegenheid de cursus 'werven en behouden van vrijwilligers' te volgen.

Ten tweede verdiepen en verbreden we succesvolle vormen van samenwerking in minimaal 3 concrete projecten. Dat doen we bij voorkeur in die wijken en dorpen waar de opgave van Democratie Dichterbij het grootst is. We besteden de begeleiding niet uit, maar investeren in begeleiding die erop gericht is om onze eigen medewerkers de nieuwe vaardigheden te laten ontwikkelen die nodig zijn.

Ten derde vertalen we die praktijk van samenwerking naar participatiebeleid. Uiteindelijk leidt dat tot een participatieverordening, die op termijn verplicht wordt op basis van het wetsvoorstel 'Wet versterking participatie op decentraal niveau'. Zo komen de verordening en het beleid voort uit de praktische ervaring van de samenwerking tussen inwoners, bestuur en EOP's en volgt dit de uitvoering in plaats van andersom.

Bij deze 3 hoofdlijnen maken we gebruik van 3 bestaande ontwikkelingen in de organisatie:

Datagedreven werken waardoor we met data, kennis en ervaring meer inzicht krijgen in wat speelt en leeft in verschillende wijken en dorpen.

Gebiedsgericht werken op basis van dat inzicht dat ons helpt betere keuzes te maken: over waar we meer moeten doen en waar we minder kunnen doen. Bijvoorbeeld meer als wijken of dorpen kwetsbaarder zijn en minder of anders in wijken of dorpen die zichzelf prima redden.

Het platform Open stad waarmee we in de projecten of processen gebruik maken van de digitale communicatie- en informatie-uitwisseling die dit platform biedt. In 2023 zijn we met een aantal pilots gestart. Een van die trajecten is de voorbereiding van Koningsdag in Emmen. Open Stad maakt het mogelijk om in alle fases van de voorbereiding inwoners en bedrijven te betrekken en zo maken we dit een bezoek van de Koning aan alle inwoners van Emmen. Ook stellen we inwoners die digitaal minder goed onderlegd zijn in de gelegenheid om deel te nemen aan de voorbereidingen voor het koninklijk bezoek

Regionaal samenwerken in netwerken

Dat opgaven en ambities zich niet houden aan gemeentegrenzen is niet nieuw en de samenwerking met ons omringende gemeenten en in regionaal verband is dan ook al jaren oud. Sinds de verschijning van een aantal rapporten en publicaties begin 2023 zien we echter dat de regio nog meer in de belangstelling staat en ontstaat er een nieuwe impuls. 'Elke regio telt' bevestigt wat we ook in onze regio al jaren merken: de brede welvaart voor toekomstige generaties in de perifere regio's van Nederland staat onder druk en dat vraagt meer aandacht én geld van het rijk. Met een kansagenda in BOCE verband willen we deze bewustwording de komende jaren verzilveren. We slaan hiermee ook een brug naar ons eigen gecoördineerde lobbystrategie die de basis vormt voor onze inzet in allerlei verbanden, zoals de Regiodeal, JTF, SNN en VDG. Door consequent een consistente en sterke boodschap af te geven op de juiste plekken en op de juiste momenten, beogen we het maximale uit die samenwerking en netwerken te halen en de regio op de kaart te zetten. Dit is een jarenlange inspanning, en in 2024 focussen we op het borgen van de samenhang tussen al die samenwerkingen en onze eigen lobbystrategie.

Dienst verlenen vanuit de bedoeling

Als het gaat om dienstverlening dan zoekt de gemeente Emmen altijd naar een 'ja' als het gaat om vragen, behoeften en noden van inwoners. Uiteraard binnen de mogelijkheden die onze rol en taak als overheidsorganisatie bieden. In alles dat we doen en de manier waarop we dat doen laten we ons leiden door de principes bereikbaarheid, openheid, redelijkheid, medemenselijkheid en behoorlijkheid. Hier werken we iedere dag aan, sinds 1 januari 2023 ook op zaterdagochtend. Met die verruiming laten we zien dat we flexibel zijn en onze dienstverlening aanpassen aan de wensen van onze inwoners. Hoewel we de resultaten van de tussentijdse evaluatie ten tijde van het schrijven van de ze begroting nog niet hebben, zetten we de verlenging van de openstelling op zaterdagochtend in 2024 voort.

In 2024 geven we bereikbaarheid en drempelloos werken ook een nieuwe impuls. Omdat we merken dat er een drempel is om kwijtschelding van gemeentebelastingen aan te vragen voor mensen die dat echt nodig

hebben, sluiten we aan bij de spreekuren van Sedna in de verschillende wijken en dorpen. Zo brengen we de dienstverlening naar mensen toe en acteren we proactief.

Een andere verbetering in bereikbaarheid is het gebruik van digitale communicatiekanalen, zoals de socials en de website. Een groeiende doelgroep, waaronder de jeugd vindt ons op die manier beter en sneller en wij hen. Naast alle mogelijkheden die digitalisering ons geeft in het contact met onze inwoners, kan dit ook leiden tot meer complexiteit. Zo vraagt nieuwe wetgeving om meer transparantie bij het proces van verkiezingen, maar dat zorgt er ook voor dat we meer capaciteit nodig hebben om dit uit te voeren. We waken ervoor dat we in dit soort processen het doel voor ogen houden en dat het voor inwoners duidelijk is waarom we iets wel en niet doen.

We zien de noodzaak voor deze waakzaamheid ook bij de enorme groei aan toepassingen van nieuwe technologie. We denken dan aan innovaties als chatbots, chat GPT, AI en drones. We verdiepen ons hierin omdat dit speelt in onze samenleving en kansen biedt, maar we doen dit wel met de nodige zorgvuldigheid en voorzichtigheid. Het is van belang om een balans te zoeken tussen veiligheid en privacy en tussen doel en middel. Omdat iets technisch mogelijk is, betekent dat niet dat het ook de beste optie is voor inwoners of zelfs dat het in het belang van inwoners is. Op deze manier kijken we in 2024 naar een aantal toepassingen waarmee we de snelheid van onze dienstverlening kunnen verhogen en onze schaarse capaciteit efficiënter kunnen inzetten voor de inwoners van de gemeente Emmen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Dichter bij inwoners staan	Vervolgverkenning naar hoe we als lokale overheid (politiek, bestuurlijk en ambtelijk) beter kunnen aansluiten bij de leefwereld van inwoners van Emmen.
	Gebiedswethouderschap in de praktijk door ontwikkelen door ervaringen uit te wisselen, verwachtingen uit te spreken en te leren wat wel en niet werkt.
	Vormgeven aan participatie van kinderen en jeugd in de gemeente Emmen, onder andere door het voortzetten en uitbreiden van de impact van de <u>kinderburgemeester en de kinderraden</u> .
	Met de raads werkgroep Werkwijze Raad verkennen hoe de gemeenteraad invulling kan geven bij het samenwerken met de samenleving
	Versterken van de griffie waardoor de gemeenteraad zijn taken en verantwoordelijkheden als hart van de representatieve democratie krachtig kan blijven vervullen.
Democratie Dichterbij: samenwerken met inwoners	Faciliteren van de gesprekken in de EOP's over samenwerking en de opbrengst daarvan als basis nemen voor de versterking van de EOP's zelf en de samenwerking tussen de gemeente, de EOP's en inwoners.
	Training 35 EOP besturen gericht op vinden en behouden van vrijwilligers met als doel het unieke EOP-model in de gemeente Emmen toekomstbestendig te maken.
	Inwoners en bedrijfsleven op diverse manieren betrekken bij en enthousiasmeren voor Koningsdag, zodat we gezamenlijk en met gepaste trots laten zien hoe mooi onze gemeente is.
	Verdiepen, verbreden en opschalen van succesvolle vormen van samenwerking door minimaal 3 concrete projecten, bij voorkeur in die wijken en dorpen waar de opgave van Democratie Dichterbij het grootst is.
Regionaal samenwerken	Gecoördineerd aanwezig zijn in bestuurlijke netwerken en regionale samenwerkingen.
	Ontwikkelen en uitvoeren van een gecoördineerde lobbystrategie in Emmen.
Dienst verlenen vanuit de bedoeling	Continueren verruiming openingstijden van het gemeentehuis om de beschikbaarheid/ bereikbaarheid van de gemeente aan te passen aan de wensen en behoeften van inwoners.
	Inwoners zijn tevreden over de dienstverlening van de gemeente zoals blijkt uit de cijfers over de dienstverlening: Prestatie indicatoren: samenwerking, informatievoorziening balie en website, telefonie en afhandeling van contacten en zaken.

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn enkele indicatoren opgenomen en zijn daaraan waarden gekoppeld.

PROGRAMMA 1								
Effectindicatoren								
	Real.2020	Real.2021	Real.2022	Begr.2023	Begr.2024	Begr.2025	Begr.2026	Begr.2027
1 Waardering samenwerking gemeente - inwoners	6,02	6,04	6,2	6,04	6,04	6,04	6,04	6,04
2 Waardering inwoners dienstverlening balie	8,4	8,3	8,4	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
3 Waardering inwoners dienstverlening telefoon	7,6	8,4	7,9	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4
4 Waardering inwoners dienstverlening website	7,3	8	7,6	8	8	8	8	8
Prestatie-indicatoren								
1 Tijdigheid afgehandelde contacten	89%	90%	89%	90%	90%	90%	90%	90%
2 Tijdigheid afgehandelde zaken	95%	90%	88%	90%	90%	90%	90%	90%

*w ordt te ejaarlijks gemeten, maar w egens corona is de meting van 2022 uitgesteld naar 2023. Cijfer nog niet officieel gepubliceerd.

Wat mag het kosten?

Middelen vanuit de kadernota 2024 en begroting 2024

De bij de kadernota 2024 en begroting 2024 beschikbaar gestelde middelen voor autonome ontwikkelingen (AO), indexatie (IN), voorstellen met dekking (VD) en nieuw beleid/coalitieakkoord (NB/CA) zijn in de hierna volgende tabel weergegeven.

Doc.	Progr.	Cat.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
KN24	1	AO	Verkiezingsapp	-40	-40	-40	-40
KN24	1	VD	Aanpassing geldigheidsduur reisdocumenten van 5 naar 10 jaar	-170	-170	-170	-170
KN24	1	VD	Af: dekking verhoogde inkomsten reisdocumenten	170	170	170	170
BGR24	1	AO	Bijdrage VNG en VDG	-73	-73	-73	-73
BGR24	1	NB/CA	Doorzetten pilot openstelling gemeentehuis zaterdag (deel facilitair voor programma 10)	-95	-95	-95	-95
BGR24	1	NB/CA	Ontwikkeling Democratie Dichterbij (deel training en ondersteuning voor programma 10)	-88	-63	-13	-13
BGR24	1	NB/CA	af: dekking ruimte bestaand budget ondersteuning EOP's	13	13	13	13
BGR24	1	NB/CA	Versterken griffie	-250	-300	-300	-300
BGR24	1	NB/CA	Vernieuwing raadszaal	PM	PM	PM	PM
				-533	-558	-508	-508

Gehele programma

De lasten en baten van het gehele programma zijn als volgt:

Taakveld (Bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Bestuur	6.055	6.077	6.074	6.086
Burgerzaken	3.613	3.715	3.714	3.714
Totaal Lasten	9.668	9.792	9.789	9.800
Burgerzaken	1.794	1.950	1.951	1.953
Totaal Baten	-1.794	-1.950	-1.951	-1.953
Saldo 1 Inwoners en Bestuur (bruto)	7.874	7.842	7.838	7.847
Mutatie reserves	-78	-78	-78	-1
Saldo 1 Inwoners en Bestuur (netto)	7.796	7.764	7.760	7.846

Programma 2 – Economie en werkgelegenheid

Trends en ontwikkelingen

We bevinden we ons in een transitie naar een slimme, duurzame groene economie en samenleving. Hierbij staan we voor grote opgaven die voortkomen uit het Klimaatakkoord en de bijbehorende Energietransitie en reductie van stikstof en CO₂ uitstoot. Daarnaast worden we geconfronteerd met geopolitieke ontwikkelingen, hoge inflatie en koopkrachtdaling, toenemende krapte en veranderende vraag op de arbeidsmarkt én de nasleep van corona. Deze complexe opgaven kunnen alleen samen met partners worden opgepakt, waarbij kennisontwikkeling, innovatief vermogen en vernieuwend onderwijs cruciale bouwstenen zijn.

Samen met bedrijven en andere stakeholders werken we vanuit de regio aan toekomstbestendige bedrijven en bedrijventerreinen, waarbij ondernemen met impact, duurzame energie, circulaire economie, mobiliteit en klimaatadaptatie belangrijke pijlers zijn. Vanuit het oogpunt van het milieu als ook vanwege de stijgende kosten van fossiele brandstoffen en de netcongestie zijn alternatieve energievoorzieningen noodzakelijk. Het veranderende klimaat vraagt naast het terugdringen van de uitstoot van CO₂ en stikstof, om het hergebruik van materialen en grondstoffen, om fysieke maatregelen voor waterafvoer, waterberging en het verminderen van hittestress op de bedrijventerreinen. Deze transitie vragen ook om een passend aanbod van werknemers. Investeren in menselijk kapitaal en duurzame inzetbaarheid is belangrijker dan ooit. Duurzame inzetbaarheid is één van de doelstellingen van de regionale Human Capital agenda waar we in 2024 e.v. met stakeholders nadere invulling en uitvoering aan gaan geven.

De verschillende (Europese) fondsen en programma's (waar onder JTF, EFRO, Interreg) en landelijke fondsen en ontwikkelingen (zoals de Regiodeals, het Groeifonds) bieden mooie kansen. Zij kunnen ons helpen om onze doelen op gebied van verslimmen en verduurzamen in brede zin te bereiken. Dit vraagt om een gezamenlijke, thema-overstijgende aanpak. De Greenwise Campus, gestart als een samenwerking tussen gemeente Emmen, Rijksuniversiteit Groningen, NHL Stenden, Drenthe College en de provincie Drenthe, zal stapsgewijs meer en meer deze thema-overstijgende rol gaan pakken als een regionale motor voor kennisontwikkeling en innovatie, samen met het bedrijfsleven. Daarnaast zijn wij als strategisch partner aangesloten bij verscheidene netwerken en samenwerkingsverbanden gericht op het versterken, innoveren en bestendigen van de regionale economie.

Circulaire Economie

Circulaire Economie (CE) is binnen de gemeente één van de drie pijlers van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat (DEK). Het Actieplan Circulaire Economie is in 2023 opgeleverd en operationeel gemaakt. In 2024 en verder gaan we hier uitvoering aan geven. Onderdeel van het programma is een Emmense visie waarop wij het nationale doel van een volledig circulaire economie gaan halen, op een manier dat Emmen er economisch en maatschappelijk zo optimaal mogelijk van profiteert. De Emmense industrie als geheel draagt voor 70% bij aan de CO₂ uitstoot en vergt daarom ook hoge prioriteit in de transitie naar groene energie. Dit raakt dus de hele industrie, die van de chemie en de maakindustrie in het bijzonder. We stimuleren het uitbreiden van de keten van recycling door bedrijven, met de toevoeging van onder meer chemische recycling (waardoor veel grotere afvalstromen worden hergebruikt) en we stimuleren eveneens de (door)ontwikkeling van nieuwe biobased kunststoffen. Want juist in een maakeconomie zoals die van Emmen is deze transitie naar een circulaire economie een kans. Bij de verduurzaming en vergroening van de economie gaan de digitale en groene transitie hand in hand en versterken elkaar. Dit wordt in Europees verband geïdentificeerd als de 'twin green and digital transition'. De één kan niet zonder de ander.

Circulaire economie is bij uitstek een integraal thema dat ook andere beleidsterreinen raakt. Denk aan inkoop en aanbesteding, waarmee wij (als launching customer) de transitie positief kunnen stimuleren en een voorbeeldfunctie kunnen vervullen. Maar denk ook aan onze vestigings- en acquisitiebeleid, afvalbeleid, woonvisie, innovatie- en onderwijsaanpak, et cetera. De dynamiek is groot en er is een grote behoefte aan versnelling(sagenda's) op dit thema, mede gezien het tempo dat vanuit de EU en het Rijk worden gevraagd. Dit vraagt om een procesmatige aanpak, zoals ook beoogd is met het Actieplan Circulaire Economie. Dan wordt duidelijk waar we op gaan inzetten en wat we daarvoor nodig hebben. Voor dit vraagstuk zullen we de komende jaren extra middelen en capaciteit nodig hebben, waaronder een extra fte vanaf 2024. Echter zullen ook veel van deze opgaven met gezamenlijke inzet vanuit de regio worden opgepakt, vanuit de Greenwise Campus en Chemport Europe. Onderdeel daarvan is bedrijven en instellingen te bewegen en te stimuleren om meer circulair te worden in hun productieprocessen of activiteiten en om partijen actief te verbinden en samen doelen te stellen en te realiseren.

EnergieHub GZI Next

In de afgelopen periode is het gebied van de voormalige gaszuiveringsinstallatie van NAM klaargemaakt om de locatie om te vormen tot een energiehub; GZI Next. Een consortium van energiebedrijven, overheden en kennisinstellingen werkt er aan de energiemix van de toekomst. Ook het Getec-industriepark is onderdeel van het consortium. Getec heeft een grote en urgente opgave in de transitie van fossiel naar duurzaam. GZI Next helpt Getec om die transitie door te maken en vormt onderdeel van de aanpak om de industrie in Emmen te verduurzamen. In de afgelopen periode zijn er mooie successen behaald. Zo zijn in Emmen tussen het GZI-terrein en Getec de eerste meters van de waterstofbackbone in Nederland aangelegd, is er een zonnepark aangelegd en een waterstofvulpunt geopend – een belangrijke stap in het verduurzamen van bus- en vrachtvervoer. Deze goede ontwikkelingen krijgen een vervolg in de realisatie van een biovergister en een elektrolyzer.

Digitalisering

We willen de mogelijkheden verkennen die digitale innovaties en ontwikkelingen ons kunnen brengen, de (kennis)vraag ophalen bij ondernemers en aansluiten bij de digitaliseringsagenda Noord-Nederland op het onderdeel digitale economie. Daarnaast vragen we tegelijkertijd op wat er al is, welke partijen al met digitalisering bezig zijn. Op basis van een procesmatige verkenning willen we komen tot een gemeentelijke visie op digitalisering. Dit moet leiden tot een aanpak gericht op het (economische) digitaliseringsvraagstuk om de concurrentiepositie van bedrijven in onze topsectoren, waaronder de maakindustrie, te versterken. Hierbij is de insteek het versterken, versnellen en verbreden van de bestaande digitale ecosystemen en bewustwording en kennis over digitalisering bij ondernemers te vergroten.

Greenwise Campus Emmen

Een van de belangrijkste economische ontwikkelingen binnen de gemeente Emmen vormt de realisatie van de Greenwise Campus.

De Greenwise Campus vormt door de duurzame samenwerking het strategisch en stuwende knooppunt voor ontwikkeling van onderzoek, kennis, innovatie, onderwijs en ondernemerschap. Bedrijven, onderwijsorganisaties en overheden bundelen binnen Greenwise Campus hun de krachten. Medio 2023 is de Stichting Greenwise Campus opgericht. De Greenwise Campus richt zich inhoudelijk op de regionale thema's: groene chemie/circulaire economie, HTSM/Maakindustrie, energie(transitie) en Welzijn/Zorg & Technologie. Het Innovatienetwerk Welzijn en Zorg (IWZ) wordt verbonden met de campus en de agenda voor Welzijn, Zorg en Technologie. Ook komen ontwikkelingen rondom Universiteit van het Noorden samen in de Greenwise Campus en sluit tenslotte een groot aantal gemeentelijke ambities goed aan op de doelen van Greenwise Campus.

Het doel van de campusontwikkeling is om de regio vitaler, weerbaarder en aantrekkelijker te maken en vanuit een krachtige en duurzame samenwerking van publieke en private partijen maatschappelijke impact te maken.

Als gemeente faciliteren en stimuleren we deze ontwikkelingen en de verbindingen met onder andere de Beroepsonderwijs-campus van NHL Stenden en Drenthe College. Deze ontwikkelingen krijgen een plek in het zogeheten integraal ontwikkelperspectief Campus Emmen: een brede en integrale gebiedsontwikkeling in het gebied vanaf het Schepers Ziekenhuis tot aan het Getec-park en tussen de wijk Angelslo en het centrum van Emmen. Dit gebied biedt vestigingsmogelijkheden voor zorginstellingen, onderwijsinstellingen en bedrijven. Uitgangspunt is een herkenbaar campusgebied, waar ruimte is voor en men verleid wordt tot ontmoeten en samenwerken. Er ligt vanuit Emmen Studiestad een link met Greenwise Campus qua profilering van Emmen als een aantrekkelijke stad om te studeren en te wonen.

In de begroting 2024 en verder is structureel budget opgenomen voor de programmatische aansturing van het programma Greenwise Campus Emmen en voor onderzoek, voorbereiding en coördinatie.

Sport- en Beweegcampus Emmen

De mogelijke ontwikkeling van een Sport- en Beweegcampus Emmen op businesspark Meerdijk vormt voor Emmen een grote en belangrijke ontwikkeling. De integrale gebiedsontwikkeling van businesspark Meerdijk, in combinatie met de stadionontwikkeling van FC Emmen, tot een Sport- en Beweegcampus Emmen is van toegevoegde waarde voor zowel de gemeente Emmen, als voor de provincie Drenthe en heeft de potentie om

regionale trekkracht te ontwikkelen met FC Emmen als stabiele eredivisieclub, omgeven met diverse functies rondom sport en beweging. Afgezien van het belang voor de ontwikkeling van businesspark Meerdijk speelt voor de gemeente ook de eventuele huisvesting van onderwijs een rol. Het biedt ook kansen bij vervangingsvraagstukken voor enkele sportaccommodaties (IHP Binnensport). Door de combinatie van functies rondom dit thema ontstaat een versterkend effect op de aantrekkingskracht, haalbaarheid en ontwikkelpotentie van het programma als geheel.

De eerste fase van verkenning, onderzoek en voorbereiding loopt en moet in het najaar van 2023 leiden tot een integrale businesscase op hoofdlijnen, op basis waarvan een 'voorlopig' Go / No-Go besluit plaats kan vinden, door de gemeente Emmen en de verschillende stakeholders en betrokkenen. Uiteindelijk zal op basis van het eventuele vervolgonderzoek (2e fase), en indien nodig de verkenning en het onderzoeken van alternatieven, naar verwachting eind 2024 een definitief besluit genomen kunnen worden door gemeente, stakeholders en andere betrokkenen over de eventuele daadwerkelijke realisatie van de Sport- en Bewegcampus Emmen.

Voor verder onderzoek, verkenning en voorbereiding (2e fase) in 2024 is in de begroting 2024 een incidenteel budget opgenomen.

Bij positieve definitieve besluitvorming in 2024 zal er krediet nodig zijn voor diverse gemeentelijke investeringen in deze ontwikkeling. Het eventuele aandeel van de gemeente in deze investering is op dit moment nog niet goed te bepalen, maar zal met name betrekking hebben op:

- Topsporthal
- Onderwijshuisvesting
- Infrastructuur en bereikbaarheid
- Inrichting openbaar gebied, etc.

Dan zal ook bekeken moeten worden hoe deze gemeentelijke investeringen en bijdragen gedekt kunnen worden (bijvoorbeeld uit middelen vervanging sporthal Angelslo, middelen IHP Onderwijs, etc.).

Op dit moment is er echter nog onvoldoende duidelijkheid over de haalbaarheid / realiseerbaarheid van deze ontwikkeling (deels, of in geheel), de daarmee verband houdende kosten, investeringen, bijdragen en de dekking hiervan.

Emmen Centrum

Vanuit het programma Emmen Centrum wordt gewerkt aan een gastvrij, levendig en toekomstgericht centrum van Emmen van hoge kwaliteit, waar het goed wonen, werken en recreëren is. Het programmaplan Emmen Centrum en de omgevingsvisie Emmen centrum uit 2017, aangevuld met het Integraal Uitvoeringplan Regiostad Emmen uit 2022, vormen de basis voor de uitvoering van dit programma. Komend jaar zullen grote ontwikkelingen zoals onder meer de gebiedsontwikkeling tussen Markt en Weiert en de visie op het gebied rondom de Weerdingerstraat en het station Emmen Centrum opgepakt worden.

Rensenpark Emmen

Met het vaststellen van de visie op het Rensenpark (juni 2023) is besloten om het Rensenpark een kwaliteitsimpuls te geven. Hiervoor zijn investeringen nodig.

De staat van het bestaande vastgoed in het park is momenteel matig en er zijn forse (onderhouds-) maatregelen nodig om de gebouwen toekomstbestendig en duurzaam te maken. Dit geldt ook voor het vastgoed tussen de markt en het Rensenpark dat onderdeel is van de ontwikkeling van het entreegebied.

Ook de openbare ruimte in het Rensenpark verdient een stevige kwaliteitsimpuls. Tijdens het herijkingsproces van de visie op het park (2022-2023) is gebleken dat het Rensenpark door velen wordt gezien als een belangrijk stadspark in het centrum van Emmen. Onderhoud en doorontwikkeling van het park is nodig om de kwaliteit te behouden en te versterken.

Duurzaamheid, Energie en Klimaat

Het vastgestelde programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat geeft sturing aan de werkzaamheden die op veel verschillende plekken plaatsvinden. In de begroting is dit onder verschillende beleidsprogramma's opgenomen.

JTF-Fondsen

De verschillende (Europese) fondsen en programma's (waar onder Just Transition Fund (JTF) en Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)) en landelijke fondsen en ontwikkelingen (zoals de Regiodeals, het Groeifonds) bieden mooie kansen waar we doorlopend op inzetten. Dergelijke fondsen kunnen ons helpen om onze doelen op gebied van verslimmen en verduurzamen te bereiken. In 2023 zijn de subsidieregelingen vanuit het JTF opengesteld, naast die van EFRO. De regelingen hebben betrekking op het vergoeren van bedrijven, versterken van de sociaal-economische structuur en de benodigde (bij)scholing van (toekomstig) personeel en sluiten goed aan bij projecten en investeringen die Emmense bedrijven en kennisinstellingen willen uitvoeren. Dit heeft in 2023 geen windeieren opgelegd: er is ruim €24 miljoen subsidie toegekend aan Emmense projecten. Wij blijven ook in 2024 vanuit het programma JTF het gebruik van de regelingen stimuleren en de kansen voor de regio maximaal benutten.

SIOF

Het Strategisch Innovatie en Ontwikkelfonds (SIOF) wordt ingezet t.b.v. het behalen van beleidsdoelen uit het Collegeprogramma 2002-2026 'Vooruit en betrokken' en de doelstellingen van het (economisch) beleid, zoals vastgelegd in de Strategienota en de Kadernota Economie. Zo kan het SIOF bijdragen aan economische innovatie en/of groei, aan economische structuurversterking en/of het aantrekkelijk zijn als vestigingsplaats. Daarnaast moet er vanuit verschillende beleidsdoeleinden een beroep kunnen worden gedaan op dit geld. Bijvoorbeeld voor het kunnen optreden als co-financier van gewenste maatschappelijke ontwikkelingen. Het college besluit over onttrekkingen aan het SIOF waarbij per voorstel een integrale afweging van de kosten versus de baten wordt gemaakt. Het SIOF moet enigszins structureel gevoed worden om ook in de komende jaren ingezet te kunnen worden. Zonder deze voeding blijven er onvoldoende middelen over om projecten en mogelijkheden die kansrijk zijn voor de gemeente te kunnen bekostigen. Daarom gaat het college de raad voorstellen om het SIOF incidenteel te voeden uit toekomstige positieve jaarrekeningresultaten.

Kansen voor Stedelijk Netwerk Nederland

Het Europese Parlement heeft voorgesteld dat de spoorverbinding Zwolle-Emmen onderdeel wordt van TEN-T netwerk (Trans European Network – Transport) van de Europese Unie. De A37 is ook onderdeel van dit netwerk. Hiermee wordt ook Emmen een knooppunt ('Urban Node') en onderdeel van het 'Urban Mobility Framework' (stedelijke netwerk van 100.000+ gemeenten die op het TEN-T netwerk in de Europese Unie liggen). Recentelijk heeft het Europees Parlement positief gestemd over het toevoegen van de verbinding tussen Emmen-Rheine aan het netwerk. Erkenning van deze drie verbindingen in dit Europese netwerk versterkt de positie van Emmen als regiokern.

Erkenning van de gemeente Emmen als onderdeel van het Stedelijk Netwerk Nederland zal onze centrum- en regiofunctie bestendigen en versterken. Goede bereikbaarheid en grensoverschrijdende spoorverbindingen dragen bij aan een aantrekkelijk woon- en leefgebied en een sterke innovatieve regio. Een bereikbaar en goed verbonden Emmen draagt bij aan de brede welvaart van Noord-Nederland en de nationale opgave op het gebied van woningbouw en werkgelegenheid. De erkenning van Emmen als belangrijk knooppunt in het Stedelijk Netwerk Nederland draagt bij aan de zelfstandigheid en het groeipotentieel van de regio. Bovendien betekent het dat Emmen daarmee meer steun van het Rijk kan verwachten op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid en mobiliteit.

Daarnaast zijn we zowel bestuurlijk als ambtelijk betrokken bij (de lobby voor) de Nedersaksenlijn waarmee er een directe verbinding ontstaat van Twente via Emmen naar Groningen. Bij de doorrekening is gebleken dat de Nedersaksenlijn het meest gunstig uitpakt en realistisch is in Noord-Nederland. Beide ontwikkelingen geven richting aan een lobby richting dit Stedelijk Netwerk.

Lobby

Lobby vanuit de regio is momenteel zeer kansrijk gezien de verschuiving in het politieke landschap en het belang van de regio voor Nederland. Om de kansen optimaal te benutten is investering in lobbycapaciteit nodig. Bij de ontwikkeling van een lobbystrategie voor de gemeente Emmen zijn lobbyplannen opgesteld voor drie lobbythema's, namelijk Treant, Stedelijk Netwerk, Circulaire economie. De lobbystrategie moet bijdragen aan het uitbouwen en versterken van de positie van de gemeente Emmen als 100.000+ gemeente. Daartoe zijn drie strategische thema's geprioriteerd

- Erkenning van de gemeente Emmen op het stedelijk netwerk van Nederland
- Versterken en bestendigen van de positie van Treant als innovatiemotor
- Versterken van onze koploperpositie in circulaire economie/groene chemie

Naast deze drie thema's zetten we, samen met NHL Stenden en Drenthe College, actief in op lobby voor een beroepsonderwijs-campus in Emmen. Voor elk thema is een lobbyplan gemaakt waaraan in 2024 en verder uitvoering wordt gegeven. Deze zijn helder en concreet uitgewerkt en bieden aanleiding tot directe actie. Voor de uitvoering moeten acties worden geformuleerd, uitgezet en gemonitord. Hiervoor is uitvoeringsbudget en extra capaciteit nodig.

Recreatie en Toerisme

Recreatie en Toerisme (R&T) is geen doel op zich, maar een middel om bij te dragen aan maatschappelijke vraagstukken die invloed hebben op onze brede welvaart en welzijn. Denk hierbij aan het creëren van werkgelegenheid, verzorgen van inkomsten voor ondernemers, het in stand houden van voorzieningen (leefbaarheid, levendigheid) en het bevorderen van een aantrekkelijke woonomgeving (cultuur/erfgoed, natuur en landschap). Om een aantrekkelijke omgeving te behouden en te versterken wordt het steeds belangrijker recreatie op te pakken in combinatie met andere opgaven. Een bezoeker komt niet vanwege één product, maar vanwege het samenspel tussen verblijf, horeca, vermaak, landschap, winkels en vervoer met de natuurlijke en/of culturele omgeving.

In het kader van bestemmingsontwikkeling (Emmen als aantrekkelijke gemeente voor bewoners, bezoekers en ondernemers) wordt ingezet op het vergroten van het dagrecreatief aanbod in het centrum van Emmen. Ook de doorontwikkeling en professionalisering van het Veenpark en het Van Gogh Huis Drenthe (na Wildlands grote trekkers van bezoekers) continueert in 2024 om daarmee het verhaal van het veen en Van Gogh blijvend zichtbaar en beleefbaar te maken voor zowel inwoner als bezoeker.

De natuurwetgeving heeft grote invloed op de toeristisch-recreatieve sector. Het is zoeken naar wat kan als het gaat om evenementen, routenetwerken en nieuwe initiatieven op het gebied van dag- en verblijfsrecreatie gelet op de complexe eisen vanuit (stikstof) wet- en regelgeving. Bovendien is het Bargerveen een Natura-2000 gebied. Tegelijkertijd is er meer dan ooit behoefte aan groen en recreatiemogelijkheden dichtbij huis.

De ontwikkeling van het Bargerveen, maar ook de bossen bieden mogelijkheden voor (nieuwe)recreatieve voorzieningen. Na de inzet op routenetwerken zoals het fiets- en wandelknoppuntennetwerk en kwaliteitsverbetering van de MTB-routes wordt onderzocht hoe deze extra te benutten. Er liggen tevens kansen om de hippische sector een impuls te geven.

De actualisering van onze toeristische promotie is in 2023 ingezet en wordt doorgevoerd naar 2024. Tegelijkertijd blijven we initiatieven uit het veld stimuleren die bijdragen aan de beleefbaarheid van het toeristisch profiel en wordt ingezet op kwaliteitsverbetering van onze dag- en verblijfsrecreatie middels (kennis)programma's voor actuele thema's zoals personeel, innovatie en duurzaamheid. Hiervoor wordt gebruikt gemaakt van Europese-/provinciale-/ en (lokale)subsidierelingen.

Evenementen en horeca

Evenementen zijn van groot economisch en maatschappelijk belang voor bezoekers, bewoners en ondernemers. (Terugkerende) evenementen dragen bij aan de leefbaarheid én het beeld van een attractieve, sfeervolle en gezellige gemeente, waar regelmatig iets te beleven valt. Wij stimuleren mooie evenementen door middel van subsidies en ondersteuning. Er wordt een steeds groot beroep gedaan op het evenementenfonds. Het gevolg hiervan is dat er onvoldoende middelen overblijven om alle wenselijke initiatieven mogelijk te maken. Een verhoging van het evenementenbudget is daarom noodzakelijk. Er is in 2023 ingezet op een Emmense Bevrijdingsfestival. Naar aanleiding van een positieve evaluatie is besloten dat het Bevrijdingsfestival in 2024 weer plaatsvindt. In 2024 zal de geactualiseerde Horecavisie gereed zijn. Tevens gaan we aan de slag met een herijking van het evenementenbeleid. Uit jurisprudentie volgt dat evenementen juridisch en planologisch goed geborgd moeten worden.

Land- en tuinbouw

De vele uitdagingen waar ondernemers in de land- en tuinbouw voor staan door de noodzaak en urgentie om te vergroenen en verduurzamen worden steeds groter. Deze uitdagingen, zoals beschreven in onder meer het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG), vormen een brede opdracht op het gebied van natuur, klimaat, water, bodem en stikstof die veel verder gaat dan enkel het terugdringen van stikstofuitstoot. Dit heeft een enorme impact op de sector. De komende periode wordt op basis van de afgeronde gebiedsverkenningen door de provincie gewerkt aan de agendavorming, waar wij als gemeente bij zijn betrokken. Daarnaast blijven wij bedrijven zoveel mogelijk stimuleren en faciliteren om te vergroenen en te verduurzamen. Zo zetten we ook in 2024 de nieuwe Stimuleringsregeling Revitalisering Landbouw Emmen (SRLE) in om ondernemers te stimuleren tot verduurzaming en innovatie en het verbeteren van de ruimtelijk kwaliteit. Daarnaast moet de regeling ook bijdragen om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt in staat te stellen een betaalde baan te krijgen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Een toekomstbestendige kennis- en netwerkeconomie en arbeidsmarkt met een sterke verbinding tussen kennis- en onderwijsinstellingen, werkgevers, werknemers en studenten, waar studenten en werknemers willen studeren en (blijven) werken en wonen.	<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit de Arbeidsmarktregio Drenthe (AMRD) met stakeholders invulling en uitvoering geven aan (regionaal)Human Capital agenda; • Uitvoering programma JTF Emmen met invloed op regelingen, informeren en begeleiden bedrijven en kennisinstellingen. • Bijdragen aan bewustwording bij werkgevers van het belang van Duurzame Inzetbaarheid van werknemers. • Blijven inzetten op doorontwikkeling Emmen Studiestad waarbij de integrale verbinding wordt gezocht met Greenwise Campus, de fysieke campusontwikkeling en de binnenstad.
Een robuuste economische structuur (ecosysteem) met (maatschappelijke) impact op de regio en een aantrekkelijk vestigingsklimaat, resulterend in groei en toenemende concurrentiekracht van de relevante industriële sectoren Chemie, HTSM en Energie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage leveren aan de strategie van Greenwise Campus op de thema's Chemie, maakindustrie/HTSM, Energie en Welzijn, Zorg en Technologie. • Uitvoering geven aan de Europastrategie/buitenlands beleid met aandacht voor stimuleren gebruik Europese fondsen en het ontwikkelen en uitvoeren van de lobbystrategie in Emmen.

Doel	Prestatie
<p>Een robuuste economische structuur (ecosysteem) met (maatschappelijke) impact op de regio en een aantrekkelijk vestigingsklimaat, resulterend in groei en toenemende concurrentiekracht van de relevante industriële sectoren Chemie, HTSM en Energie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gericht samenwerken, netwerken en lobbyen vanuit verbanden als Sterk Noord Nederland (SNN), NG4, EU Office Brussel, Europese netwerken, EDR, IBDO en Dutch TechZone om de (internationale) positie van Emmen als regiokern te versterken. • Via inzet van het SIOF geven wij een impuls aan economische ontwikkelingen die bijdragen aan het vestigingsklimaat, de werkgelegenheid en gebruik van fondsen voor transitie. • Er wordt (integraal) uitvoering gegeven aan het Actieplan Circulaire Economie. Voor de Chemie wordt voor heel Noord Nederland een Innovatieprogramma Circular Plastics opgesteld met inzet van aanjagers/innovatie-makelaars. • Uitvoering geven aan de nieuwe Regiodeal die in 2024 van start gaat, met nadruk op projecten die bijdragen aan economische structuurversterking. • Uitvoering geven aan het actieprogramma Impact Ondernemen (project Regiodeal), verkennen vervolg en deelnemen aan de citydeal Impact Ondernemen. • Bijdrage leveren aan de realisatie van de Energiehub GZI Next en de verdere uitrol van de hydrogen backbone in Emmen.
<p>Een aanpak ontwikkelen gericht op het (economische) digitaliseringsvraagstuk om de concurrentiepositie van bedrijven in onze topsectoren, waaronder de maakindustrie, te versterken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toewerken naar een Emmense visie op digitalisering. • Inventarisatie van behoeften op het gebied van digitalisering, gebruik makend van koplopers op dit gebied, t.b.v. behoefte van het opstellen digitaliseringsagenda Zuidoost-Drenthe, waarbij de rol van de gemeente als versneller en verbinder duidelijk is gedefinieerd.
<p>Via lobbyinzet gemeentelijke en regionale belangen bewaken en strategische doelen behalen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering geven aan lobbyplannen op drie lobbythema's, namelijk Treant, Stedelijk Netwerk, Circulaire economie • Monitoren van besluitvormingsprocessen bij de ministeries, Kabinet en Tweede Kamer, het opstellen van position papers en het leggen van contacten met stakeholders / ministeries voor het organiseren van gesprekken, het organiseren van stakeholdersessies
<p>Faciliteren van de ambities van het Greenwise Campus samenwerkingsverband op de sporen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennisontwikkeling, -valorisatie, ondernemerschap • Versterken onderwijspropositie (flexibel, LLO, doorlopende leerlijnen) • Sterke positionering, profilering en branding • Creëren attractieve randvoorwaarden 	<p>In 2024 blijven we een bijdrage leveren aan de strategische koers (inhoud, aanpak, positionering) en de doorontwikkeling van Greenwise Campus, met als aandachtspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Versterken van de verbanden tussen de gemeentelijke economische doelstellingen en Greenwise Campus. • Ruimtelijke en financiële randvoorwaarden creëren voor de ontwikkeling van het beoogde Innovatiecentrum. • Ruimtelijke en financieel faciliteren van de nieuwbouwontwikkeling 'Beroepsonderwijscampus' van NHL Stenden en Drenthe College. • Invulling en uitwerking geven aan grondtransactie(s) tussen gemeente en NHL Stenden en Drenthe College in het kader van de realisatie van de beroepsonderwijscampus. • De gemeente stelt samen met de stakeholders een integraal ontwikkelperspectief Campus Emmen op, dat in 2024 vastgesteld zal worden.

Doel	Prestatie
Stimuleren van innovatie en verduurzaming in industrie, land- en tuinbouw.	<ul style="list-style-type: none"> • Optimaal gebruikmaken van EU-fondsen voor innovatie en valorisatie. • Bijdragen aan de uitvoering van het uitvoeringsplan toekomstbestendige bedrijventerreinen- Bargermeer 3 (project Regio Deal) . • Uitvoering geven aan Stimuleringsregeling Revitalisering Landbouw Emmen. • Acties vanuit programmalijs Energie, uit het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat (DEK): Tuinbouw uitvoeren. Waaronder de mogelijkheden van geothermie verkennen en een gebiedsgerichte aanpak onderzoeken voor de glastuinbouwgebieden Klazienaveen en Erica. Onderdeel van het programma DEK, zie ook programma 5. • Uitvoering geven / bijdragen aan de diverse activiteiten die zijn genoemd in de programmalijs Verduurzaming Industrie uit het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat (DEK).
Emmen heeft een aantrekkelijk ondernemingsklimaat.	<ul style="list-style-type: none"> • We blijven ons bestuurlijk en ambtelijke inzetten en lobbyen voor de komst van de Nedersaksenlijn. • Integrale dienstverlening aan en acquisitie van bedrijven.
Emmen kent één scherp en breed uitgedragen economisch profiel dat aansluit op de speerpuntsectoren.	<ul style="list-style-type: none"> • Economische profilering Emmen koppelen aan ontwikkelingen Greenwise Campus; • We organiseren ook in 2024 het New eMMergy Congres. • Doorontwikkelen helder toeristisch profiel van Emmen. Deze wordt scherper neergezet en zichtbaar gemaakt.
Vergroten van de aantrekkingskracht van de gemeente Emmen om daar te verblijven, te recreëren en te winkelen voor inwoners en bezoekers.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren Programma Emmen centrum o.b.v. de omgevingsvisie Emmen centrum uit 2017, aangevuld met het Integraal Uitvoeringsplan Regiostad Emmen uit 2022. • Transformatie en herontwikkeling van het gebied tussen Markt en Weiërt. • We zetten de subsidie Impulsaanpak Winkelgebieden, indien toegekend in 2023, in voor de gebiedsontwikkeling Tussen Markt en Weiërt. Daarmee geven we een impuls aan het vergroten van de gebruiks-, belevings-, en toekomstwaarde in een deel van het centrum, verminderen leegstand en het aantal vierkante meters detailhandel. • Opstellen integrale gebiedsvisie Weerdingerstraat en omgeving (van Hondsrugweg tot en met Wolfsbergenweg, inclusief stationsgebied) • Starten met (de voorbereiding van) een aantal grotere (woningbouw-)projecten in Emmen Centrum, waaronder: <ul style="list-style-type: none"> • Klokkenslag, • Brandweer-West, • P-Oost • Ten Noorden van de Molenstraat • Camperplaatsen worden in 2024 opgeleverd (onder voorbehoud van praktische uitvoering w.o. vergunningen). • Uitvoering geven aan het Integraal Uitvoeringsplan Regiostad Emmen; af te ronden voor 2026 • Uitvoering geven aan Schetsontwerp Openbare Ruimte Rensenpark (2019) met inachtneming van de beleidswijzigingen uit herijkingsproces van de visie op het Rensenpark (2023) <ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering geven aan het opknappen en verduurzamen van (een deel van) het vastgoed in het Rensenpark

Doel	Prestatie
Vergroten van de aantrekkingskracht van de gemeente Emmen om daar te verblijven, te recreëren en te winkelen voor inwoners en bezoekers.	<ul style="list-style-type: none"> Afronden onderzoek en verkenning haalbaarheid en realiseerbaarheid Sport- en Bewegcampus Emmen en besluitvorming over realisatie Sport- en Bewegcampus Emmen op businesspark Meerdijk. Grote (terugkerende) evenementen stimuleren. Uitvoering van het uitvoeringsprogramma detailhandelsstructuurvisie, waaronder de uitvoering van het stimuleringsplan binnenstad. Stimuleren meer dagrecreatief aanbod met een structureel karakter. Van Gogh Drenthe inzetten om recreatie en toerisme structureel te stimuleren en tegelijkertijd ter vergroting van de trots en leefbaarheid en participatie. Samenwerking en uitvoering op provinciaal niveau doorzetten. Realiseren van het wandelknooppuntennetwerk. Realiseren van een kinder beleefroute in het bos. Realiseren van een hippische visie. Benutten van het wandel- en fietsknooppunten netwerk evenals de MTB, ruiter en vaar infrastructuur. Aanscherpen van de toeristische marketing en promotie en informatievoorziening. Vorbereiding van het aanvragen van INTERREG 6 met de Duitse partners als cofinanciering voor recreatieve ontwikkeling van het Bargerveen. Met de 'stimuleringsregeling vrijetijdseconomie' en 'regeling regionale samenwerking' initiatieven die Emmen aantrekkelijker en beter zichtbaar maken voor bezoekers stimuleren. Continueren van Vitale Vakantieparken Drenthe.

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn enkele indicatoren opgenomen en zijn daaraan waarden gekoppeld.

PROGRAMMA 2								
Effectindicatoren	Real. 2020	Real.2021	Real.2022	Begr.2023	Begr.2024	Begr.2025	Begr.2026	Begr.2027
1 Totaal aantal werknemers in gem Emmen	45.940	46.455	54.000	54.000	54.000	54.000	54.000	54.000
2 Aantal toeristische overnachtingen	316.307	405.000	445.429	445.429	445.429	445.429	445.429	445.429
Prestatie-indicatoren								
1 Aantal ha beschikbare bedrijvenkavels	69,8	68,1	111,5	107,5	92,7	86,8	78,4	74,0
2 Aantal ha uitgegeven bedrijvenkavels	2,1	5,6	4,0	14,8	5,9	8,4	4,4	4,2

Wat mag het kosten?

Middelen vanuit de kadernota 2024 en begroting 2024

De bij de kadernota 2024 en begroting 2024 beschikbaar gestelde middelen voor autonome ontwikkelingen (AO), indexatie (IN), voorstellen met dekking (VD) en nieuw beleid/coalitieakkoord (NB/CA) zijn in de hierna volgende tabel weergegeven.

Doc.	Progr.	Cat.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
KN24	2	AO	Onderhoud wandelknooppuntennetwerk	-18	-18	-18	-18
KN24	2	CB	Projectleiding Gebiedsontwikkeling tussen Markt en Weiert	-120	-120	-120	-120
KN24	2	CB	Af: dekking uit doorbelasting kosten	-	-	60	60
KN24	2	GR	Bijdrage Recreatieschap Drenthe	-15	-19	-22	-25
KN24	2	IN	Indexatie subsidie recreatie en toerisme	-13	-22	-32	-41
KN24	2	VD	Structurele subsidie Rijnland Instituut 2024 t/m 2027	-50	-50	-50	-50
KN24	2	VD	Af: dekking uit bestaand budget	50	50	50	50
KN24	2	CB	Specifieke uitkering Klimaatakkoord rijksmiddelen	1.911	1.929	1.929	1.929
KN24	2	CB	af: te ramen als budget	-1.911	-1.929	-1.929	-1.929
BGR24	2	AO	Bijdrage Samenwerkingsverband Noord Nederland	-37	-43	-49	-56
BGR24	2	NB/CA	Ontwikkeling sport- en bewegcampus Emmen (incidenteel)	-200	PM	PM	PM
BGR24	2	NB/CA	Ontwikkeling sport- en bewegcampus Emmen (incidenteel)	100	PM	PM	PM
BGR24	2	NB/CA	Van Gogh in Drenthe - Emmen	-50	-50	-50	-50
BGR24	2	NB/CA	Lobby-intensiveringen	-200	-275	-250	-250
BGR24	2	NB/CA	Digitalisering	-150	-150	-150	-150
BGR24	2	NB/CA	Jaarlijks bevrijdingsfestival	-25	-25	-25	-25
BGR24	2	NB/CA	Evenementenbudget algemeen	-50	-50	-50	-50
BGR24	2	NB/CA	Emmen op kop	-500	-	-	-
BGR24	2	NB/CA	Toekomstbestendige bedrijventerreinen	-100	-	-	-
BGR24	2	NB/CA	Marktvisie	-50	-	-	-
BGR24	2	NB/CA	Subsidieregeling Fonds Dorpen en Wijken	-20	-50	-	-
BGR24	2	NB/CA	Ontwikkeling Greenwise Campus Emmen (incidenteel)	-100	-100	-100	-100
				-1.548	-922	-806	-825

Gehele programma

De lasten en baten van het gehele programma zijn als volgt:

Taakveld (Bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Bedrijfsloket en -regelingen	246	246	246	246
Economische ontwikkeling	9.879	9.651	9.504	9.252
Economische promotie	2.676	2.055	2.076	2.097
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	243	241	241	241
Totaal Lasten	13.044	12.194	12.067	11.836
Bedrijfsloket en -regelingen	282	289	297	304
Economische ontwikkeling	2.075	2.093	2.079	2.079
Economische promotie	771	790	808	827
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6	6	6	6
Totaal Baten	-3.134	-3.177	-3.189	-3.216
Saldo 2 Economie en Werkgelegenheid (bruto)	9.910	9.016	8.878	8.620
Mutatie reserves	-812	-550	-700	-450
Saldo 2 Economie en Werkgelegenheid (netto)	9.098	8.466	8.178	8.170

Programma 3 - Veiligheid

Trends en ontwikkelingen

De afgelopen jaren zijn meerdere veiligheidsonderwerpen benoemd in de begrotingen en het daarvan afgeleide Uitvoeringsplan Veiligheid. De toenemende jeugdcriminaliteit, de langdurige en zware overlastcasuïstiek (o.a. door personen met verward gedrag), huiselijk geweld en kindermishandeling, veilig uitgaan, verkeersveiligheid en de aanpak van ondermijning zijn complexe veiligheidsvraagstukken. Het zijn onderwerpen, die veel impact hebben en een bedreiging kunnen vormen voor de veiligheid en het veiligheidsgevoel van onze inwoners. Deze complexe problematiek vraagt daarom om een bestendige en consistente aanpak.

Om acties en maatregelen gericht te laten plaatsvinden, werken we steeds meer informatiegestuurd. Dit doen we met behulp van het dashboard veiligheid. In het dashboard verzamelen we relevante data van de politie en analyseren die. Capaciteit kan zo gericht ingezet worden. Om goed in te spelen op de actualiteit levert de politie de data maandelijks bij ons aan.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Ondanks de in de inleiding geschetste onzekere tijden leven we gelukkig in een stad en in wijken en dorpen waar 'naoberschap' nog bestaat. In moeilijke tijden kijkt men naar elkaar om en helpt elkaar. Hierdoor kunnen kinderen gelukkig, veilig, gezond en met perspectief opgroeien. Volwassenen kunnen blijven meedoen en zo een bijdrage leveren aan de samenleving. Toch is die naoberschap niet altijd meer zo vanzelfsprekend. De maatschappij wordt complexer, deelname aan het verenigingsleven neemt af en mensen kennen elkaar minder goed.

De aandacht lijkt meer uit te gaan naar het versterken van tegenstellingen in plaats van het zoeken naar onderlinge verbinding. De maatschappij verhardt en de tolerantie jegens elkaar neemt af. Dit stelt steeds hogere eisen aan het veiligheidsdomein en de (gemeentelijke) veiligheidszorg. De taken in de keten verzwaren en verschuiven. Hierdoor is het belang van samenwerking met en tussen ketenpartners nog belangrijker.

Crisisnoodopvang

Nederland werd in 2022 al geconfronteerd met een extra toestroom van asielzoekers (anders dan uit Oekraïne), waarvoor onvoldoende opvangcapaciteit was in Ter Apel. We verwachten dat de toestroom van asielzoekers in 2024 ook onverminderd hoog zal zijn. Het is dan de vraag in hoeverre opvang voor deze groep mensen georganiseerd is en of het zwaartepunt nog steeds in Ter Apel ligt.

We zien helaas ook de keerzijde van deze grote toestroom aan vluchtelingen. Met name op het station in Emmen centrum en in Nieuw-Weerdinge wordt veel overlast ervaren van een specifieke groep vluchtelingen (veilige landers). Er zijn al diverse maatregelen ingezet. Daarnaast zijn afspraken gemaakt met staatssecretaris Van der Burg en het COA om overlast door deze veilige landers te verminderen. Dat gebeurt onder andere door de inrichting van een procesbeschikbaarheidslocatie (PBL). De PBL heeft tot doel om veilige landers versneld door de procedure te leiden. Aangezien we verwachten dat de toestroom van vluchtelingen onverminderd hoog blijft, zullen ook de maatregelen in 2024 noodzakelijk blijven en/of geïntensiveerd moeten worden. Tevens geldt dat het treffen van fysieke maatregelen op het station (herinrichting stationsgebied) kan bijdragen om het probleem zoals die zich op het stationsgebied openbaart op te lossen.

Inzet boa's

De recente ontwikkelingen (verharding en afnemende tolerantie) zorgen ervoor dat de boa's steeds vaker met geweld worden geconfronteerd. Met uitbreiding en verzwaring van de taken van de boa's zijn er reeds maatregelen getroffen. Het is dan ook van belang om goed in de gaten te houden of de bevoegdheden van boa's passend zijn bij de taak waar zij voor staan. Tegelijkertijd blijven we ook de samenwerking met de politie en andere partijen optimaliseren.

Zorg en veiligheid

Tussen het Zorg en Veiligheidshuis Drenthe (ZVHD), de Stichting de Toegang, Sedna, de hoofdaanbieders, de onderaannemers in het sociaal domein, en de gemeente Emmen zullen gezamenlijke afspraken worden vastgelegd over het op- en afschalen van zorg en de verantwoordelijkheid voor casus- en procesregie. Het geheel zal bijdragen aan het tijdig leveren van passende zorg waardoor de overlast in de woonomgeving beter teruggedrongen kan worden.

Met een integrale aanpak vanuit veiligheid, onderwijs, sport, gezondheid, cultuur is onze inzet erop gericht dat huiselijk geweld en kindermishandeling wordt teruggedrongen. Het landelijk programma Geweld Hoort Nergens Thuis maakt vanaf 2023 deel uit van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Vanuit het Rijk wordt er in dit kader gestuurd op een structuurwijziging. Deze structuurwijziging moet ervoor zorgen dat de Kind- en Gezinsbeschermingsketen er in de toekomst slimmer en effectiever uit gaat zien, waarbij de belangen van enerzijds het kind en tevens het hele gezin centraal staan. Voor Emmen betekent dit dat we (blijven) inzetten op het versterken van ons lokale veld door letterlijk kennis toe te voegen en overdragen aan onze lokale uitvoeringspartners. Een beweging die bijdraagt aan écht samenwerken. In plaats van na elkaar en naast elkaar werken, naar samen en met elkaar werken ten behoeve van veiligheid in gezinsituaties (zowel met als zonder kinderen). De belangrijkste uitvoeringspartner om huiselijk geweld en kindermishandeling te voorkomen is Veilig Thuis Drenthe. Veilig Thuis Drenthe speelt een belangrijke rol in het versterken van de lokale teams/lokale infrastructuur.

Helaas hebben we ook te maken met zorgfraude. Om misbruik van het zorgsysteem tegen te gaan borgen we de rol van toezicht en handhaving bij de aanbestedingen van schoonmaakondersteuning en begeleiding en beschermd wonen zodat dit goed wordt vastgelegd in de nieuwe contracten. Daarbij wordt ook kritisch gekeken naar drempels voor te contracteren aanbieders.

Georganiseerde/ondermijnende criminaliteit

De aanpak van dit thema krijgt steeds meer vorm. De interne structuur is aangepast en we geven meer prioriteit aan de weerbaarheid van ambtenaren en bestuur. In hoofdzaak willen we de ondermijning verstoren. Bepaalde branches met een verhoogd risico voor ondermijning vormen daarbij speerpunten van onze aandacht. Dit kan alleen door intensief samen te werken met andere partijen zoals de Belastingdienst, de FIOD, de rechteamts van de Politie, het Openbaar Ministerie, het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum en andere gemeenten. Samen weten we meer dan alleen en bovendien kunnen we in afstemming met elkaar bestuursrechtelijk, strafrechtelijk of eventueel privaatrechtelijk optreden. Een goed voorbeeld van dat gezamenlijk optrekken was eerder dit jaar de actie Samen sterk voor een veilig buitengebied, waarbij wij agrariërs informeerden over de gevaren en risico's van mogelijke criminele invloeden in hun leefomgeving.

Jeugd en Veiligheid

Landelijk en ook in Emmen zijn er zorgen over de groeiende criminaliteit onder jongeren. Dit baart ons zorgen en daarom zetten we in op een lokale aanpak gericht op deze jongeren. We zijn attent op signalen van jongeren die dreigen te ontsporen en willen met hen in contact blijven. Dit sluit goed aan bij de aanpak vanuit 'Programma Angelslo' en de vanuit dit programma geplande Angelslo Academy (zie programma 4).

Verkeersveiligheid

We zien dat jongeren (15-17 jaar) en senioren steeds vaker betrokken zijn bij een verkeersongeluk. We vermoeden dat dit komt door de onervarenheid, het vertraagde reactievermogen en doordat de risico's die verkeersdeelname met zich meebrengen, worden onderschat. Bovendien zien we dat er steeds vaker mensen worden aangehouden met verdovende middelen achter het stuur. Daarnaast is het gebruik van de e-bike sterk toegenomen. Het is de verwachting dat de e-bike een steeds groter deel uit gaat maken van het verkeerssysteem in onze gemeente. Daarom hebben we extra aandacht voor deze kwetsbare verkeersdeelnemers. Ook de toename van asociaal en agressief gedrag in het verkeer vraagt onze aandacht. Asomobilisten zorgen in belangrijke mate voor een gevoel van onveiligheid bij onze bewoners.

We volgen het landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV 2030). Meer dan voorheen wordt risico-gestuurd (proactief) gewerkt. Deze werkwijze helpt wegbeheerders om vroegtijdig risico's in het verkeerssysteem te detecteren en gericht effectieve maatregelen te nemen om de risico's te verkleinen of weg te nemen.

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

De VRD is gestart met het Programma Brandweezorg, dat de brandweezorg in Drenthe toekomstbestendig moet maken. Daarbij is 2024 een belangrijk jaar; de contouren hoe die brandweezorg er dan uit moet gaan zien, worden steeds scherper. Daarmee is de brandweer volop in transitie en is 2024 – net als 2023 – een jaar waarin er extra aandacht moet worden geschonken aan de brandweervrijwilligers om hen in al deze

veranderingen stevig vast te houden. Deze extra aandacht en enkele vakinhoudelijke wijzigingen waarvoor bijscholing nodig is, maken een extra impuls voor de brandweer noodzakelijk.

Diverse ontwikkelingen in de samenleving hebben een groot effect op de taakuitvoering van de VRD. Kenmerkend is dat deze thema's daarnaast vaak ook impact hebben op de bedrijfsvoering. Deze autonome ontwikkelingen in de samenleving raken de VRD dus intern en extern en kunnen dan ook niet los van elkaar worden gezien:

- klimaatadaptatie, duurzaamheid en energietransitie;
- data en informatie als essentiële schakels;
- veranderend vakmanschap en arbeidsmarktontwikkelingen.

Op het gebied van crisisbeheersing en informatievoorziening wordt een versterking ingezet met behulp van extra toegekende middelen vanuit het Rijk.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Het hoofddoel van programma 3 is: Emmen is de veiligste 100.000+ gemeente

Doel	Prestatie
Met bedrijven en instellingen verbeteren we de fysieke/externe veiligheid. De effecten van de Omgevingswet moeten worden getoetst aan het gemeentelijk fysieke/externe veiligheidsbeleid.	<p>We geven uitvoering aan de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging. We werken conform de nieuwe werkprocessen en de afspraken met de particuliere toezichhouders. In 2024 wordt datagericht gewerkt bij vergunningverlening, toezicht en handhaving.</p> <p>We dragen door het verbinden van voorwaarden aan vergunningen en het ondersteunen van de organisatie bij aan het veilig plaatsvinden van evenementen.</p>
We beperken de impact van crises en rampen in het fysieke/sociale domein.	In 2024 is de bevolkingszorg in Drenthe op het landelijke vastgestelde niveau gebracht (Landelijke uniform kwaliteitsniveau Bevolkingszorg) gebracht.
Inwoners ervaren veiligheid in eigen huis	<p>Vanuit het programma 'Geweld hoort nergens thuis' wordt een lokaal uitvoeringsplan opgesteld met doelen en resultaten voor de gemeente Emmen. De uitgangspunten van 'Geweld hoort nergens thuis' zijn onderdeel van het Toekomstscenario kind en Gezinsbescherming.</p> <p>In gezinnen waar onveiligheid is, zorgen we door inzet van politie, Veilig Thuis, het lokale veld en andere noodzakelijk hulpverlening dat het geweld direct wordt gestopt en vervolgens dat de risico's worden weggenomen en er stabiele veiligheid ontstaat.</p> <p>We pakken eerste signalen met betrekking tot huiselijk geweld snel op om risicofactoren weg te nemen.</p> <p>We zorgen dat er binnen 24 uur na het signaal van een onveilige situatie, hulpverlening en ondersteuning op gang komt.</p> <p>We geven uitvoering aan de lokale aanpak terugdringen huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld en de aanpak alcohol/middelenmatiging jeugd.</p> <p>We geven in 2024 uitvoering aan de (zorg) partijen afspraken die zijn gemaakt over op- en afschalen van zorg en over casus - en procesregie, volgens de leidende principes van de Aanpak ter Voorkoming van Escalatie (AVE). Daarbij versterken wij eveneens de gemeentelijk (regie) rol bij complexe zorgvraagstukken. Een en ander afgestemd met het Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe (ZVHD).</p> <p>We voeren de gefaseerde ketensamenwerking door als werkwijze voor gezinnen waar de veiligheid in het geding is.</p>

Doel	Prestatie
Inwoners voelen zich prettig en veilig in de eigen leefomgeving.	Implementatie van de lokale aanpak Discriminatie. Met het Meldpunt Discriminatie Drenthe en lokale organisaties en inwoners werken we aan het voorkomen en verminderen van discriminatie en racisme. We zetten in op adequate, toekomstbestendige handhaving die zichtbaar is dorpen en wijken. Afgestemd met EOP's zetten we in op meer Boa-toezicht in wijken en dorpen. Met politie worden afspraken gemaakt over rol/positie en informatie-uitwisseling tussen wijkagenten en de Boa's.
Iedereen kan veilig deelnemen aan het verkeer.	In 2023 wordt (is) een uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid opgesteld dat aansluit bij het landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV 2030). Hiervoor wordt een set aan risico-indicatoren oftewel safety performance indicators (SPI's) geformuleerd. In 2023/2024 aanpak van 4 gevaarlijke kruispunten: - Houtweg – Laan van de Marel - Statenweg – Veldlaan - Boslaan – Houtweg - Nieuw Amsterdamsestraat – Brinkenweg
Met partners willen we de ondermijning verstoren. Daarbij versterken we de ambtelijke en bestuurlijke weerbaarheid.	We zetten blijvend in op het actieplan Ondermijning en stellen een lokale aanpak Jonge Aanwas op. Het Bibob-beleid is aangepast naar de huidige maatstaven, zodat dit doelmatiger ingezet kan worden.
We versterken de cyberweerbaarheid van onze gemeente door onze eigen veiligheid op orde te hebben en inwoners voor te lichten.	We blijven investeren in de veiligheid van onze systemen door uitvoering van de nodige testen/onderzoeken en gerichte interne voorlichting. We blijven ervoor zorgen dat onze (crisis)organisatie voorbereid is op cybersecurity.

Toelichting doelen en prestaties

Programma 3 heeft verschillende verbindingen met andere programma's. Het zorgen voor een veilige woon- en leefomgeving, het tegengaan van huiselijk geweld en kindermishandeling en inzet op personen met verward gedrag is onderdeel van de prestaties van zowel programma 3 Veiligheid als programma 9, Sociaal domein. Zorg en veiligheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Inzet vanuit programma 3 draagt bij aan de doelen van programma 9 en andersom.

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn enkele indicatoren opgenomen en zijn daaraan waarden gekoppeld.

PROGRAMMA 3								
Effectindicatoren	Real. 2020	Real.2021	Real.2022	Begr.2023	Begr.2024	Begr.2025	Begr.2026	Begr.2027
1 In 2022 vermindert het aantal verkeersslachtoffers met 2% t.o.v de periode 2015-2019**		25,0%	62,0%	-3,0%	-3,5%	-3,5%	-3,5%	-3,5%
2 De overlastcijfers per 1000 inwoners uit de gebiedsscan van de politie stabiliseren in 2022*	40,9	41,5	36,7	21,5	21,0	21,0	21,0	21,0
Prestatie-indicatoren								
1 De CMO is volledig bezet en geprepareerd op crisis en rampen in het fysieke /sociale domein. (o.a. aantal keren getraind)	0	1	2	2	2	2	2	2
2 In 2022 worden 5 voorlichtingscampagnes gegeven		5	5	5	5	5	5	5

* Het aantal meldingen overlast is in 2020 fors gestegen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door corona.
** Ongevallenregistratie is na 2019 verbeterd. Daardoor waren met name lichte ongevallen ondervertegenwoordigd. Daarnaast leidt toename van elektrische fietsen tot meer ongevallen.

Wat mag het kosten?

Middelen vanuit de kadernota 2024 en begroting 2024

De bij de kadernota 2024 en begroting 2024 beschikbaar gestelde middelen voor autonome ontwikkelingen (AO), indexatie (IN), voorstellen met dekking (VD) en nieuw beleid/coalitieakkoord (NB/CA) zijn in de hierna volgende tabel weergegeven.

Doc.	Progr.	Cat.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
KN24	3	CB	Camera toezicht	-32	-32	-32	-32
KN24	3	GR	Bijdrage VRD	-348	-422	-190	-324
BGR24	3	NB/CA	Interventieteams	-134	-134	-134	-
				-514	-588	-356	-356

Gehele programma

De lasten en baten van het gehele programma zijn als volgt:

Taakveld (Bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Crisisbeheersing en brandweer	8.698	9.029	9.189	9.432
Openbare orde en veiligheid	2.518	2.519	2.519	2.386
Totaal Lasten	11.215	11.549	11.709	11.818
Crisisbeheersing en brandweer	49	49	49	49
Openbare orde en veiligheid	15	15	15	15
Totaal Baten	-64	-64	-64	-64
Saldo 3 Veiligheid (bruto)	11.151	11.484	11.644	11.754
Saldo 3 Veiligheid (netto)	11.151	11.484	11.644	11.754

Programma 4 – Onderwijs en jeugd

Trends en ontwikkelingen

In de Strategienota van december 2021 en in het Coalitieakkoord 2022 - 2026 is de ambitie op de middellange termijn van de gemeente Emmen opgenomen. Jeugd heeft daarin een prominente plek. Eén van de ambities is, dat in Emmen iedereen kan meedoen aan het maatschappelijk leven, daarin gelijke kansen heeft, zichzelf kan zijn en eigen talenten kan ontwikkelen.

Om een leefbare gemeente te blijven, is het noodzakelijk om de groeiende schaarste op de arbeidsmarkt, ook binnen de zorg en het sociaal domein, aan te pakken. Om jongeren vast te houden en aan te trekken zetten we in op de participatie van jeugd en op aantrekkelijke voorzieningen voor kinderen en jongeren op het gebied van cultuur, sport en welzijn en sociale basisvoorzieningen. En op een goede match tussen de talenten van kinderen en jongeren en het onderwijs en de arbeidsmarkt.

Een onderwijsaanbod en aanbod van werkgelegenheid dat jeugdigen (en de arbeidsmarkt van de toekomst) kansen biedt en het mogelijk maakt om in Emmen te blijven wonen, studeren en werken, is daarvoor een belangrijke randvoorwaarde. Daarvoor ontwikkelen we een Human Capital-agenda. Ook zetten we in op werkgelegenheid die hierbij aansluit (zie ook programma 2).

Inzet op alle leefgebieden

Om jeugd een toekomst te bieden moeten we gezamenlijk inzetten op de verschillende leefgebieden van een jeugdige (thuis, inclusief de inzet op ouders, op school en in de eigen buurt). Vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid zetten we domeinoverstijgend in op het vergroten van het vermogen van inwoners om om te gaan met de fysieke, sociale en mentale uitdagingen en zelf regie te voeren. Dat vraagt niet alleen om inzet op het individu, maar ook om inzet op de omgeving. Vanuit het beleidskader 'Erbij horen en Meedoen in Emmen!' (en daarmee ook vanuit 'Perspectief op jeugd' (reeds bestaand jeugdbeleid), dat daarbinnen een plek gaat krijgen) zetten we daarom ook in op het versterken van de pedagogische kracht van dorpen en wijken (zie ook programma 9). Onder andere met de inzet van extra jongerenwerk versterken we de steun aan kinderen en jongeren en hun ouders of verzorgers. Het jongerenwerk wordt ingezet op scholen en in buurten en vormt een schakel met onder andere buurtsportcoaches, wijkagenten, scholen en vormen van ondersteuning en hulp.

Erbij horen en Meedoen in Emmen!

De raad heeft in juni van dit jaar het beleidskader voor het sociaal domein 'Erbij horen en Meedoen in Emmen!' vastgesteld. Hierbij werken we aan maatschappelijke opgaven met (strategische) partners en bestuurders. Dit is een andere manier van werken met als doel lange termijn-effecten bereiken voor inwoners (zie ook programma 6 en 9) en nadrukkelijk ook samen met onze onderwijspartners.

Dit programma draagt met name bij aan de opgave 'Ontwikkelen', maar heeft ook een relatie met 'Goedvoelen' en 'Rondkomen'. Wij focussen hierbij op kinderen, jongeren en hun ouders, zodat de jeugd het beter krijgt dan generaties voor hen. We bieden de mogelijkheden om alles uit zichzelf te kunnen halen. Waarbij kinderen in een kansrijk en veilig thuis opgroeien tot zelfstandige inwoners die actief deelnemen

aan de samenleving en sociaal en economisch zelfredzaam zijn. Dit vanuit inzet op normaliseren: het versterken van het gewone leven en het denken vanuit mogelijkheden in plaats vanuit beperkingen.

Waar reeds vanuit 'Perspectief op Jeugd' op wordt ingezet, zal een plek krijgen binnen de doe-agenda's van het beleidskader voor het sociaal domein. Te denken valt hier aan de diverse pilots, projecten en initiatieven, zoals 'Jong Emmen' (zie verderop) en de pilots in het speciaal basisonderwijs. Hierbij wordt ondersteuning (zoals jeugdzorg) in de school wordt gebracht (ter ondersteuning van het team en voor collectieve ondersteuning aan leerlingen). Er wordt aangesloten bij wat nodig is en gedaan wat werkt. Initiatieven ontstaan vanuit (de samenwerking met) partners in het onderwijs (inclusief de samenwerkingsverbanden voor het primair en voortgezet onderwijs), het voorliggend veld (zoals bijvoorbeeld welzijn en gezondheidszorg) en zorg. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de financiële experimenteeruimte uit de transformatiemiddelen jeugd. Dit in lijn met de opgavegericht werken vanuit de bedoeling, zoals opgenomen in het beleidskader voor het sociaal domein.

Integrated Care

Eén van de projecten is Integrated Care op twee basisscholen (zie ook programma 9). Hierbij wordt vanuit een integrale benadering (binnen de eigen context en in het onderwijs) vroegtijdig aan jeugdigen en gezinnen vrij toegankelijke ondersteuning geboden om zo doorstroom naar zwaardere zorg te voorkomen. Schooljaar 2023-2024 zal dit project uitgebreid worden naar – in totaal – 6 basisscholen. In de loop van 2024 zal, ook in relatie tot het opstellen van de Doe-agenda's Sociaal Domein, bekeken worden hoe een verdere uitbreiding (ook in samenhang met voor- en vroegschoolse educatie en het voortgezet onderwijs) vormgegeven kan worden. Binnen het project is nadrukkelijk ruimte voor leren in de praktijk waarbij we aanpassen aan wat wel en niet blijkt te werken. Initiatieven vanuit het onderwijs, het voorliggend veld en inwoners zijn leidend voor de precieze invulling per buurt of dorp.

De landelijk door het rijk en VNG op te stellen 'Hervormingsagenda Jeugd' (zie programma 9) is van invloed op onze lokale jeugd(hulp)keten en daarmee mogelijk ook op de uitvoering van 'Perspectief op Jeugd'. Wat de val van het kabinet betekent voor de Hervormingsagenda is nog niet duidelijk. Mogelijk kan er vertraging ontstaan, mede ook omdat het effectueren van deze Hervormingsagenda Jeugd landelijke wetgeving vergt.

Gelijke kansen

We investeren in het gewone leven, in een positief opgroeklimaat, in basisvaardigheden en daarmee ook in onderwijs als belangrijke leef- en leeromgeving van kinderen en jongeren. Dat begint al bij de voorscholen (voor- en vroegschoolse educatie (VVE)) en loopt via het primair en voortgezet onderwijs door naar het MBO en HBO. Die omgeving willen we versterken en verrijken, onder andere door deze te verbinden aan cultuur, sport en welzijn (naast de verbinding die we vanuit onze verantwoordelijkheid op jeugdhulp al leggen met passend onderwijs). Hiervoor hebben we ook onze onderwijspartners hard nodig.

Bestaanszekerheid is een belangrijke voorwaarde om je te kunnen ontwikkelen. Het feit dat het uitmaakt waar je wieg staat en hoe je schoolloopbaan verloopt wordt als onacceptabel en onwenselijk gezien. Inzet op het doorbreken van intergenerationele armoede en bestaansonzekerheid in gezinnen is dan ook noodzakelijk om kansen te creëren voor jeugdigen. Dit vraagt nadrukkelijker om samenhang in het werken aan de opgaven Rondkomen (zie onder andere programma 6) en Ontwikkelen.

Het gaat hierbij ook om kansengelijkheid (in het onderwijs). We werken op verschillende fronten samen met onze partners en inwoners aan het bevorderen van die kansengelijkheid: onder andere via voor- en vroegschoolse educatie (VVE), Gelijke Kansen Alliantie, brede school en vroegtijdig schoolverlaten en jongeren in een kwetsbare positie (VSV/JIKP).

VVE

VVE is bedoeld voor kinderen met een risico op leer- en ontwikkelachterstanden. Het besluit om de subsidieregeling hiervoor naar een kindgebonden financiering in te richten, is onlangs genomen. Doel van de regeling is om een kwalitatief goed aanbod van 16 uur per week te garanderen, zodat in 2024 meer kinderen die tot die doelgroep behoren, bereikt worden met een aanbod dat voldoet aan de wettelijke eisen. Het werkveld met aanbieders is zich hier nu op aan het voorbereiden. In 2024 zal dit tot een herschikking leiden van peutergroepen in de voorscholen en kinderopvangorganisaties. Zo krijgen de peuters in groepen van voldoende omvang de kans om zich optimaal te ontwikkelen.

Gelijke Kansen Alliantie

Emmen is aangesloten bij het landelijke programma Gelijke Kansen Alliantie. In dat kader is in 2022 een Gelijke Kansen Agenda opgesteld waarmee financiering kwam voor de ontwikkeling van een programma voor het jonge kind (Jonge Kind Emmen). Dit programma is gericht op het aanbrengen van samenhang in het aanbod dat er is voor kinderen van 0 tot 7 jaar.

Brede School

Sinds 2008 bestaat de Brede School Emmen. Een samenwerkingsverband tussen basisscholen, gemeente, kinderopvangorganisaties, welzijnsorganisaties, bibliotheek etc. op 20 locaties in de gemeente Emmen. Het doel van de Brede School is 'het vergroten van de ontwikkelingskansen van jeugd'. In de jaren is er veel veranderd bij de partners en in het werkveld. Reden om, gezamenlijk met de betrokken partners, de Brede School door te ontwikkelen. Hier gaan we in 2024 concreet mee bezig.

Met perspectief opgroeien

Het aantal voortijdige schoolverlaters stijgt. In het studiejaar 2021-2022 waren er landelijk 30.242 nieuwe voortijdige schoolverlaters; het hoogste aantal in tien jaar tijd. Hoofdoorzaken zijn (de nasleep van) corona en de krappe arbeidsmarkt. Menso voert namens de gemeenten Emmen, Coevorden en Borger-Odoorn, de RMC-functie (de coördinatie op VSV en JIKP) uit. Hiervoor is een kernteam VSV/JIKP ingericht.

Vanuit een gezamenlijke agenda werken we met het VO en MBO regionaal op verschillende thema's, zoals regionaal preventief werken, complexe onderwijs- en ondersteuningsbehoeften en aansluiting onderwijs, arbeidsmarkt en participatiewet. Thuiszitten, verzuim en voortijdig schoolverlaten maakt daar onderdeel van uit.

De minister van onderwijs zou na de zomer van 2023 met een aanvalsplan komen om het aantal voortijdige schoolverlaters in het middelbaar beroepsonderwijs terug te dringen. Hiermee zou ook worden ingezet op de aanpak van structurele oorzaken door bijvoorbeeld soepele doorstroom bij verkeerde opleidingskeuze, betere begeleiding en meer onderwijsruimte voor studenten die eigenlijk liever werken dan op school zitten. Streven is onder andere gelijke kansen voor alle studenten om vaardigheden en potentie ten volle ontplooiën. Dit aanvalsplan is er nog niet en onduidelijk is of dat op korte termijn nog gaat komen. Dit vanwege de val van het kabinet.

Er ligt een relatie met de landelijke werkagenda MBO om het beroepsonderwijs de komende jaren sterker en toekomstbestendiger te maken. Ook is er een relatie met de aanpak van jeugdwerkloosheid in de Arbeidsmarktregio Drenthe.

Tevens heeft het Rijk aangekondigd een wetswijziging door te voeren waarbij de regionale aanpak van voortijdig schoolverlaten wordt uitgebreid tot de leeftijd van 27 jaar. Deze wetswijziging heeft ter consultatie voorgelegd. Wat de val van het kabinet betekent voor deze wetswijziging is nog niet bekend. Er wordt vanuit gegaan dat hiermee door wordt gegaan. Vanwege deze wijziging worden de huidige plannen (met een looptijd tot 2023/2024) stilzwijgend verlengd. Regio's is gevraagd zich voor te bereiden op de nieuwe wet en met regionale partners te komen tot plannen voor een sluitende aanpak voor deze jongeren gericht op doorgeleiding naar school of werk.

Met het kernteam VSV/JIKP zullen we deze plannen en wijzigingen concretiseren voor deze regio. In dit kernteam zijn - naast het onderwijs (PO, VO en MBO) - ook de Toegang en de samenwerkingsverbanden voor het PO en VO aangesloten. Menso sluit aan vanuit de RMC-functie.

Strategische samenwerking met het onderwijs

Al deze ontwikkelingen op het gebied van kansengelijkheid in het onderwijs kunnen alleen slagen wanneer er nauw samengewerkt wordt met kinderopvang en onderwijsorganisaties. Om meer synergie mogelijk te maken tussen gemeentelijk beleid en de beleidsdoelstellingen van het onderwijsveld is het wenselijk om tot een strategisch partnerschap te komen op basis van een gezamenlijke agenda. Dit onder de vlag van 'Erbij horen en Meedoen in Emmen!'.

Jong Emmen

'Jong Emmen' is een beweging voor, door en met jongeren. In het kader van Jong Emmen zetten we in op een structuur om jeugdparticipatie goed te borgen in de gemeente Emmen. Dit doen we door middel van 20 kinderraden in wijken en dorpen (1 op elke Brede School-locatie), een kindergemeenteraad en kinderburgemeester.

Begin 2023 is gestart met het realiseren van de eerste 6 kinderraden in wijken en dorpen. Dit bouwen we uit naar 13 kinderraden in wijken en dorpen in 2024. De laatste 7 kinderraden komen tot stand in 2025. Begeleiding van de kinderraden wordt uitgevoerd door Facet. Ook van onze interne organisatie vraagt dit extra inzet in de uitvoering. Op basis van een evaluatie in de eerste helft van 2025 wordt bekeken of en hoe dit voortgezet kan worden in 2026 en verder.

Jeugdparticipatie is ook een middel om te voorkomen dat jeugdhulp of andere vormen van ondersteuning nodig zijn. Ook kan het ingezet worden om gelijke kansen te bevorderen.

Angelslo Academy

Een groot groep jeugd ervaart veel uitdagingen die hen tegenhoudt om een gewoon leven in de eigen omgeving te leiden. Dit wordt van generatie op generatie overgedragen. Ze krijgen weinig ondersteuning om die uitdagingen het hoofd te bieden. Uit data blijkt dat juist de jeugd in Angelslo deze ondersteuning nodig heeft voor een beter toekomstperspectief.

Om meer perspectief voor jeugd in Angelslo te creëren, gaan we in deze wijk aan de slag met een experimentele, wijkgerichte aanpak ten aanzien van jeugd (zie ook 'programma Angelslo' bij programma 3). Deze aanpak is gericht op positieve aandacht door middel van huiswerkbegeleiding, sportactiviteiten, activiteiten kunst en cultuur, verbinding met onderwijs en verbinding van de online en offlinewereld. Hiervoor is extra inzet nodig van o.a. buurtsportcoaches, (outreaching) jongerenwerkers en rolmodellen uit de wijk.

Angelslo Academy is een experiment met een doorlooptijd van 3 jaar. Er vinden tussentijdse evaluaties plaats, waarbij het kan zijn dat er onderweg bijstellingen nodig zijn. Eind 2025 besluiten we over de voortgang van Angelslo Academy na 2026.

Vervolg op tijdelijke inzet corona-maatregelen

In het kader van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) ontvangt de gemeente Emmen van het Rijk in totaal €1.974.257,00 voor de schooljaren 2021-2022 tot en met 2024-2025. Deze middelen zijn bedoeld om te investeren in de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van kinderen en jongeren en voor het inhalen van vertragingen als gevolg van corona-maatregelen. Het onderwijs heeft ook rijksmiddelen ontvangen om aan deze twee doelen bij te dragen. Gemeenten, onderwijs en voorscholen trekken hier samen in op. De verwachting is dat ook na het schooljaar 2024-2025 deze extra inzet (gedeeltelijk) noodzakelijk blijft voor het realiseren van de doelen. Er wordt ingezet op het versterken van wat er al is en aangesloten bij de maatschappelijke opgaven die we – samen met onze partners – zien.

Volwasseneneducatie

Het regionale plan “Aanpak laaggeletterdheid arbeidsmarktregio Drenthe 2020-2024” is in uitvoering. Deze aanpak is bedoeld voor alle inwoners vanaf 18 jaar met een hulpvraag op het gebied van lezen, taal, rekenen en/of digitale vaardigheden (de zogenoemde basisvaardigheden). De ambitie is dat de inwoners (en dat is in de gemeente Emmen, meer dan 10%) zich beter zelfstandig kunnen redden in de samenleving en zo een beter en prettiger leven kunnen krijgen. Daardoor hoeven zij bijvoorbeeld minder snel een beroep te doen op ondersteuning vanuit het sociaal domein.

De focus-doelgroepen zijn: praktisch opgeleide werknemers, ouders met jonge kinderen en de NT1-ers (Nederlands als moedertaal). Voor het bereiken en begeleiden van deze doelgroep hebben wij aandacht voor bedrijven en werkgevers en de gezondheidszorg (waaronder huisartsen Dokter Drenthe). Gestreefd wordt naar een brede integrale aanpak op het vergroten van de basisvaardigheden. Dit sluit aan op het nieuwe beleidskader voor het sociaal domein.

Het ministerie OCW, VNG, Divosa en de contactgemeenten van de arbeidsmarktregio’s zijn met elkaar in gesprek over het vervolg van de aanpak laaggeletterdheid/Tel mee met Taal na 2024. Er is besloten om de financiering via de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (de WEB-middelen) voor de centrumgemeenten vooralsnog te handhaven. Er wordt met betrokken partners verder verkent hoe de rol van gemeenten er na 2024 uit kan komen te zien.

Vluchtelingen

In Emmen vangen we meer vluchtelingen op waardoor er een grotere vraag is naar onderwijs, educatie, onderwijshuisvesting en leerlingenvervoer. Op diverse leslocaties wordt onderwijs geboden aan ontheemden uit Oekraïne. De toestroom van nieuwkomers c.q. anderstaligen zal naar verwachting alleen nog maar toenemen met als gevolg dat er meer capaciteit en budget noodzakelijk is voor het formele en informele taalaanbod. Een bijkomend probleem is de bezetting van voldoende leerkrachten NT2.

Onderwijshuisvesting

Als gevolg van de coronacrisis heeft de bouwwereld grote problemen om tijdig aan alle benodigde materialen te komen, die door gebrek aan grondstoffen en teruglopende productielijnen extreem in prijs zijn verhoogd. Daardoor blijven de jaarlijkse uitgaven voor onderwijshuisvesting stijgen. De (rijks)middelen daarvoor blijven achter. Dit leidt tot een forse druk op de voor onderwijshuisvesting beschikbare middelen. Hierdoor ontstaat vertraging in aanbestedingen, of kunnen projecten niet doorgaan zonder extra financiële middelen. Extra geld is structureel noodzakelijk om het “Integraal Huisvestingplan (IHP)” volledig uit te kunnen voeren. Dit wordt van project tot project bekeken. Voor VSO De Atlas op de Meerdijk loopt een aanvraag voor een eigen gymzaal met als dekking een besparing op kosten van leerlingenvervoer van school naar de sporthal en terug.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Er zijn goede, eigentijdse scholen voor onze jonge inwoners gerealiseerd.	In 2024 wordt, conform het IHP PO-VO, krediet verstrekt voor vervangende nieuwbouw van SO Thrianta ter vervanging van de oude school aan de Balingerbrink. Tevens wordt gestart met de vervangende nieuwbouw van Project SOED (fusie OBS De Barg-De Brink) en SO Tine Marcusschool op locatie Mantingerbrink. Dit project staat los van het IHP PO-VO.
	De 2 oude basisscholen van Catent in Weiteveen en Nieuw-Schoonebeek worden in 2025 vervangen door 2 nieuwe scholen. Dit als behoud van de laatste onderwijsvoorziening in beide dorpen. Het benodigde voorbereidingskrediet wordt in 2024 gereserveerd.

Doel	Prestatie
Er is meer kansengelijkheid voor kinderen en jongeren, zodat zij hun talenten kunnen ontplooiën.	In 2024 is er een 16 uursaanbod voor VVE gerealiseerd.
	In 2024 wordt vanuit de aanpak laaggeletterdheid verder ingezet op het vergroten van de basisvaardigheden.
	In 2024 wordt - op basis van het plan van aanpak - de Angelslo Academy geïmplementeerd en geëvalueerd.
	In 2024 wordt het aantal kinderraden in wijken en dorpen van 6 naar 13 raden uitgebouwd.
Iedere jeugdige kan met perspectief opgroeien en zich ontwikkelen tot een veerkrachtige en zelfredzame jeugdige.	In 2024 wordt Integrated Care uitgebreid van 2 naar 6 scholen en wordt een verdere uitrol voorbereid.
	In 2024 is Jonge Kind Emmen een effectief programma.
	In 2024 is – in verbinding met de rijke schooldag – de doorontwikkeling van de brede school vormgeven en wordt uitvoering gegeven aan het nieuwe brede school-beleid.

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn enkele indicatoren opgenomen en zijn daaraan waarden gekoppeld.

PROGRAMMA 4									
Prestatie-indicatoren	Real. 2020	Real.2021	Real.2022	Begr.2023	Begr.2024	Begr.2025	Begr.2026	Begr.2027	
1 % nieuwe jaarlijkse vsv in RMC regio	1,6		2,89	1,9	1,8	1,8			
2 % vsv dat jaar later opleiding volgt			22	28	29	29			
3 % vsv dat jaar later werk heeft			43	41	42	42			

Wat mag het kosten?

Middelen vanuit de kadernota 2024 en begroting 2024

De bij de kadernota 2024 en begroting 2024 beschikbaar gestelde middelen voor autonome ontwikkelingen (AO), indexatie (IN), voorstellen met dekking (VD) en nieuw beleid/coalitieakkoord (NB/CA) zijn in de hierna volgende tabel weergegeven.

Doc.	Progr.	Cat.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
KN24	4	CB	Kindergemeenteraad	-15	-15	-15	-15
KN24	4	VD	Extra krediet bouw eigen gymzaal VSO De Atlas op de Meerdijk	-72	-72	-72	-72
KN24	4	VD	Af: besparing kosten leerlingenvoer	72	72	72	72
BGR24	4	AO	Jaarprogramma VHO-IHP PO-VO 2023	-184	-184	-184	-184
BGR24	4	NB/CA	Begeleiding kinderraden	-195	-295	PM	PM
BGR24	4	NB/CA	af: dekking bestaand budget kinderraden jeugdparticipatie	75	75	PM	PM
BGR24	4	NB/CA	af: dekking bestaand budget kinderraden brede school (vanuit programma 9)	20	20	PM	PM
BGR24	4	NB/CA	Bouw basisscholen in Weiteveen en Nieuw-Schoonebeek	-59	-59	-59	-59
BGR24	4	NB/CA	Angelslo Academy	-450	-450	PM	PM
BGR24	4	NB/CA	af: Angelslo dekking uit bestaande jeugdtransformatiemiddelen	100	100	PM	PM
				-708	-808	-258	-258

Gehele programma

De lasten en baten van het gehele programma zijn als volgt:

Taakveld (Bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	10.647	10.670	10.081	10.172
Onderwijshuisvesting	7.116	7.461	7.734	7.967
Openbaar basisonderwijs				
Totaal Lasten	17.763	18.131	17.814	18.139
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	5.055	5.055	5.055	5.055
Onderwijshuisvesting	123	123	123	123
Totaal Baten	-5.178	-5.178	-5.178	-5.178
Saldo 4 Onderwijs en Jeugd (bruto)	12.585	12.953	12.636	12.961
Mutatie reserves	-77	-77	-77	-77
Saldo 4 Onderwijs en Jeugd (netto)	12.508	12.875	12.558	12.883

Programma 5 – Bouwen, wonen en milieu

Trends en ontwikkelingen

Bouwen & Wonen

Op basis van de nieuwe woonvisie zetten we tot aan 2030 in op een groei van de woningvoorraad met 4.000 woningen. De komende jaren zetten we in op de ontwikkeling van de benodigde extra woningbouwlocaties (naast de tien die al eerder aangewezen zijn) om voldoende bouw mogelijkheden te creëren.

Om de woningbouwontwikkelingen zo optimaal mogelijk te kunnen sturen en faciliteren en kansen en mogelijkheden voor herstructureringslocaties te onderzoeken is ambtelijke inzet nodig. We zetten daarom extra menskracht en middelen in. In 2023 is een nieuwe (verlengde) regiodeal afgesloten met Rijk, de provincies Drenthe en Overijssel en vier collega gemeenten in Zuid-Oost Drenthe en Hardenberg (Overijssel). Deze regiodeal is erop gericht om de brede welvaart in het gebied te verhogen. Eind 2023 is het convenant omgezet naar een programma en de bijbehorende governance vastgesteld. Vanaf begin 2024 wordt gestart met het nieuwe programma.

De gevolgen van de energiecrisis blijven voelbaar en daarmee de onzekerheid over de ontwikkeling van de energiekosten. Deze zijn, -nadat ze in 2022 explosief zijn gestegen-, door het Rijk in 2023 afgetopt. Hoewel de prijzen weer wat zijn gedaald, is het onzeker in welke richting en mate deze zich ontwikkelen. Alle beschikbare middelen (eigen stimuleringsleningen en middelen vanuit de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe, Volkshuisvestingsfonds, Publiek Ontzorgen en het Rijk) worden zo efficiënt mogelijk ingezet om inwoners te ondersteunen.

Voor onze inwoners in sociale huurwoningen zijn heldere (jaarlijkse) prestatieafspraken op basis van de meerjarenaafspraken 2023-2027 van groot belang. De prestatieafspraken voor 2024 worden uitgevoerd en gemonitord. De opgaven die voortvloeien uit de Woonzorgvisie zijn vastgelegd in een regionale overeenkomst met uitvoeringsprogramma. De volgende stap is om de regionale overeenkomst te vertalen naar lokale prestatieafspraken met de zorg- en welzijnspartijen en woningcorporaties. In 2024 pakken we de uitvoering op.

Op 1 juli 2023 is de 'Wet goed verhuurderschap' in werking getreden. Via het gemeentelijk meldpunt geven we hier uitvoering aan. De wet heeft ook implicaties voor de huisvesting van internationale medewerkers. Daarom wordt er gewerkt aan aanvullend beleid met betrekking tot onder andere de huisvesting van deze doelgroep. Door het Rijk wordt gewerkt aan de invoering van meer wetgeving rondom volkshuisvesting. De wetten 'betaalbare huur' en 'regie op de volkshuisvesting' zijn in voorbereiding. Door de val van het kabinet is het nog onduidelijk wanneer deze wetgeving in werking zal treden. De wetten hebben bij ingang impact op onze gemeentelijk organisatie. We bereiden ons voor om uitvoering te geven aan de taken die volgen uit invoering van deze nieuwe wetgeving.

Programma Angelslo

Om de dynamiek van de woon- en leefbaarheid van Angelslo sterk te verbeteren, is een vernieuwde Stedenbouwkundige structuurvisie ontwikkeld. Deze visie biedt inzicht in de grootste opgaven op het gebied van de woningvoorraad, voorzieningen, bereikbaarheid en de kwaliteit van de openbare ruimte. De opgave

is namelijk ook gericht op verbetering en verduurzaming van bestaande woningen en op woningdifferentiatie van de toekomstige woningvraag in Angelslo. Dit zorgt voor meer evenwicht tussen sociale woningvoorraad en het midden-en hogere segment.

De verdere uitwerking en planvorming van de stedenbouwkundige visie vindt in 2024 plaats. Na evaluatie van de programmatische aanpak zal herpositionering van de werkwijze en aanpak plaatsvinden.

Centrumvernieuwing dorpen

In de komende jaren wordt de inzet gecontinueerd om de noodzakelijke centrumvernieuwingen in dorpen mogelijk te maken. Daarom wordt het fonds dorpen en wijken voortgezet. In 2024 zal een aanvang worden gemaakt met de planvorming voor Nieuw-Schoonebeek en Klazienaveen. De stimuleringsregeling Dorpen en Wijken wordt ook voortgezet. Deze subsidieregeling ondersteunt lokale initiatieven, die de leefbaarheid van dorpen en wijken versterken.

Energie

Voor de industrie en bedrijven vragen de hoge energiekosten aandacht. Samen met de industrie, bedrijven en glastuinbouw plus organisaties als Ondernemend Drenthe, Samenwerkende Bedrijven Drenthe, de RUD en het Energiefonds Drenthe wordt nadrukkelijk gezocht naar (meer) mogelijkheden voor het besparen, opwekken en slim delen van energie. Via een gezamenlijke uitvoeringsagenda met de industrie, het Regio Deal project Toekomstbestendige bedrijventerreinen en het Europese project Green Renewable Industrial Transition Hotspots (GRITH) wordt de samenwerking bekrachtigd.

De productie van zonne- en windenergie, de elektrificatie van de industriële processen en de warmtetransitie van de gebouwde omgeving vragen een nauwe, structurele en wederkerige samenwerking met de netbeheerder. Bij de investeringsbeslissingen (in netcapaciteit) van de netbeheerder moeten de beleidsmatige doelen en verwachtingen (opwek en verbruik) vanuit de invalshoeken van alle stakeholders meer leidend worden naast de (actuele/wisselende) marktvaart. De samenwerking krijgt concrete invulling in de wijkuitvoeringsplannen en het project Ontwerpen en Realiseren Toekomstbestendig Energiesysteem Emmen (ORTESE).

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie vraagt veel inzet en investeringen in de openbare ruimte. Hierbij is het van belang dat de mogelijkheden voor adaptatie (en daarmee ook vergroening en versterking van de biodiversiteit) integraal onderdeel uitmaken van alle afwegingen van de gemeente voor de fysieke leefomgeving. Hiertoe is in 2021 een Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie vastgesteld en is in 2023 de ontwikkeling van een integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR) opgestart welke in 2024 aan de raad wordt voorgelegd. Bij het IBOR worden inwoners en bedrijven nadrukkelijk betrokken, zodat er meer bewustwording voor klimaatadaptatie ontstaat en bereidwilligheid tot het nemen van de juiste maatregelen op particulier terrein.

De gezamenlijke aanpak van het waterschap Vechtstromen, de provincie Drenthe en de gemeente ten aanzien van het dossier bodemdaling wordt in 2024 voortgezet. De in 2023 ingestelde subsidieregeling Funderingsonderzoek Bodemdaling wordt bij voldoende gebruik in 2024 voortgezet. Voor inwoners met onvoldoende financiële middelen die te maken krijgen met noodzakelijk schadeherstel van funderingen, wordt aangesloten bij het Fonds Duurzaam Funderingsherstel. Het functioneren van het Servicepunt Bodemdaling wordt voortgezet.

Stikstof

De stikstofproblematiek vraagt een wendbare en flexibele houding om de ontwikkelingen in de wijzigende regels en berekeningen omtrent de emissie ervan te vertalen. Beter inzicht in de problematiek, de Provinciale planvorming in het Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG), de gebiedsprocessen die zullen starten en hoe hiermee om te gaan vraagt de komende jaren nadrukkelijk capaciteit en inzet.

Erfgoed

Het belangrijkste doel voor erfgoed en cultuurhistorie is om deze zo goed mogelijk te behouden en te beschermen. In een wereld waar alles duurder wordt, worden de eigenaren van de gemeentelijke monumenten ondersteund door een subsidieregeling in het leven te roepen. Daarnaast wordt er gewerkt aan een actuele en complete erfgoedbeleidskaart. Er is aanvullend onderzoek nodig om een compleet overzicht te krijgen van het (gebouwde) erfgoed in de gemeente waar uiteindelijk een passende bescherming bij hoort. Deze ontwikkelingen gaan samen met de vernieuwing van de erfgoednota waar reeds mee gestart is.

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. De doorontwikkeling van de producten, processen, systemen, netwerken en projecten gebeurt door de desbetreffende teams. Ook wordt er gestart met het vormgeven en vullen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan. Dit gebeurt met participatieve processen, dit is wettelijk voorgeschreven. Aan de hand van de in 2023 vastgestelde uitgangspuntennotities is een duidelijke inschatting te maken van de benodigde kosten en capaciteit.

Het is zeer waarschijnlijk dat er hogere kosten voor de ontwikkeling van het landelijk ICT-systeem, het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), zullen ontstaan. Het Rijk vergoedt een deel van de kosten van de implementatie van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het Bouwen door een tegemoetkoming aan de gemeenten. Voor 2022 hebben de gemeenten een tegemoetkoming ontvangen. Er dient nog besluitvorming plaats te vinden over de tegemoetkoming van het Rijk voor de jaren 2023, 2024 en

2025. Over deze tegemoetkoming van het Rijk verwachten we in de decembercirculaire 2023 vanuit het Rijk meer duidelijkheid. Vanuit de VNG wordt actief gelobbyd om de hogere kosten van het DSO gecompenseerd te krijgen. Door onder andere het DSO is de verwachting dat er meer vragen vanuit de samenleving komen in de periode na de inwerkingtreding van beide wetten. Hiertoe wordt een 'Pop-Up Callcenter Omgevingswet' ingesteld, zodat initiatiefnemers op weg worden geholpen door direct de vragen adequaat te beantwoorden. Er is een Best Guess inzake de financiële effecten van de invoering van de OGW en WKB gemaakt en geactualiseerd. Binnen Emmen is besloten om 2024 als een proefjaar te bestempelen. De effecten op leges, capaciteit, vergunningaanvragen, zullen worden gemonitord gedurende dit proefjaar en wederom verwerkt in de Best Guess.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie 2024
Emmen is energieneutraal in 2050.	<ul style="list-style-type: none"> • Stimulering van de ontwikkeling van energiecoöperaties door de leerervaringen uit COBEN en de organisatiestructuur van Lokaal Opgewekt Emmen te borgen. • Ondersteunen van inwoners en bedrijven bij energiebesparing en verduurzaming, met het platform 'Emmen geeft Energie' als basis nemen om op voort te borduren. • In samenwerking met industrie, bedrijven en netbeheerder werken aan een robuust energiesysteem. • Als uitwerking van de Transitievisie Warmte de mogelijkheden en randvoorwaarden van collectieve warmtevoorzieningen onderzoeken.
Emmen wordt water-robuust en klimaat-bestendig door continu te werken aan wateroverlast knelpunten, actief om te gaan met de effecten van bodemdaling en het versterken van biodiversiteit.	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzetten van de subsidieregeling Funderingsonderzoek voor woningeigenaren (onderzoek funderingsschade) • Aansluiten bij Fonds Duurzaam Funderingsherstel. • Vaststellen van een Regionale Adaptatiestrategie (RAS) • Opstellen uitvoeringsplan klimaatadaptatie aan de hand van het Integrale Beleidsplan Openbare Ruimte
Gemeente Emmen is een stevige, groene, regiokern die haar verzorgingsgebied kan dragen door passende en aantrekkelijke voorzieningen.	<ul style="list-style-type: none"> • Actualisatie van evenementenbeleid • Opstarten planvorming centrumvernieuwingen Nieuw-Schoonebeek en Klazienaveen.
Aantrekkelijker, gezondere en veiliger woon- en leefomgeving van hoge kwaliteit met voldoende betaalbare woningen die toekomstbestendig zijn en passen bij de vraag.	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidieregelingen die voortvloeien uit het Volkshuisvestingsfonds zijn actief. Eigenaar-bewoners in de vier toegewezen gebieden kunnen een aanvraag doen. • Er wordt uitvoering gegeven aan de prestatieafspraken met de woningcorporaties en de regionale afspraken voor wonen en zorg. • De opkoopbescherming in de huisvestingsverordening wordt geëvalueerd. Er worden maatregelen ondernomen indien nodig. • Monitoring van woningbouwprojecten uit de woondeal met het Rijk en de woonvisie wordt bijgehouden. Indien nodig wordt bijgestuurd. De versnellingsopgave die voortvloeit uit de woonvisie maakt hier onderdeel van uit. • Er wordt gewerkt aan een structuurvisie voor herstructureringslocaties. • Beleid Huisvesting internationale werknemers wordt opgeleverd. • Uitvoeringsagenda en planning van de Stedenbouwkundige Structuurvisie Angelslo opgeleverd en diverse projecten vanuit de Structuurvisie opgestart. • Plan van aanpak voor een gebiedsgericht programma Bargeres is gereed.

Doel	Prestatie 2024
Beschermen van het Emmens erfgoed.	<ul style="list-style-type: none"> Erfgoednota is vernieuwd. Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de beeldbepalende bouwwerken. Hierbij wordt onderzocht of de huidige lijst nog klopt en aangevuld met redengevende omschrijvingen van de gebouwen. Verder wordt er ook onderzocht of er gebouwen zijn die niet op de lijst staan maar er wel op horen. Met het maken van een subsidieregeling voor de gemeentelijke monumenten dragen we bij aan het onderhoud van de gemeentelijke monumenten. Bij het project Ambachtsschool behouden en versterken we de oorspronkelijke kwaliteiten en kenmerken van het oude schoolgebouw.
Goede en beschikbare sportaccommodaties	<ul style="list-style-type: none"> Het IHP Binnensport is richtinggevend en een fysieke vertaling voor het onderhouden, renoveren of vervangen van binnensportvoorzieningen in de gemeente. Hiermee kunnen gerichte investeringen worden gedaan op korte, middellange en lange termijn. Het resultaat is uiteindelijk een IHP Binnensport (Routekaart) voor Emmen (periode 2023-2032). Om het Neptunusbad toekomstbestendig te maken wordt onderzocht welke maatregelen nodig zijn om het zwembad te verduurzamen. In 2023 wordt rekening gehouden met kosten voor nader onderzoek en vanaf 2024 is voorlopig rekening gehouden met een investering van € 5 mln.

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn enkele indicatoren opgenomen en zijn daaraan waarden gekoppeld.

PROGRAMMA 5								
Effectindicatoren	Real. 2020	Real.2021	Real.2022	Begr.2023	Begr.2024	Begr.2025	Begr.2026	Begr.2027
1 (Rest)afval verminderen naar 100 kg per inwoner per jaar	198 kg	190 kg	138 kg	130 kg	110 kg	100 kg	100 kg	100 kg
2 75% scheiding van het huishoudelijk afval	67%	68%	72%	72%	73%	75%	75%	75%
2 Aantal wooneenheden	NTB	+267	NNB	+500	+500	+500	+500	+500
Prestatie-indicator	Real. 2020	Real.2021	Real.2022	Begr.2023	Begr.2024	Begr.2025	Begr.2026	Begr.2027
1 100% van de omgevingsvergunningen conform wettelijke termijnen Omgevingswet	NVT	NVT	NVT	100%	100%	100%	100%	100%
2 Gebruik versnellingsgelden impulsregeling DPRA (aanwenden voor 2027)	NVT	NVT	NVT	20%	25%	25%	25%	25%

Wat mag het kosten?

Middelen vanuit de kadernota 2024 en begroting 2024

De bij de kadernota 2024 en begroting 2024 beschikbaar gestelde middelen voor autonome ontwikkelingen (AO), indexatie (IN), voorstellen met dekking (VD) en nieuw beleid/coalitieakkoord (NB/CA) zijn in de hierna volgende tabel weergegeven.

Doc.	Progr.	Cat.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
KN24	5	AO	Bodemdaling	-450	-	-	-
KN24	5	AO	Begroot resultaat MPG t.g.v. algemene reserve grondexploitatie	-808	-385	-224	-224
KN24	5	AO	Actualisatie resultaat MPG o.b.v. recente doorrekening	1.098	43	459	-277
KN24	5	AO	af: naar de algemene reserve grondexploitatie	-1.098	-43	-459	277
KN24	5	CB	Verbouwing de Drommedaar	-25	-25	-25	-25
KN24	5	CB	af: 50% dekking uit extra huuropbrengsten	12	12	12	12
KN24	5	GR	Bijdrage aan de RUD	-583	-731	-857	-868
KN24	5	VD	Regiodeal - aanpassing cofinanciering 2024-2027	-75	-75	-75	-75
KN24	5	VD	af: dekking uit het SIOF	75	75	75	75
BGR24	5	AO	Extra middelen vervanging ledscherm Atlas Theater	-36	-36	-36	-36
BGR24	5	AO	Indexatie onderhoudsvoorziening Atlas Theater	-80	-89	-98	-107
BGR24	5	AO	Regionale Uitvoeringsdienst (RUD): inwerkingtreding omgevingswet	PM	PM	PM	PM
BGR24	5	NB/CA	Stelpost voor sloopkosten	-200	-100	-50	-50
BGR24	5	NB/CA	Onderzoek beeldbepalende bouwwerken	-85	-	-	-
BGR24	5	NB/CA	Subsidie Gemeentelijke Monumenten	-40	-40	-40	-40
BGR24	5	NB/CA	Vastgoed Rensenpark	-32	-108	-137	-137
BGR24	5	NB/CA	af: dekking vastgoed Rensenpark uit verhuurinkomsten	-	-	82	82
BGR24	5	NB/CA	Projectuitvoering herinrichten openbare ruimte tussen Markt en Weiert en moderniseren We	-3	-70	-81	-98
BGR24	5	NB/CA	Uitvoering geven aan wijkvisies	-200	-200	-200	-200
BGR24	5	NB/CA	Uitvoering woonvisie	-50	-	-	-
BGR24	5	NB/CA	Uitvoeringsplannen Stedenbouwkundige Structuurvisie Angelslo	-32	-32	-32	-32
				-2.612	-1.804	-1.686	-1.723

Gehele programma

De lasten en baten van het gehele programma zijn als volgt:

Taakveld (Bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Afval	13.389	13.270	13.664	13.327
Beheer overige gebouwen en gronden	6.085	6.323	6.216	6.191
Cultureel erfgoed	267	182	182	182
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	8.643	6.052	5.471	5.331
Milieubeheer	6.054	5.556	5.752	5.763
Riolering	8.430	8.886	9.083	9.226
Ruimtelijke Ordening	3.284	2.790	2.676	2.457
Wonen en bouwen	9.555	9.399	8.579	8.591
Totaal Lasten	55.706	52.458	51.622	51.068
Afval	17.463	17.059	17.089	17.089
Beheer overige gebouwen en gronden	4.041	4.047	4.134	4.140
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	9.776	5.906	5.680	4.904
Milieubeheer	176			
Riolering	11.976	12.432	12.630	12.772
Wonen en bouwen	3.932	3.973	4.025	4.072
Totaal Baten	-47.363	-43.417	-43.557	-42.978
Saldo 5 Bouwen, Wonen en Milieu (bruto)	8.343	9.041	8.065	8.090
Mutatie reserves	1.326	363	618	-118
Saldo 5 Bouwen, Wonen en Milieu (netto)	9.669	9.404	8.683	7.972

Programma 6 - Inkomensondersteuning

Trends en ontwikkelingen

Erbij horen en meedoen in Emmen!

Medio juni 2023 is het beleidskader 'Erbij horen en meedoen in Emmen!' vastgesteld, met daarin de opgaven Rondkomen, Ontwikkelen en Goedvoelen. Programma 6 draagt met name bij aan de opgave Rondkomen, maar heeft ook een relatie met Ontwikkelen en Goedvoelen. De opgaven worden uitwerkt in integrale 'doe-agenda's'. Op deze manier wordt de integraliteit met de andere programma's verder geborgd. Daarnaast biedt dit effectievere en bredere sturingsmogelijkheden. Maatregelen op het ene beleidsterrein kunnen immers bijdragen aan de doelstellingen van een ander beleidsterrein.

Vanuit de strategienota geven we prioriteit aan de inzet op bestaanszekerheid en het doorbreken van armoede. Bestaanszekerheid is de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen én de zekerheid om betaalbaar duurzaam te wonen, toegang te hebben tot betaalbare zorg en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen voor onverwachte uitgaven. Bestaanszekerheid is een noodzakelijke voorwaarde om de rust en ruimte te vinden die nodig is om te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving.

Het wordt steeds duidelijker dat bestaanszekerheid een noodzakelijke voorwaarde is voor meedoen, werken en ontwikkelen. Om problematische situaties te voorkomen, moeten we bovendien meer aan de voorkant ingrijpen (dat wil zeggen: preventiever werken) én meer op maat ondersteunen, passend bij de situatie en het huishouden. Dit wordt vanuit de opgave Rondkomen opgepakt. Ook gaan we aan de slag met de sociale infrastructuur (opgenomen in programma 9) en het opstellen van doe-agenda's voor de opgaven Rondkomen, Ontwikkelen en Goedvoelen. Dit vraagt om prioritering binnen de huidige capaciteit in uitvoering en beleid.

We willen zo vroeg mogelijk beginnende schulden en financiële problemen bij onze inwoners signaleren. Er is veelvuldig overleg en afstemming met de woningcorporaties, welzijnsorganisatie en andere maatschappelijke partners over de inzet van betaalbaarheidsinstrumenten en een beter op elkaar afgestemde samenwerking. Dit om inwoners met een laag inkomen, in geval van (dreigende) problematische schulden, eerder te traceren en sneller van dienst te zijn. En dit hangt samen met de vraag hoe ketenpartners van elkaar kunnen weten dat zij achter "dezelfde voordeur" komen en eventueel gegevens kunnen delen. We willen onderzoeken of we hier gezamenlijk een (systeem)oplossing voor kunnen inrichten, waarbij de inwoner zelf de regie houdt.

We leggen nadrukkelijk de verbinding met het ontwikkelen van basisvaardigheden. Laaggeletterdheid en onvoldoende digitale vaardigheden maken het voor inwoners moeilijk om mee te doen en dit kan bijvoorbeeld leiden tot werkloosheid en het hebben van minder grip op geldzaken. Dit wordt verder uitgewerkt in programma 4.

We willen werken lonend maken en iedereen die meedoet naar vermogen mag hier ook iets van merken. De groep bijstandsgerechtigden die (nog) niet in staat is voldoende voorspelbaar inkomen te verwerven om de uitkering te beëindigen wordt groter. Door de invoering van de werkpremie maken we werken lonend; de implementatie volgt. We verwachten dat dit leidt tot een hogere arbeidsparticipatie en lagere uitkeringskosten.

Daarnaast zien we ook dat een deel van de inwoners die geen betaald werk kan verrichten, moeite heeft met rondkomen. Ook voor die huishoudens willen we een sociale gemeente zijn, gelijke kansen creëren voor kinderen en hun ouders en ervoor zorgen dat ze kunnen meedoen in de samenleving. Het bestuursakkoord 2022-2026 noemt hier ook de waarden bestaanszekerheid en inclusie. De uitwerking van deze ontwikkelingen staan in programma 9 beschreven.

Stijgende kosten en inzet op het bestrijden van armoede vanuit het Rijk

Energiekosten en kosten voor andere eerste levensbehoeften stijgen flink. Ook zijn de coronasteunmaatregelen afgelopen. Steun die in sommige gevallen moet worden terugbetaald. Er komt een groep inwoners in de problemen, die zich voorheen prima kon redden. We verwachten dat een grotere groep inwoners een beroep gaat doen op onze inkomensvoorzieningen en te maken krijgt met (problematische) schulden. We houden rekening met een groeiende vraag naar schuldhulpverlening door inwoners.

De genoemde ontwikkelingen, in combinatie met de afbetaling van belastingschulden, die zijn ontstaan tijdens de coronaperiode, gaan naar verwachting leiden tot financiële problemen bij ondernemers. We houden er daarom rekening mee dat er door ondernemers een groter beroep zal worden gedaan op inkomensondersteuning en schuldhulpverlening.

We willen alle regelingen die we hebben en uitvoeren eenvoudig en toegankelijk maken voor inwoners en ondernemers en een overzichtelijk aanbod van en toegang tot financiële hulp- en dienstverlening. We willen samen met partners kijken hoe we het Geldloket uitrollen over de gemeente en daarbij aansluiten bij de gebiedsnetwerken.

We weten dat financiële stress doorwerkt in andere leefgebieden waardoor ook daar problemen ontstaan. Dit kan leiden tot een toename van de vraag naar andere vormen van ondersteuning, bijvoorbeeld op het gebied van jeugd en gezin. We omarmen zodoende de ontwikkeling van de Hervormingsagenda Jeugd, dat er toe moet leiden dat hulpvragen steeds meer in samenhang worden aangepakt. Investing in de financiële zelfredzaamheid en bestaanszekerheid van inwoners is een noodzakelijke voorwaarde. Een concreet voorbeeld van intensivering van beleid wat dit betreft, is het meer aanbieden van zogenoemde saneringskredieten, waarbij de schuldenaar aflost aan de gemeente in plaats van aan meerdere schuldeisers in het minnelijk traject (ook wel: schuldenregeling).

Om de gevolgen van de buitengewone inflatie af te remmen heeft het Rijk een aantal inkomensmaatregelen genomen, zoals het verhogen van het minimumloon en de toeslagen. Door het hogere minimumloon worden de gekoppelde uitkeringen eveneens hoger. Het kabinet zegt dat het verwachte koopkrachtverlies te hoog is om helemaal te compenseren. We verwachten daarom dat steeds meer inwoners een beroep moeten doen op onze inkomensregelingen, schuldhulpverlening en misschien ook bewindvoering of duurzame financiële dienstverlening (oftewel: inkomensbeheer). Daarbij willen we het bereik van onze regelingen en dienstverlening vergroten. Dit betekent extra personele inzet voor ons en onze partners.

Minimaregelingen

Onze minimaregelingen dragen bij aan het kunnen meedoen en het verzachten van de gevolgen van armoede en schulden van inwoners. Vanwege de buitengewone inflatie willen we de bedragen die we inwoners verstrekken vanuit de gemeentelijke minimaregelingen jaarlijks indexeren. Ook willen we inwoners met een problematische schuldssituatie, die werken aan een oplossing, toegang geven tot onze minimaregelingen, zodat ook zij en hun minderjarige kinderen zo volwaardig mogelijk deelnemen in de samenleving omdat in deze gevallen niet gekeken wordt naar het ontvangen inkomen, maar naar het besteedbaar inkomen. De conceptverordening waarin we deze punten hebben opgenomen ligt momenteel ter advisering voor aan de adviesraden sociaal domein.

Energiecrisis

Ondanks dat de energieprijzen weer wat dalen is de ontwikkeling voor komende jaren onzeker. Daarnaast verbreedt de inflatie zich. De inflatie wordt niet meer alleen gedreven door energieprijzen. Tegelijkertijd lopen na 2023 het prijsplafond energie en vijf miljard euro aan incidentele koopkrachtmaatregelen af (zeven miljard van de koopkrachtmaatregelen van dit kabinet is wel structureel van aard). We zullen ons moeten aanpassen aan te verwachten structureel hogere energieprijzen. Deze aanpassing gaat niet vanzelf, en vergt van iedereen in zekere zin gedragsverandering.

Het aflopen van koopkrachtmaatregelen en het prijsplafond, dreigen te leiden tot financiële problemen voor huishoudens. Met name in het scenario dat de energieprijzen en inflatie aanhoudend hoog blijven. Het aantal huishoudens dat in de problemen zal komen, is afhankelijk van de ontwikkeling van de prijzen komend jaar, dit is dus nog zeer onzeker.

Het kabinet verkent diverse instrumenten om huishoudens die kwetsbaar zijn voor de gevolgen van hoge energieprijzen, de komende jaren gericht te ondersteunen tijdens de afbouw van de generieke maatregelen.

Zoals het aanpassen van de energiebelastingen gerichte vormen van het prijsplafond energie. De uitkomst hiervan is op dit moment nog niet duidelijk. Tegelijkertijd blijkt uit de “energie-armoedekaart” van CBS-TNO, dat het percentage huishoudens dat in onze gemeente te maken heeft met energiearmoede ten opzichte van andere gemeenten, hoog is. We houden ook wat dit betreft rekening met een toename van het aantal huishoudens dat in de financiële problemen komt en een beroep doet op onze inkomensvoorzieningen en/of te maken krijgt met (problematische) schulden.

We zetten in op preventie en vroegsignalering door de samenwerking met het maatschappelijk middenveld te intensiveren, door bijvoorbeeld de “werkplaatsmethode”. Daarnaast wordt de samenwerking tussen het fysiek en sociaal domein geïntensiveerd en verbreed onder andere vanuit de Taskforce Energiearmoede.

Uit onderzoek blijkt dat de energiecrisis nadelige gevolgen heeft voor onze mentale en fysieke gezondheid. De nadelige effecten van de crisis komen vooral terecht bij mensen die door de hoge energierekening slechter rond kunnen komen. Intern en extern wordt er op het vlak van energiearmoede, energieverbruik en verduurzaming van woningen steeds intensiever samengewerkt met het fysieke domein.

Jongeren

We zien dat steeds meer jongeren in een kwetsbare positie terecht komen. We zien ook het aantal jongeren dat thuisloos wordt toeneemt. Deze jongeren kunnen niet terugvallen op ondersteuning in het levensonderhoud en begeleiding op het gebied van levensvragen door ouders of andere familieleden. We willen deze jongeren ondersteunen in hun traject naar een zelfstandig bestaan. Onderdeel van de beoogde integrale aanpak is het creëren van een stabiele situatie waarin jongeren gaan werken aan persoonlijke doelen zoals het creëren van een stabiele woonsituatie, het oplossen van schulden of het werken aan herstel.

Asiel en migratie

De toename van het aantal statushouders heeft tot gevolg dat de uitgaven voor woninginrichting stijgen. Dit geldt ook voor de inzet op participatie- en taalvaardigheidstrajecten voor statushouders. We willen onderzoeken of we dergelijke trajecten ook kunnen inzetten voor nieuwkomers, die nog geen status hebben.

De effecten van de huisvestingstaakstelling kunnen we nog niet goed inschatten. De taakstelling fluctueert nogal, maar we verwachten extra beleidscapaciteit nodig te hebben voor de komende drie jaren.

We hebben voldoende budget om maatregelen te nemen voor de opvang van Oekraïners. De uitwerking van de opvang van Oekraïners valt onder programma 9.

BUIG

We begroten op dit punt behoedzaam. Op het moment zijn de uitkeringsaantallen laag, maar onzekerheden op macro-economisch niveau zorgen ervoor dat de financiën wat dat betreft lastig te voorspellen zijn. Het kabinet compenseert uitkeringsgerechtigden voor de inflatie. Aan de kostenkant houden we al voorzichtig rekening met inflatie. In de septembercirculaire wordt de rijkscompensatie bekendgemaakt.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Inwoners zijn financieel zelfredzaam.	<p>Laaggeletterdheid en het ontbreken van (digitale) basisvaardigheden bij inwoners zijn nadrukkelijke voorspellers van het hebben of ontwikkelen van schuldproblematiek. Medio 2023 is het integrale beleidskader ‘Erbij horen en meedoen in Emmen!’ vastgesteld. In zogenoemde doe-agenda’s wordt vastgelegd hoe we werken aan de opgaven Rondkomen, Ontwikkelen en Goedvoelen. We maken concreet op welke manier we in de toekomst stappen voor het verbeteren van basisvaardigheden. In 2024 wordt vanuit de aanpak laaggeletterdheid in programma 4 verder ingezet op het vergroten van basisvaardigheden.</p> <p>Schuldhelpverlening aan ondernemers wordt doorontwikkeld en krijgt, veel toegankelijker en meer uitgewerkt, een plaats in de dienstverlening van ons en onze partners.</p> <p>De werkwijze m.b.t. vroegsignalering biedt nog steeds mogelijkheden tot verbetering. Samen met onze partners vindt een doorontwikkeling plaats.</p>

Doel	Prestatie
Inwoners zijn financieel zelfredzaam.	We werken aan het meer en laagdrempeliger inzetten van het Jongeren Perspectief Fonds en zogenoemde saneringskredieten.
Inwoners kunnen betaalbaar, duurzaam wonen en hebben toegang tot betaalbare zorg.	<p>Schuldhulpverlening en minimaregelingen zijn gemakkelijk vindbaar voor inwoners en laagdrempelig.</p> <p>Vanuit een integrale aanpak wordt toegewerkt naar duurzame (woon)oplossingen.</p> <p>Samenwerking met partners in het Geldloket, de uitrol in de gemeente daarvan en de (door)ontwikkeling van schuldhulpverlening voor ondernemers dragen hieraan bij.</p> <p>Het Geldloket en laagdrempelige toegang tot schuldhulpverlening voor ondernemers is gericht op vroegsignalering en preventie van (problematische) schulden en armoede.</p> <p>Inwoners/ondernemers met schulden of het risico op problematische schulden worden ondersteund met informatie en advies, budget coaching, schuldregelingen of saneringskrediet.</p>
Iedereen werkt en participeert eventueel met een steuntje in de rug .	<p>Medio 2023 is het integrale beleidskader ‘Erbij horen en meedoen in Emmen!’ vastgesteld. In doe-agenda’s wordt vastgelegd hoe we werken aan de opgaven Rondkomen, Ontwikkelen en Goedvoelen. We maken concreet op welke manier we in de toekomst stappen zetten op gebied van duurzame inzetbaarheid, het verlagen van het aantal uitkeringen en het ondersteunen van jongeren en mensen die nu nog een kleine baan hebben. Daarnaast willen we gaan inzetten op inwoners met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt.</p> <p>Via onze partners Menso en EMCO wordt ingezet op uitstroom naar werk, onderwijs, beschut werk en baanafpraak-banen. Tevens wordt ingezet op preventie om te voorkomen dat mensen in een uitkeringssituatie belanden. We maken werken lonend door de werkpremie te implementeren.</p>
Inwoners zijn financieel zelfredzaam.	<p>We willen een (systeem)oplossing voor “AVG-proof”-gegevensdeling voor ketenpartners, partners uit het maatschappelijk middenveld en informele zorg. We onderzoeken daarom welke mogelijkheden er zijn. Hierbij betrekken we de i-regisseur (ofwel: portfoliomanagementtraject). Nadrukkelijk moeten eventuele uitkomsten aansluiten bij de richting die we kiezen voor fase 2 van Verder samen: de inrichting van de sociale infrastructuur.</p> <p>We willen het Geldloket verder uitrollen in de gemeente. We toetsen de uitvoerbaarheid van het uitrollen het Geldloket , waarbij we vanzelfsprekend een uitvoeringstoets op doen de beleidsvoornemens.</p>
Inwoners kunnen betaalbaar, duurzaam wonen en hebben toegang tot betaalbare zorg.	We willen werken aan een integraal plan voor jongeren van 16 tot 27 jaar waarbinnen nadrukkelijk ook aandacht is voor de financiële positie. Onderdeel van de beoogde integrale aanpak is het creëren van een stabiele situatie waarin jongeren gaan werken aan persoonlijke doelen zoals het creëren van een stabiele woonsituatie, het oplossen van schulden of het werken aan herstel.

Doel	Prestatie
Iedereen werkt en participeert eventueel met een steuntje in de rug .	<p>We willen de bedragen die we inwoners verstrekken vanuit de gemeentelijke minimaregelingen jaarlijks indexeren en inwoners met een problematische schuldsituatie, die werken aan een oplossing, toegang geven tot onze minimaregelingen.</p> <p>We willen nieuwkomers, die nog geen status hebben, betrekken in “meedoen” en taalonderwijs. We onderzoeken daarom of de ruimte wat dat betreft kan worden gezocht qua wet- en regelgeving, dan wel conform richtlijnen van het Ministerie.</p>

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn enkele indicatoren opgenomen en zijn daaraan waarden gekoppeld.

PROGRAMMA 6

Effectindicator	Real. 2020	Real.2021	Real.2022	Begr.2023	Begr.2024	Begr.2025	Begr.2026	Begr.2027
1 Pwet beginstand	3.127	3.190	3.011	2.880	2.880	2.920	2.960	3.023
Pwet eindstand	3.190	3.011	2.857	2.880	2.920	2.960	3.000	3.063
Pwet gemiddeld volume	3.159	3.101	2.934	2.880	2.900	2.940	2.980	3.043
Prestatie-indicator	Real. 2020	Real.2021	Real.2022	Begr.2023	Begr.2024	Begr.2025	Begr.2026	Begr.2027
2 % benut budget minimaregelingen	95%	91%	93%	96%	96%	96%	96%	96%

Wat mag het kosten?

Middelen vanuit de kadernota 2024 en begroting 2024

De bij de kadernota 2024 en begroting 2024 beschikbaar gestelde middelen voor autonome ontwikkelingen (AO), indexatie (IN), voorstellen met dekking (VD) en nieuw beleid/coalitieakkoord (NB/CA) zijn in de hierna volgende tabel weergegeven.

Doc.	Progr.	Cat.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
KN24	6	AO	BUIG	702	71	11	247
KN24	6	VD	Inkomsten Faciliteitenbesluit ramen op juiste programma	-79	-79	-79	-79
KN24	6	VD	af: dekking binnen bestaande budgetten	79	79	79	79
KN24	6	VD	Wet inburgering nieuwkomers	306	306	306	306
BGR24	6	AO	Herinrichting Inkomensbeheer	PM	PM	PM	PM
BGR24	6	NB/CA	Verruiming doelgroep minimabeleid	-100	-100	-100	-
BGR24	6	NB/CA	Budget Maatschappelijke initiatieven	-100	-100	-100	-100
				808	177	117	453

Gehele programma

De lasten en baten van het gehele programma zijn als volgt:

Taakveld (Bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Inkomensregelingen	68.971	70.058	70.839	71.375
Totaal Lasten	68.971	70.058	70.839	71.375
Inkomensregelingen	53.445	54.611	55.627	56.873
Totaal Baten	-53.445	-54.611	-55.627	-56.873
Saldo 6 Inkomensondersteuning (bruto)	15.526	15.447	15.211	14.502
Mutatie reserves	2	2	2	2
Saldo 6 Inkomensondersteuning (netto)	15.528	15.449	15.213	14.504

Programma 7 - Openbare ruimte & Verkeer en vervoer

Trends en ontwikkelingen

Openbare ruimte

Een goed functionerende en aantrekkelijke openbare ruimte is een van de belangrijkste voorwaarden voor fijn wonen, werken en leven. Een openbare ruimte die inspeelt op bewegingen als de circulaire economie, energietransitie, elektrisch vervoer, klimaatverandering, versterken van de biodiversiteit, bestrijding van invasieve exoten en gezond en vitaal oud worden. Op diverse plekken in Emmen is de openbare ruimte verouderd en versleten. Ze voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. Hierdoor staat de functie van de openbare ruimte onder druk. Dit heeft deels te maken met wijken die in de jaren 50, 60 en 70 zijn opgezet met kennis en inzichten van toen. En deels heeft het te maken met gebrek aan beheer en onderhoud.

Met het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) dat opgesteld wordt, wordt rekening gehouden met deze veranderingen in inrichting en beheer zodat Emmen uniek, aantrekkelijk en betaalbaar blijft. Aandachtspunten zoals lange periodes van hitte en droogte of hevige periodes van regenval leiden tot extra kosten en inzet van mens en materiaal.

Op basis van de visie openbare ruimte worden vervolgens beleid en jaarlijks uitvoeringsplannen gemaakt. Het doel is een toekomstbestendige openbare ruimte die groen, schoon en veilig is, met een voldoende op de toekomstgerichte speelruimtes en parkeervoorzieningen. In de uitvoering van plannen en het werk met werk maken wordt aangesloten bij de beleidsdoelstellingen van de strategienota en het coalitieakkoord 2022-2026 'Vooruit en betrokken'.

De saamhorigheid in de wijken en dorpen wordt versterkt door het spelen, sporten en bewegen in de openbare ruimte te verbinden. Het is belangrijk dat inwoners de mogelijkheid hebben om gezond en vitaal te worden en te blijven. De mogelijkheid tot bewegen in de openbare ruimte wordt versterkt door het aanleggen van bijvoorbeeld centrale speelvelden en trimtoestellen. Dit doen we samen met de kinderraad en de Erkende Overlegpartners.

Wegen, fiets- en voetpaden

Op basis van de laatste wegininspectie blijkt de kwaliteit van ons areaal fors gedaald. De achterstand van het onderhoud is verder toegenomen. De klimaatverandering heeft grote invloed op de verslechtering van een aantal wegen. In periodes van droogte zakt het grondwater, waardoor de droogvallende veenlaag oxideert. Op deze plekken wordt niet alleen het wegdek vervangen, maar ook de ondergrond aangepast. De aanpak van deze verzakkingen is niet voorzien op basis van de reguliere beheersystemen. Om de achterstand weg te werken is vanaf 2022 4 x 9 miljoen euro extra krediet beschikbaar gesteld. Daarmee is het streven om het wegareaal voor de komende jaren grotendeels en gemiddeld op beeldkwaliteit niveau C te krijgen. Op basis van een jaarlijks vast te stellen uitvoeringsplan wegen wordt verder aan het inhalen van de achterstand naar onderhoudsniveau C toegewerkt. Het uitvoeringsplan 2022-2025 bestaat uit verschillende werkpakketten. Op basis van tweejaarlijkse inspecties wordt de onderhoudstoestand van de wegen op de voet gevolgd. In 2024 is de aanbesteding gepland voor werkpakketten die in 2024-2025 worden uitgevoerd.

Mobiliteit

De EU heeft de ambitie om in 2050 klimaat neutraal te zijn. Om dat te bereiken dient in 2030 de uitstoot van broeikasgassen met ten minste 55% verminderd te zijn ten opzichte van 1990. Om de doelstellingen te realiseren, moet worden overgeschakeld op schonere, groenere en slimmere mobiliteit.

De EU richt zich op het behalen van de doelstellingen vooral op steden: Steden drijven de moderne economie aan en zijn een thuis voor miljoenen mensen. 70% van de EU-bevolking woont in steden. Tegen 2050 is dat wellicht bijna 84%. Inwoners worden steeds meer geconfronteerd met files, slechte luchtkwaliteit en buitensporig lawaai. 23% van de broeikasgassen door vervoer komt uit stadsgebieden. 38% van de verkeersdoden valt in stadsgebieden. 70% van de verkeersdoden zijn kwetsbare weggebruikers zoals voetgangers en fietsers.

De EU realiseert hiertoe een netwerk van spoorwegen, binnenwateren, kustvaartroutes en wegen in de hele EU. Dit TEN-T netwerk moet de reistijd tussen steden aanzienlijk verkorten. Emmen behoort tot het vastgestelde TEN-T netwerk van wegen en van spoorwegen. Steden die aan het TEN-T netwerk liggen, zoals Emmen, moeten uiterlijk in 2027 een Sustainable Urban Mobility Plan (SUMP) hebben. Dit is een duurzaam mobiliteitsplan waarin wordt aangegeven hoe de klimaatdoelstellingen worden bereikt.

Met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat zijn afspraken gemaakt die moeten leiden tot een veilige en duurzame mobiliteit. Zo is afgesproken om intelligente verkeersregelininstallaties (iVRI) te plaatsen waarmee de doorstroming van het verkeer bevordert kan worden. Ook wil de minister dat het fietsgebruik toeneemt. Om te voldoen aan de verplichting om te rapporteren over verkeerslawaai investeren wij in ons verkeersmodel. In het Deltaplan Noordelijk Nederland (MIRT 2022) is de ambitie uitgesproken om Noordelijk Nederland beter per spoor te ontsluiten. Daartoe wordt een haalbaarheidsonderzoek gedaan naar de Nedersaksenlijn. Ook wordt het programma 'Verbeteren Bestaand Spoor' opgezet (o.a. Emmen-Zwolle) waarin een verbeterplan voor de bestaande spoorlijnen wordt opgesteld.

De urgentie om de verkeersveiligheid te verbeteren blijft onverminderd hoog. De daling van het aantal verkeersdoden stagneert en het aantal verkeersgewonden neemt toe. Naar verwachting stelt het ministerie in 2024 de derde tranche open van de subsidieregeling Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV2030). Om hierop te kunnen anticiperen is een prioriteitenlijst opgesteld met verkeersknelpunten op basis van de risicoscore van ingenieursbureau VIA.

Bereikbaarheid Emmen

Voor wat betreft de bereikbaarheid van Emmen Centrum staan er een groot aantal omvangrijke ontwikkelingen op stapel, onder meer de centrumruit, de spoorverbindingen en ontwikkelingen op het spoor, het stationsgebied Emmen Centrum en omgeving als volwaardig OV-Knooppunt, de doorfietsroutes en hoofdfietsstructuur. Multimodale bereikbaarheidsmaatregelen voor zowel OV, auto, fietser als voetganger. Ook de effecten van de NederSaksenLijn (NSL) -aansluitend bij lopend MIRT onderzoek 2023-2024-, verbinding Emmen-Rheine en verbetering bestaand spoor Emmen-Zwolle, en inpassing van deze ontwikkelingen en effecten spelen hierbij een belangrijke rol. De Nedersaksenlijn heeft impact op verschillende zaken zoals leefbaarheid, wonen, inrichting openbare ruimte en economie. Dit staat in diverse programma's binnen de begroting beschreven.

Om kansen te kunnen benutten (o.a. subsidiemogelijkheden), flexibel in te kunnen spelen op ontwikkelingen en om voortgang te kunnen maken in de realisatie, wordt voor al deze ontwikkelingen binnen programma Bereikbaarheid Emmen een volume bereikbaarheid Emmen Centrum ingesteld.

Het te vormen volume Bereikbaarheid Emmen Centrum is in eerste instantie met name bedoeld voor de volgende ontwikkelingen, die nog in de planvormingsfase zitten:

- Reconstructie Boermarkeweg
- Aanpassingen van Schaikweg
- Ontwikkeling Stationsgebied Emmen Centrum en omgeving (inclusief aanpassing infrastructuur noordzijde centrumruit Emmen)
- Ontwikkelingen Spoor/spoorwegovergangen Emmen Centrum
- Fietsparkeren station Emmen Centrum
- Doorfietsroute(s) Emmen (F34)

Er wordt in 2024 een Integraal uitvoeringsplan Bereikbaarheid Emmen Centrum opgesteld. In dit plan worden de multimodale bereikbaarheidsprojecten in Emmen Centrum (hoofdstructuur) nader uitgewerkt in relatie tot de grote ontwikkelingen die er de komende 10 jaar naar verwachting zullen gaan plaatsvinden. Het op te stellen integraal uitvoeringsplan Bereikbaarheid Emmen Centrum vormt de onderbouwing voor het te vormen Volume Bereikbaarheid Emmen Centrum en de inzet hiervan.

Voor de concretere projecten, die op korte termijn gerealiseerd moeten worden, zoals de reconstructie van de N391 en N862, reconstructie Dordsestraat, reconstructie Weerdingerstraat, doorfietsroute F862, etc. zijn de middelen reeds beschikbaar, danwel worden de benodigde middelen in deze begroting opgenomen.

Begraafplaatsen

In 2024 wordt gestart met de revitalisering van de begraafplaats Wolfsbergen.

Een deel van de verharding van de begraafplaatsen moet vernieuwd worden om de toegankelijkheid en veiligheid te waarborgen. De aanbesteding hiervoor wordt opgestart. Hierna wordt er planmatig gewerkt aan de verbetering van de toegankelijkheid en veiligheid van de begraafplaatsen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie voor 2024
Aantrekkelijk en goed onderhouden openbare ruimte (dat bijdraagt aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en leefbaarheid).	<ul style="list-style-type: none">Vaststelling Integraal beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) door de raadUitvoeringsplannen opstellen in het kader van visie openbare ruimte
	Beheer- en onderhoud: <ul style="list-style-type: none">Onderzoek naar de effecten van de klimatologische veranderingen op het beheer en onderhoud van het waterbeheer in EmmenRealisatie nieuwe centrale speelplaatsen in overleg met de kinderraad.
	Parkeren <ul style="list-style-type: none">Opstellen projectplan en uitvoeringsplannen om te starten met het klimaatadaptief oplossen van de parkeerknelpunten in wijken en dorpen
Begraafplaatsen	<ul style="list-style-type: none">Revitalisering begraafplaats WolfsbergenAanbesteding afgerond en start om de toegankelijkheid en de veiligheid van de begraafplaatsen te verbeteren
Goed beheerde en onderhouden wegen, paden en kunstwerken.	<ul style="list-style-type: none">Afronden uitvoeringsplannen wegen 2022-2025 en daarna jaarlijks een geactualiseerd plan per jaar t/m 2025 door middel van werkpakketten.Opstarten project voor renovatie, en waar nodig vervanging van civiele Kunstwerken
Een goede, duurzame en veilige bereikbaarheid van Emmen met auto, openbaar vervoer en fiets.	<ul style="list-style-type: none">Onderzoek naar de haalbaarheid van de Nedersaksenlijn en brengen de consequenties voor Emmen worden in beeld gebracht.Verbeterplan bestaand spoor Noord-Nederland (o.a. Emmen-Zwolle) afgerond.Verbeteren fietsbereikbaarheid Emmerhout (aanleg ontbrekende schakels)Start voorbereiding doorfietsroute F862 'Station Emmen Centrum – Centrum Klazienaveen'Start vervanging riolering en herinrichting Dordsestraat Noordbargerstraat.Start voorbereiding vervanging riolering en herinrichting Weerdingerstraat – Seinstraat – Hoofdstraat.Opstellen Integraal, Uitvoeringsplan Bereikbaarheid Emmen Centrum.Aanbesteding eerste deelprojecten reconstructie weg Emmen – Klazienaveen (N862).Vorbereiding vervanging folie-constructie Rondweg thv Rietlanden/BargeresStart uitvoering project Ongelijkvloerse kruising N391 – PottendijkStart reconstructie Rondweg ter hoogte van BargermeerConcept SUMP is gereed voor inspraak

Doel	Prestatie voor 2024
Een goede, duurzame en veilige bereikbaarheid van Emmen met auto, openbaar vervoer en fiets.	<ul style="list-style-type: none"> Bewegwijzering op de hoofdroutes (auto en fiets) is op orde. De implementatie van intelligente VRI's is gereed. Verkeersveiligheid op gevaarlijke wegen is verbeterd door een risico gestuurde aanpak waaronder 3e tranche SPV

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn enkele indicatoren opgenomen en zijn daaraan waarden gekoppeld.

PROGRAMMA 7								
Effectindicatoren	Real. 2020	Real.2021	Real.2022	Begr.2023	Begr.2024	Begr.2025	Begr.2026	Begr.2027
1 Burgerpeiling - waardering woon-leefomgeving score 1-10	6,5		6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5
2 Burgerpeiling - perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden x% van de respondenten vindt dit	55%		58%	55%	55%	55%	55%	55%
3 Burgerpeiling - Straten, paden en trottoirs zijn goed begaanbaar x % van de respondenten vindt dit	53%		52%	53%	53%	53%	53%	53%

geen nieuwe gegevens voor 2021 bij de burgerpeiling, dus geen aanpassingen

Wat mag het kosten?

Middelen vanuit de kadernota 2024 en begroting 2024

De bij de kadernota 2024 en begroting 2024 beschikbaar gestelde middelen voor autonome ontwikkelingen (AO), indexatie (IN), voorstellen met dekking (VD) en nieuw beleid/coalitieakkoord (NB/CA) zijn in de hierna volgende tabel weergegeven.

Doc.	Progr.	Cat.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
KN24	7	AO	Vorbereiden SUMP	-75	-75	-	-
KN24	7	AO	Uitbreiding en vervanging van het verkeersstelprogramma	-17	-17	-17	-17
KN24	7	AO	Beheer exoten en oeverplanten	-200	-200	-200	-200
KN24	7	AO	Stuf GEO koppeling	-36	-36	-36	-36
KN24	7	AO	Herplant als compensatie voor kappen bomen	-250	-250	-250	-250
KN24	7	AO	Vernieuwing verharding begraafplaatsen	-18	-37	-54	-54
KN24	7	AO	Exploitatiebudget voor onderhoud civiele kunstwerken	-1.250	-850	-150	-
KN24	7	AO	Investeringskrediet kunstwerken 2024/2025	-69	-118	-118	-118
KN24	7	AO	Uitbreiding verkeersmilieumodel i.v.m. omgevingswet	-5	-5	-5	-5
KN24	7	AO	Actualisatie bewegwijzering	-49	-49	-49	-49
KN24	7	AO	Aanpak Raadhuisplein/extra verlichting langs fietspaden	-77	-77	-77	-77
KN24	7	AO	Afboeken boekwaarde 31.12.2025 terrein P-Schapenveenweg	-100	-100	-	-
KN24	7	AO	Onderhoud en beheer groen entreegebied Rensenpark	-	-	PM	PM
KN24	7	IN	Area - hogere kosten reinigingsbestek	-300	-300	-300	-300
KN24	7	IN	af: dekking uit tarief riolering	150	150	150	150
KN24	7	IN	Aanpassen iVRI	-23	-45	-45	-45
BGR24	7	AO	Meldingsgericht onderhoud op sterkte	-63	-63	-63	-63
BGR24	7	AO	Meerkosten vervanging riolering en herinrichting Dordsestraat en Noorbargerstraat	-23	-65	-65	-65
BGR24	7	NB/CA	Integraal uitvoeringsplan bereikbaarheid Emmen Centrum	-250	-	-	-
BGR24	7	NB/CA	Vervangen riolering en herinrichten Weerdingerstraat - Hoofdstraat - Seinstraat	-11	-44	-121	-242
BGR24	7	NB/CA	Openbare ruimte Rensenpark	-5	-147	-293	-293
BGR24	7	NB/CA	Volume bereikbaarheid Emmen centrum	-500	-500	-1.000	-1.000
BGR24	7	NB/CA	Centrale speelvelden sport en trimroutes in de openbare ruimte	-7	-77	-165	-250
BGR24	7	NB/CA	Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030, 3e tranche	-59	-59	-59	-59
BGR24	7	NB/CA	Doorfietsroutes	-15	-30	-75	-75
BGR24	7	NB/CA	Ontbrekende schakels fietsnetwerk	-16	-31	-31	-31
				-3.268	-3.025	-3.023	-3.079

Gehele programma

De lasten en baten van het gehele programma zijn als volgt:

Taakveld (Bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Begraafplaatsen	1.463	1.561	1.597	1.610
Economische Havens en waterwegen	12	12	4	1
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	12.476	13.125	13.606	13.826
Openbaar vervoer	150	149	149	144
Parkeren	3.368	4.069	3.103	3.061
Verkeer en vervoer	22.809	23.119	23.672	24.262
Totaal Lasten	40.278	42.035	42.130	42.906
Begraafplaatsen	854	873	891	912
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	316	317	318	318
Openbaar vervoer	100	100	100	100
Parkeerbelasting	3.745	3.807	3.869	3.935
Parkeren	234	236	239	242
Verkeer en vervoer	331	331	331	331
Totaal Baten	-5.579	-5.663	-5.748	-5.837
Saldo 7 Openbare Ruimte en Verkeer & Vervoer (bruto)	34.699	36.372	36.382	37.068
Mutatie reserves	76	-414	-32	-32
Saldo 7 Openbare Ruimte en Verkeer & Vervoer (netto)	34.776	35.958	36.351	37.037

Programma 8 – Sport en cultuur

Trends en ontwikkelingen

Nieuw rijksbeleid Brede SPUK/GALA

Per 2023 is de Brede SPUK/GALA (Specifieke Uitkering/Gezond en Actief Leven Akkoord) ingevoerd (zie ook programma 9). Voor programma 8 zijn de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) en het Sportakkoord van toepassing. Binnen de BRC-regeling wordt 40% door het Rijk gefinancierd en moet de gemeente 60% financieren. In 2023 is het toegekende bedrag voor de cofinanciering van deze rijksregeling hoger dan in voorgaande jaren. Onder deze regeling vallen onder andere de buurtsportcoaches en de cultuurcoaches.

Binnen programma 9 wordt de verplichting voor een integrale aanpak op een beweging van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag opgepakt. De uitvoering hiervan gebeurt ook via buurtsport- en cultuurcoaches.

Verenigingsadvisering

Het werkveld sport is enorm in ontwikkeling. Sportverenigingen hebben te maken met uitdagingen, maar zijn ook ambitieus. Er is veel reuring bij sportverenigingen. Om hierop vooral op fysieke vraagstukken (1/3 regeling, verduurzaming en herstructureringsplannen) te kunnen adviseren is er extra capaciteit voor verenigingsadvisering opgenomen in de begroting. Deze professional werkt samen met de huidige verenigingsondersteuner die zich onder andere bezighoudt met verenigingsvraagstukken, zoals vrijwilligers, professionalisering van bestuur en technisch kader. Dekking vindt plaats uit de stelpost uitvoeringskosten nieuw beleid.

Kostenstijging cultuurvoorzieningen

Als gevolg van de hoge inflatie en stijgende kosten en personeelstekorten bij cultuurorganisaties staan de huidige budgetten voor cultuur onder druk. In de meeste gevallen hebben organisaties geen mogelijkheden gehad om positieve resultaten te reserveren omdat subsidies niet zijn geïndexeerd tot 2023. De budgetten voor 2023 tot en met 2026 zijn in 2023 verhoogd conform de loonvoet sector overheid uit de meicirculaire 2022. Voor amateurkunst zijn we destijds uitgegaan van een percentage van 2% omdat hier geen sprake is van huisvesting en personeelslasten. Alleen budgetten waaruit jaarlijkse subsidies voor culturele organisaties worden verleend zijn destijds meegenomen. Initiatievenbudgetten en projectbudgetten (onder andere Renssenpark, jeugd en Van Gogh) zijn daarbij niet meegenomen. Facet is in een eerder stadium wel geïndexeerd, echter bleek dit onvoldoende te zijn waardoor in de begroting 2024 bijstelling heeft plaatsgevonden.

ATLAS Theater

Net als andere culturele organisaties in Nederland heeft ook het ATLAS Theater te maken met forse kostenstijgingen als gevolg van de economische impact van de energiecrisis (mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne), de hoge inflatie, arbeidsmarktproblematiek en de gevolgen van de coronacrisis. Hierdoor is de huidige meerjarenbegroting onvoldoende om ATLAS te voorzien van een

kostendekkende exploitatie. De subsidie aan het ATLAS Theater is vanaf de start van het theater tot 2023 niet geïndexeerd, met uitzondering van de reparatie die is uitgevoerd ten aanzien van beoogde synergie met Wildlands in 2019. In de Kadernota 2024 was een bedrag van €250.000 opgenomen voor kostenstijgingen, indexatie van personeelslasten en een reparatie op de CAO Leisure. Dit bleek onvoldoende en is voor de begroting 2024 gerepareerd.

Versterking museale voorzieningen

Als gemeente willen we onze inwoners en bezoekers een bijzondere, waardevolle ervaring bieden. We willen zorgen voor een kwalitatief hoogwaardig aanbod, met aandacht voor onze verhalen. Musea zijn van groot belang voor het culturele, historische en recreatieve profiel van Emmen. De musea spelen een belangrijke rol in het aanbod binnen de gemeente Emmen op het gebied van dagrecreatie. De museale voorzieningen die wij wensen te ondersteunen, vertellen veelal een belangrijk verhaal van de Emmense geschiedenis. Denk hierbij onder andere aan het verhaal van het Veen en Van Gogh. De doorontwikkeling en professionalisering van het Van Gogh Huis Drenthe en het Veenpark is in dit kader dan ook benoemd bij programma 2. Het wordt wenselijk geacht om de ingezette ontwikkelingen inzake de belangrijke pijlers van ons museaal aanbod gedurende de nieuwe cultuurnotaperiode te bestendigen. Per 2025 wordt in dit kader om extra budget gevraagd, mede als gevolg van incidentele middelen die dan vervallen.

CBK Emmen

Centrum Beeldende Kunst Emmen, onderdeel van gemeente Emmen, verwacht rond de jaarwisseling 2023-2024 te verhuizen naar de nieuwe locatie bij de entree van het Rensenpark. De verbouwing van het voormalige Biochron en haaienbassin is momenteel in volle gang. In het voorjaar van 2024 opent deze bijzondere nieuwbouw op spectaculaire wijze met een openingsprogramma, op meerdere plekken in de gemeente Emmen. CBK Emmen organiseert rondom deze opening activiteiten om samen met de inwoners de opening te vieren.

De herinrichting van de Biochron-kelders vindt gefaseerd plaats, omdat vooralsnog alleen middelen beschikbaar zijn voor de volledige inrichting van het haaienbassin. De resterende oppervlakte van de kelderruimtes wordt casco uitgevoerd. De herinrichting van de openbare ruimte rondom het nieuwe pand zal in de loop van 2024 worden uitgevoerd.

Huisvesting Facet

Facet zou graag zien dat voor de ontwikkeling tot maatschappelijk-educatieve bibliotheek een herhuisvestingstraject wordt gestart met betrekking tot de locatie in Emmen Centrum. Dit zou een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de gewenste levendigheid in de binnenstad.

Bij besluit van 12 juni 2023 is door het college besloten om de huisvesting van Facet in het Paviljoen aan het Mondriaanplein te betrekken bij de gebiedsontwikkeling "Tussen Markt en Weiert". De komende maanden verwachten wij meer duidelijkheid te krijgen over de financiële aspecten. Inmiddels is de subsidie Impulsaanpak Winkelgebieden bij het Rijk aangevraagd voor de herontwikkeling van het Paviljoen en het gebied en de gebouwen rondom het Paviljoen. Aanvullend zijn de middelen gekoppeld aan de beoogde zorgplicht per 2025 voor gemeenten ten behoeve van de bibliotheek van belang om daadwerkelijk te kunnen meewerken aan huisvesting op deze locatie. De herontwikkeling en de herhuisvesting van het Paviljoen zijn onder het nadrukkelijke voorbehoud van de financiële mogelijkheden. Vooralsnog blijkt herhuisvesting in het Paviljoen niet mogelijk zonder externe middelen.

In dit stadium is ervoor gekozen om de kosten en opbrengsten van de huisvesting van Facet in het Paviljoen aan het Mondriaanplein vooralsnog als een 'PM-post' op te nemen voor de jaren 2024-2027.

De extra inzet van middelen vanuit de gemeente voor de huisvesting van Facet in het Paviljoen aan het Mondriaanplein, zijn overigens wel onderdeel van de totale financieringsopzet van de ingediende aanvraag Impulsaanpak Winkelgebieden. Eind december 2023 wordt meer duidelijkheid verwacht inzake de uitkomst van de aanvraag Impulsaanpak Winkelgebieden. Daarna kan in 2024 een (vervolg)besluit worden genomen. Daarbij dient dan duidelijk te zijn welke financiële gevolgen hieraan gekoppeld zijn in relatie tot kapitaalslasten en/of de exploitatie van Facet.

Cultuureducatie

Het landelijke cultuuronderwijsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK) is op dit moment bezig aan haar derde periode (2021-2024). Inmiddels is bekend geworden dat er wordt gewerkt aan de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit voor de periode 2025-2028. Met veel belangstelling volgen we de landelijke ontwikkelingen aangaande dit traject, het proces rondom de curriculumherziening en de gevolgen hiervan voor het cultuuronderwijs.

SPUK Jeugdcultuur

Vanaf 2022 hebben wij een aanvullende SPUK-uitkering ontvangen voor cultuurparticipatie voor jongeren. De middelen zijn gekoppeld aan de uitgangspuntenbrief voor cultuurbeleid van staatssecretaris Uslu. Het programma wordt uitgevoerd door Facet. In 2024 gaat het om een bedrag van €294.700,-.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Iedereen de mogelijkheid bieden om deel te nemen aan natuurlijk en sportief bewegen om een bijdrage te leveren aan een gezonde samenleving.	<ul style="list-style-type: none"> We werken samen met Drenthe College. Onderwijsopdrachten van leerlingen worden uitgevoerd in vier gebieden (gebiedsleren). In 2024 starten we met tien sportverenigingen een ontwikkelproces, waarbij we besturen helpen met maatwerk.
Onze sportaccommodaties zijn goed exploitabel, duurzaam, functioneel en eigentijds voor nu en in de toekomst en hebben tevreden gebruikers.	<p>Uitwerken van de afspraken met de Raad uit het IHP-binnensport.</p> <ul style="list-style-type: none"> IHP-binnensport volgens planning met duurzaamheidsmaatregelen uitgevoerd Het zwembad Neptunus wordt gerenoveerd en verduurzaamd.
Bijdrage integrale aanpak Brede SPUK/ GALA van ziekte en zorg naar gedrag en gezondheid (preventie).	<p>Bijdragen aan een gezonde samenleving via de kadernota Sportief Bewegen zijn stevig verankerd in de werkplannen van de buurtsportcoaches.</p> <ul style="list-style-type: none"> Een integraal plan van aanpak Brede SPUK/GALA dat ook de doelen van de kadernota Sportief bewegen dient.
In Emmen hebben we een divers culturaanbod dat dichtbij en bereikbaar is voor alle inwoners en een sterke en gezonde culturele infrastructuur.	<ul style="list-style-type: none"> Opening CBK Rensenpark Versterking museale voorzieningen
Kunst, cultuur en erfgoed leveren een bijdrage aan maatschappelijke vraagstukken, de leefbaarheid en de economie van Emmen.	<ul style="list-style-type: none"> Stimuleren dat cultureel erfgoed rond Van Gogh en het Veen zichtbaar en beleefbaar wordt. Uitvoering geven aan de in de cultuurnota 2022-2024 'De Waarde van Cultuur'. In 2024 wordt gestart met de ontwikkeling van de nieuwe cultuurnota die vanaf 2025 in zal gaan.
Inwoners van Emmen weten Facet te vinden in hun culturele en maatschappelijke ontwikkeling.	Facet ontwikkelt zich tot een maatschappelijk-educatieve bibliotheek. In 2024 zal besluitvorming plaatsvinden met betrekking tot de huisvesting van Facet.

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn enkele indicatoren opgenomen en zijn daaraan waarden gekoppeld.

PROGRAMMA 8

Effectindicatoren	Real. 2020	Real.2021	Real.2022	Begr.2023	Begr.2024	Begr.2025	Begr.2026	Begr.2027
1 Het percentage lid van een sportvereniging	*	24%	24%	25%	25%	25%	25%	
2 Percentage niet sporters	*	63%	63%	63%	63%	63%	63%	
3 Cultuurmonitor beleven	**	***	**	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8
4 Cultuurmonitor deelname	**	47%	47%	45%	45%	45%	45%	45%
Prestatie-indicatoren								
1 Aantal aanvragen 1/3 regeling	1	5		7	7	7	7	
2 Aantal aanvragen revolverend fonds	0	0		2	2	2	2	
3 Toegekende aanvragen initiatievenbudget cultuur	18	26	26	20	20	20	20	20

* nog geen gegevens bekend

** cultuurmonitor is 2-jaarlijks, eerstvolgende in 2024

*** onbekend vanwege Corona is de monitor 2021 anders ingericht

Wat mag het kosten?

Middelen vanuit de kadernota 2024 en begroting 2024

De bij de kadernota 2024 en begroting 2024 beschikbaar gestelde middelen voor autonome ontwikkelingen (AO), indexatie (IN), voorstellen met dekking (VD) en nieuw beleid/coalitieakkoord (NB/CA) zijn in de hierna volgende tabel weergegeven.

Doc.	Progr.	Cat.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
KN24	8	AO	Werkplaats buitensport	-100	-100	-100	-100
KN24	8	AO	Continuering bijdrage Sport Drenthe	-40	-17	-	-
KN24	8	AO	Algemene Bedrijfsvoering budget zwembaden uitbreiden	-95	-95	-95	-95
KN24	8	AO	Aanpassing Exploitatie en Capaciteit zwembaden	-275	-275	-275	-275
KN24	8	IN	Indexatie subsidie aan Atlas Theater	-250	-250	-250	-250
KN24	8	IN	Indexatie subsidie aan Facet	PM	PM	PM	PM
KN24	8	IN	Stijging kosten leerlingenvervoer	-20	-20	-20	-20
KN24	8	IN	Indexering loonkosten EMCO personeel sportparken	-30	-30	-30	-30
KN24	8	VD	Extra middelen cultuur / SPUK Jeugdcultuur	250			
KN24	8	VD	af: te ramen als budget	-250			
KN24	8	VD	Knelpuntenpot	-182	-182	-182	-182
KN24	8	VD	af: dekking uit bestaand budget	182	182	182	182
KN24	8	VD	Aanschaf tractor t.b.v. onderhoud kunstgrasvelden	-11	-11	-11	-11
KN24	8	VD	af: dekking uit bestaand budget	11	11	11	11
KN24	8	VD	Gymzaal kindcentrum Delftlanden	-11	-23	-91	-91
KN24	8	VD	af: besparing kosten leerlingenvervoer/verhuurinkomsten			91	91
BGR24	8	AO	Indexatie subsidies cultuur	-426	-534	-620	-710
BGR24	8	AO	af: reeds meegenomen in kadernota 2024	250	250	250	250
BGR24	8	AO	Onderhoud eerste 5 jaar Centrum Beeldende Kunst	-14	-14	-14	-14
BGR24	8	NB/CA	Versterking museale voorzieningen	-	-145	-145	-145
BGR24	8	NB/CA	Huisvesting Facet	PM	PM	PM	PM
BGR24	8	NB/CA	IHP Binnensport kapitaallasten (fase 1)	-40	-199	-520	-999
BGR24	8	NB/CA	IHP Binnensport sloopkosten (fase 1)	-197	-200	-	-
BGR24	8	NB/CA	af: dekking: IHP Binnensport (begroting 2023)	225	225	225	225
BGR24	8	NB/CA	af: dekking: inzet krediet verduurzaming gemeentelijk vastgoed	5	22	43	224
BGR24	8	NB/CA	Neptunusbad	-171	-171	-171	-171
BGR24	8	NB/CA	Sportpark Bargeres	-148	-148	-148	-148
BGR24	8	NB/CA	Evenementen sport	-45	-45	-45	-45
				-1.382	-1.769	-1.915	-2.303

Gehele programma

De lasten en baten van het gehele programma zijn als volgt:

Taakveld (Bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	7.150	6.853	6.985	7.171
Media	2.910	2.972	3.136	3.305
Sportaccommodaties	11.852	12.084	11.684	11.857
Sportbeleid en activering	1.180	1.125	1.108	1.108
Totaal Lasten	23.093	23.035	22.913	23.441
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	261	11	11	11
Media	102			
Sportaccommodaties	2.432	2.454	2.518	2.540
Totaal Baten	-2.795	-2.465	-2.529	-2.551
Saldo 8 Sport en Cultuur (bruto)	20.297	20.569	20.385	20.890
Mutatie reserves	-412	-213	-179	-213
Saldo 8 Sport en Cultuur (netto)	19.886	20.357	20.205	20.677

Programma 9 – Sociaal domein

Trends en ontwikkelingen

Erbij horen en Meedoen in Emmen!

Het beleidskader *Erbij horen en Meedoen in Emmen!* is in juni vastgesteld door de raad. In het beleidskader zijn verschillende beleidsterreinen binnen het sociale domein (zorg en ondersteuning, jeugd, veiligheid, participatie) aan elkaar verbonden en vertaald in verschillende opgaven waar we aan werken: Rondkomen, Goedvoelen en Ontwikkelen. De onderwerpen in programma 9 behoren het meest tot de opgave Goedvoelen maar hebben ook zeker verband met programma 4 (jeugd, ontwikkelen) en programma 6 (inkomsondersteuning en rondkomen). De opgaven dienen de samenhang en integraliteit en transformatie van onze inzet in het sociaal domein verder te bevorderen en tevens bruggen te slaan naar andere domeinen, waaronder het fysieke en economische domein. We nemen hierbij ook de inrichting van de sociale infrastructuur in ogenschouw. In 2024 en verder zullen we dit stapsgewijs verder uitwerken aan de hand van doe-agenda's. Hoewel de vaststelling van de doe agenda's bij het college ligt wordt de gemeenteraad betrokken bij de totstandkoming en monitoring. Om op deze wijze aangehaakt blijven bij de ontwikkelingen en nieuwe manier van werken in het Sociaal Domein.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

We zien dat de budgetten binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) onder druk staan vanwege vergrijzing van de Emmense bevolking, de invoering van het abonnementstarief en de ingezette beweging om langer thuis te wonen. Dit leidt tot een toename van het aantal maatwerkvoorzieningen in de Wmo. Onder andere bij hulpmiddelen, schoonmaakondersteuning en trapliften zien we het gebruik stijgen.

De vergrijzing zal de komende jaren toenemen, net als de ontgroening. Verdeling van schaarste in middelen en capaciteit zal dus een steeds groter vraagstuk worden. Tegelijkertijd weten we ook dat de vergrijzing rond 2035-2040 zijn hoogtepunt kent en weer af zal nemen. De uitdaging is om ondersteuning beschikbaar te houden voor iedereen die dit (echt) nodig heeft. Dit vraagt om een goede balans tussen de maatschappelijke opgaven waar we voor staan en de daaraan gekoppelde financiën. We willen meer datagedreven werken zodat er meer zicht en inzicht op de financiële en inhoudelijke risico's en effecten verkregen wordt op de lasten van het Sociaal Domein. Daarnaast maken we een beweging waarin we ondersteuningsvragen meer voorliggend op willen lossen zonder (duurdere) maatwerkvoorzieningen in te zetten. We blijven inzetten op de transformatie naar een toekomstbestendig, effectief en betaalbaar sociaal domein, waarbij realistisch begroten een belangrijk uitgangspunt is.

Om de Wmo toekomstbestendig te houden willen we verschillende beleidsaanpassingen onderzoeken die mogelijk kunnen leiden tot een efficiëntere inzet, waarmee we de ondersteuning toegankelijk houden voor degenen die het echt nodig hebben.

De krapte op de arbeidsmarkt heeft ook gevolgen voor de beschikbaarheid van ondersteuning. Met name voor schoonmaakondersteuning is het niet ondenkbaar dat inwoners in de toekomst moeten wachten tot er plek is. Dit vraagt ook om een goede inschatting van acute situaties zodat waar het echt nodig is direct ondersteuning wordt ingezet.

Vanaf 1 januari 2026 wordt de eigen bijdrage voor alle Wmo-voorzieningen weer inkomensafhankelijk. We zijn blij met deze wijziging die op verzoek van vrijwel alle gemeenten is doorgevoerd. We verwachten dat een deel van de gebruikers ervoor zal kiezen de ondersteuning zelf weer te organiseren waardoor de druk op capaciteit iets af zal nemen. Of de wijziging ook meer financiële ruimte geeft moet nog blijken. De VNG is hierover in gesprek met het ministerie van VWS.

Preventie en toegankelijke voorzieningen

Om de voorzieningen breder toegankelijk te maken voor onze inwoners, waarbij we focussen op jeugdigen en hun ouders, zetten we in op het versterken van het gewone leven. Dit willen we doen door meer en breder toegankelijke algemene voorzieningen te ontwikkelen en waar gewenst het voorliggend veld te vernieuwen. Doordat ondersteuning laagdrempelig en dichtbij is georganiseerd, kan de inzet van maatwerkvoorzieningen worden voorkomen of in een latere fase ingezet worden.

Van Beschermd Wonen naar een Beschermd Thuis

De beweging van Beschermd Wonen naar een Beschermd Thuis binnen de Wmo is gericht op de perspectievolle groep. Hiermee wordt ingezet op doorstroom vanuit Beschermd Wonen naar zelfstandig wonen (met ambulante begeleiding). Dit vraagt om een goede aansluiting bij het ondersteuningsaanbod in brede zin binnen het sociaal domein. Mensen met psychische en sociaal-maatschappelijke problemen kunnen hun zelfstandigheid vaker behouden als passende ondersteuning in de thuissituatie sneller beschikbaar is. De ambitie is om samen met alle belanghebbenden een duurzame beweging in gang te zetten om kwalitatief goede, beschikbare en betaalbare hulp te borgen dichtbij mensen; van beschermd wonen naar een beschermd thuis.

Uitstel woonplaatsbeginsel

Het woonplaatsbeginsel houdt in dat alle gemeenten een eigen verantwoordelijkheid krijgen voor Beschermd Wonen, daar waar nu de centrumgemeenten deze verantwoordelijkheid nemen. In de BOCE-regio (Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen) is Beschermd Wonen belegd bij de verantwoordelijkheid van de gemeente Emmen, en worden de indicaties gedaan door Stichting De Toegang. Het nieuwe voorstel houdt in dat voortaan één gemeente verantwoordelijk is. In de meeste gevallen zal dit de gemeente zijn waar de cliënt woont of gewoond heeft. Deze gemeente moet vervolgens de voorziening zelf verschaffen of inkopen bij een instelling in een andere gemeente. De Raad van State adviseert om Beschermd Wonen nog niet over te hevelen naar alle gemeenten en het woonplaatsbeginsel nu niet in te voeren. De VNG gaat vooralsnog uit van invoering per 2024 en moedigt de gemeenten ook aan om zich hier alvast op voor te bereiden.

Doordecentralisatie

In BOCE-verband is besloten gezamenlijk op te trekken in het doordecentralisatieproces. Dit betekent dat ook de inkoop van Beschermd Wonen gezamenlijk wordt opgepakt. Op dit moment wordt samen opgetrokken in het formuleren van een inkoopstrategie BW. Per 1 januari 2025 dienen er nieuwe contracten te zijn afgesloten.

In de drie colleges van de BOCE-gemeenten is een principebesluit genomen waarin is bestemdigd dat de uitvoering van Beschermd Wonen in 2023 en 2024 bij de gemeente Emmen blijft belegd. De afspraken hierover zijn vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst (DVO). Het transitieteam Beschermd Thuis (een landelijk ondersteuningsteam) heeft ondersteuning geboden bij het maken van de financiële afspraken. Doordat de financiële doordecentralisatie is uitgesteld blijft Emmen in 2023 nog financieel verantwoordelijk. Dit houdt in dat het verdeelmodel Beschermd Wonen zoals het er nu ligt, in 2024 in zal gaan. Doordat het woonplaatsbeginsel is uitgesteld, en dus niet per 1 januari 2023 ingaat, kan ook het verdeelmodel beschermd wonen niet worden ingevoerd. Dit is echter nog afhankelijk van de besluitvorming die hierover de komende maanden zal plaatsvinden.

In de DVO zijn nadere financiële afspraken gemaakt. De gemeente Emmen stelt elk jaar een regionale begroting op. De gemeenten dragen vanaf 2024 bij aan de kosten die Emmen namens de regio maakt voor BW vanuit hun objectieve BW-budgetten. De verdeelsleutel is gebaseerd op de verhouding tussen het historisch en objectief dat de regio als geheel ontvangt. Dit houdt in dat de drie gemeenten bijdragen aan de regionale kosten naar rato van hun inkomsten uit het objectieve verdeelmodel. Deze verhouding bepaalt welk deel van de begroting wordt gefinancierd uit het historisch budget voor de bestaande cliënten en welk deel wordt gefinancierd uit het objectief budget voor de nieuwe cliënten.

Reserve Beschermd Wonen

Er is een reserve BW ingesteld door de raad. De randvoorwaarden voor deze reserve zijn meegenomen in de DVO. De regionale reserve BW is ingesteld voor de duur van 10 jaar (gelijk aan het ingroeipad). De regionale reserve wordt ingezet om tekorten op de regionale begroting op te vangen. Zo is het een aanvullend instrument ten behoeve van de stabiliteit van de gemeentelijke uitgaven. Als de regionale uitgaven voor BW hoger uitvallen dan de begroting, komt het verschil ten laste van de regionale reserve. Omgekeerd komen overschotten ten bate van deze reserve. De regionale reserve wordt binnen een bandbreedte gehouden van 10% - 15% van het meest recente begrote bedrag. De ondergrens van 10% dient als signaalwaarde: als de reserve onder deze grens komt, dan wordt gezamenlijk het gesprek gevoerd over de noodzaak tot bijplussen. Overschot van de reserve boven de bovengrens van de bandbreedte wordt over gemeenten verdeeld.

Langer thuis wonen

Door de beweging van zorg in een instelling naar zorg en ondersteuning in de samenleving blijven inwoners met een psychische kwetsbaarheid steeds vaker zelfstandig (ambulant begeleid) thuis wonen. De verwachting is dat er een toenemend beroep wordt gedaan op vormen van ambulante ondersteuning. Hier zetten we onder andere op in met het convenant Optimaal Leven. Deze ontwikkeling raakt zowel het fysiek en sociaal domein. Het thema ‘ambulantisering’ wordt meegenomen in de herijking van het beleidsplan “Samen Verder in het Sociaal Domein”, waarbij samen met ketenpartners wordt gekeken naar de koers en inrichting van het Sociaal Domein. Dit krijgt ook aandacht in de Woonzorgvisie, waarin we ambities over wonen, zorg, welzijn en leefbaarheid opnemen. We zetten in op een integrale benadering van de woonopgave, en de juiste randvoorwaarden om deze te kunnen realiseren. We zetten nadrukkelijk in op de acceptatie van inwoners met een (psychische) kwetsbaarheid. Daarnaast is de uitdaging ambulante psychiatrie, casusregie en (woon)begeleiding bij elkaar te brengen. (De borging van de ontwikkeling van instrumenten en samenwerking met instituten over gevallen wanneer het ‘misgaat’, zoals bijvoorbeeld de Spoedpoli, is ondergebracht in Programma 3).

Inclusie

We willen toe naar een inclusieve samenleving waarvan iedereen onderdeel kan zijn en waaraan iedereen mee kan doen. Zo investeren we in mensen gelijke kansen geven. We geven uitvoering aan het beleid Emmen Regenbooggemeente. Daarin werken we aan de acceptatie, zichtbaarheid en veiligheid van inwoners die LHBTI+ zijn. Het faciliteren van inwoners, lokale belangengroepen en maatschappelijke organisaties (bibliotheek, sportverenigingen, welzijnswerk, scholen en kerk) in het organiseren van laagdrempelige activiteiten blijft de kern. De inzet is ook gericht op het ondersteunen van inwonersactiviteiten die zich inzetten voor gendergelijkheid. We werken aan de fysieke en sociale toegankelijkheid van mensen met een beperking en/of chronische ziekte. Hiermee geven we invulling aan het VN-Verdrag Handicap.

Jeugd

Transformatie

We hebben met het beleidsdocument “Perspectief op Jeugd” (zie ook programma 4) en de daarin opgenomen actielijnen een beweging ingezet om de effectiviteit en efficiëntie van de hulp en ondersteuning aan onze jeugdigen te verbeteren. Hierbij gaat het onder andere om normaliseren, juiste hulp op de juiste plek, versterken van eigen kracht en inzet op preventie. We zetten deze lijn vanuit de opgave ontwikkelen de komende jaren voort. Hiervoor zijn binnen de begroting voor jeugdhulp middelen gereserveerd. Dit moet leiden tot een inhoudelijke kwalitatieve verbetering en het terugdringen van de uitgaven op de geïndiceerde jeugdhulp.

We geven de transformatie op verschillende manieren vorm. We werken aan een stevige sociale basis van vrij toegankelijke interventies voorzieningen in de buurt, bijvoorbeeld schoolmaatschappelijk werk of jongerenwerk. Door, waar dat kan, inzet van (collectieve) voorliggende voorzieningen in plaats van geïndiceerde jeugdhulp. Bijvoorbeeld de inzet van gezinscoaches in het kader van Integrated Care en door geïndiceerde jeugdhulp meer naar de voorkant te halen. Bijvoorbeeld de Praktijkondersteuner Huisartsen gericht op Jeugd GGZ.

We maken daarbij de verbinding met en tussen Onderwijs, de verwijzers naar jeugdhulp en de sociale omgeving (de buurt, wijk en het gezin). Een aantal transformatiebewegingen zijn nu nog in een pilotfase en wordt op kleine schaal uitgevoerd. Vanuit de monitoring kunnen we de eerste effecten van de ingezette transformatie bewegingen zien. Zo is het met de inzet van de Praktijkondersteuner Huisartsen GGZ Jeugd (in 2021 in 2 praktijken en in 2022 in 5 praktijken) gelukt om van de in totaal 158 jeugdigen zo’n 65% zelf hulp te kunnen bieden waardoor doorverwijzing naar geïndiceerde zorg niet meer nodig was. Naast Integrated Care is er in september 2022 op kleine schaal een start gemaakt met de inzet van gezinscoaches niet verbonden aan onderwijs. Waarbij op basis van laagdrempelige ondersteuning de focus ligt op de brede context waarbinnen het kind opgroeit en niet op het kind zelf. Uit de eerste tussenrapportage over de inzet van gezinscoaches blijkt dat inmiddels 23 gezinnen gebruik hebben gemaakt van de ondersteuning van een gezinscoach. Het gaat hierbij om kwetsbare gezinnen waarbij meerdere problemen spelen. Deze inzet heeft er voor gezorgd dat de situatie van deze gezinnen is gestabiliseerd en is geïndiceerde jeugdzorg in het vervolg traject veelal niet meer nodig.

Door de kleinschaligheid is het nog niet goed mogelijk om de resultaten te vertalen naar significante financiële effecten maar de interventies hebben zeker een dempend effect op de uitgaven van geïndiceerde jeugdhulp. Vanuit de ervaringen die we met de transformatiebewegingen opdoen en de effecten die we hiermee bereiken willen we komen tot een structureel aanbod op grotere schaal. Waarmee de interventies ook zichtbaar positief van invloed zijn op de inhoud en financiën van de jeugdhulp.

Analyse en monitoring op basis van data

We hebben de afgelopen jaren het werken met data binnen de jeugdhulp ontwikkeld. Dit willen we in het komende jaar verder vormgeven en daarbij onderzoeken hoe we de beschikbare data kunnen gebruiken voor inhoudelijke keuzes (inzet op transformatie) en monitoring van de ingezette transformatie- bewegingen. Waarbij we de inhoudelijke bewegingen en effecten vanuit Perspectief op jeugd met data kunnen onderbouwen.

Hervormingsagenda jeugd

In juni 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd definitief vastgesteld, ondertekend en aangeboden aan de Tweede Kamer en Eerste Kamer. De Hervormingsagenda is het resultaat van de voorwaarden die horen bij het beschikbaar stellen van extra middelen vanuit het Rijk aan gemeenten voor jeugdhulp. Naast de VNG en het Rijk zijn ook vertegenwoordigers vanuit de zorgaanbieder, cliënten belangen, zorgprofessionals bij de totstandkoming van de Hervormingsagenda betrokken. Een aantal maatregelen vanuit de Hervormingsagenda dienen vorm te krijgen door aanpassingen in de wetgeving. Het is nog onduidelijk of en zo ja, op welke onderdelen de plannen door de val van het kabinet vertraging gaan oplopen

De Hervormingsagenda Jeugd heeft 2 doelen, die nadrukkelijk aan elkaar zijn gekoppeld:

- Betere en tijdige zorg en ondersteuning, op de juiste plek en wanneer dit nodig is.
- Een beheersbaar en daarmee duurzaam financieel houdbaar stelsel. Deze zijn vertaald in thema's en daaraan gekoppeld maatregelen die voor zowel een inhoudelijke verandering als een besparing moeten gaan zorgen.

Op 17 april 2023 is er een principeakkoord bereikt tussen het Rijk en de gemeenten (VNG) rond de besparingsopgave die aan de Hervormingsagenda is gekoppeld. Waarbij het uitgangspunt is dat vanaf 2027 landelijk een besparingspotentieel van 1 miljard mogelijk moet zijn. Hieraan is echter een ingroeipad gekoppeld waarbij het kabinet en de VNG zijn overeengekomen dat het voor 2023 geraamde besparingspotentieel wordt bevroren tot en met 2025. Er zal er een deskundigheidscommissie worden ingericht die een zwaarwegend oordeel zal geven of partijen (gemeenten en Rijk) zich voldoende hebben ingezet om het besparingspotentieel te behalen. De commissie doet begin 2025 uitspraak over de jaren 2023 en 2024 en kijkt dan ook naar de jaren daarna. Begin 2028 doet zij uitspraak over de jaren 2025 tot en met 2027.

Gezondheid

Gezondheid raakt aan meerdere gemeentelijke domeinen. Om een blijvende verandering op een gezondheidsvraagstuk te bereiken is een brede aanpak nodig. Dat vraagt om samenhang en afstemming van beleidsmaatregelen over verschillende gemeentelijke domeinen heen. Positieve gezondheid is het vertrekpunt voor gezondheidsbevordering en welbevinden van onze samenleving. Positieve gezondheid is een bredere kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies. Met die bredere benadering willen we bijdragen aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. En om zo veel mogelijk eigen regie te voeren.

Het Rijk heeft het initiatief genomen tot meer samenhang in de verschillende onderdelen in het gezondheidsbeleid, sport en bewegen en sociale basis. Daarvoor heeft het Rijk een aantal akkoorden gesloten en heeft de middelen in een Brede Specifieke Uitkering (SPUK) gebundeld voor de periode 2023-2026. Gemeenten hebben vanuit deze akkoorden rollen gekregen in de beweging van zorg naar gezondheid. Met als ambitie om toe te werken naar een gezonde generatie in 2040.

Deze landelijke akkoorden en de daaraan gekoppelde Brede SPUK sluit voor de gemeente Emmen goed aan bij de beoogde beweging vanuit de Strategienota, het Coalitieakkoord, de herijking Verder Samen in het Sociale Domein, de kadernota Sportief bewegen vanuit het Fysieke Domein (Sport) en de Woonzorgvisie vanuit het Fysieke Domein.

Het Rijk heeft via het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming, aan gemeenten de opdracht gegeven tot het versterken van de lokale teams. Om hieraan te voldoen heeft de gemeente Emmen opdracht gegeven aan Veilig Thuis Drenthe (VTD), om kennis en expertise toe te voegen aan onze lokale infrastructuur. Deze opdracht houdt een uitbreiding van rol en taken in waarvoor extra middelen nodig zijn. De kennis van VTD moet meer worden gedeeld en ingezet in de lokale teams. Via een zestal pilots heeft VTD hier al ervaring mee opgedaan, ook in Emmen. De resultaten zijn zo goed dat VTD deze beproefde aanpak gaat uitrollen in alle Drentse gemeenten. Tevens maken het Toekomstscenario en de Hervormingsagenda Jeugd een doorontwikkeling van VTD noodzakelijk. Mogelijk gaat VTD samen met de Raad voor de Kinderbescherming en gecertificeerde instellingen een regionaal Veiligheidsteam vormen. VTD komt hiervoor nog met een uitgewerkt plan van aanpak inclusief financiële paragraaf voor de jaren 2025 en 2026. Voor 2024 zijn reeds extra middelen beschikbaar gesteld via de Kadernota.

Actieplan Zorglandschap

Het Actieplan Zorglandschap is gericht op het realiseren van goede en bereikbare gezondheidszorg. In eerste instantie op lokaal niveau echter ook in verbinding met onze regio Zuidoost-Drenthe. Dit vraagt om transformatie van het huidige zorglandschap en betreft een gezamenlijke opgave van de gemeente, zorgaanbieders en ketenpartners. Hier speelt mee dat er grote personeelstekorten in de zorg zijn, waardoor er langere wachttijden gelden voor behandeling. Wachttijden voor behandeling leiden vaak tot een intensieve begeleidingsvraag en langere trajecten vanuit de Wmo en de Jeugdhulp.

Inmiddels zijn er vanuit het actieplan (met Regio Deal middelen) een aantal ontwikkelingen in gang gezet die moeten bijdragen aan een toekomstbestendig zorglandschap. Samen met verschillende belanghebbende zorg- en welzijnsorganisaties en het MBO- en HBO-onderwijs is een start gemaakt met het Innovatienetwerk Welzijn en Zorg (IWZ). Vanuit het IWZ gaan de partijen gezamenlijk aan de slag om te verkennen hoe door het ontwikkelen en aanbieden van specifieke opleidingen, mogelijke inzet van technologie en een gezamenlijke visie op personeelsplanning bovenstaande geschetste problemen kunnen worden tegengegaan. Huisartsen hebben (in samenwerking met de gemeente) een visie ontwikkeld en concrete acties in gang gezet

om het dreigende huisartsentekort tegen te gaan en de huidige huisartsen in hun werkzaamheden te ontlasten

Om de ingezette lijn vanuit het actieplan zorglandschap te borgen, gericht op hervormingen die moeten leiden tot een toekomstbestendig Zorglandschap, is het noodzakelijk om te blijven investeren in procesregie, samenwerking en het aanjagen en verbinden van initiatieven.

Integraal zorgakkoord (IZA)

Het kabinet heeft in het regeerakkoord aangekondigd de curatieve of verzekerde zorg te willen hervormen. Mede door de vergrijzing stijgen zowel de kosten voor zorg als het tekort aan arbeidskrachten dat nodig is om deze zorg te verlenen. Het huidige stelsel is daarmee niet toekomstbestendig. Met de sleutelpartijen, waaronder de VNG, is een integraal zorgakkoord afgesloten (dit is een van de akkoorden zoals genoemd onder gezondheid). Er zijn afspraken gemaakt over de uitgangspunten voor toekomstbestendige verzekerde zorg, de maatregelen die nodig zijn om hieraan vorm te geven en de wijze waarop hieraan uitvoering wordt gegeven. Het gaat zowel om meer efficiency in de wijze waarop zorg georganiseerd wordt, als om een transformatie van de wijze waarop er gewerkt wordt en de rol die de inwoner heeft.

(Hoog)specialistische zorg, bijvoorbeeld vanuit ziekenhuizen, moet meer geconcentreerd aangeboden worden. De contouren sluiten aan op de Emmense uitgangspunten; ondermeer een beweging naar 'de voorkant', van 2^e lijns naar 1,5 lijns zorg, inzet op preventie en meer digitale zorg. Alhoewel de focus ligt op de door de zorgverzekeraar gefinancierde zorg, raakt dit ook aan de gemeentelijke ondersteuning. Er zijn kansen om de gewenste transformatie van het sociaal domein te versnellen en verstevigen, maar ook risico's dat de maatregelen extra druk op het gemeentelijk sociaal domein betekenen (waterbedeffect), zonder dat hier adequate randvoorwaarden voor getroffen worden. Hier is aandacht voor in het proces.

In de IZA afspraken is opgenomen dat regionale partijen gezamenlijk een regiobeeld maken en een concreet regioplan, waarin staat beschreven hoe partijen gaan samenwerken. Zorgpartijen en de overheid spreken af hierbij verder te kijken dan het eigen belang.

Bijzondere doelgroepen

Maatschappelijke Opvang (MO)/Brede aanpak dak- en thuisloosheid

De incidentele extra middelen die in 2021 door het Ministerie van VWS beschikbaar zijn gesteld voor de brede aanpak van dak- en thuisloosheid zijn in onze regio ingezet voor projecten die bijdragen aan sociale inclusie en het voorkomen van dakloosheid. Een deel van deze middelen is in 2021 en 2022 besteed en voor het resterende deel is een bestemmingsreserve ingesteld. In de meicirculaire 2022 zijn extra middelen aan de decentralisatie-uitkering MO toegevoegd. De verwachte structurele ophoging van de decentralisatie-uitkering MO vanaf 2023 is meegenomen in een voorstel voor de besteding van de middelen MO/VO (maatschappelijke opvang/vrouwenopvang) 2023 en verder.

Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV)

Voor 2024 zijn rijksmiddelen toegezegd voor de financiering van de LVV. Besluitvorming over de uitrol van een landelijk dekkend LVV netwerk en de financiering na 2024 wordt nog verwacht. Vooralsnog is de insteek dat de gemeente Emmen in samenwerking met maatschappelijke partners 30 LVV plekken blijft aanbieden.

Asiel en Migratie

Er is een toenemende vraag naar opvangplekken voor vluchtelingen uit Oekraïne. Parallel aan de stijgende opvangplekken is er ook een toenemende complexiteit en stijging van de huisvestingstaakstelling binnen de gemeente Emmen zichtbaar. Om als gemeente beter te kunnen anticiperen op de ontwikkelingen die zich op landelijk-, regionaal- en lokaal niveau voordoen, wordt gewerkt aan een integraal programma Asiel & Migratie. Vanuit het programma wordt verbinding gelegd met de Provinciale Regietafel asiel en migratie (PRT) voor integrale afstemming op het gebied van opvang, huisvesting, veiligheid, zorg, onderwijs. We verwachten we dat we onze inzet moeten vergroten op de vraagstukken die zich in de komende jaren op landelijk, regionaal en lokaal niveau voordoen ook met het oog op ontwikkelingen in de asielketen.

Werk en participatie

De arbeidsmarkt is flink in beweging. Het personeelstekort zorgt ervoor dat werknemers in een sterkere positie verkeren dan voorheen. Er is echter ook sprake van een mismatch op de arbeidsmarkt. Het aantal moeilijk te vervullen vacatures neemt toe. Bijvoorbeeld in de zorg. Mede hierdoor wordt onder andere om- en bijscholing, de aanpak jeugdwerkloosheid en de inzet van het regionaal mobiliteitsteam belangrijk.

We willen zoveel mogelijk mensen regulier aan het werk krijgen of op een andere manier van betekenis laten zijn als betaald werken (nog) niet kan. Enerzijds om iedereen in de gelegenheid te stellen mee te doen en dit naar verwachting preventief werkt voor zwaardere vormen van ondersteuning, anderzijds om aan de vraag naar arbeidskrachten in de regio te voldoen.

Hiervoor willen we inzetten op loonkostensubsidie (LKS). Dit instrument is aantrekkelijk om twee redenen. Ten eerste omdat het de mogelijkheid biedt voor inwoners om ondanks hun beperking deels te gaan werken. Het verschil tussen de loonwaarde en het minimumloon wordt daarbij vergoed. Het tweede voordeel is, dat loonkostensubsidie door het Rijk wordt vergoed aan gemeenten. Hiermee spelen we ook in op de ontwikkelingen waar in programma 6 aan wordt gerefereerd: steeds meer inwoners komen door de stijging van kosten niet rond, met een mogelijke toename van inkomensondersteuning tot gevolg. Inzet op betaald werk kan hier een positieve bijdrage aan leveren. Daarnaast willen we verder inzetten op het vergroten van

de kansen van niet-uitkeringsgerechtigden (NUG-ers) door middel van het Leerwerkloket en het extra begeleiden van statushouders naar werk.

Ook moet het makkelijker worden om van gesubsidieerd werk naar betaald werk te gaan. Belemmeringen naar werk moeten zoveel mogelijk worden weggenomen. Daarnaast willen we mensen, die (nog) geen loonvormende arbeid kunnen verrichten begeleiden naar vormen van arbeidsmatige dagbesteding of vrijwilligerswerk, zoals bijvoorbeeld het project Menssupport. Zodat inwoners zich gemakkelijker kunnen ontwikkelen en bewegen in een sluitende en samenhangende keten van werk en participatie (“Simpel switchen in de keten”). Hiervoor willen we de komende jaren het samenwerkingsverband AT7 (Menso BV en Emco) verder uit bouwen, de dienstverlening verder professionaliseren en de keten versterken.

Overige onderwerpen

Stichting de Toegang

De toegang tot maatwerkvoorzieningen in het sociaal domein is continue in ontwikkeling. Stichting De Toegang heeft zowel in de toegang tot maatwerkvoorzieningen en de ontwikkeling daarvan, een belangrijke rol. Naast de toegang tot maatwerkvoorzieningen maakt Stichting De Toegang onderdeel uit van de formele en informele gebiedsnetwerken. Stichting De Toegang stelt wat dat betreft expertise beschikbaar, met name op het gebied van jeugd(hulp) is dit onmisbaar, maar roept ook expertise in (bijvoorbeeld van Team Schulddienstverlening van de gemeente). Zo wordt steeds meer gewerkt in het licht van autonome ontwikkelingen als het Toekomstscenario jeugd en gezin en daarmee de Hervormingsagenda jeugd.

Doorbraakfonds sociaal domein

We zien dat er soms praktische drempels zijn om problemen van inwoners op te lossen. Hiervoor willen we een maatwerkkfonds (doorbraakfonds) oprichten voor het sociaal domein. Uit dit fonds kunnen professionals laagdrempelig kleine bedragen betalen om acute problemen op te lossen. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om het betalen van een huurschuld die een huisuitzetting voorkomt. Doel van het fonds is dat de maatschappelijke kosten die er mee bespaard worden hoger zijn dan de investering. Nadere uitwerking, waar het fonds wordt belegd en op welke manier er gebruik van kan worden gemaakt volgt in 2024.

Budget maatschappelijke initiatieven

We willen maatschappelijke initiatieven die kunnen bijdragen aan de opgaven in het sociaal domein stimuleren. Het kan gaan om nieuwe initiatieven maar ook om bestaande. Hiervoor wordt een budget van € 100.000 vrijgemaakt. Mogelijk kan hier in de toekomst een koppeling worden gemaakt met het innovatiebudget Wmo zodat er een innovatiebudget voor het hele sociaal domein (Jeugd, Wmo en Participatiewet) ontstaat.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Inwoners kunnen zo veel en zo lang mogelijk thuis wonen.	We werken we aan een gebiedsgerichte aanpak om meer algemene en voorliggende voorzieningen te versterken of in te richten.
	We geven uitvoering aan de aanbesteding en implementatie van de contracten schoonmaakondersteuning en begeleiding. De huidige contracten lopen af op 31 december 2024.
	We geven uitvoering aan de aanbesteding en implementatie van de contracten voor Beschermd Wonen. Het huidige contract voor Beschermd Wonen loopt af op 31 december 2024.
	We werken aan een hernieuwde opdracht voor het welzijnswerk.
Transformatie naar een toekomstbestendig effectief en betaalbaar sociaal domein	Om de doorstroom uit Beschermd Wonen en opvanginstellingen te bevorderen wordt uitvoering gegeven aan het convenant Weer Thuis! dat is afgesloten met woningcorporaties en betrokken (gecontracteerde) zorgaanbieders.
	We werken opgabegericht aan de opgaven goed voelen, rondkomen en ontwikkelen.

Doel	Prestatie
Er is een inclusieve samenleving waar iedereen onderdeel van mag en kan zijn en waaraan iedereen mee kan doen.	Met een domeinoverstijgende regierol op fysieke en sociale toegankelijkheid wordt uitvoering gegeven aan het VN-verdrag Handicap.
	Er is uitvoering gegeven aan inwoneracties op het gebied van gendergelijkheid en acceptatie, zichtbaarheid en veiligheid van LHBTI+ personen.
Inwoners kunnen meedoen.	Er is een sluitende aanpak om de overgangen voor inwoners tussen onder andere (meer) algemeen toegankelijke voorzieningen, beschut werk en arbeidsmatige dagbesteding te versoepelen.
	Er wordt uitvoering gegeven aan de nieuwe Wet Inburgering, waarbij iedere volwassen statushouder een leertraject en arbeidsre-integratietraject krijgt aangeboden om de integratie zo voorspoedig mogelijk te laten verlopen.
	Als gemeente stimuleren we samen met onze uitvoeringspartner Menso deeltijd werk.
Inwoners krijgen hulp en ondersteuning op maat, zoveel mogelijk thuis in gezin, op school en in buurt.	We werken aan een transformatiebeweging waarbij wordt ingezet op het gewone leven (wat gaat goed), een integrale aanpak, matched care en ondersteuning met oog voor de context. Door te focussen op de transformatiebeweging en het versterken van het gewone leven, vermindert uiteindelijk ook de instroom in de geïndiceerde jeugdhulp of wordt deels voorkomen.
	Projecten uit de brede aanpak dak- en thuisloosheid worden geborgd in het reguliere MO-aanbod, met als doel het voorkomen van dakloosheid en het bieden van de juiste begeleiding.
Inwoners ervaren veiligheid in eigen huis.	We zorgen dat alle partners samenwerken, de verantwoordelijkheid nemen en gericht zijn op ondersteuning van het gezin om weer tot een veilige basis te komen
	We willen dat het lokale veld, de lokale infrastructuur (Toegang, welzijnswerk, onderwijs, enz.) dusdanig sterk zijn dat zij gezinnen dichtbij en op adequate wijze kunnen ondersteunen en samenwerken met de regionale organisaties (VTD, GGZ, reclassering, politie)
	We zetten erop in om het consultatiebureau, jeugdgezondheidszorg en onderwijs eerder signalen te laten herkennen en deze te delen zodat we er eerder bij kunnen zijn en erger voorkomen.
	We willen dat het lokale veld, de lokale infrastructuur (Toegang, welzijnswerk, onderwijs, enz.) dusdanig sterk zijn dat zij gezinnen dichtbij en op adequate wijze kunnen ondersteunen en samenwerken met de regionale organisaties (VTD, GGZ, reclassering, politie).
Inwoners hebben gelijke kansen op een goede gezondheid.	In het kader van de Regio Deal sluiten we aan bij de pijler welzijn Kansen voor kinderen. Met de inzet op Integrated Care en Kansen voor kinderen Emmen willen we komen tot een integrale benadering van (voorliggende) ondersteuning op zowel school als binnen de context van het gezin.
	Versterken van gezondheid op basis van het beeld van gezondheid in Emmen is onderdeel van visie en de doe-agenda's van de herijking Verder Samen.

Doel	Prestatie
Inwoners hebben gelijke kansen op een goede gezondheid.	Uitvoering geven aan het integrale plan integrale plan brede SPUK/ GALA waarin staat beschreven hoe t/m 2026 de inzet op de 15 onderdelen in de thema's sport- en beweegstimulering, cultuurparticipatie, gezondheidsbevordering en het versterken van de sociale basis er uitziet
	Er is uitvoering gegeven aan de lokale aanpak Eén tegen Eenzaamheid (IedereenZSaam Emmen). Samen met partners en inwoners voorkomen en verminderen we (zeer) ernstige eenzaamheid.

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn waarden gekoppeld aan de effectindicatoren en de prestatie-indicatoren.

PROGRAMMA 9									
Effectindicatoren	Real. 2020	Real.2021	Real.2022	Begr.2023	Begr.2024	Begr.2025	Begr.2026	Begr.2027	
1 Aantal uitkeringsgerechtigden Participatiewet dat uitstroomt naar regulier werk of als zelfstandige.	363	434	366	425	425	425	425	425	
2 Aantal jeugdigen dat jeugdhulp ontvangt neemt af	3150	2985	2934	3000	2975	2975	2975	2975	
3 % gebruikers Wmo ondersteuning dat positief is over ervaren contact met De Toegang, kwaliteit van ondersteuning en effect van de ondersteuning	75	73	78	75	75	75	75	75	

Wat mag het kosten?

Middelen vanuit de kadernota 2024 en begroting 2024

De bij de kadernota 2024 en begroting 2024 beschikbaar gestelde middelen voor autonome ontwikkelingen (AO), indexatie (IN), voorstellen met dekking (VD) en nieuw beleid/coalitieakkoord (NB/CA) zijn in de hierna volgende tabel weergegeven.

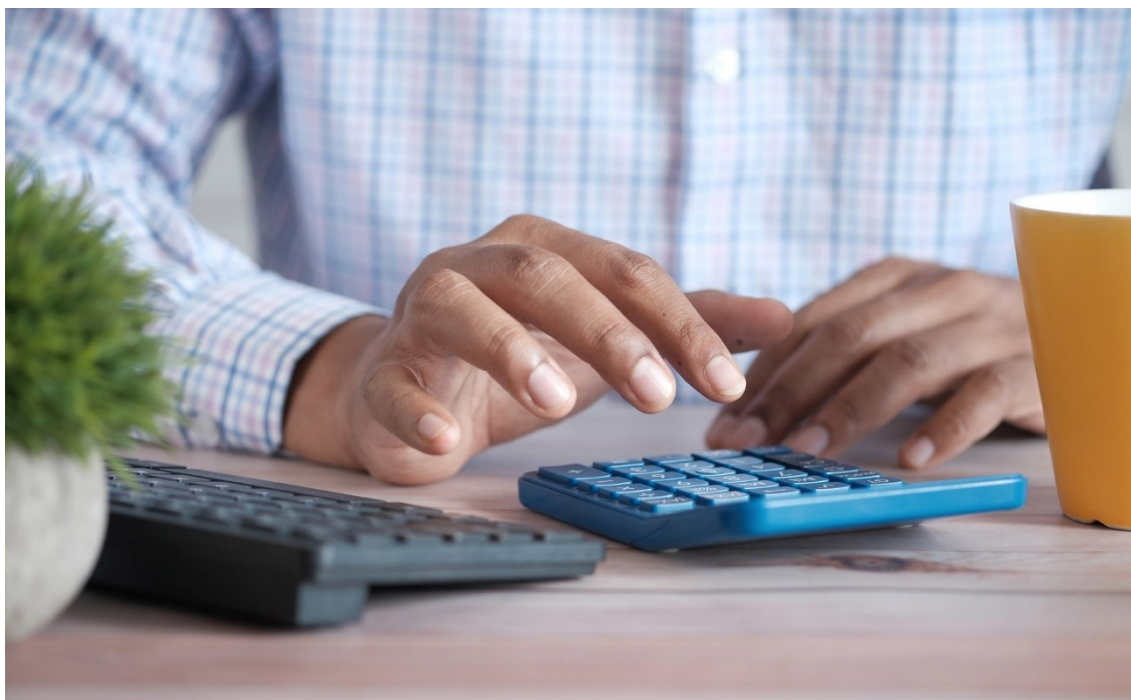
Doc.	Progr.	Cat.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
KN24	9	AO	Hervormingsagenda Jeugdhulp	PM	PM	PM	PM
KN24	9	AO	Kosten WMO - PGB (Beschermd Wonen)	1.200	1.200	1.200	1.200
KN24	9	AO	Kosten WMO - spec. clientgeb. overeenkomsten	-500	-500	-500	-500
KN24	9	AO	Transformatie Veilig Thuis Drenthe	-200	-200	-200	-200
KN24	9	GR	Bijdrage aan de EMCO	-794	-862	-437	357
KN24	9	GR	Bijdrage GGD	-325	-389	-438	-615
KN24	9	GR	Bijdrage aan Menso	-416	-542	-688	-942
KN24	9	IN	Ophoging budget Jeugdhulp Regio Drenthe	-150	-150	-150	-150
KN24	9	IN	OVA-indexatie jeugdhulp	-616	-616	-616	-616
KN24	9	VD	Brede SPUK	2.277	2.277	1.805	-
KN24	9	VD	af: verrekening budget comb.funct. in gemeentefonds	-492	-492	-492	-
KN24	9	VD	af: te begroten kosten	-1.785	-1.785	-1.313	-
KN24	9	VD	Asiel en migratie	-110	-110	-110	-
KN24	9	VD	af: dekking uit middelen Oekraïne	110	110	110	-
KN24	9	VD	Gelden voor wet inburgering nieuwkomers	-306	-306	-306	-306
BGR24	9	AO	Overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling (OVA) indexatie jeugdhulp	-1.266	-1.435	-1.403	-2.558
BGR24	9	AO	Taakstelling huisvesting statushouders zorg en uitvoeringskosten Menso	PM	PM	PM	PM
BGR24	9	AO	Indexatie Stichting de Toegang	-599	-599	-599	-599
BGR24	9	AO	Stelpost en toename aantal meldingen Stichting de Toegang	-250	-250	-250	-250
BGR24	9	AO	Stelpost en toename aantal meldingen Stichting de Toegang	+PM	+PM	+PM	+PM
BGR24	9	AO	PGB Jeugd	-430	-430	-430	-430
BGR24	9	AO	Indexatie Sedna	-350	-350	-350	-350
BGR24	9	AO	CAO Onderhandelingen CAO SW en CAO aan de Slag	PM	PM	PM	PM
BGR24	9	AO	Opschuiven woonplaatsbeginsel Beschermd Wonen van 1-1-2024 naar 1-1-2025	165	315	195	85
BGR24	9	AO	Opvang Oekraïners: lasten	-11.000	-	-	-
BGR24	9	AO	Opvang Oekraïners: rijksmiddelen	11.000	-	-	-
BGR24	9	NB/CA	Intensivering jongerenwerk	-500	-700	-700	-700
BGR24	9	NB/CA	af: dekking: transformatiebudget jeugd en sportgala SPUK	350	350	350	350
BGR24	9	NB/CA	Intensivering integrated care	-450	-600	PM	PM
BGR24	9	NB/CA	af: dekking transformatiebudget Intensivering integrated care	450	600	PM	PM
BGR24	9	NB/CA	Doorbraakmethode	-100	-100	-100	-100
BGR24	9	NB/CA	Anders (samen)werken sociaal domein (beleidskader)	-200	-200	-200	PM
				-5.287	-5.764	-5.622	-6.324

Gehele programma

De lasten en baten van het gehele programma zijn als volgt:

Taakveld (Bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Arbeidsparticipatie	14.282	14.473	14.769	15.077
Begeleiding (WMO)	6.089	6.165	6.339	6.441
Beschermd wonen (WMO)	11.251	12.132	13.194	14.185
Dagbesteding (WMO)	2.140	2.175	2.260	2.310
Gesloten plaatsing	535	555	573	604
Gezinsgericht	4.885	5.079	5.245	5.563
Hulp bij het huishouden (WMO)	20.781	21.114	21.920	22.401
Jeugdbescherming	2.689	2.795	2.885	3.063
Jeugdhulp begeleiding	12.414	12.803	13.176	12.546
Jeugdhulp behandeling	4.467	4.596	4.701	4.945
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	7.396	7.684	7.933	8.407
Jeugdhulp crisis-LTA-GGZ verblijf	3.087	3.208	3.312	3.515
Jeugdhulp dagbesteding	1.177	1.223	1.262	1.339
Jeugdhulp met verblijf overig	155	162	167	184
Jeugdhulp zonder verblijf overig	492	511	528	557
Jeugdreclassering	395	410	423	449
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	7.588	7.706	7.819	7.930
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	10.227	10.464	10.639	10.855
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	1.283	1.483	1.683	1.683
Pleegzorg	3.364	3.495	3.608	3.822
Samenkracht en burgerparticipatie	17.660	6.658	6.709	6.751
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	12.742	13.399	12.661	12.764
Volksgesondheid	8.202	8.416	8.138	6.510
WSW en beschutwerk	26.543	25.267	23.411	21.590
Totaal Lasten	179.844	171.975	173.355	173.492
Arbeidsparticipatie	725	710	713	713
Beschermd wonen (WMO)	392	403	416	428
Hulp bij het huishouden (WMO)	172	172	172	172
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	471	472	473	474
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	252	252	252	252
Samenkracht en burgerparticipatie	11.215	216	217	219
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	511	661	61	61
Volksgesondheid	2.277	2.277	1.805	
Totaal Baten	-16.016	-5.164	-4.110	-2.319
Saldo 9 Sociaal Domein (bruto)	163.828	166.811	169.245	171.173
Mutatie reserves	-168	-118	-118	-8
Saldo 9 Sociaal Domein (netto)	163.661	166.694	169.127	171.166

Programma 10 – Bedrijfsvoering en inkomstenbronnen

Trends en ontwikkelingen

Als gemeente hebben we te maken met maatschappelijke en technologische ontwikkelingen die elkaar steeds sneller opvolgen. De opgaven waar we voor staan zijn groter en complexer. Het Rijk vraagt steeds meer van ons als lokale overheid. Inwoners en partners hebben daarbij hoge verwachtingen van gemeenten. Zowel in de rol die van ons wordt verwacht in het versimpelen van de complexiteit als die van dienstverlenende gemeente. De krappe arbeidsmarkt vormt ook voor de gemeente Emmen een belangrijke uitdaging. Het wordt steeds lastiger om de juiste mensen binnen te halen.

Door de grote en vele uitdagingen in combinatie met de krapte op de arbeidsmarkt neemt de werkdruk toe. De vitaliteit en prestaties van onze medewerkers komen onder druk te staan.

We blijven daarom inzetten op de doorontwikkeling naar een wendbare en flexibele organisatie. We bouwen voort op alles wat we in gang hebben gezet, zoals opgavegericht en gebiedsgericht werken, digitalisering en datagedreven werken. Waarbij de noodzaak om fundamenteel anders naar ons werk en onze werkwijze te kijken nog groter wordt om proactief in te kunnen blijven spelen op toekomstige ontwikkelingen. Processen, structuren en systemen moeten daarbij ondersteunen. Dit doen we integraal, met inwoners en steeds vaker met partners, bedrijven en andere overheden.

Vakbewame medewerkers

Om daarin succesvol te zijn is de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerde medewerkers belangrijk. Daarom blijven we investeren in onze medewerkers en ontwikkelen we vakmanschap. Ook zetten we in op het aantrekken en behouden van voldoende gekwalificeerde medewerkers, bijvoorbeeld voor uitdagende onderwerpen die ook voor de gemeente nieuw zijn zoals de energietransitie of robotisering.

Versterking wervingskracht

We gaan aan de slag om ons werkgeversmerk en arbeidsmarktstrategie te actualiseren en te versterken. We zetten in op aantrekkelijk werkgeverschap om huidige en toekomstige generaties medewerkers te kunnen blijven boeien en behouden om vergrijzing tegen te gaan en verjonging te stimuleren.

Met het versterken van onze wervingskracht, onder meer via een traineeprogramma voor jongeren, dagen we potentiële medewerkers uit te komen werken bij de gemeente. Daarnaast is het belangrijk dat we inspelen op datgene wat nodig is om voor de huidige generaties een aantrekkelijke werkgever te zijn.

Waar dat mogelijk en verantwoord is, zullen we de medewerkers binden door hen aan te nemen in plaats van in te huren. We verwachten dat de inhuur van personeel vooral gericht zal zijn op specifieke expertise.

Innovatief procesmanagement

Effecten van de krapte op de arbeidsmarkt hebben zijn weergave in de organisatie. De in te zetten acties moeten ertoe leiden dat we de komende jaren in staat zijn om aan alle opgaven te voldoen.

Om daarnaast onze dienstverlening voortdurend te optimaliseren en toekomstgericht vorm te geven gaan we onze processen herijken en verbeteren. Daarbij zetten we in op digitalisering en nieuwe innovatieve technieken zoals robotisering van interne (bulk)processen, waardoor een grotere mate van efficiency en effectiviteit gaat ontstaan. De ruimte die hierdoor ontstaat zetten we in om dienstverlening meer op maat van de wensen van de klant van nu te maken en voorbereid te zijn om in te kunnen spelen op de wensen van

de toekomst. Door deze ontwikkeling de komende jaren organisatiebreed en integraal op te pakken wordt het grootste effect behaald.

Van buiten naar binnen, digitale koers Emmen (I-Visie)

De wereld om ons heen wordt steeds digitaler. De informatierevolutie stelt mensen meer dan ooit in staat zich te laten informeren. Tegelijkertijd wordt van de gemeente snelle en betrouwbare informatie geëist, zodat we onze bijdrage kunnen leveren aan het betrouwbaar houden van de overheid. Daar kiezen we als gemeente ook bewust voor met onze I-visie. Door nieuwe kaders en wetgeving op dit gebied, zoals de Wet Open Overheid en Data Governance Act, wordt extra richting gegeven hoe hierin te handelen.

Digitale verbondenheid kan gebruikt worden voor participatie en het bevorderen dat iedereen (digitaal) kan meedoen, bewoners en bedrijven juist te informeren en een gelijkwaardige informatiepositie te geven. Daarvoor hebben we een open digitaal platform ingericht. Daarmee worden zij in staat gesteld taken van de gemeente over te nemen of te ondersteunen als zij denken het slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen. Ook participatie bij bijvoorbeeld ruimtelijke plannen kan op die manier vormgegeven worden. In 2024 komen we op basis van de uitgevoerde pilots in het afgelopen jaar met een voorstel voor het digitaal ondersteunen van de participatie.

Het stapsgewijs in control brengen van onze gegevensstromen en deze te toetsen aan archiefwaardigheid en kwaliteit, zal leiden tot betere grondslagen voor beleid en effectievere besluitvorming. Door ook de bedrijfsprocessen onder generieke architectuur structureel vast te leggen kunnen er sneller kansen worden gesignaleerd om bijvoorbeeld met behulp van robotisering efficiëncyslagen te bewerkstelligen en ook het automatiseringslandschap slimmer in te richten. Ook kunnen de risico's voor Privacy en Security hierdoor beter inzichtelijk worden gemaakt en adequaat op ingespeeld worden.

In december 2021 hebben de Europese Raad en het Europees parlement samen nieuwe regels opgesteld voor het delen van gegevens en data. Hiermee hebben zij een voorlopig akkoord bereikt over de Data Governance Act (DGA). Het doel van deze DGA is om de EU een leider te maken in een data gestuurde samenleving door ervoor te zorgen dat gegevens vrij binnen de EU en tussen sectoren kunnen stromen. Dit heeft zowel een voordeel voor burgers als voor bedrijven en overheidsorganisaties. De impact voor organisaties die omgaan met data, zoals een lokale overheid, is naar verwachting groot. We zullen de ontwikkelingen volgen en de geplande acties en maatregelen in lijn met de I-visie tijdig vertalen naar maatregelen.

Privacy en informatiebeveiliging

De ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy volgen elkaar razendsnel op, wat grote uitdagingen met zich meebrengt. Zo wordt onder meer bij de toepassing van innovaties als onderdeel van de 'digitale transformatie' verwacht dat de risico's en maatregelen ten aanzien van informatiebeveiliging en privacy gedekt zijn. Om risico's blijvend te verminderen en tijdig de juiste maatregelen conform wet- en regelgeving in te richten, is het belangrijk dat we informatiebeveiliging en privacy op het juiste niveau en met voldoende middelen in de organisatie blijven beleggen. Bijvoorbeeld zal de informatiebeveiliging verder aangescherpt worden met de invoering van NIS2 (Network and Information Security) eind 2024.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestaties
Onze organisatie is wendbaar, staat dicht bij de inwoners, sluit goed aan op de relevante maatschappelijke vraagstukken en is kwalitatief en kwantitatief op sterkte.	Elke medewerker voert het goede gesprek met zijn leidinggevende en ontwikkelt zich in lijn met onze strategische personeelsplanning.
	Teams met klantcontact hebben hun proces aangepast om dichter bij de klant te staan.
	Wij monitoren de arbeidsmarkt en sturen in het wervingsprogramma bij wanneer nodig, zodat we de benodigde medewerkers met de juiste de kwaliteit werven om onze uitdagingen te realiseren.
	We geven een vervolg aan het trainingsprogramma, zodat alle medewerkers die dat voor hun werk nodig hebben kennis over methodes voor opgave gericht werken kunnen opdoen.

Doel	Prestaties
Met onze I-visie streven we naar <ul style="list-style-type: none"> Het digitale contact met onze inwoners en ondernemers sterker maken Het verbeteren van processen Het sneller en slimmer kunnen besluiten Waar het kan zoeken we hierbij de samenwerking de buurgemeenten (BOCE-verband) worden gerealiseerd.	De hele organisatie wordt adequaat ondersteund bij informatievraagstukken door Informatieregisseurs
	Op procesniveau is data- en proceseigenaarschap en dataclassificatie ingeregeld en worden kritische bedrijfsprocessen jaarlijks geanalyseerd.
	Binnen de gehele organisatie jaarlijks gewerkt aan digitale vaardigheden en kennis om informatie goed te kunnen be- en verwerken en om kansen op gebied van informatisering te benutten
	De samenwerking op het gebied van Informatisering binnen BOCE is structureel vormgegeven.
We voldoen aan de (wettelijke) normen op het gebied van de informatiebeveiliging (BIO), privacy (AVG) en Europese wetgeving op gebied van cyberbeveiliging (NIS2).	We zetten in op het doorlopend versterken van informatieveiligheid en privacy, zodat we groeien naar voldoen aan de normen van de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) en de wettelijke verplichting vanuit de AVG (Algemene verordening gegevensbescherming) eind 2024.
	We verscherpen de beveiligingseisen conform de richtlijnen NIS2 waarbij ook de toeleveringsketen is meegenomen.
Doelmatig en rechtmatig inkopen en aanbesteden.	De organisatie wordt met workshops en trainingen toegerust in professioneel opdrachtgeverschap.
	Contractmanagement wordt geïmplementeerd.
Het college legt zelfstandig verantwoording af in de jaarrekening 2023 over de naleving van de financiële rechtmatigheid in het boekjaar.	In 2024 legt het college verantwoording af over het boekjaar 2023 bij de jaarrekening 2023. Natuurlijk zullen we de raad nader informeren over dit onderwerp.
De woonlastendruk beheersen.	Geen stijging OZB, zoals beschreven in het coalitieakkoord.
	Beperken indexaties tarieven rioolheffing en afvalstoffenheffing.
Wij werken aan het verder verbeteren van onze financiële kengetallen en het verminderen van onze financiële kwetsbaarheid.	Bij het opstellen van de begroting 2024-2027 volgen wij voor zover mogelijk de behoedzame lijn waarbij nu ook de ruimte wordt gezocht voor het mogelijk maken van nieuw beleid.
	Wij storten tot en met 2025 jaarlijks € 3,4 miljoen in de algemene reserve.
	Wij storten in 2024 € 3 miljoen en in 2025 € 6 miljoen extra in de algemene reserve.
Innovatief procesmanagement	Voor 2027 zijn alle processen geïnnoveerd herschreven, uniform vastgelegd en geborgd in de P&C cyclus
	De processen worden aangepast aan de eisen van nu en worden continu aangepast aan de eisen van straks

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn enkele indicatoren opgenomen en zijn daaraan waarden gekoppeld.

PROGRAMMA 10									
Effectindicatoren	Real. 2020	Real.2021	Real.2022	Begr.2023	Begr.2024	Begr.2025	Begr.2026	Begr.2027	
1 Goedgekeurde accountantsverklaring rechtmatigheid*	nee	nee	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
2 Het weerstandsvermogen voldoet aan de norm ruim voldoende (dat is nu ca. € 36,1 miljoen) - standen 31-12	20,0	40,0	61,4	59,8	74,3	87,5	104,5	101,2	
	nee	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	
Prestatie-indicatoren									
1 De algemene reserve is minimaal 3% van de totale lasten (ca. € 14 mln.) - standen 31-12	5,0	26,0	47,4	45,7	52,0	60,4	70,2	71,0	
	nee	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	

* met ingang van het boekjaar 2023 dient het college zelf de rechtmatigheidsverklaring op te stellen.

Wat mag het kosten?

Middelen vanuit de kadernota 2024 en begroting 2024

De bij de kadernota 2024 en begroting 2024 beschikbaar gestelde middelen voor autonome ontwikkelingen (AO), indexatie (IN), voorstellen met dekking (VD), Gemeenschappelijke regelingen (GR) en nieuw beleid/coalitieakkoord (NB/CA) zijn in de hierna volgende tabel weergegeven.

KN24	10	AO	Bezwaarafhandeling WOZ	-100	-100	-100	-100
KN24	10	AO	Expertise diensten GGI Veilig	-100	-100	-100	-100
KN24	10	AO	af: dekking uit inkomsten partners	40	40	40	40
KN24	10	AO	Aanpassing basisgegevens gemeentefonds	-852	-277	275	1.499
KN24	10	AO	Vergoeding apparaatskosten bodem in gemeentefonds	476	476	476	476
KN24	10	AO	Aanpassing pensioenpremie	336	336	336	336
KN24	10	AO	Rentekosten	PM	PM	PM	PM
KN24	10	AO	Extra accres prijzen/lonen gem.fonds o.b.v. voorjaarsnota 2023	3.965	6.636	7.988	8.496
KN24	10	AO	af: toevoeging aan stelpost indexaties lonen/prijzen	-3.965	-6.636	-7.988	-8.496
KN24	10	GR	Taakmutatie Menso	78	66	68	68
KN24	10	AO	Vrijval stelpost autonome ontwikkelingen (jaarschijf 2024 en 2027)	3.000	3.000	3.000	6.000
KN24	10	AO	Vrijval stelpost indexaties lonen/prijzen (jaarschijf 2024)	2.324	2.324	2.324	2.324
KN24	10	AO	Rijksmiddelen vanaf 2027 o.b.v. voorjaarsnota 2023				7.000
KN24	10	AO	Uitbreiding belastinggebied met ingang van 2027				PM
KN24	10	AO	Aanpassing omslagrente van 1,1% naar 1,4%				-
KN24	10	CB	Dienst monitoring en response	-300	-300	-300	-300
KN24	10	CB	af: dekking	120	120	120	120
KN24	10	IN	CAO-akkoord 2023	-4.650	-4.650	-4.650	-4.650
KN24	10	IN	af: verrekening stelpost lonen 2023	2.360	2.360	2.360	2.360
KN24	10	IN	af: verrekening stelpost indexaties lonen/prijzen	2.290	2.290	2.290	2.290
KN24	10	IN	Kosten Dimpact	-44	-44	-44	-44
KN24	10	IN	af: verrekening stelpost indexaties lonen/prijzen	44	44	44	44
KN24	10	IN	Kosten bedrijfsvoering GEO	-30	-30	-30	-30
KN24	10	IN	af: verrekening stelpost indexaties lonen/prijzen	30	30	30	30
KN24	10	IN	Kosten bedrijfsvoering software	-55	-30	-30	-30
KN24	10	IN	af: verrekening stelpost indexaties lonen/prijzen	55	30	30	30
KN24	10	VD	E-depot	-6	-20	-20	
KN24	10	VD	af: dekking	6	20	20	
KN24	10	IN/GR	Aanwenden stelpost loon/-prijsstijgingen voor diverse posten in kadernota 2024	2.624	2.476	2.471	2.715
BGR24	10	AO	Aanwenden stelpost loon/-prijsstijgingen voor diverse posten in begroting 2024	275	2.784	2.844	4.096
BGR24	10	AO	Stelpost exceptionele prijsstijgingen kredieten: Jaarprogramma VHO-IHP PO-VO 2023	126	126	126	126
BGR24	10	AO	Implementatie Wet Open Overheid	-100	-100	-100	-100
BGR24	10	AO	Verlaging pensioenpremie ABP 2024	310	310	310	310
BGR24	10	AO	Aanpassen stelpost hervormingsagenda jeugd	-	-	-392	-499
BGR24	10	NB/CA	Formatie invordering / gegevensbeheer team BEL (waarvan deel voor programma 5)	-120	-120	-120	-120
BGR24	10	NB/CA	af: dekking uit verhaal invordering en onroerend zaak belasting	120	120	120	120
BGR24	10	NB/CA	Personele inzet voor innovatie van processen	-550	-550	-550	-
BGR24	10	NB/CA	af: dekking organisatieontwikkeling	280	280	280	-
BGR24	10	NB/CA	af: dekking stelpost uitvoeringskosten nieuw beleid	270	270	270	270
BGR24	10	NB/CA	Effecten nieuwe nota activabeleid	-196	-196	-196	-196
BGR24	10	NB/CA	Dekking effecten nota activabeleid door verhoging stelpost onderuitputting kapitaallasten	196	196	196	196
				8.257	11.181	11.398	24.281

Gehele programma

De lasten en baten van het gehele programma zijn als volgt:

Taakveld (Bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Algemene uitkering	455	843	-903	-1.085
Belastingen Overig	547	547	547	547
OZB woningen	2.251	2.221	2.220	2.201
Overhead	43.883	43.275	42.899	42.405
Overige baten en lasten	5.865	8.764	15.418	19.038
Treasury	886	2.297	3.340	4.358
Vennootschapsbelasting	30	30	30	30
Totaal Lasten	53.916	57.977	63.551	67.494
Algemene uitkering	312.155	326.187	312.960	321.216
Belastingen Overig	425	425	425	425
OZB woningen	17.038	17.064	17.089	17.119
OZB- niet woningen	11.651	11.719	11.785	11.855
Overhead	5.050	5.093	5.095	5.095
Overige baten en lasten	230	148	148	148
Treasury	2.460	2.316	2.193	2.069
Totaal Baten	-349.008	-362.953	-349.696	-357.927
Saldo 10 Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen (bruto)	-295.092	-304.976	-286.145	-290.434
Mutatie reserves	5.952	9.077	-6	-6
Saldo 10 Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen (netto)	-289.140	-295.898	-286.151	-290.440

1. Paragraaf lokale heffingen

Deze paragraaf geeft inzicht in het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële gevolgen met betrekking tot de lokale heffingen van de gemeente.

Beleid

Algemeen

De woonlasten voor de inwoners bestaan hoofdzakelijk uit de optelsom van OZB, rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Elk gezin betaalt afvalstoffenheffing en praktisch iedere woning is aangesloten op het riool. Huurders betalen geen OZB, dus daar is alleen de omvang van afvalstoffen- en rioolheffing bepalend voor de woonlasten, zij het dat dit weer getemperd wordt door de kwijtscheldingsregeling voor lage inkomens.

Voor een aantal heffingen staan er rechtstreekse, individuele prestaties tegenover (leges, begraven, parkeren, markten).

Jarenlang is de gemeente in staat geweest de woonlasten voor inwoners te bevrozen en de stijging van prijzen van de gemeentelijke diensten te beperken tot maximaal de landelijke prijsindexering. Na enkele jaren van (lichte) verhogingen van tarieven en/of opbrengsten is in het coalitieakkoord afgesproken om vanaf 2023 de OZB weer te bevrozen. Hierdoor zullen de woonlasten nagenoeg niet toenemen. Ook voor 2024 is het dus weer op deze wijze begroot. De uitbreiding in de begroting van de OZB heeft dan ook de areaaluitbreiding als oorzaak de nieuwbouw en verbouw van woningen en bedrijven.

Kwijtschelding

Inwoners met een laag inkomen hebben recht op kwijtschelding van de OZB, de rioolheffing en (deels) de afvalstoffenheffing. Verzoeken om kwijtschelding moeten worden getoetst aan de landelijke normen die zijn vastgesteld in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De gemeenteraad heeft hierin enige beleidsvrijheid en kan in afwijking van de Uitvoeringsregeling besluiten dat er in het geheel geen of slechts gedeeltelijk kwijtschelding wordt verleend, bijvoorbeeld door bepaalde heffingen (gedeeltelijk) uit te sluiten.

De Uitvoeringsregeling stelt de kosten van bestaan op 90-100% van de bijstandsnorm. De gemeenteraad heeft besloten om een kwijtscheldingsnorm van 100% te hanteren. Dit betekent dat aanvragers met een inkomen op 100% van het bijstandsniveau voor kwijtschelding in aanmerking kunnen komen als zij aan de normen voldoen. De gemeente Emmen gaat uit van volledige kwijtschelding en bij de normering wordt gebruik gemaakt van de meest ruime norm. Per 2023 was er de mogelijkheid om enkele normen (vermogen) enigszins te verruimen, en dat wordt dan ook toegepast.

Huurders betalen geen OZB en de rioolheffing wordt volledig kwijtgescholden. Vanaf 2022 is het Diftar-systeem voor de afvalstoffenheffing ingevoerd. Deze heffing bestaat uit een vast gedeelte en een variabel gedeelte (afhankelijk van de hoeveelheid aangeboden afvalzakken of ledigingen van grijze containers). Er is voor gekozen om de vaste kosten en een maximaal aantal aanbiedingen kwijt te schelden. De aanbiedingen die boven deze drempel uitkomen, worden wel in rekening gebracht. Hiermee blijft het kwijt te schelden bedrag ongeveer gelijk, maar wordt wel gestimuleerd om minder restafval in de grijze container aan te bieden.

Bij de kwijtschelding heeft de gemeente al enkele jaren in de begroting het bedrag aan kwijtschelding gelijk gehouden, ongeveer € 1,1 mln. Ondanks de soms hogere tarieven is het aantal inwoners dat kwijtschelding ontving iets lager geworden, vooral vanwege de aantrekkelijke economie in de afgelopen jaren. Gezien de huidige economische situatie is de verwachting dat het bedrag van de kwijtschelding in 2023 in ieder geval niet lager wordt.

Geraamde inkomsten

In onderstaande tabel is aangegeven welke inkomsten zijn begroot in 2023 en 2024.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Actuele begroting 2023	Primitieve begroting 2024
OZB (onroerende zaakbelasting)	28.163	28.259
Afvalstoffenheffing	14.435	15.894
Rioolheffing	10.665	10.899
Parkeergelden	3.577	3.639
Sporttarieven c.a.	2.349	2.393
Grafrechten	835	854
Bouwleges	3.155	3.200
Leges documenten	736	1.332
Overige leges en vergunningen	367	371
Belastingen (oa toeristen- en reclamebelasting)	946	1.065
Totaal	65.229	67.906

Nadere toelichting op de verschillen tussen 2023 en 2024:

- De meeste verschillen zijn te verklaren doordat tarieven jaarlijks geïndexeerd worden;
- Voor de OZB is uitgegaan van het (ongeveer) gelijk blijven van de OZB voor een gemiddelde woning. Waar de woningwaardes (WOZ) voor 2023 flink gestegen waren, werden de tarieven vergelijkbaar verlaagd, zodat de OZB gelijk blijft. In 2024 is nog steeds sprake van een lichte stijging van de waarde van de gemiddelde woning, dus zullen ook de tarieven iets lager zijn dan vorig jaar. Het verschil tussen de begrotingen van 2023 en 2024 is voornamelijk gelegen in areaaluitbreiding (nieuwbouw en verbouw).
- De begroting van de baten voor afvalstoffenheffing is hoger dan in 2023. Dit komt mede door hogere kosten en investeringen die gedaan moeten worden voor (ondergrondse) containers en PMD. Het streven is echter om de tarieven voor restafval gelijk te houden. Dit is naar verwachting mogelijk omdat de lasten ook lager uitvallen omdat er minder restafval wordt aangeboden. De definitieve tarieven zullen eind 2023 bepaald worden.
- Naar verwachting stijgen de tarieven voor de toeristenbelasting met € 0,05 p.p.p.n., waardoor de inkomsten ook enigszins stijgen. Daarnaast wordt er (voorspellend) gerekend met het aantal overnachtingen van het vorige jaar, en dat zorgt ervoor dat de begroting iets hoger uitkomt dan vorig jaar.
- Het grote verschil tussen 2023 en 2024 in de categorie 'belastingen' komt onder meer door de verlaagde begroting voor reclamebelasting in vorige jaren in verband met corona: er is toen rekening gehouden met verminderde inkomsten, omdat de reclamebelasting in niet opgelegd is. Daarnaast is in de begroting bij de opbrengsten rekening gehouden met precario op terrassen. Dit wordt in een evenementenfonds gestort. Echter: beide posten worden tegen elkaar weg geboekt, omdat invoering hiervan nog niet wordt doorgezet.
- De inkomsten uit leges van documenten (onder andere reisdocumenten) zijn hoger dan in vorige jaren. De reden daarvan is dat de verwachting is dat er een flinke stijging komt in het aantal aanvragen voor reisdocumenten. De geldigheid van paspoorten ging 10 jaar geleden van 5 naar 10 jaar. Destijds is er veel extra aangevraagd, en na 10 jaar dient dat opnieuw te gebeuren.

Kostendekkende heffingen

Omdat een belastingplichtige geen keuze heeft om ze te ontgaan heeft de wetgever bepaald dat de hoogte van de tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing, diverse leges en de lijkbezorgingsrechten maximaal kostendekkend mogen zijn. De gemeente mag er niet aan verdienen. Voor andere heffingen geldt niet dat er verplichte afname bestaat, maar men kan ook niet naar een concurrent. Om die reden mogen deze ook maximaal kostendekkend zijn. Alleen voor het parkeren geldt dat men wel naar de concurrent kan gaan, bijvoorbeeld een andere gemeente of bij een commerciële partij. Voor het begraven geldt dit ook enigszins (andere gemeente) en daar doet zich dat laatste fenomeen dan ook voor (naast cremieren en natuurbegraven).

De opbrengst van een aantal heffingen en belastingen mag wettelijk maximaal dus kostendekkend zijn, maar het staat de gemeente vrij om daar onder te gaan zitten. Dit is mede een politieke keuze. Van belang daarbij is om op te merken dat de beoordeling of de baten de lasten niet overschrijden, wordt gemaakt op basis van de begroting.

Bedragen x € 1.000	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Lijkbezorgingsrechten	Leges
Kosten taakveld(en)	8.118	12.512	1.463	7.182
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	0	-1.032	0	0
Netto kosten taakveld	8.118	11.480	1.463	7.182
Toe te rekenen kosten	1.193	889	0	0
Overhead	839	245	495	2.971
BTW	1.760	2.504	0	0
Totale kosten	11.910	15.117	1.958	10.153
Opbrengst heffingen	10.899	15.894	854	5.017
Dekkingspercentage	92%	105%	44%	49%
Mutatie op voorziening	-1.011	777		
Dekkingspercentage na mutatie voorziening	100%	100%	44%	49%

Rioolheffing

In 2023 wordt naar verwachting een nieuw Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) vastgesteld voor de jaren 2024-2028. Ten tijde van dit schrijven moet deze nog door de Raad bekrachtigd worden.

De rioolheffing is op begrotingsbasis niet kostendekkend, maar als uitvloeisel van de besluitvorming bij de vaststelling van het GRP (een verhoging van de heffing met 5% in 2024 en daarna met 3,5% per jaar) wordt de kostendekkendheid verbeterd.

In 2024 wordt het tarief en daarmee de opbrengsten met dit percentage verhoogd. Hiertegenover staat ook een verhoging van de lasten door onder andere de toerekening van extra lasten en prijsstijgingen van materialen en diensten over de periode 2017 - 2023. Het verschil tussen de begrote baten en lasten wordt onttrokken uit de voorziening. Nadere inhoudelijke informatie vindt u terug in het nieuwe GRP en in de betreffende hoofdstukken van deze begroting over de riolering.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing komt op begrotingsbasis uit op een kostendekkendheid van 105% (voor de mutatie op de voorziening). Diftar is per 2022 ingevoerd, wat flinke invoeringskosten met zich meebracht. De tarieven voor de inwoners werden zo vastgesteld dat deze ongeveer gelijk waren aan 2021, als er vergelijkbare hoeveelheden aanbiedingen van afval plaatsvinden. Pas ná het eerste jaar van invoering kan goed bepaald worden hoe de tariefstelling in de komende jaren wordt. In 2023 zijn daarom de tarieven gelijk gehouden.

Het streven is om de tarieven voor afval de komende jaren niet te laten stijgen. Om dit te kunnen realiseren wordt voorgesteld om het dividend van Area wat de gemeente jaarlijks ontvangt te storten in de voorziening afvalstoffenheffing.

Het doel van de invoering van Diftar is om het bewustzijn over afval bij de inwoners te vergroten en daarmee de hoeveelheid restafval (de grijze container) te verminderen van jaarlijks 220 kilogram per huishouden in 2021, naar 140 kilo in 2022 en uiteindelijk naar 100 kilogram in 2025. Dit leidt tot kostenbesparingen en een beter milieu.

Er bestaan financiële risico's, omdat ervaring uit dient te wijzen wat de uiteindelijke ledigingen worden en of de kosten gedekt worden met de tarieven. De begrote meeropbrengsten van 2022 zijn in de voorziening gestort. In 2023 werden deze weer onttrokken, waardoor we nu steeds verder bij kostendekkende inkomsten uitkomen. Voor 2024 worden waar mogelijk de tarieven weer gehandhaafd. In eerste instantie zijn de opbrengsten daardoor meer dan kostendekkend. Het verschil wordt in de voorziening gestort. Om grote schommelingen in de tarieven te voorkomen is hier voor dit jaar nog voor gekozen. Pas na een goede analyse van een volledig "normaal" jaar diftar kunnen we de opbrengsten en tarieven bepalen.

Begraven

De baten voor begraven zijn lang niet toereikend om de kosten voor het beheer en onderhoud van begraafplaatsen te dekken; de kostendekkendheid komt uit op 44%. Dit komt mede doordat de tarieven voor begraven zijn gebaseerd op de gemiddelde tarieven in de regio en niet gerelateerd zijn aan de onderhoudslasten. Een verhoging van het tarief zou er mogelijk toe kunnen leiden dat men kiest voor een begraafplaats buiten de gemeente Emmen. Er is voor gekozen om ook per 2024 de tarieven licht te verhogen.

Leges

In onderstaande tabel is gedetailleerder aangegeven wat de baten en lasten zijn van de leges en de kostendekkendheid per titel.

Kostendekkendheid per titel			<i>Bedragen x € 1.000</i>
Titel 1: Algemene dienstverlening	Lasten	Baten	Kostendekking
Hoofdstuk 1 - Burgerlijke stand	479	85	17,6%
Hoofdstuk 2 - Reisdocumenten	1.360	1.174	86,3%
Hoofdstuk 3 - Rijbewijzen	601	311	51,8%
Hoofdstuk 4 - Verstrekkingen uit de Basisregistratie personen	366	22	6,0%
Hoofdstuk 9 - Overige Publiekszaken	174	125	71,9%
Hoofdstuk 16 - Verkeer en vervoer	282	24	8,6%
Kostendekking Titel 1	3.262	1.742	53,4%
Titel 2: Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	Lasten	Baten	Kostendekking
Hoofdstuk 3 - Omgevingsvergunning	6.891	3.276	47,5%
Kostendekking Titel 2	6.891	3.276	47,5%
Kostendekking totale tarieventabel	10.153	5.017	49,4%

Leges algemeen

Sommige van de in titel 1 genoemde legessoorten kennen een kostendekkendheid van minder dan 50%. Dit komt doordat sommige producten vrijgesteld zijn van leges (bijvoorbeeld aangifte geboorte/overlijden en verhuizingen), de kostendekkendheid kan hier niet omhoog. Andere leges zijn aan maximale tarieven gebonden, deze zijn niet altijd kostendekkend.

Bouwleges

Als gevolg van de invoering van de Omgevingswet en Wkb en de besluitvorming van de raad, is het de verwachting dat er categorieën van leges vervallen. Daarnaast mogen straks minder kosten toegerekend worden aan de kostendekkendheid van de omgevingsvergunning. Eén en ander vraagt een herziening van het

toerekeningsmodel kostendekkendheid Bouwleges in 2024. De volledige effecten daarvan op de kosten-dekkendheid kunnen nu nog niet bepaald worden. Daarnaast is de planning dat de Omgevingswet per 1 januari 2024 ingevoerd wordt. Dit is al meerdere keren uitgesteld. Voor de begroting is, waar mogelijk, wel uitgegaan van invoering per 2024. Ten tijde van dit schrijven is de invoering van de Omgevingswet in voorbereiding. De exacte bedragen zijn nog niet te bepalen, echter de kostendekkendheid zal zeker ruim onder de 100% blijven.

Belastingdruk 2023

Naar aanleiding van de in deze paragraaf geschetste ontwikkelingen, kan het volgende overzicht van de lokale belastingdruk worden gemaakt. In het rekenvoorbeeld wordt uitgegaan van een woning met een WOZ-waarde van € 231.000 in 2023, die naar verwachting (gemiddeld) stijgt met ruim 2% naar een waarde van € 236.000 in belastingjaar 2024 (met waardepeildatum 1 januari 2023). Deze stijging komt vooral door nieuwbouw, gecombineerd met de (nog steeds) stijgingen van woningprijzen in de afgelopen tijd. Omdat de opbrengst voor OZB niet stijgt, zullen de tarieven lager zijn dan in 2023 om zo de gestegen huizenprijzen te compenseren.

Het tarief voor afvalstoffenheffing is nog voorlopig, onderhavig aan de berekeningen van de aanbiedingen en onder voorbehoud van goedkeuring door de raad. Er is per 2022 Diftar ingevoerd, en na 2023 hebben we pas goede berekening voor de aangeboden hoeveelheden afval. In het eerste jaar (2022) was nog sprake de invloed van extra ledigingen eind 2021 en vrijstellingen vanwege het nog ontbreken van containers. Hierdoor zijn de cijfers van 2022 onvoldoende bruikbaar voor een goed beeld van aanbiedingen. Pas na 2023, een jaar zonder bijzonderheden, zijn de aanbiedingen goed bruikbaar voor voorspellingen en berekeningen. Inkomsten zijn mede afhankelijk van hoe vaak de (grijze) containers worden aangeboden en hoeveel vuilniszakken er in de ondergrondse containers worden gedaan. Ook de uiteindelijke kosten zijn daardoor nog onzeker. Uitgangspunt is ook hier het zoveel mogelijk gelijk blijven van de heffing.

Eigenaar woning	2023	2024
WOZ-waarde	€ 231.000	€ 236.000
OZB	€ 342,31	€ 343,00
Afvalstoffenheffing	€ 307,00	€ 307,00
Rioolheffing	€ 180,47	€ 189,49
	€ 829,78	€ 839,49

Huurder woning	2023	2024
Afvalstoffenheffing	€ 307,00	€ 307,00
Rioolheffing	€ 180,47	€ 189,49
	€ 487,47	€ 496,49

Het hierboven opgenomen tarief voor Diftar is een gemiddelde berekening. Hiervoor is voorlopig weer uitgegaan van het vaste tarief van € 220 per jaar en 12 keer aanbieden van de minicontainer (a € 7 per keer) of 44 vuilniszakken in een ondergrondse container (a € 2 per keer). Het te betalen bedrag aan afvalstoffenheffing is afhankelijk van het aantal keren dat restafval wordt aangeboden.

Alle hierboven genoemde tarieven zijn dus nog onder voorbehoud, aangezien onder meer OZB en rioolheffing afhankelijk zijn van de vast te stellen WOZ-waardes. Ten tijde van dit schrijven wordt het proces van taxeren doorlopen, dus de genoemde berekeningen zijn op basis van globale gemiddelden genomen.

Door het beleid van de afgelopen jaren om de stijging van de woonlasten te beperken, is de positie van de gemeente Emmen op de COELO ranglijst van gemeenten met de hoogste woonlasten in de afgelopen jaren verbeterd. De verwachting is dat meer gemeenten de lasten komend jaar laten stijgen, dus dat de plek op de ranglijst verder verbetert.

Bij onderstaande berekening is aansluiting gezocht bij de jaarlijkse rapportages van de woonlasten van de 37 grote gemeenten in Nederland. Daarbij wordt door Coelo uitgegaan van onder andere het uitgangspunt dat een huurwoning heeft een waarde van 60% van de waarde van de gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente. Wij maken deze differentiatie niet in de berekeningen. Dit verklaart mede het verschil tussen bovenstaande berekening, waarbij wordt uitgegaan van een gebruiker in een gemiddelde woning (dus huur en koop). Voor de ranglijst is het goed om te realiseren dat de gemeente met de hoogste woonlasten op de eerste plaats staat, en de laagste lasten op plaats 37. Pas in maart 2024 zullen de vergelijkingscijfers over 2024 bekend zijn, en ook of de gewenste doelen bereikt zijn.

Tenslotte laat het navolgende schema een grote sprong van lasten zien in 2022, ten opzichte van voorgaande jaren. Een verklaring hiervoor kan een nieuwe berekeningsmethode van Coelo zijn. De doelstelling van daling op de ranglijst is echter wederom behaald.

Woonlasten bij gemiddelde woningwaarde*(Bron: Coelo)*

	2020	2021	2022	2023
Emmen huurwoning (gebruiker)	€ 344,22	€ 352,95	€ 328,75	€ 326,00
Plaats op ranglijst lasten gebruiker Coelo 37 grote gemeentes	24	28	31	33
Emmen eigen woning (eigenaar/gebruiker)	€ 796,09	€ 825,35	€ 917,78	€ 909,00
Gemiddeld Coelo grote gemeentes eigen woning	€ 734,00	€ 774,00	€ 876,00	€ 925,00
Plaats op ranglijst eigenaar/gebruiker Coelo 37 grote gemeentes	14	16	20	24

2. Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.1. Inleiding

In de begroting en in de jaarstukken worden de risico's vermeld die de financiële positie van de gemeente kunnen beïnvloeden. Bij het opstellen van de begroting en de jaarstukken wordt met de voorzienbare en kwantificeerbare risico's rekening gehouden. In deze paragraaf beperken we ons tot de meest in het oog springende risico's.

Het beleid is gericht op een proactief risicomanagement, waarbij voortdurend de relatie met de beschikbare weerstandscapaciteit in ogenschouw wordt gehouden. In deze paragraaf verstaan wij onder risicomanagement het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden en/of de gevolgen van risico's beheersbaar houdt.

De beschikbare weerstandscapaciteit dient alleen ter dekking van de incidentele resterende risico's. Er wordt een zekerheidspercentage gehanteerd van 90%. Als blijkt dat het weerstandsvermogen matig, onvoldoende of slecht is, moet worden aangegeven welke concrete maatregelen zijn/ worden getroffen om het weerstandsvermogen op peil te brengen. Het beleid ten aanzien van risicomanagement is uitgebreid beschreven in de beleidsnota 'Risicomanagement en weerstandsvermogen'. Deze nota is op 25 juni 2020 door de gemeenteraad vastgesteld en bevat de volgende kaders:

- Als minimale stand van de algemene reserve wordt 3% van de begroting genoemd;
- De vrije ruimte in de bestemmingsreserves telt vanaf 2021 niet meer mee;
- De post onvoorzien wordt meegenomen als weerstandscapaciteit;
- Onbenutte belastingcapaciteit wordt meegenomen als weerstandscapaciteit
- De stille reserves mogen onder voorwaarden worden meegenomen als weerstandscapaciteit (bijvoorbeeld aandelen Enexis die wij nu voor 50% meenemen);
- De norm is dat ons aanwezige weerstandsvermogen ruim voldoende moet zijn (de beschikbare weerstandscapaciteit moet minimaal 140% zijn van het benodigde weerstandsvermogen).

2.2. Benodigde weerstandscapaciteit

2.2.1. Algemeen

Het benodigde weerstandsvermogen wordt onder andere berekend op basis van inschatting van risico's met behulp van de module Naris. De reden hiervoor is dat we gebruik willen kunnen maken van de risicosimulatie in Naris (de Monte Carlo berekening). Dit omdat niet alle risico's zich gelijktijdig en in volle omvang voordoen. Uitzonderlijke en grote risico's zoals bijvoorbeeld Wildlands en de grondexploitatie worden buiten de Monte Carlo simulatie gehouden en afzonderlijk berekend. Dit omdat deze risico's zich niet verhouden tot de omvang van de andere risico's en daarmee afbreuk zou doen aan de bruikbaarheid van de uitkomsten.

2.2.2. Wildlands

Op 28 maart 2019 heeft de raad ingestemd met het Businessplan Wildlands en het hierin voorgestelde scenario, herstructurering. Bij de jaarrekening 2018 is mede om die reden, voor de bepaling van het benodigde gemeentelijk weerstandsvermogen inzake het risico Wildlands, er voor gekozen dit in afwijking van de gangbare gemeentelijke systematiek buiten de Monte Carlo berekening gehouden. Dit omdat dit risico zich niet verhoudt tot de omvang van de andere risico's en daarmee afbreuk zou doen aan de bruikbaarheid van de uitkomsten. Het bepalen van het risicoprofiel omtrent de belangen in Wildlands vergt maatwerk.

De gemeente heeft hiertoe een berekening gemaakt van de eventuele liquiditeitsbehoefte van Wildlands in een worst-case scenario van 800.000 bezoekers^[1] en op basis van 4 jaar overbrugging. Hiervoor is gekozen op basis van een bij het Businessplan Wildlands uitgevoerde gevoeligheidsanalyse. Hierbij is een aantal scenario's doorgerekend (gelijkblijvende yield, gelijkblijvende horeca en retailbestedingen, een lagere realisatie van voorgenomen bezuinigingen en een gelijkblijvend lager bezoekersaantal van 800.000). Hieruit blijkt dat het lagere bezoekersaantal de belangrijkste variabele is.

De berekening die we hanteren voor de bepaling van het risico is als volgt:

- het gemiddelde liquiditeitstekort per jaar bepalen over een periode van 4 jaren (2023 t/m 2026) in dit geval € 3.417.531;
- hierin blijven de hogere energiekosten ook in de jaren na 2023 stijgen (geen correctie doorgevoerd zoals wel bij de NCW berekening het geval is);
- uitgaan van een geleidelijke afbouw in 4 jaar nemen we het 1ste jaar 100% - 2e jaar 75% - 3e jaar 50% - en 4e jaar 25% van het jaarrisico mee;

[1] De afgelopen jaren is in de praktijk gebleken dat de ideale mix van bezoekersaantal ten opzichte van yield zich voordoet bij een (iets) lager liggend bezoekersaantal waarbij een hogere yield wordt gerealiseerd. In de herziene businesscase is dit bijgesteld. In lijn daarmee is het oorspronkelijk gehanteerde bezoekersaantal van 850.000 voor het worst case scenario bijgesteld naar 800.000 bezoekers.

- in totaal is dit 250% van het jaarbedrag, oftewel een factor 2,5.
Hiermee komt het benodigde weerstandsvermogen, specifiek voor het risico Wildlands, bij de jaarrekening 2022 uit op $2,5 \times \text{€ } 3,4 = \text{€ } 8,5$ miljoen (was € 8,2 miljoen).

Daarnaast werken we sinds de jaarrekening 2021 met een zogeheten ondergrens voor het benodigd weerstandsvermogen. Deze ondergrens is bepaald op 5% van de uitstaande leningenportefeuille per 31/12 van het betreffende boekjaar. Bij de jaarrekening 2022 gaat het dan om een bedrag van € 3,2 miljoen (5% van € 64,8 miljoen).

Mocht in enig jaar het benodigd weerstandsvermogen op basis van de systematiek onder deze ondergrens komen te liggen, dan hanteren we het bedrag van de ondergrens als aan te houden weerstandsvermogen.

Om de toegenomen belangen en de financiële positie van de gemeente Emmen in Wildlands zeker te stellen en gezien het economisch en maatschappelijke belang van Wildlands voor de regio, is de governancestructuur aangepast. Hiertoe zijn nadere voorwaarden verbonden aan de verstrekte geldleningen. De governancestructuur is aangepast op basis van de volgende uitgangspunten:

- het vereenvoudigen van de bestuurlijke structuur en toezicht;
- het vergroten van de betrokkenheid en de bevoegdheden van de gemeente ;
- het werken vanuit een risicomanagementmodel;
- de huidige “observer of the board” vervult namens de gemeente een rol in de governancestructuur;
- een nader uitgewerkte en aangescherpte monitoring.

De door de raad in 2016 vastgestelde monitoringsystematiek is daarmee in 2019 herzien. De aansturing/monitoring is daarmee verbeterd.

Actualiteiten

- de raad heeft op 25 april 2023 besloten Wildlands en Atlas theater een subsidie te verstrekken in de onvoorziene kosten ten gevolge van de explosief gestegen energiekosten van in totaal € 1.444.100. Dit bedrag is voor 90% bevoorschot.
- Wildlands heeft in 2023 na een uitgebreide sollicitatieprocedure een nieuwe Directeur aangesteld.
- in juni 2023 is eveneens een nieuwe “observer to the board” aangesteld. De observer to the board wordt door ons aangesteld en neemt namens de gemeente onder meer deel aan alle vergaderingen van de raad van commissarissen en koppelt zijn bevindingen terug aan het college.

Tot slot merken wij op dat het inschatten van dit risico, ook bij de nu gekozen maatwerkberekening, erg complex, omvangrijk en gevoelig is en blijft.

2.2.3. Grondexploitatie

Bij de jaarrekening 2022 is door de raad een algemene reserve grondexploitatie ingesteld en is het resultaat 2022 op grondexploitatie ad € 6,5 miljoen hierin gestort. Deze algemene reserve grondexploitatie wordt meegeteld als weerstandsvermogen. Vanaf het jaar 2023 zullen de resultaten op de grondexploitatie aan de algemene reserve grondexploitatie worden toegevoegd.

De ondergrens van de in te stellen reserve wordt gekoppeld aan het jaarlijks te bepalen risico voor grondexploitatie die een langere looptijd hebben dan 10 jaar. De risicoberekening m.b.t. grondexploitatie per 1-1-2024 kent een waarde van € 7,1 miljoen. Dit bedrag nemen wij mee in de berekening van het benodigd weerstandsvermogen.

2.2.4. Overige risico's volgens risicoprofiel (excl. Wildlands en grondexploitatie)

Om de overige risico's in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Via inventarisatie zijn alle financiële risico's in kaart gebracht. Daarnaast onderkent de gemeente nog kwaliteits- en imago-risico's die 'niet financieel' van aard zijn, of waarvan de omvang op dit moment niet te bepalen valt. In het onderstaande overzicht worden de risico's boven de zogenaamde rapportagegrens gepresenteerd (zie figuur hieronder: risicokaart en rapportagegrens).

Financieel	rapportagegrens				
	10%	30%	50%	70%	90%
$x > \text{€ } 2.500.000$	5	10	15	20	25
$\text{€ } 1.000.000 < x < \text{€ } 2.500.000$	4	8	12	16	20
$\text{€ } 500.000 < x < \text{€ } 1.000.000$	3	6	9	10	15
$\text{€ } 100.000 < x < \text{€ } 500.000$	2	4	6	8	10
$x < \text{€ } 100.000$	1	2	3	4	5
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

De risico's die vallen boven de zogenaamde rapportagegrens worden in onderstaande tabel weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Risico	Kans	In €	Invloed	t.o.v. begroting
Fluctuaties in overheidsuitgaven die doorwerken in de algemene uitkering	50%	€ 2.500	19,96%	Algemene uitkering kan lager uit vallen dan opgenomen in de begroting.

Toelichting risico fluctuaties in overheidsuitgaven die doorwerken in de algemene uitkering

De hoogte van de algemene uitkering is moeilijk te beïnvloeden en te voorspellen. De fluctuaties in de overheidsuitgaven werken door in de algemene uitkering, waardoor er mogelijk minder wordt uitgekeerd dan verwacht. De algemene uitkering kan daardoor lager uit vallen dan in eerste instantie is opgenomen in de begroting. Uit ervaring van de afgelopen jaren blijkt dat een afwijking van 1% al snel aan de orde is. Derhalve is een risico opgenomen van € 2,5 miljoen.

Overige risico's

Naast het in bovenstaande tabel genoemde risico, die boven de rapportagegrens valt, zijn voor de berekening van het risicoprofiel ook de volgende risico's meegenomen. Deze risico's vallen onder de rapportagegrens, zoals opgenomen in het bovenstaande figuur, te weten:

- REP regionaal bijdrage van het Rijk.
- Stadionbedrijf Emmen B.V.
- 5-Jaarlijkse afrekeningen van het openbaar en bijzonder onderwijs.
- Risico op (grote) financiële afwijkingen op de BUIG.
- Lagere legesopbrengsten vanwege minder bouwactiviteiten.
- Negatieve waarde - ontwikkeling grote objecten.
- Gebruik WMO voorzieningen wijkt af door effecten vergrijzing, corona en hoge inflatie.
- BTW-sportvrijstelling (Specifieke Uitkering Stimulering Sport).
- Onvoldoende zekerheids-/ garantstelling leningen.
- Eigen Risicodragerschap - wettelijke aansprakelijkheid.
- Claim voormalig personeel CQ (aansprakelijkheid voor tekort van de boedel).
- Invoering Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging Bouw.
- Markttrente ontwikkelingen (gevoeligheid van rentestanden voor economische ontwikkelingen).
- Extra kosten RUD vanwege invoering Omgevingswet.

Risicosimulatie

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag van € 23.856.000 ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de risicosimulatie volgt dat bij een zekerheidspercentage van 90% zeker is dat alle opgevoerde risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 10.208.000 (benodigde weerstandscapaciteit vanuit het risicoprofiel).

2.2.5. Samenvatting benodigde weerstandscapaciteit

In totaal bestaat de totale benodigde weerstandscapaciteit uit drie delen, te weten:

Benodigde weerstandscapaciteit	Bedragen x € 1.000
Wildlands	8.500
Grondexploitatie	7.100
Risicoprofiel	10.208
Totaal	25.808

De norm is dat het aanwezige weerstandsvermogen ruim voldoende moet zijn (de beschikbare weerstandscapaciteit moet minimaal 140% zijn van het benodigde weerstandsvermogen). In dit geval is dat een bedrag van € 25.808.000 * 140% = € 36.131.000.

2.3 Beschikbare weerstandscapaciteit en ratio weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie beschikbaar heeft of kan hebben om de risico's in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari 2024	Bedragen x € 1.000
Algemene reserve	44.095
Algemene reserve grondexploitaties	7.916
Onvoorzien	318
Stille reserve (aandelen Enexis 50%)	16.921
Onbenutte belastingcapaciteit	5.092
Totaal	74.342

Toelichting stille reserve

De aandelen Enexis staan bij ons op de balans voor een bedrag van € 549.128. De actuele waarde van de aandelen volgens een externe waardebeoordeling uit juli 2023 is € 34.391.343. De stille reserve is daarmee een bedrag van € 34.391.343 -/- € 549.128 = € 33.842.215. Volgens ons eigen normenkader nemen we 50% daarvan mee in onze weerstandscapaciteit. Dit betreft een bedrag van afgerond € 16.921.000.

Toelichting onbenutte belastingcapaciteit

In deze begroting 2024 houden wij voor het eerst rekening met onbenutte belastingcapaciteit. Wij zitten namelijk qua woonlasten onder het landelijk gemiddelde, hetgeen het resultaat is van het jarenlang terughoudend zijn met verhogen van de woonlasten. Bij de jaarrekening 2022 zaten we ook al onder het landelijk gemiddelde maar toen is abusievelijk de onbenutte belastingcapaciteit niet verwerkt als onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit. Het landelijk bepaalde bedrag voor woonlasten bij een gemiddelde WOZ-waarde bedraagt € 944 per huishouden. Voor onze gemeente zijn de woonlasten bij een gemiddelde WOZ-waarde € 839 per huishouden. De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is dan € 105 per huishouden. Zie daarvoor ook de paragraaf lokale heffingen. Het aantal huishoudens binnen onze gemeente is circa 48.500. De onbenutte belastingcapaciteit is daarmee circa € 5.092.000.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit (op basis van 90%) en de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 74,3 miljoen}}{\text{€ 25,8 miljoen}} = 2,88$$

In de onderstaande tabel is een doorrekening gemaakt van het meerijarige ratio weerstandsvermogen.

Bedragen x € 1.000	standen per 1 januari van het jaar				
	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve (inclusief draaiknoppen)	44.095	50.561	60.027	60.093	60.159
Algemene reserve grondexploitatie	7.916	9.822	10.250	10.933	10.880
Verwacht begrotingsresultaat 2024-2027 (cumulatief)	0	5.069	12.516	8.947	7.378
Onvoorzien	318	318	318	318	318
Stille reserve (aandelen Enexis, meegenomen voor 50%)	16.921	16.921	16.921	16.921	16.921
Onbenutte belastingcapaciteit	5.092	5.092	5.092	5.092	5.092
Beschikbare weerstandscapaciteit	74.342	87.783	105.124	102.304	100.748
Benodigde weerstandscapaciteit	25.808	25.808	25.808	25.808	25.808
Ratio weerstandsvermogen (beschikbaar/benodigd)	2,88	3,40	4,07	3,96	3,90
<i>Benodigde weerstandscapaciteit volgens de norm 140%</i>	<i>36.131</i>	<i>36.131</i>	<i>36.131</i>	<i>36.131</i>	<i>36.131</i>
Verschil benodigd/beschikbaar weerstandscapaciteit	38.210	51.651	68.992	66.172	64.616
Verschil benodigd/beschikbaar weerstandscapaciteit zonder begrotingsresultaat	38.210	46.582	56.476	57.225	57.238

Conclusie

Voor alle jaren wordt voldaan aan de gestelde normen namelijk:

- Algemene reserve minimaal groter dan 3% van de begroting (rond de € 13 miljoen)
- Beschikbare weerstandscapaciteit is groter dan 140% van de benodigde weerstandscapaciteit (€ 25.808.000 x 140% = € 36.131.000)

2.4 Financiële kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. In de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit komt tot uitdrukking of de gemeente over voldoende structurele baten beschikt, en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten. De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans.

In onderstaande tabel zijn ook de signaleringswaarden van de provincie opgenomen die gebruikt worden om aan te duiden in hoeverre gemeenten risico's lopen; hierbij is categorie A het minst risicovol en categorie C het meest risicovol.

Daarnaast is het kengetal 'financiële verplichtingen' opgenomen. Dit kengetal komt tot stand door het solvabiliteitsratio en het ratio weerstandsvermogen tegen elkaar af te wegen. Omdat het solvabiliteitsratio in de meest risicovolle categorie valt, is een 'ruim voldoende' weerstandsvermogen nodig om hier tot een voldoende score te komen, hetgeen momenteel het geval is bij de begroting.

Kengetallen	Signaleringswaarden provincie			Rekening	Begroting	Begroting
	A	B	C	2022	2024	2027
Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%	106,2%	114,0%	122,8%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%	89,3%	98,1%	108,1%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%	16,5%	16,8%	16,8%
Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%	6,5%	6,6%	3,7%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%	11,2%	2,9%	-0,6%
Belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%	101,6%	88,9%	87,8%
Financiële verplichtingen	Niet van toepassing			Voldoende	Voldoende	Voldoende

Ten opzichte van de jaarrekening 2022 zal de netto schuldquote stijgen door de investeringen de komende jaren onder andere in Emmen bereikbaar. De solvabiliteit blijft redelijk stabiel, maar is nog onvoldoende als gevolg van jarenlange investeringen (deels) ten laste van reserves. De structurele exploitatieruimte wordt vanaf 2026 negatief, dit wordt veroorzaakt door het negatieve begrotingsresultaat (ravijn). De belastingcapaciteit daalt als gevolg van een nieuwe berekeningswijze van het Coelo. Bij de jaarrekening 2022 is dit per abuis foutief geïnterpreteerd, dit verklaart de grote daling van 2022 naar 2024. Op basis van de juiste berekening zou de belastingcapaciteit voor 2022 92,6% zijn.

In bijlage H is een nadere toelichting opgenomen van de financiële kengetallen. In deze bijlage wordt de betekenis van de kengetallen nader toegelicht en wordt het meerjarige verloop weergegeven.

3. Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente heeft veel vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van wegen, riolering, civiele kunstwerken, gemeentelijk vastgoed, openbaar groen en openbare verlichting. Het onderhoud van deze goederen is van essentieel belang voor het zo goed mogelijk functioneren van deze voorzieningen. Deze paragraaf geeft een dwarsdoorsnede van het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen. Meldingen van inwoners hebben vaak ook een relatie met het onderhoud van kapitaalgoederen. De inwoner spreekt de gemeente aan op loszittende stoeptegels, gaten in de weg of een onvoldoende functionerend rioolstelsel.

3.1 Wegen

Het beleids- en uitvoeringskader

Het op orde houden van het onderhoud van de wegen conform onze doelstellingen en de CROW normen, is de basis voor de prioriteitskeuze ten aanzien van het onderhoud van de wegen. De onderhoudstoestand wordt tweejaarlijks bepaald aan de hand van de globale inspectie-methode van het CROW (nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer en vervoer en openbare ruimte). Hierbij worden drie kwaliteitsniveaus gehanteerd: voldoende (beeldkwaliteit A/B), matig (beeldkwaliteit C) en onvoldoende (beeldkwaliteit D). De norm voor wegenonderhoud, zoals vastgesteld door de raad, is vanaf 2022 bijgesteld op niveau C.

In 2020 is door BT Advies een wegeninspectie uitgevoerd. Daaruit bleek dat het percentage verhardingen (zowel asfalt, beton als elementen) dat op grond van de CROW norm 'voldoende' scoort, is afgenomen van 83% in 2017 naar 66% in 2020. Naventant is het percentage onvoldoende over dezelfde periode toegenomen van 12% naar 27%, mede veroorzaakt door de veenoxidatie in de buitendorpen tijdens de droge zomers van 2019 en 2020 en de ten gevolge hiervan ontstane schade aan de wegen. Op grond van de resultaten van de laatste wegeninspectie kan geconcludeerd worden dat niet aan de door de raad vastgestelde norm wordt voldaan.

Op basis van de laatste wegininspectie heeft de Antea Groep een uitvoeringsplanning voor 2022 en doorlopend in 2023 gemaakt. Hiermee samenhangend zijn middelen voor wegenonderhoud beschikbaar gesteld voor 2022 in de vorm van een investeringskrediet van € 8 miljoen (met een structurele kapitaallast van € 320.000). Aansluitend is het Uitvoeringsplan wegen 2023 – 2025 opgesteld op basis van de beschikbaar gesteld investering van 8miljoen. Met een structurele verhoging van het reguliere budget beheer wegen is het benodigde budget van het plan beschikbaar. Gezien de doorlooptijd van het Uitvoeringsplan 2022 t/m 2025 heeft er in 2022 geen nieuwe wegininspectie plaatsgevonden

Op basis van de uitvoeringsplanning, is het uitvoeringsplan wegen 2022 en 2023-2025 opgesteld. Meerdere werkpakketten zijn in uitvoering. De benodigde voorbereidingstijd en aanbestedingsproducteurs heeft tot gevolg dat de looptijd van het planjaar 2022 door loopt in 2023. Dit geldt ook voor de komende planjaren 2023 – 2025. Doelstelling blijft om in 2026 het areaal op het gewenst kwaliteitsniveau te hebben gebracht. Uit de geplande tussentijdse wegininspectie in het najaar van 2024 zal moeten blijken of wij voor deze doelstelling op schema liggen.

Beschikbare financiële middelen ⁱ

De beschikbare budgetten zijn gebaseerd op de wegininspectie van 2020 en het uitgangspunt dat er geen onveilige situaties mogen ontstaan en dat er geen sprake is van kapitaalvernietiging.

bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Beschikbaar exploitatiebudget	€ 3.474	€ 3.834	€ 4.193	€ 4.431
Kapitaallasten Wegen	€ 3.698	€ 3.701	€ 3.687	€ 3.614

3.2 Riolering

Het beleids- en uitvoeringskader

Het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) geeft invulling aan de wettelijke zorgplicht betreffende een doelmatige inzameling en transport van afvalwater, hemelwater en grondwater en bevat de hoofdlijnen van aanpak voor het bereiken van een gewenste situatie. De planperiode van het huidige GRP loopt tot eind 2023. Het GRP 2024 – 2028 is in procedure gebracht en zal ter vaststelling worden aangeboden in de raad.

Grote projecten en ontwikkelingen

Bij het vervangen van riolering wordt ook de bovengrond (het openbaar gebied) veelal aangepast en vervangen. Door deze combinatie van werkzaamheden is de doorlooptijd van veel rioleringsprojecten lang. Dat heeft alles te maken met de gekozen efficiënte aanpak: veelal integraal, in combinatie met wegbeheer en andere vraagstukken die de scope van het project breder maken dan alleen riolering. Daarnaast vinden we burgerparticipatie heel belangrijk. Door deze aspecten is de doorlooptijd van projecten veelal langer dan 1 jaar. De investeringskosten worden daarom over meerdere jaren verspreid. De volgende grotere projecten zullen in 2024 tot uitvoering komen:

ⁱ De kapitaallasten die betrekking hebben op de infra- projecten binnen Programmabureau Emmen Vernieuwt zijn hier niet in meegenomen. Op het moment dat de projecten worden overgedragen aan de lijnorganisatie worden deze ook in deze paragraaf betrokken.

- De riolering in Veenoord wordt deels vervangen. Het plan wordt gefaseerd uitgevoerd. Fase 1 is momenteel in uitvoering. Fase 2 zal in 2024 in uitvoering komen..
- Vervanging riolering hoofdrijbaan Laan van het Kinholt in Emmerhout. De riolering in de hoofdontsluiting is in slechte staat. Hier wordt ca. 1100 meter riolering vervangen. De werkzaamheden starten eind 2023 – begin 2024.
- Barges: De vervanging van de riolering in de Orvelterbrink wordt eind 2023/begin 2024 aanbesteed. De uitvoering zal in 2024 starten en neemt circa 1 jaar in beslag.
- Angelslo: Er wordt in de Angelsloerdijk en in de Jules Verneweg een afvoer gelegd vanaf de vijver Veldlaan naar het Bargermeerkanaal. De aanbestedingsprocedure is gepland voor eind 2023 en de uitvoering van de werkzaamheden in 2024.
- Emmen Centrum: De riolering in de Dordsestraat en Noorbargerstraat is in slechte staat. Dit is een erg omvangrijk project waarvan de verwachting is dat de uitvoering in de loop van 2024 start.
- Klazienaveen: De riolering in de Dordsedijk voldoet niet meer. De riolering is in slechte staat en de afvoercapaciteit is onvoldoende. Het streven is om het project medio 2024 aan te besteden.
- Nieuw-Schoonebeek : De riolering in de Europaweg in Nieuw-Schoonebeek zal vervangen worden door een gescheiden rioolstelsel. Het streven is om de werkzaamheden na de zomer 2024 te starten.
- Angelslo: De riolering in de Bettingeslag en Lippingeslag zal worden vervangen. Aanbesteding eind 2023 en uitvoering begin 2024.

Beschikbare financiële middelen

Via de rioolheffing brengt de gemeente kosten in rekening voor het beheer en onderhoud van het rioleringsstelsel bij diegenen die zijn aangesloten op de riolering. De kosten die in de rioolheffing zijn ondergebracht zijn onder andere kapitaallasten en exploitatiekosten. Eventuele tekorten of overschotten worden verrekend met de beschikbare voorziening riolering.

bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Beschikbaar exploitatiebudget	€ 3.297	€ 3.394	€ 3.585	€ 3.801
Kapitaallasten riolering	€ 5.044	€ 5.403	€ 5.410	€ 5.336
Egalisatiereserve (31/12)	€ 591	€ 800	€ 742	€ 0

Bij het opstellen van deze begroting was het GRP 2024-2028 nog niet vastgesteld. Indien deze akkoord wordt bevonden door de raad dan stijgt de rioolheffing (tarief) in 2024 met 5% en daarna jaarlijks met 3,5% per jaar tot 2028.

3.3 Kunstwerken

Het beleids- en uitvoeringskader

De onderhoudstoestand van de kunstwerken wordt eenmaal per twee jaar bepaald aan de hand van NEN-normeringen. Daarbij wordt een prioritering aangebracht op basis van veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid en toonbaarheid. Met de kadernota's 2014 en 2016 zijn door de raad extra middelen beschikbaar gesteld om de aspecten veiligheid en functionaliteit te borgen. In 2019 en 2022 zijn er een inspecties van de onderhoudstoestand van de kunstwerken uitgevoerd. Voor een aantal kunstwerken zijn hierna diepgaande onderzoeken verricht in 2022 en 2023 om restlevensduur te bepalen en mogelijke verlenging van levensduur door middel van onderhoud inzichtelijk te maken. Op basis van de beschikbare financiële middelen en risico's wordt steeds de afweging gemaakt aan welke kunstwerken prioriteit wordt gegeven (assetmanagement). Bij de prioritering is behoud van veiligheid het leidende principe. In kadernota 2024 zijn de benodigde middelen beschikbaar gesteld op korte termijn om onderhoud te verrichten aan kunstwerken in slechte staat. Daarnaast zijn voor toekomstige jaren extra middelen beschikbaar gesteld om structureel veiligheid te kunnen garanderen.

Beschikbare financiële middelen

bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Beschikbaar exploitatiebudget	€ 692	€ 893	€ 893	€ 893
Kapitaallasten kunstwerken	€ 433	€ 429	€ 432	€ 428

3.4 Openbaar Groen

Het beleids- en uitvoeringskader

Stedelijk groen

Het stedelijk groen onderhoud van de openbare ruimte is vastgesteld op de beeldkwaliteit systematiek. Hierbij is sprake van een verschil in onderhoudskwaliteit, zo worden de centrumgebieden op een intensieve kwaliteit onderhouden en de wijken op basiskwaliteit.

De uitvoering van het groenonderhoud in de wijken en dorpen wordt door de Emco-groep uitgevoerd. Met uitzondering van het centrum in Emmen en Klazienaveen daar is specialistisch hoogwaardig groen aangebracht welke vanwege de vakspecialistische kennis door een marktpartij wordt onderhouden.

Landschappelijk groen

Het landschappelijk groen bestaat uit het extensief maaien en onderhouden van recreatievijvers en landschappelijke elementen, sloten, wadi's en oevers. Het extensief maaien en slootonderhoud is opgenomen in en onderhoudsbestek welke op zoveel mogelijk ecologische wijze wordt uitgevoerd.

Het onderhouden van bosschages rondom recreatievijvers en landschappelijke elementen wordt op een reactieve wijze door service teams uitgevoerd. De natuurgebieden worden deels middels een prestatie-opdracht met Landschap Beheer Drenthe in samenwerking met groepen vrijwilligers onderhouden. Daarnaast worden er op diverse locaties ruige grasvelden begraasd. Door een toename van het recreatieve gebruik zal er meer specialistische aandacht moeten komen voor de recreatieve waarden en het gebruik daarvan.

Exotenbeheer

Door de klimaatveranderingen is er een toename in het beheer van het exotenbeheer. De Japanse duizendknoop en Berenklaauw breiden zich uit in ruige bermen en sloten. In de Rietplas is de invasieve waterexoot Ongelijkbladig Vederkruid aangetroffen, daarnaast is er ook een toename in invasieve waterplanten zoals waternavel, watercrassula. Exotenbeheer is een aandachtspunt die onvoorspelbaar effect op de begroting zal hebben.

Biodiversiteit

In 2022 is er een aanzet gegeven om de biodiversiteit te versterken door middel van variaties in de aanplant van bomen en besdragende struiken. Daarnaast zijn rotondes met bloemenmengsels en of bloembollen aangeplant. De aandacht voor biodiversiteit en klimaat adaptief inrichten van de openbare ruimte blijft een aandachtspunt binnen de uitvoerende projecten. Om de biodiversiteit in de wijken en dorpen te stimuleren worden de burgerinitiatieven er in samenspraak met de EOP ondersteund.

Om de onderhoudskwaliteit vast te houden zal er op de korte termijn meer aandacht en inzet op het specialistische bio-divers onderhoud moeten komen.

Bomen

Er zijn ca 98.000 solitaire bomen, die binnen het onderhoudsbestek zijn opgenomen. Deze bomen werden eens in de acht jaar gesnoeid. Echter door dit beleid is er een forse toename van meldingen over het boomonderhoud en kregen de jonge bomen geen goede begeleiding snoei. Vanaf 2023 worden de jonge bomen tot 25 jaar eens in de drie jaar gesnoeid en de bomen vanaf 25 jaar eens in de zes jaar gesnoeid. Hiermee wordt kwaliteit en de zorgplicht aan bomen beter geborgd.

Door de klimaatveranderingen, (droogte grondwaterschommelingen) wordt de kwaliteit van de bomen aangetast waardoor er jaarlijks +/- 200 bomen moeten worden gekapt. Los daarvan zien wij ook een toename van bomen (+/- 15 bomen per jaar) die op een illegale wijze kapot worden gemaakt. Om de kap te compenseren worden er jaarlijks +/- 400 extra geplant om de boomstructuren te behouden en te versterken.

De beheersing van de eikenprocessierups wordt op een preventieve en curatieve wijze uitgevoerd, waarmee de excessen van de plaagdruk wordt bestreden.

Speelvoorzieningen

In de openbare ruimte staan 1.761 speelelementen, incl. de multifunctionele sportelementen, verdeeld over ongeveer 400 locaties. Deze speelelementen worden jaarlijks geïnspecteerd, waarna gebreken worden hersteld. Wanneer speelelementen onveilig zijn, worden deze verwijderd. Binnen het huidige speelvoorzieningen beleid is geregeld dat de aanleg van nieuwe speelvoorzieningen gebeurt op verzoek van bewoners en of EOP. Dit met een cofinanciering van 50% die door de EOP en of derden wordt betaald.

Wij constateren bij de uitvoering van het beleid knelpunten in de vorm van ongelijkijd tussen EOP's. De gemeente wil de saamhorigheid in de wijken en dorpen versterken door het spelen, sporten en bewegen in de openbare ruimte te verbinden. Het is belangrijk om onze inwoners gezond en vitaal te houden. Daarnaast willen wij de breedtesport in het bewegen in de openbare ruimte versterken. Om die reden willen we het speelvoorzieningen beleid actualiseren en de financiering opnieuw bezien.

Aanpak groen/ grijs

Vanuit beheer constateren wij een toename in de sleetsheid van de openbare ruimte. Dit raakt niet alleen het openbaar groen maar ook kleinschalig grijs. Om die sleetsheid op te knappen is een integrale benadering van belang die mede invulling geeft aan de strategische doelen zoals klimaat adaptief inrichten en biodiversiteit.

Met een integrale aanpak wordt niet alleen het openbaar groen vervangen maar ook het tekort aan parkeren opgelost, overtollige verhardingen verwijderd extra groen en bomen aangeplant.

Deze aanpak draagt bij aan een evenwichtiger balans tussen het groen en grijs en zorgt ervoor dat de openbare ruimte in een werkgang wordt aangepakt. Door deze aanpak vergroten wij de leefbaarheid in de dorpen en wijken.

Integraal beleidsplan openbare ruimte

Om onze ambities voor het beheren en onderhouden van de openbare ruimte vast te leggen wordt er komend jaar gewerkt aan integraal beheer en onderhoudsplan. Hierin worden de ambities vastgelegd om de openbare ruimte op een juiste wijze te beheren en te onderhouden.

Beschikbare financiële middelen

Op basis van het vastgestelde bestekken zijn de volgende middelen gereserveerd in de begroting:

bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Beschikbaar exploitatiebudget	€ 10.876	€ 10.930	€ 11.221	€ 11.444
Kapitaallasten Groen	€ 574	€ 584	€ 565	€ 568

3.5 Openbare verlichting

Het beleids- en uitvoeringskader

De openbare verlichting levert een belangrijke bijdrage aan de verkeers- en sociale veiligheid en speelt een grote rol bij de leefbaarheid en het veiligheidsgevoel onder de bewoners. In 2021 is het beleidsplan Bewuster Verlicht in de Openbare Ruimte 2021-2027 vastgesteld. Met dit plan wordt voorzien in het up-to-date houden van het gewenste totale areaal aan openbare verlichting. Het huidige systeem van openbare verlichting bestaat thans uit zo'n 22.500 lichtpunten. Uitgangspunt is dat lichtmasten een technische levensduur van 50 jaar hebben en de armaturen een levensduur van 25 jaar. Jaarlijks wordt de veiligheid, het verlichtingsniveau en de duurzaamheid van lichtmasten geïnspecteerd. Aan de hand van deze inspecties zijn/worden lichtmasten vervangen die niet aan veiligheidsnormen voldoen. Op dit moment is er dan ook geen sprake van achterstallig onderhoud aan het totale systeem van openbare verlichting.

Het totaal areaal aan openbare verlichting is het laatste decennium duurzamer geworden. De gemeente heeft de afgelopen jaren ruim 5000 minder efficiënte armaturen vervangen door ledverlichting. Met de vervanging dragen wij bij aan de bestuurlijke doelstellingen om te komen tot een duurzamere gemeente. Jaarlijks is er een regulier bedrag van € 210.000 beschikbaar voor vervangingsinvesteringen openbare verlichting.

Grote projecten en ontwikkelingen in 2024

- Vervanging verlichting waarvan de lampen bestaan uit PL-L, omdat deze lampen niet meer leverbaar zijn.

Beschikbare financiële middelen

bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Beschikbaar exploitatiebudget	€ 527	€ 528	€ 527	€ 527
Kapitaallasten openbare verlichting	€ 369	€ 431	€ 468	€ 472

3.6 Verkeersregelininstallaties (VRI's)

Het beleids- en uitvoeringskader

Verkeersregelininstallaties leveren een belangrijke bijdrage aan de verkeersveiligheid. Op kruispunten met veel autoverkeer zorgen verkeerslichten ervoor dat fietsers en voetgangers en het autoverkeer op de zijwegen het kruispunt veilig kunnen passeren. Jaarlijks worden de verkeerslichten meerdere keren geïnspecteerd op veiligheid en optimale werking. De verkeerslichten zijn allemaal uitgevoerd in LED. In totaal beschikt de gemeente over 20 verkeersregelininstallaties. In 2023 zijn 4 verkeersregelininstallaties, gezien de leeftijd van 20 jaar, aan vervanging toe. Er is geen achterstallig onderhoud aan de verkeersregelininstallaties.

Begin 2024 zijn alle verkeersregelininstallaties op de Boermarkeweg omgebouwd naar intelligente verkeersregelininstallaties, afgekort iVRI. De iVRI kan via een app in het voertuig informatie geven over de wachttijd. Daarnaast zit het regelprogramma in de Cloud en is gericht op het realiseren van vooraf gestelde beleidsdoelen. Ook worden deze iVRI's gekoppeld aan een regensensor voor fietsers (wens gemeenteraad). Ook de verkeersregelininstallaties die in 2023 zullen worden vervangen worden intelligente verkeersregelininstallaties. Bij de kadernota van 2023 zijn ook middelen aangevraagd om de 11 overige verkeersregelininstallaties om te bouwen naar intelligente verkeersregelininstallaties.

Beschikbare financiële middelen

bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Beschikbaar exploitatiebudget	€ 322	€ 344	€ 345	€ 345
Kapitaallasten VRI's	€ 340	€ 318	€ 313	€ 309

3.7 Gemeentelijk vastgoed

Het beleids- en uitvoeringskader

Ten aanzien van het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed wordt voor een groot aantal panden gewerkt met Meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's), conform de NEN 2767. Het beleid van de gemeente tot op heden is om de kernportefeuille van de gemeentelijke gebouwen te onderhouden op onderhoudsniveau III, tenzij er redenen zijn om hiervan af te wijken. Dit onderhoudsniveau is sober en draagt bij aan een doelmatig en duurzaam beheer van het gemeentelijk vastgoed Gebouwen die op (korte) termijn worden gesloopt of verkocht beschikken ook niet altijd over een MJOP.

Eén keer per vijf jaar (in lijn met wet en -regelgeving) wordt de staat van onderhoud integraal geïnspecteerd. In 2021 heeft de laatste integrale en volledige conditiemeting plaatsgevonden. Per gebouw is een MJOP opgesteld gebaseerd op kwaliteitsniveau 3. In totaal zijn plus minus 70 gebouwen geïnventariseerd. Het gaat dan onder meer om het gemeentehuis, Wildlands, Atlas theater, Werkplein, sporthallen, gymzalen en zwembaden. Naast de gebouwen, die direct worden beheerd door het team Vastgoed en Grondzaken (circa 130), heeft de gemeente Emmen ook nog het eigendom en beheer van woonwagens en een aantal gebouwtjes op begraafplaatsen.

De huidige MJOP's worden nu omgebouwd tot DMJOP's (D staat voor Duurzaam) Hierin worden de ontwikkelingen in het kader van de verduurzaming opgenomen.

Grote projecten en ontwikkelingen

Voor het 2024 staan met betrekking tot de vastgoedportefeuille de volgende belangrijke projecten en ontwikkelingen op stapel:

- Het nader uitvoeren van het integraal investeringsplan verduurzaming gemeentelijk vastgoed met als doelstelling dat het gemeentelijk vastgoed in 2030 minimaal label A heeft.
- Het opleveren van de uitbreiding van het aantal standplaatsen voor woonwagens nog 42 en de overdracht van de nieuwe huurstandplaatsen en woonwagens aan woningcorporaties.
- Start van de renovatie zwembad Neptunus
- Start van de renovatie ligplaatsen woonschepenhaven.

Beschikbare financiële middelen

<i>bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027
Beschikbaar exploitatiebudget	€ 3.845	€ 3.845	€ 3.845	€ 3.845
Kapitaallasten gem. vastgoed	€ 7.122	€ 7.053	€ 7.094	€ 6.986

Naast de jaarlijks beschikbare middelen is er een reserve onderhoud gebouwen. Deze heeft met ingang van het jaar 2024 een omvang van circa € 1.200.000. Deze reserve wordt in principe ingezet als in een jaarschijf tegen calamiteiten wordt aangelopen dan wel dat het reguliere jaarbudget ontoereikend is.

In bovenstaande budgetten is het onderhoud van de parkeergarages niet begrepen. Dit is begroot binnen het parkeerbedrijf. Het onderhoud van de gebouwen van het Rensenpark is separaat begroot op taakveld 0.3, binnen programma 5.

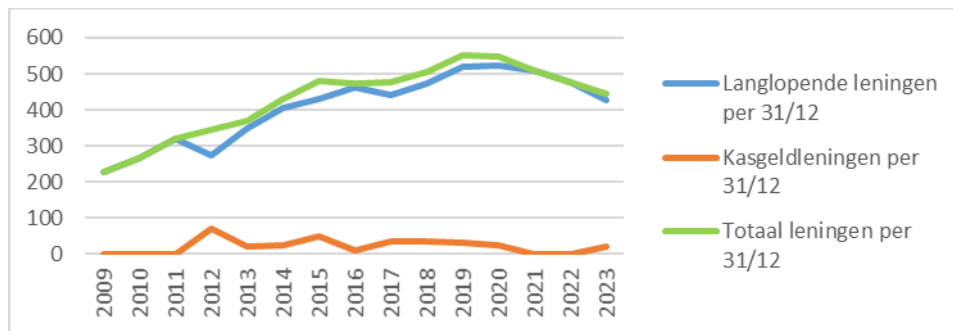
4. Paragraaf Financiering

In deze paragraaf staan het treasurybeleid en het risicobeheer van de financieringsportefeuille centraal. De kaders hiervoor zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Fido). Het belangrijkste uitgangspunt van deze wet is het beheersen van de risico's van de treasuryfunctie. Het doel van de wet Fido is om grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen te vermijden. De wet kent een onderscheid tussen regels voor korte en lange financiering. Het wettelijk kader is verder uitgewerkt in het treasurystatuut van de gemeente Emmen. Hierin staan de doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en de administratieve organisatie rond het beheer van liquiditeiten van de gemeente op korte en lange termijn.

Schuldpositie en liquiditeiten

De financiering van de totale gemeentelijke activiteiten is gebaseerd op integrale financiering¹. Het financieringstekort wordt grotendeels gedekt door langlopende leningen en deels door kasgeldleningen (leningen met een looptijd van maximaal 1 jaar).

In de periode 2009-2019 is de leningenportefeuille behoorlijk gestegen als gevolg van vele investeringen zoals centrumvernieuwing en de lening aan Wildlands. Vanaf 2020 neemt de leningenportefeuille gestaag af doordat minder is geïnvesteerd en aanzienlijke incidentele baten zijn ontvangen (Oekraïne, volkshuisvesting). In onderstaande grafiek is het verloop van de leningen weergegeven.

* 2023 is een schatting

De leningenportefeuille zal naar verwachting in de komende jaren weer (beperkt) stijgen als gevolg van de voorgenomen hogere investeringsuitgaven in onder andere het bereikbaarheidsakkoord, riolering en ICT.

Lange tijd was de financieringsstrategie om maximaal kortlopend te lenen doordat de korte rente laag of zelfs negatief was. Door de recente renteverhogingen van de ECB is de korte rente flink gestegen en momenteel zelfs hoger dan de lange rente. We volgen deze ontwikkelingen nauwgezet en passen wanneer nodig onze financieringsstrategie hierop aan.

Bij het aantrekken van nieuwe leningen wordt naast het rentepercentage ook afgewogen hoe de nieuwe lening past in het geheel van de jaarlijkse aflossingen. Gestreefd wordt naar een zo gelijkmatig mogelijk aflossingspatroon. Tevens wordt rekening gehouden met de nog te benutten ruimte voor kort geld ten opzichte van de kasgeldlimiet.

Goed inzicht in het verloop van de inkomsten en uitgaven is van groot belang om te sturen op de benodigde liquiditeiten voor de komende jaren, de aan te trekken externe financiering en de ontwikkeling van de kapitaallasten (rente en afschrijving). Majeur onderdeel van de liquiditeitenplanning is de investeringsplanning. In deze begroting is een geactualiseerde meerjarige investeringsplanning opgenomen.

Rentevisie

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese centrale bank (ECB). Het rentetarief van de ECB (depositorente) is zowel in 2022 als 2023 meerdere malen verhoogd om de torenhoge inflatie te beteugelen. Naast het beleid van de ECB zijn ook andere macro-economische effecten van belang voor de renteontwikkeling, zoals de oorlog in Oekraïne.

Wat de toekomstige rentetarieven zullen worden is erg onzeker gezien de inflatie nog hoog is, maar er ook zorgen zijn over een mogelijke economische recessie. In de meerjarenprognose houden we, mede vanuit behoedzaamheid, structureel rekening met een lange rente van 3,75% en korte rente van 4,25%.

De gemiddelde rente is voor de totale leningenportefeuille opgenomen geld (medio 2023) berekend op 1,51%. Hierin zijn ook de leningen opgenomen die doorgeleend zijn aan derden (woningbouwverenigingen, sportverenigingen, etc.) meegerekend. Specifiek kijkend naar de leningen voor de financiering van de gemeentelijke uitgaven bedraagt de gemiddelde rente 1,48%.

¹ De financiering is gebaseerd op de totale financieringsbehoefte van de gemeente en niet op projectniveau.

Risicobeheer

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is opgenomen om een grens te stellen aan de korte financiering (met een rentetypische looptijd tot één jaar). De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het jaar. Voor 2024 is de kasgeldlimiet € 42 miljoen.

De rentepercentages van korte financieringsmiddelen zijn doorgaans lager dan de rentepercentages van lange financiering. Op dit moment is dat niet het geval, maar kan in 2024 wel weer zo zijn. Op basis van een adequate liquiditeitsprognose van de geldstromen van de lopende inkomsten en uitgaven, alsmede van de investeringen en investeringssubsidies, wordt getracht optimaal van de kasgeldlimiet te profiteren.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft tot doel het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (= schuld met een rentetypische looptijd van één jaar of langer) door onder andere het aanbrengen van spreiding in de looptijden in de leningenportefeuille. Conform de renterisiconorm mag in elk enig jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal geherfinancierd worden. De renterisiconorm voor 2024 is € 98 miljoen. De te betalen aflossingen liggen meerjarig onder deze norm en zal niet worden overschreden.

Kredietrisicobeheer

De kredietrisico's doen zich voor bij verstrekte geldleningen. In onderstaande tabel laten wij zien aan welke risicogroep leningen zijn verstrekt en welke zekerheden zijn overeengekomen.

Risicogroep	Hypothecaire zekerheid	Restschuld x €1.000 per 1-1-2024	% van totaal
Stadionbedrijf	met/zonder*	3.108	4%
Wildlands	met	66.665	83%
Woningcorporaties met (WSW)		2.831	4%
Overig	met/zonder	7.420	9%
Totaal		80.024	100%

* Betreft 2 leningen, 1,0 miljoen met hypothecaire zekerheid, 2,1 miljoen zonder zekerheid.

Toerekening rente

De rentekosten van het eigen vermogen en de leningenportefeuille worden doorberekend via de interne rekenrente. De commissie BBV heeft in 2016 de berekening van de interne rente exact voorgeschreven. De rentekosten worden omgeslagen over de activa die integraal zijn gefinancierd. In de begroting 2024 is gerekend met een interne rekenrente 1,4%.

Conform BBV wordt middels onderstaand overzicht inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening aan investeringen, grondexploitatie en taakvelden. Er wordt meer rente aan de taakvelden toegerekend dan de begrote rentelasten, echter de interne rente voldoet aan de BBV-normen. Indien bij de jaarrekening de afwijking werkelijke rentelasten versus toegerekende rente groter is dan 25% zal er correctie plaatsvinden.

Bedragen x € 1.000	2024
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	11.809
Externe rentebaten	-1.783
Saldo rentelasten en rentebaten	10.026
Rente aan grondexploitaties	-683
Totaal toe te rekenen externe rente	9.343
Aan taakvelden toe te rekenen rente	9.343
Toegerekende rente aan taakvelden	-9.406
Renteresultaat op taakveld treasury	-63

Uitzetting

In principe worden geen nieuwe geldleningen verstrekt aan derden. Aanvragen van instellingen die geen leningen kunnen aantrekken van financiële instellingen zonder gemeentegarantie, worden aan ons voorgelegd. Het komt voor dat gemeenten worden aangesproken op verleende garanties. Wij zijn van oordeel dat op het terrein van garanties een voorzichtig beleid moet worden gevoerd.

Onderstaande leningen zijn gegarandeerd bij wijze van achtervang:

- Woningcorporaties (Domesta, Lefier en woonzorg) € 370,1 miljoen
- Nationale Hypotheekgarantie € 1,7 miljoen

5. Paragraaf bedrijfsvoering

In deze paragraaf wordt een aantal inhoudelijke en organisatorische ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering nader belicht.

Toekomstbestendige organisatie en bedrijfsvoering

De focus in 2024 zal meer gericht zijn op het echt anders inrichten van delen van ons werk. Dit vanwege een aantal grote maatschappelijke ontwikkelingen die op ons afkomen, waaronder een krappe arbeidsmarkt. Daarnaast zullen we de organisatie blijven doorontwikkelen naar een wendbare en flexibele organisatie. De opgave waar we voor staan als organisatie is anders werken en gelijktijdig de reguliere dienstverlening op peil houden. Waarschijnlijk zal als gevolg van het niet direct ingevuld krijgen van vacatures, de kosten van inhuur daardoor hoger worden.

In programma 10 van deze begroting zijn de belangrijkste trends en ontwikkelingen beschreven waarmee de organisatie en bedrijfsvoering te maken heeft. Hierna worden een aantal inhoudelijk en organisatorische ontwikkelingen nader belicht.

Innovatief procesmanagement

Het blijft zaak om steeds goed te kijken wat we wel en niet doen en hoe we datgene wat we doen zo goed mogelijk kunnen doen zodat we met de beperkte capaciteit de dienstverlening op peil houden. Dit houdt in dat we op een andere manier naar ons werk zullen moeten kijken en bestaande werkmethoden tegen het licht moeten houden en optimaliseren.

We willen het vooral inwoners en bedrijven gemakkelijker te maken om diensten en producten af te nemen.

Waarbij we extern en intern, doorlooptijden verkorten, goed kijken wat nu echt de vraag van de samenleving is, open staan voor oplossingen van de klant zelf en knellende regels aanpassen.

Er liggen kansen op vlak van informatievoorziening en technologie om het werk echt anders te organiseren. Er is tijds winst te realiseren en het verbetert de kwaliteit van het werk en de dienstverlening. Robotisering en kunstmatige intelligentie zijn ontwikkelingen die in toenemende mate impact zullen hebben op de organisatie en onze medewerkers. In de breedte gaat het om de versterking van digitale vaardigheden van medewerkers. Specifiek geldt dat voor professionals die werken aan de nieuwe ontwikkelingen. Er zullen daarbij ook antwoorden gevonden moeten worden op ethische vragen als het gaat om kunstmatige intelligentie.

Echt veranderen vraagt dat medewerkers bewust(er) worden dat we bestaande routines en patronen moeten loslaten om zo ander gedrag kunnen laten zien en daarmee ook daadwerkelijk anders waar te nemen, anders te communiceren en andere oplossingen te vinden.

Opgave gericht werken

In 2024 zal het programma Opgavegericht werken het project Portfoliomanagement (de planning en prioritering van de opgaven waar we met elkaar aan werken) opleveren: dit geeft ambtelijk en bestuurlijk meer 'grip' op de caseload en ondersteunt het goede gesprek hierover. Daarnaast heeft Studio JOOP, dit staat voor JOuw OPgave, in 2024 een continue rol in het 'Leren door doen'. Door o.a. het voortdurend onder de aandacht brengen van de creërende methodes, training, intervisie, kennisdeling en praktijk casussen. In nauwe samenwerking met organisatieonderdelen die het werken in tijdelijke opgaven ondersteunen (zoals de TransVormers en het Flexcentrum).

Hybride (samen) werken

Het programma Emmen werkt faciliteert de organisatie bij het door ontwikkelen van hybride (samen) werken. In 2024 plannen we een herinrichting van het kantoor op basis van de veranderende behoefte van de organisatie. Hergebruik en duurzaamheid maar ook samenwerken, en verbinding met elkaar, ketenpartners en inwoners zijn belangrijke uitgangspunten. We werken steeds meer volgens de afspraken en gebruik makend van de faciliteiten die vastgesteld zijn in 2023 voor Hybride samen werken. En we voorzien een aantal experimenten gericht op nabijheid, zorgen dat inwoners en bedrijven ons als dichtbij ervaren. Dit alles gericht om de organisatie steeds beter aan te laten sluiten bij de ontwikkeling van en vraag die leeft in onze samenleving.

Ontwikkeling van medewerkers en teams

Om goed in te kunnen blijven spelen op de vele ontwikkelingen om ons heen zal prioriteit gegeven worden aan strategische personeelsplanning, op organisatie en teamniveau. Daarvoor zal ook de gesprekscyclus passender vormgegeven worden, die medewerkers stimuleert om meer regie te nemen over hun eigen ontwikkeling.

De voortdurende krapte op de arbeidsmarkt in combinatie met een continue vraag naar gekwalificeerd personeel, heeft geleid tot een aanpak om ons werkgeversmerk te versterken en zo te benadrukken dat wij een aantrekkelijke werkgever zijn voor het werven, binden en boeien van medewerkers. In verband met onze vergrijzende personeelsbezetting zal de nadruk liggen op het werven van jongeren.

Om wendbaarder te zijn en complexe uitdagingen integraal aan te pakken, zullen regelingen en processen geïmplementeerd worden die flexibele en integrale inzet van medewerkers in tijdelijke opgaves faciliteren.

Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid staat onder druk waardoor dit een belangrijk speerpunt blijft. In dit kader wordt onder meer ingezet op vitale medewerkers met als bijeffect de voorkoming en verlaging van het verzuim.

Om als professionele medewerker effectief te zijn is goede samenwerking in teams voorwaardelijk. Vitale teams zijn net zo belangrijk als vitale medewerkers. Er zal daarom nadrukkelijk aandacht zijn voor teamontwikkeling. Van elk team wordt gevraagd dat ze instaat zijn continu te verbeteren door samen te ervaren, evalueren en reflecteren en zo niet-effectieve routines en patronen te doorbreken.

6. Paragraaf Verbonden partijen

In de paragraaf verbonden partijen wordt aandacht besteed aan partijen waarmee de gemeente Emmen een bestuurlijk en/of financieel belang heeft. Verbonden partijen betreffen (participaties in) ondernemingen, gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

Definities

Volgens het BBV is er sprake van een verbonden partij als er zowel een bestuurlijk als financieel belang is. Van bestuurlijk belang is sprake wanneer de gemeente op enigerlei wijze zeggenschap heeft, door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang wordt verstaan dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt raakt ingeval van faillissement van de verbonden partij of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/ haar verplichtingen niet na komt.

Doelstelling

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In april 2008 heeft de raad de Nota verbonden partijen gemeente Emmen vastgesteld. In de Nota wordt ingegaan op de visie en de beleidsuitgangspunten ten aanzien van verbonden partijen en het beheer en toezicht op verbonden partijen. De posities, activiteiten en risico's van de verbonden partijen zijn verwerkt in de beleidsprogramma's waarop de samenwerking betrekking heeft.

Deelnemingen

De deelnemingen zijn gerubriceerd naar de volgende categorieën:

- A. Deelname in Gemeenschappelijke regelingen;
- B. Deelname in stichtingen/ verenigingen/ overige;
- C. Deelnemingen niet zijnde verbonden partijen;
- D. Deelname in coöperaties/ vennootschappen.

In de onderstaande tabel wordt op hoofdlijnen aangegeven welke verbonden partijen de gemeente heeft en wat de bijdrage hierin is, welk dividend ontvangen wordt en wat de omvang is van de zeggenschap. Het is handig om te weten dat:

- Bij de verbonden partijen in categorie B,C en D geen sprake is van een bijdrage;
- Bij de verbonden partijen in categorie A, B en C geen sprake is van het ontvangen van dividend. Dit geldt alleen voor enkele partijen in categorie D. Daar waar dat het geval is, is dat opgenomen in de tabel;
- Er is geen sprake van zeggenschap bij partijen in categorie B en C.

Nadere informatie omtrent de verbonden partijen is opgenomen als bijlage H.

Tabel Verbonden partijen (bedragen x €1.000)

Prg.	Verbonden partij	Bijdrage	Dividend	Mandaat/ Delegatie	Zeggenschap
<i>A. Deelname in gemeenschappelijke regelingen</i>					
2	Recreatieschap Drenthe	196		nvt	8,0%
2	Eems Dollard Regio (EDR)	13		nvt	1,0%
9	Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe	4.643		nvt	8,0%
3	Gemeenschappelijke Veiligheidsregio Drenthe	7.846		nvt	8,0%
5	Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe	4.227		Mandaat*	8,0%
9	EMCO Groep	3.462		nvt	81,9%
9	Publiek Vervoer Groningen Drenthe	91		nvt	3,8%
<i>B. Deelname in stichtingen/ verenigingen/ overige</i>					
5	Stichting Bodembeheer Schoonebeek			nvt	
5	PPS Bestemmingsplan Stroomdal			nvt	
10	Coöperatieve Vereniging DIMPACT			nvt	
<i>C. Deelnemingen niet zijnde verbonden partijen</i>					
2	Vereniging Internationaler Naturpark Bourtanger Moor Bargerveen			nvt	
10	Vereniging VEGANN			nvt	
10	Stichting Duurzaamheid Essent			nvt	

* Mandaatbesluit milieutaken directeur RUD Drenthe.

Het betreft de voor 2024 begrote bijdrage aan de verbonden partij.

Prg.	Verbonden partij	Bijdrage	Dividend	Mandaat/ Delegatie	Zeggenschap
<i>D. Deelname in coöperaties/vennootschappen</i>					
5	Area Reiniging NV		230	nvt	54,9%
10	Stadionbedrijf Emmen BV			nvt	Nvt
10	NV Bank Nederlandse Gemeenten		145	nvt	0,1%
10	Enexis Holding		300	nvt	0,6%
10	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV			nvt	0,9%
10	1e CSV Amsterdam BV			nvt	0,9%
9	Menso NV			nvt	100%
5	NV Waterbedrijf Drenthe		1	nvt	12,0%
10	Wildlands Adventure Zoo Emmen (incl. Atlas Theater)	**	**	nvt	100%

Het betreft het voor 2024 begrote dividend van de verbonden partij.

**** Wildlands Adventure Zoo Emmen (incl. Atlas Theater)**

Aan Wildlands Adventure Zoo Emmen is, op basis van het raadsbesluit van 28 maart 2019, in totaal voor € 62,4 miljoen aan langlopende leningen verstrekt tegen een rente van 2,25%. Daarnaast is € 7,5 miljoen aan Rekening Courant krediet verstrekt tegen 2,25%. In de eerste 5 jaar ontvangt Wildlands een korting van een 0,5% op de rente met betrekking tot de langlopende leningen. Na deze periode van 5 jaar (loopt af in mei 2024) wordt bezien of deze korting van een 0,5% eenmalig met 5 jaar wordt verlengd. Daarnaast heeft de gemeente € 10 miljoen aandelen in NDP B.V.. Hiervoor is in de jaarrekening 2018 een voorziening getroffen van € 10 miljoen.

De raad heeft op 25 april 2023 besloten Wildlands en Atlas theater tegemoet te komen in de energiekosten. Hiermee is een bedrag gemoeid van € 1.444.100.

Het totale financieel belang van de gemeente in NDP B.V. komt hiermee uit op € 79,1 miljoen.

Uit de monitoring (kwartaal-, maand- en wekelijkse bezoekersrapportages) die wij vanuit Wildlands ontvangen blijkt dat de realisatie van de begroting 2023 op schema ligt. Het risicoprofiel zoals bepaald ten tijde van de jaarrekening 2022 is daarmee nog actueel en dus ongewijzigd opgenomen in de begroting 2024.

Als risicobedrag houden we bij de begroting 2024 in lijn met de jaarrekening 2022 een bedrag van € 8,5 miljoen aan. Hierbij is een risicobedrag voor (nog hogere) energieprijzen inbegrepen. In de paragraaf weerstandsvermogen is dit nader toegelicht en uitgewerkt.

Risico's

De risico's die de gemeente loopt met betrekking tot verbonden partijen hebben we betrokken bij de berekening van het benodigde weerstandsvermogen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicomangement. Zo is er voor de volgende verbonden partijen een risico gekwantificeerd en betrokken bij de berekening van het benodigde weerstandsvermogen:

- Stadionbedrijf Emmen BV
Dit risico is voor een bedrag van € 3,3 miljoen meegenomen. Na aftrek van de genomen maatregelen, getroffen voorziening ad € 1,1 miljoen op de lening zonder onderpand, resteert een netto bedrag ad € 2,2 miljoen tegen een percentage van 50% (kans).
- Wildlands Adventure Zoo Emmen (inclusief Atlas Theater)
Gezien de aard en omvang van het risico vraagt de bepaling hiervan om maatwerk. In de paragraaf weerstandsvermogen is dit uitgebreid toegelicht.

7. Paragraaf grondbeleid

In het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2023 (MPG) is ten aanzien van de grondcomplexen een uitgebreide verantwoording en een financieel doorzicht voor de komende jaren gegeven. Dit document is in de raadsvergadering van 29 juni 2023, gelijktijdig met de Kadernota, behandeld. Hiermee vormt deze de laatst vastgestelde herijking van de grondcomplexen.

Het financieel doorzicht is een prognose. De prognose is tot stand gekomen op basis van de meest actuele inzichten, uitgangspunten en veronderstellingen. Het dynamische speelveld waarbinnen de projecten/grondcomplexen zich bevinden staat echter nooit stil en dit geeft jaarlijks financiële mutaties binnen de complexen.

7.1 Grondbeleid

Grondbeleid

De Nota Grondbeleid welke in 2024 wordt geactualiseerd, omvat de beleidskeuzes en grondbeleidsinstrumenten die ingezet worden om gemeentelijke doelstellingen van het ruimtelijk beleid te verwezenlijken. Het uitgangspunt is facilitair grondbeleid en pas wanneer de situatie het rechtvaardigt actief grondbeleid.

In het bijzonder zijn twee programma's in de gemeentebegroting van belang voor het grondbeleid. Dat is het programma Bouwen, wonen & milieu en het programma Economie en werkgelegenheid. De grondexploitaties zijn een financiële vertaling van het geldende (grond)beleid.

Uitgangspunt voor de programmering van de grondexploitaties is het rapport Bedrijventerreinenanalyse Zuid-Drenthe (Bureau Louter, januari 2020) en de woonvisie Buitengewoon Thuis in Emmen 2022-2030.

Woningbouw

De gemeente heeft volgens prognose per 1 januari 2024 voor de stads- en dorpsuitbreiding 117 woningbouw kavels in exploitatie beschikbaar. De verwachte uitgifte voor 2024 is 52 kavels.

Bedrijventerreinen

De totale voorraad bedrijventerreinen van de gemeente Emmen is volgens prognose per 1 januari 2024 ongeveer 92 hectare. De verwachte uitgifte voor 2024 is 6,2 ha.

Overige gronden

Naast gronden in exploitatie heeft de gemeente ook 314 hectare aan gronden waarvoor de planvorming nog niet bekend is. Deze bestaan voornamelijk uit de strategische- en compensatiegronden.

7.2 Financiële positie van de grondcomplexen

Boekwaarden

Per 1 januari 2024 bedraagt de boekwaarde van de grondcomplexen (incl. voorbereidingskosten) € 75,5 miljoen¹ nadelig.

De boekwaarde is onderverdeeld in:

- Bouwgrond in exploitatie (BIE)² € 49,1 miljoen. Voor de bouwgronden in exploitatie is per categorie het verwachte verloop van de boekwaarde tot en met 2029 in beeld gebracht. De verwachting is dat de boekwaarde, door de verwachte verkoop van kavels voor woningbouw en bedrijventerrein, geleidelijk afneemt zoals weergegeven in de onderstaande tabel.
- Overige gronden € 25,1 miljoen. Deze boekwaarde bestaat voor € 9,9 miljoen uit 'strategische grondvoorraad'.
- Voorbereidingskosten € 1,2 miljoen. Dit zijn kosten gemaakt voor facilitaire projecten en toekomstige grondexploitaties. Binnen vijf jaar moeten de kosten zijn verhaald of hebben geleid tot een door de raad vastgestelde grondexploitaties.

¹ Dit is excl. verspreide gronden en gronden uit opgeheven complexen

² Dit zijn de door de raad vastgestelde grondexploitaties

Boekwaarde BIE-gronden per 1 januari						
<i>Bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Herstructurering	521	32	85			0
Woningbouw	3.975	7.570	8.524	8.424		
Bedrijventerreinen	44.666	40.495	40.075	38.968	37.873	37.242
Totaal BIE	49.161	48.098	48.683	47.392	37.873	37.242
Boekwaarde overige gronden						
Compensatiegronden	6.430	6.430	6.430	6.430	6.430	6.430
Strategische gronden	9.972	9.972	9.972	9.972	9.972	9.972
Rundedal	8.739	8.739	8.739	8.739	8.739	8.739
Totaal overige gronden	25.142	25.142	25.142	25.142	25.142	25.142
Boekwaarde voorbereidingskosten						
Facilitair	151	151	151	151	151	151
Gemeentelijk grondbezit	1.080	1.080	1.080	1.080	1.080	1.080
Totaal voorbereidingskosten	1.231	1.231	1.231	1.231	1.231	1.231
Totaal	75.535	74.471	75.056	73.765	64.246	63.616

Het zwaartepunt van de boekwaarde ligt vooral bij de categorie Bedrijventerreinen.

Resultaten grondexploitaties

Voor de BIE-complexen is per complex geraamd wat de verwachte kosten en opbrengsten zijn om het project/plan tot stand te laten komen. Hieruit vloeit een verwacht financieel resultaat.

Nog te maken kosten en opbrengsten

Om het vastgesteld cw-resultaat te realiseren moet enerzijds nog geïnvesteerd worden en anderzijds opbrengsten worden gegenereerd. Voor detailinformatie wordt verwezen naar de vastgestelde MPG 2023.

Verwacht jaarresultaat n.a.v. herzieningen grondexploitaties.				
	2024	2025	2026	2027
Tussentijds				
Tussentijdse winst (POC-methode)	2.210	736	995	265
Voorzieningen				
Indexering voorzieningen o.b.v. rente	- 303	- 308	- 313	- 318
Totaal jaarresultaat	1.906	428	683	- 53

7.3 Verlies- en winstneming

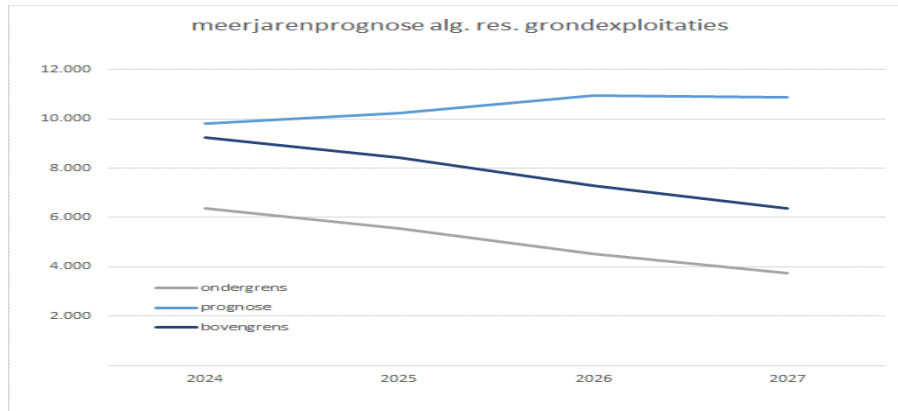
Tussentijdse winstneming

Met ingang van het jaar 2017 geldt op basis van de BBV de percentage of completion methode (POC-methode) voor (voortijdige) winstneming. In de POC-methode worden de winsten genomen naar rato van gerealiseerde opbrengsten en kosten. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie op betrouwbare wijze zijn ingeschat en de winsten van het project naar de gemeente vloeien. Sinds de jaarrekening 2019 (B.B.V.) wordt op eindwaarde resultaat genomen.

Meerjarig resultaat

Bij het vaststellen van de jaarrekening 2022 is door de gemeenteraad besloten tot het instellen van een algemene reserve grondexploitaties. Hierbij worden de jaarresultaten van de grondexploitaties verrekend met deze reserve. De reserve kent een onder- en bovengrens. Deze zijn gekoppeld aan de omvang van de risicoberekening grondexploitaties met een restant looptijd van meer dan 10 jaar.

Grafiek

7.4 Risico's en weerstandsvermogen

Het is een verplichting om voor het risico van de grondexploitaties die een langere looptijd dan 10 jaar hebben maatregelen te treffen. De prognose van de totale risicoberekening van deze zeven grondexploitaties bedraagt per 01-01-2024 € 7,1 miljoen.

Daarnaast zijn er nog overige risico's te benoemen:

1. POC-methode.

Door het hanteren van de POC-methode voor de winstneming (een verplichte methode volgens het BBV) is nagenoeg alle verwachte toekomstige winst genomen. Grondexploitaties hebben een geprognoseerd resultaat en hebben veelal een lange looptijd. Toekomstige ontwikkelingen zullen het resultaat beïnvloeden. Daarbij zullen tegenvallers door het voortijdig afmaken van het verwachte resultaat onmiddellijk zijn weerslag hebben op het jaarresultaat. De verwachting is dat dit binnen de reserve kan worden opgevangen.

2. Omgevingswet

Met de invoering van de nieuwe Omgevingswet verandert het ruimtelijke speelveld aanzienlijk. Op dit moment is nog onduidelijk wat de impact is voor de grondexploitaties.

3. Pfas en stikstof problematiek.

PFAS en stikstof problematiek zullen de komende tijd van grote invloed blijven op gebiedsontwikkeling. Daar waar sprake is van PFAS danwel stikstof problematiek zal de ontwikkeling van het gebied tot uitstel of mogelijk afstel lijden. Dit heeft financiële gevolgen.

4. Gevolgen Didam arrest.

Bij het Didam-arrest van 26 november 2021 heeft de Hoge Raad de gemeente Montferland op de vingers getikt over de onderhandse verkoop van onroerend goed. De gemeente mag niet zomaar onroerende zaken exclusief aan een voorkeurspartij te koop aanbieden zonder dit vooraf kenbaar te maken, zo oordeelde de HR. Ook als een gemeente privaatrechtelijk handelt, gelden de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Gelijkheidsbeginsel

Daaronder valt ook het gelijkheidsbeginsel. En dus moeten gemeenten bij verkoop van een onroerende zaak (zoals bouwrijpe grond) gegadigden die hierin interesse hebben een gelijke kans bieden. Dat is niet alleen het geval als die gegadigden zich al gemeld hebben, maar ook als redelijkerwijs te verwachten is dat er meer gegadigden zijn. De selectie moet vervolgens objectief, toetsbaar en redelijk zijn. Alleen als bij voorbaat vaststaat dat er maar één serieuze kandidaat is, hoeft de gemeente geen mededingingsruimte te bieden. Als een gemeente denkt dat er maar één serieuze kandidaat is, moet ze dit van tevoren aangeven. Ook dat moet volgens objectieve, toetsbare en redelijke criteria.

Door dit arrest zal het speelveld van gebiedsontwikkeling flink kunnen veranderen.

Mogelijke effecten zijn vertraging van het proces en extra kosten bij zowel verkoop als verhuur.

Om de financiële risico's van de grondcomplexen adequaat te monitoren worden één keer per jaar alle grondcomplexen volledig herzien. Op basis van deze actualisaties wordt de nieuwe stand van zaken gepresenteerd en zo nodig bijgesteld.

1. Uiteenzetting financiële positie

In dit hoofdstuk wordt een nadere beschouwing gegeven over de financiële positie. Dit in aanvulling op hoofdstuk 3 van de algemene begroting waar op verschillende onderwerpen al inzicht is gegeven, zoals op de overhead, de omvang van de reserves en voorzieningen en de mutaties.

In paragraaf 1.1 en 1.2 worden de baten en lasten van de begroting 2024 per programma afgezet tegen het resultaat van de jaarrekening 2022 en de huidige begroting 2023 (voor mutaties van Berap II 2023). Daarnaast wordt inzicht gegeven in de onttrekkingen en stortingen aan de reserves per programma. De grootste verschillen tussen de begroting 2023 en begroting 2024 worden in paragraaf 1.4 toegelicht.

In paragraaf 1.5 wordt de verwachte begin- en eindbalans voor begrotingsjaar 2023 weergegeven alsmede de verwachting voor de meerjarenbegroting. Vanuit deze balanspositie wordt in paragraaf 1.6 het EMU-saldo berekend.

Tot slot is in paragraaf 1.7 de investeringsplanning opgenomen en in paragraaf 1.8 is weergegeven welke nieuwe investeringskredieten voor 2024 worden voorgelegd aan de raad.

1.1 Overzicht van baten en lasten primitieve begroting

Programma <i>(bedragen * € 1.000)</i>	Rekening jaar 2022			Begroting jaar 2023			Begroting jaar 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1 Inwoners en Bestuur	8.547	1.832	-6.715	8.979	1.026	-7.954	9.668	1.794	-7.874
2 Economie en Werkgelegenheid	10.924	3.558	-7.366	17.411	7.541	-9.870	13.044	3.134	-9.910
3 Veiligheid	10.434	377	-10.057	10.620	64	-10.556	11.215	64	-11.151
4 Onderwijs en Jeugd	15.527	6.605	-8.921	16.029	5.168	-10.860	17.763	5.178	-12.585
5 Bouwen, Wonen en Milieu	43.376	46.180	2.804	46.622	41.859	-4.763	55.706	47.363	-8.343
6 Inkomensondersteuning	79.160	64.819	-14.342	78.411	51.180	-27.231	68.971	53.445	-15.526
7 Openbare Ruimte en Verkeer & Vervoer	31.693	6.325	-25.368	37.448	5.396	-32.052	40.278	5.579	-34.699
8 Sport en Cultuur	20.188	3.381	-16.807	22.362	2.940	-19.422	23.093	2.795	-20.297
9 Sociaal domein	158.540	4.203	-154.338	175.572	26.735	-148.836	179.844	16.016	-163.828
10 Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen	3.806	47.761	43.955	4.557	42.196	37.639	7.352	40.628	33.276
Programma	382.194	185.041	-197.154	418.011	184.106	-233.904	426.934	175.997	-250.937
Algemene dekkingsmiddelen									
Algemene uitkering	0	252.329	252.329	1.990	254.540	252.550	455	272.264	271.809
Dividend	197	1.270	1.074	637	1.728	1.092	476	676	201
Lokale heffingen	0	28.444	28.444	0	28.190	28.190	0	28.606	28.606
Saldo financieringsfunctie	955	1.691	736	2.641	1.711	-930	1.720	1.783	63
Algemene dekkingsmiddelen	1.152	283.735	282.583	5.268	286.169	280.902	2.651	303.330	300.679
Overhead	40.823	5.900	-34.923	44.000	4.862	-39.138	43.883	5.050	-38.833
Vennootschapsbelasting	25	0	-25	30	0	-30	30	0	-30
Saldo baten / lasten	424.194	474.675	50.482	467.309	475.138	7.829	473.499	484.377	10.879
Toevoeging / onttrekking reserves									
1 Inwoners en Bestuur	407	512	105	141	256	114	142	220	78
2 Economie en Werkgelegenheid	10.154	1.974	-8.180	1.300	2.356	1.056	250	1.062	812
3 Veiligheid	0	14	14	0	0	0	0	0	0
4 Onderwijs en Jeugd	778	149	-629	69	146	77	69	146	77
5 Bouwen, Wonen en Milieu	2.736	1.615	-1.121	2.364	839	-1.525	2.896	1.570	-1.326
6 Inkomensondersteuning	4.291	-4.913	-9.204	-3.360	6.205	9.565	2	0	-2
7 Openbare Ruimte en Verkeer & Vervoer	-26	25	51	108	118	10	108	32	-76
8 Sport en Cultuur	-218	582	801	12	423	412	12	423	412
9 Sociaal domein	5.300	3.991	-1.309	12.133	1.024	-11.109	21	189	168
10 Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen	7.782	2.035	-5.747	3.578	717	-2.861	6.669	717	-5.952
Toevoeging / onttrekking reserves	31.204	5.983	-25.221	16.345	12.085	-4.260	10.169	4.359	-5.810
Resultaat na bestemming	455.397	480.658	25.261	483.654	487.222	3.569	483.667	488.736	5.069

1.2 Overzicht van baten en lasten in meerjarig perspectief

Programma (bedragen * € 1.000)	Begroting jaar 2024			Begroting jaar 2025			Begroting jaar 2026			Begroting jaar 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1 Inwoners en Bestuur	9.688	1.794	-7.874	9.792	1.950	-7.842	9.789	1.951	-7.838	9.800	1.953	-7.847
2 Economie en Werkgelegenheid	13.044	3.134	-9.910	12.194	3.177	-9.016	12.067	3.189	-8.878	11.836	3.216	-8.620
3 Veiligheid	11.215	64	-11.151	11.549	64	-11.484	11.709	64	-11.644	11.818	64	-11.754
4 Onderwijs en Jeugd	17.763	5.178	-12.585	18.131	5.178	-12.953	17.814	5.178	-12.636	18.139	5.178	-12.961
5 Bouwen, Wonen en Milieu	55.706	47.363	-8.343	52.458	43.417	-9.041	51.622	43.557	-8.065	51.068	42.978	-8.090
6 Inkomensondersteuning	68.971	53.445	-15.526	70.058	54.611	-15.447	70.839	55.627	-15.211	71.375	56.873	-14.502
7 Openbare Ruimte en Verkeer & Vervoer	40.278	5.579	-34.699	42.035	5.663	-36.372	42.130	5.748	-36.382	42.906	5.837	-37.068
8 Sport en Cultuur	23.093	2.795	-20.297	23.035	2.465	-20.569	22.913	2.529	-20.385	23.441	2.551	-20.890
9 Sociaal domein	179.844	16.016	-163.828	171.975	5.164	-166.811	173.355	4.110	-169.245	173.492	2.319	-171.173
10 Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen	7.352	40.628	33.276	10.500	40.164	29.664	17.248	40.240	22.992	20.755	40.116	19.362
Programma	426.934	175.997	-250.937	421.727	161.855	-259.872	429.486	162.195	-267.292	434.629	161.086	-273.543
Algemene dekkingsmiddelen												
Algemene uitkering	455	272.264	271.809	843	286.679	285.836	-903	273.376	274.279	-1.085	281.755	282.840
Dividend	476	676	201	476	676	201	476	676	201	476	676	201
Lokale heffingen	0	28.606	28.606	0	28.700	28.700	0	28.792	28.792	0	28.892	28.892
Saldo financieringsfunctie	1.720	1.783	63	2.853	1.640	-1.213	3.801	1.516	-2.285	4.913	1.392	-3.520
Algemene dekkingsmiddelen	2.651	303.330	300.679	4.172	317.696	313.524	3.374	304.361	300.987	4.304	312.716	308.412
Overhead	43.883	5.050	-38.833	43.275	5.093	-38.182	42.899	5.095	-37.804	42.405	5.095	-37.310
Vennootschapsbelasting	30	0	-30	30	0	-30	30	0	-30	30	0	-30
Saldo baten / lasten	473.499	484.377	10.879	469.204	484.644	15.440	475.789	471.650	-4.139	481.368	478.897	-2.472
Toevoeging / onttrekking reserves												
1 Inwoners en Bestuur	142	220	78	142	220	78	142	220	78	142	143	1
2 Economie en Werkgelegenheid	250	1.062	812	250	800	550	100	800	700	100	550	450
4 Onderwijs en Jeugd	69	146	146	69	146	69	69	146	146	69	146	69
5 Bouwen, Wonen en Milieu	2.896	1.570	1.570	1.418	1.055	1.418	1.673	1.055	1.055	1.214	1.332	1.673
6 Inkomensondersteuning	2	0	0	2	0	2	2	0	0	2	0	2
7 Openbare Ruimte en Verkeer & Vervoer	108	32	32	108	522	108	0	32	522	0	32	0
8 Sport en Cultuur	12	423	423	12	224	12	12	191	224	12	224	12
9 Sociaal domein	21	189	189	21	139	21	21	139	139	21	29	21
10 Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen	6.669	717	717	9.735	658	9.735	294	300	658	294	300	294
Toevoeging / onttrekking reserves	10.169	4.359	-5.810	11.757	3.764	-7.993	2.312	2.882	570	1.853	2.756	903
Resultaat na bestemming	483.667	488.736	5.069	480.961	488.408	7.447	478.102	474.533	-3.569	483.222	481.653	-1.569

1.3 Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De financiële kaders voor de opstelling van de begroting 2024 en de meerjarenraming zijn vastgesteld bij de kadernota 2024. In aanvulling hierop zijn de autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en personele uitbreidingen in beeld gebracht en zijn diverse budgetten bijgesteld, dit is uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 2.

De begroting wordt gebaseerd op de gegevens uit de meircirculaire, zoals vastgelegd in de richtlijnen van de kadernota. De financiële bijstellingen uit de septembercirculaire worden niet verwerkt in de begroting, maar via een separate brief aan de raad gecommuniceerd, zodat zij hier kennis van kunnen nemen bij de behandeling van de begroting.

1.4 Verschillenanalyse begrotingsresultaat 2023 en 2024

In deze paragraaf worden de verschillen per programma inzichtelijk gemaakt tussen de actuele begroting 2023 en de primitieve begroting 2024. De verschillen worden voornamelijk veroorzaakt door wijzigingen vanuit de kadernota 2024, bijstellingen loonkosten, kapitaallasten, reservemutaties, autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en personele voorstellen. Bij programma's met afwijkingen groter dan € 1,0 miljoen worden de grootste oorzaken van de verschillen toegelicht.

	2023			2024			verschil
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Programma 1	9.121	1.281	-7.839	9.811	2.014	-7.796	43
Programma 2	18.711	9.897	-8.814	13.294	4.196	-9.098	-284
Programma 3	10.620	64	-10.556	11.215	64	-11.151	-595
Programma 4	16.097	5.314	-10.783	17.832	5.324	-12.508	-1.725
Programma 5	48.985	42.698	-6.288	58.602	48.933	-9.669	-3.381
Programma 6	75.051	57.385	-17.666	68.973	53.445	-15.528	2.138
Programma 7	37.556	5.515	-32.041	40.386	5.611	-34.776	-2.734
Programma 8	22.374	3.364	-19.010	23.104	3.219	-19.886	-876
Programma 9	187.705	27.760	-159.945	179.866	16.205	-163.661	-3.715
Programma 10	57.433	333.944	276.511	60.585	349.725	289.140	12.629
	483.654	487.222	3.569	483.667	488.736	5.069	1.500

Programma 4

Het nadeel op programma 4 wordt onder meer veroorzaakt door een indexatie van de subsidie aan Sedna, de begeleiding kinderraden, de Angelslo Academy en van een stijging van de kapitaallasten (afschrijving en rente) die gepaard gaan met de geplande investeringen.

Programma 5

Het nadeel op programma 5 wordt veroorzaakt door een actualisatie van het resultaat uit het meerjaren perspectief grondexploitatie en de bijbehorende mutatie in de reserve. Verder zijn in 2024 posten opgenomen voor vastgoed Rensenpark, sloopkosten (stelpost) en onderzoek beeldbepalende bouwwerken (incidenteel in 2024).

Programma 6

Het voordeel op programma 6 is grotendeels het gevolg van het bij de Kadernota 2024 vastgestelde nieuw perspectief van de BUIG op basis van de rijksbijdrage.

Programma 7

De begrote lasten zijn voornamelijk toegenomen als gevolg van middelen voor uitvoeringskosten Emmen Vernieuwt en volume bereikbaarheid Emmen Centrum. Daarnaast zijn middelen opgenomen voor groot onderhoud aan kunstwerken zoals beschreven in de Kadernota 2024.

Programma 9

De hogere lasten zijn het gevolg van het indexeren van de contracten met jeugdzorgaanbieders met de landelijke (verplichte) index. Daarnaast is sprake van hogere personele lasten in verband met verwachte CAO stijgingen voor Stichting de Toegang en Sedna. In de kadernota zijn de lasten verhoogd voor een hogere bijdrage aan Menso en de transformatie Veilig Thuis. Een ander deel van de toegenomen kosten wordt veroorzaakt door een toename van het aantal persoonsgebonden budgetten. In de kadernota is aangegeven dat de kosten voor persoonsgebonden budgetten WMO lager zijn. Er is ook rekening gehouden met nieuw beleid, dat deels gedekt kan worden uit bestaande budgetten.

Programma 10

Het voordeel op programma 10 wordt voornamelijk veroorzaakt doordat meer rijksmiddelen via de algemene uitkering zijn ontvangen. Voorbeelden hiervan zijn het herverdeeffect herijking gemeentefonds en de loonprijscompensatie in verband met de sterk gestegen prijzen. Daarnaast hebben de investeringen en ingrepen in het regeerakkoord (zoals investeringen defensie, verhogen minimumloon, koppeling aan de AOW) ervoor gezorgd dat via het trap- op/trap-af systematiek het gemeentefonds is gestegen. Daar staan enkele nadelen tegenover waaronder de stelpost loonstijging. In 2023 is deze volledig ingezet voor de loonstijgingen conform de afgesloten CAO, die loopt tot en met 31 december 2023. Ook hebben we in 2023 extra incidentele baten ontvangen voor BCF 2018 en een vergoeding voor kosten kwijtscheldingen debiteuren als gevolg van de toeslagen affaire in 2021.

1.5 Balanspositie

Een balans is een in geld uitgedrukt overzicht van bezittingen, schulden en vermogen. Naast de balans per 31 december 2022 is de (geraamde) balanspositie per 31 december 2023 tot en met 2027 weergegeven. Aangezien de realisatie altijd afwijkt van de begroting zal de (jaar)rekening ook afwijken van de balansposten zoals deze opgenomen zijn in deze begroting.

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Activa	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
(im) Materiële vaste activa	515.603	546.792	574.950	593.547	611.113	636.132
Financiële vaste activa	85.920	84.646	82.698	80.480	78.219	75.937
Totaal Vaste Activa	601.523	631.438	657.648	674.027	689.332	712.069
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	30.566	28.913	32.212	28.638	27.615	17.659
Uitzettingen <1 jaar	41.938	22.921	22.921	22.921	22.921	22.921
Liquide middelen	423	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Overlopende activa	20.213	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Totaal Vlottende Activa	93.140	69.334	72.633	69.059	68.036	58.080
Totaal Activa	694.663	700.772	730.281	743.086	757.368	770.149
Passiva	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Eigen vermogen	114.535	116.815	122.775	130.818	130.348	129.546
Voorzieningen	12.774	15.782	14.838	13.908	13.025	12.249
Vaste schuld	478.457	425.116	479.086	500.020	517.271	533.753
Totaal Vaste Passiva	605.766	557.713	616.699	644.746	660.644	675.548
Vlottende schuld	22.229	60.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Overlopende passiva	66.668	83.059	73.582	58.340	56.724	54.601
Totaal Vlottende Passiva	88.897	143.059	113.582	98.340	96.724	94.601
Totaal Passiva	694.663	700.772	730.281	743.086	757.368	770.149

Uit dit overzicht blijkt, dat de materiele vaste activa naar verwachting toeneemt van € 515 miljoen in 2022 naar € 636 miljoen in 2027. Dit wordt vooral veroorzaakt door geplande investeringen tot en met 2027 in onder meer riolering, de projecten van Emmen Vernieuwt, ICT en vervangingsinvesteringen.

Het eigen vermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) stijgt naar verwachting van € 115 miljoen in 2022 naar € 130 miljoen in 2027. Dit wordt veroorzaakt door de toename van de algemene reserve door de jaarlijkse dotaties aan de algemene reserve in het kader van de versterking van de weerstandscapaciteit van € 3,4 miljoen tot en met 2026 en de storting van € 3 miljoen in 2024 en € 6 miljoen in 2025.

1.6 EMU-saldo

Hieronder is een overzicht opgenomen van het aandeel van onze gemeente in het EMU-saldo voor de jaren 2023 en 2024 tot en met 2027. Hierbij wordt erop gewezen dat het vooral ten aanzien van investeringen om globale bedragen gaat.

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is.

In Europees verband is afgesproken dat het overheidstekort (EMU-saldo) maximaal 3% mag zijn. Binnen Nederland is dit tekort van 3% 'verdeeld' tussen de verschillende overheden, de zogenaamde EMU-referentiewaarde. Voor de gemeente Emmen is de EMU-referentiewaarde - € 17,4 mln.

Het berekende EMU-saldo van de gemeente Emmen voor 2024 is € 21,5 mln. negatief. Dit betekent dat de gemeente via reële transacties minder geld binnen krijgt dan dat ze uitgeeft. Het negatief saldo wordt grotendeels veroorzaakt door investeringen die nu onder de materiële vaste activa zijn opgenomen, o.a. Emmen bereikbaar. Het EMU-saldo zit onder de EMU-referentiewaarde en blijft daar meerjarig onder met uitzondering van 2025. Dit wijzigt mogelijk in latere begrotingsjaren nog als gevolg van aanpassing in de investeringsplanning in de komende jaren.

Bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit	7.829	10.879	15.440	-4.139	-2.472
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	31.189	28.158	18.597	17.566	25.019
3. Mutatie voorzieningen	3.008	-944	-930	-883	-776
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1.653	3.299	-3.574	-1.023	-9.956
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	-18.699	-21.522	-513	-21.565	-18.311

1.7 Investeringsplanning

Een goede investeringsplanning is van groot belang om inzicht te krijgen wanneer welke inkomsten en uitgaven worden verwacht met betrekking tot de investeringen en wanneer investeringen gereed zullen zijn, daarmee kan de gemeente:

- beter sturen op de benodigde liquiditeiten voor de komende jaren;
- bepalen wanneer in de begroting rekening moet worden gehouden met de kapitaallasten (rente en afschrijving) die ontstaan na ingebruikname van de investering.

Kapitaallasten

Voor de begroting 2024 - en ook voor het meerjarenperspectief - is van alle investeringen aangegeven in welk jaar de uitgaven/inkomsten worden verwacht. Deze opgaven zijn administratief verwerkt en vormen daardoor de basis voor de begrote kapitaallasten.

De volgende kapitaallasten zijn opgenomen in de begroting:

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Rente	9.406	9.554	9.560	9.613
Afschrijving	23.305	24.270	23.944	24.073
Kapitaallasten	32.711	33.824	33.504	33.686

Op basis van deze kapitaallasten kunnen alle geplande investeringen die zijn opgenomen in de begroting uitgevoerd worden. Daarnaast zijn nog investeringsvolumes begroot. Deze volumes zijn bedoeld als dekking van de kapitaallasten voor toekomstige investeringsbedragen. Wanneer een betreffende investering wordt geraamd, worden de kapitaallasten begroot en de volumes met hetzelfde bedrag afgeraad.

Ervaring uit het verleden leert dat investeringsplanningen vaak om verschillende redenen niet wordt gehaald. Met name bij investeringen die verder in de tijd gepland worden, bestaat het risico dat van de oorspronkelijke planning afgeweken wordt waardoor er sprake is van onderbesteding. Om deze reden is er een stelpost vrijval kapitaallasten en volumes in de begroting opgenomen. In een ideale situatie zou een stelpost vrijval kapitaallasten en volumes niet nodig zijn.

In onderstaande tabel is aangegeven wat de omvang is van de betreffende stelpost:

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Onderuitputting kapitaallasten en volumes	1.310	1.032	937	1.031

Het volgende overzicht laat zien wat in totaliteit beschikbaar is voor kapitaallasten.

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Kapitaallasten	32.711	33.824	33.504	33.686
Volumes	771	1.192	1.563	1.780
Stelposten	-1.310	-1.032	-937	-1.031
Beschikbaar	34.196	36.010	36.156	36.462

Er wordt gewerkt aan een steeds nauwkeuriger en vollediger planning van de inkomsten en de uitgaven voor investeringen. Oude kredieten worden afgesloten en onderhanden werken worden geactualiseerd. Het doel hiervan is om de stelpost onderuitputting structureel te kunnen verlagen en zo een realistische investeringsplanning in de begroting te kunnen presenteren.

1.8 Investeringskredieten

In onderstaand overzicht zijn de voorgestelde kredieten opgenomen waarbij het bestedingsplan bekend is. De raad wordt gevraagd deze kredieten voor de jaarschijf 2024 vast te stellen. Na vaststelling geldt dat bestedingen passende binnen het bestedingsplan van de kredietaanvraag niet meer via het verzamelbesluit door de raad vastgesteld hoeven te worden. In bijlage C zijn de investeringskredieten in meerjarig perspectief opgenomen.

Programma	Omschrijving	Investeringsbedrag
Overige investeringen		
3	Camertoezicht	€ 150.000
4	Nntb inrichting openbaar gebied scholen 2024	€ 393.443
4	Nntb huisvestingsplan PO en VO 2024	€ 9.000.000
4	Extra krediet bouw eigen gymzaal VSO De Atlas op de Meerdijk	€ 1.600.000
4	Eerste inrichting gymzaal VSO De Atlas	€ 65.000
4	Bouw basisscholen in Weiteveen en Nieuw-Schoonebeek	€ 1.900.000
4	Jaarprogramma VHO-IHP PO-VO 2023	€ 2.231.000
5	Aankoop diverse landbouwgronden	€ 100.000
5	GRP 2021 Emmen hoofdafv. 2e Bokslotweg kruisingsp	€ 1.000.000
5	GRP 2021 Emmen, Weerdingerstr. en Seinstraat PEV	€ 250.000
5	GRP 2022 Weiteveen, Varenhof e.o. rioolvervang	€ 500.000
5	GRP 2022 Weiteveen, centrum Amoniestr e.o. rioolv.	€ 750.000
5	GRP 2022 Emmen, Verl. Spoorstraat e.o.	€ 650.000
5	GRP 2022 Dordsestraat, Emmalaan etc. rioolverv.	€ 1.500.000
5	GRP 2022 Hoofdstraat Zuid, Sterrenkamp rioolverv.	€ 1.000.000
5	GRP 2022 Nieuw Schoonebeek, Europaweg rioolverv.	€ 350.000
5	EV herontwikkeling Biochron	€ 250.000
5	Verbouwing de Drommedaar	€ 650.000
5	Projectuitvoering herinrichten openbare ruimte tussen Markt en Weiert en mc	€ 150.000
5	Vastgoed Rensenpark	€ 825.000
5	Uitvoeringsplannen Stedenbouwkundige Structuurvisie Angelslo	€ 600.000
5	Vervanging ledscherm Atlas Theater	€ 145.000
7	Reconstructie wegen 2024	€ 475.675
7	Diverse kleine investeringen DNW 2024	€ 116.000
7	Deklagenprogramma 2024	€ 500.000
7	Wijkcentrum Angelslo, afbouwkosten 40 jaar	€ 600.000
7	Wijkcentrum Angelslo, afbouwkosten 15 jaar	€ 300.000
7	Wijkcentrum Angelslo, inrichting openbaar gebied	€ 130.000
7	Investeringskrediet DNW 2024	€ 2.500.000
7	Vervanging openbare verlichting 2024	€ 212.000
7	Vervanging openbare verlichting lichtmasten 2024	€ 413.000
7	Vervanging openbare verlichting armaturen 2024	€ 225.000
7	Groenreconstructies 2024	€ 200.000
7	Herinrichting openbaar gebied Emmer-Compasuum	€ 200.000
7	Fendt tractor tw 9991438	€ 330.000
7	Voorbereidingskrediet diverse projecten	€ 100.000
7	Woon- en leefbaarheidsvisies 2023	€ 80.000
7	Reconstructie Dordsestraat	€ 282.325
7	Dordsestraat tot kruising N391	€ 710.957
7	Nieuw Dordrecht/Bargermeer	€ 1.472.696
7	Bedrijventerrein A37 Pollux en Bargermeer	€ 736.348
7	EV-RSF-Hoofdstraat Zuid herinrichting	€ 560.000
7	Krediet wegen 2024	€ 9.000.000
7	Vrijval krediet wegen 2024 (omzetting krediet naar onderhoudsbudget)	-€ 1.000.000
7	Inrichting openbaar gebied als gevolg van (nieuw)bouw van scholen	€ 400.000
7	Investeringskrediet parkeerplaatsen	€ 525.000
7	Uitbreiden verkeersstellingen	€ 80.000
7	Stuf GEO koppeling	€ 200.000
7	Vernieuwing verharding begraafplaatsen	€ 468.000
7	Investeringskrediet kunstwerken	€ 1.411.000
7	Uitbreiding verkeersmilieumodel i.v.m. omgevingswet	€ 30.000
7	Actualisatie bewegwijzering	€ 600.000
7	Aanpak Raadhuisplein	€ 950.000
7	Extra verlichting langs fietspaden	€ 400.000
7	Doorfietsroutes F862	€ 950.000
7	Ontbrekende schakels fietsnetwerk	€ 400.000
7	Centrale speelvelden sport en trimroutes in de openbare ruimte	€ 500.000
7	Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030, 3e tranche (cofi 50%)	€ 1.085.000
7	Openbare ruimte Rensenpark	€ 125.000
7	Meerkosten vervanging riolering en herinrichting Dordsestraat en Noorbarger	€ 1.650.000
8	IHP Binnensport kapitaallasten (fase 1)	€ 5.724.450
8	Dekking: inzet krediet verduurzaming gemeentelijk vastgoed	-€ 100.000
8	Sportpark Barger	€ 2.000.000
8	Neptunusbad	€ 3.581.300
8	Sport- en spelvoorziening 2024	€ 100.000
8	Knelpuntenpot Sport	€ 182.000
8	Gymzaal kindcentrum Delftlanden	€ 2.165.000
Totaal overige investeringen		€ 65.630.194

Programma	Omschrijving	Investeringsbedrag
Vervangingsinvesteringen		
1	Pinautomaten KCC tw 9991360	€ 25.220
1	Call center-applicatie tw 9991453	€ 319.182
7	Veldboeken en GPS ontvangers tw 9991565	€ 47.880
7	Ombouw/upgrade parkeerautomaten tw 9991292	€ 83.180
7	Parkeerautomaten Wilhelminastr tw 9991148	€ 112.580
8	Sportstim. Sport- en spelvoorz tw 9999685	€ 70.000
8	Divers materieel buitensport tw 9991247	€ 200.000
8	Lesmaterialen zwembaden tw 9991246	€ 15.000
10	Herhuisv Raadhuisplein inventaris tw 9990557	€ 2.679.000
10	Werkplekken Coevorden tw 9991786	€ 432.410
10	Werkplekken Borger-Odoorn tw 9991785	€ 122.935
10	Devices Borger-Odoorn tw 9992060	€ 110.500
10	Werkplekken RUD tw 9991787	€ 48.770
10	Devices St. de Toegang tw 9992058	€ 84.600
10	Devices Sociale Teams Borger-Odoorn tw 9992057	€ 37.500
10	Devices Menso tw 9992056	€ 39.100
Totaal vervangingsinvesteringen		€ 4.427.857
Totaal investeringen 2024		€ 70.058.051